

แม่ทัพธรรม : มุทิตาพจนานกตา โดย พระราชวิจิตรปฏิภาณ (เจ้าคุณพิพิธ)

แสงสว่าง

ชีวิต
ปัญญาเป็นแสงสว่างแห่งโลก

หลวงพ่อบุญญาันทภิกขุ

แสงสว่างชีวิต

ปัญญาเป็นแสงสว่างแห่งโลก

สถาบันหนังสือธรรมจัดพิมพ์เผยแพร่

ธรรมะพระพรหมมิ่งคลาจารย์ • หลวงพ่อปัญญาหนันทกัญ

เพื่อเป็นธรรมานุสรณ์ในการเผยแพร่ธรรมะมาตลอดช่วงชีวิตของหลวงพ่อ

มุ ทิ ตา พ จ ณา ก ณา
หลวงพ่อบัณฑิตานันท์ทักขุ

แม่ทั้พธรรม

...โดย...

พระราชวิจิตรปฏิภาณ วัดสุทัศน์เทพวราราม

พระเดชพระคุณหลวงพ่อบัณฑิตานันท์ทักขุ ซึ่งบุนุญ ๒ ภาพ คือ ปุ่พเพ กตปุ่ญญาตา เป็นผู้มีบุนุญคีมมาแต่คีม และ อตฺตสมมาปณิธิ ชาคินีสร้างเสริมคีม บุนุญคีมใหม่ การค่างชีวิตของท่านล่องให้คีนว่า **“คีมเคยค่างกรรมค่างอันเลวร้าย สร้างสมกรรมคีมคีมในปั่จจุบันชาติ”** ลอกคคลล่องล่องให้คีนคาคำลล่องในลลล กกรรมบันคาล คีมลลลคีมพระบรมคาสคาคาคีลลลไว้ ประมวลคได้ว่า...

คนคีมอายุคีมคีม

คนคีมร่ำรวยคีมคีมคีมคีมคีม

คนคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีม

คนคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีม

คนคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีม

คีมคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีม

คีมคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีม

คีมคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีม

คีมคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีม

คีมคีมคีมคีมคีมคีมคีมคีม

คนชื่อเสียงไม่มีชีวิต

เพราะรักษาศีล

คนไม่ถูกใส่ความหรือดิฉิน

เพราะไม่เคยใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่น

คนมีบริวารอาศัยคืน

เพราะมีเมตตา

คนมีปัญญา

เพราะชอบสดับธรรมะ

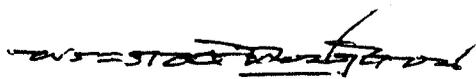
ไม่มีข้อใดเลยที่หลวงพ่อร่องไปจากหลักกรรมดีของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อีกทั้งในชาตินี้ท่านได้ต่อเติมเสริมกรรมดี ชาติที่แล้วเป็นเหตุ ชาตินี้ได้รับผล ชาตินี้เป็นเหตุ ชาติหน้าเป็นผล จึงควรที่พระสงฆ์และศิษยานุศิษย์ควรกราบบูชาขียนบูชาคุณท่านนี้ในฐานะเป็นผู้มีบุญญาบารมี

ตั้งแต่ได้ไปอาศัยวัดคำวงชีวิตเมื่อ ๕ ขวบ ก็ได้ฟังพระสงฆ์แสดงธรรมทางสถานีวิทยุ จากนั้นมาก็ได้ฟัง “ปัญญานันท์ภิกขุ” บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม ลีลาของท่านไม่ใช่แบบชวนหลับหลับหงก หรือน้ำไหลไฟดับ แต่มีความต่อเนื่อง ชื่นเย็น เป็นลีลา “น้ำใสไหลเย็น” ไม่ขาดกระแส เป็นเครื่องบ่งบอกถึงภูมิปัญญาในเรื่องนั้น ๆ ที่ท่านมีความรู้อย่างสมบูรณ์แบบ จากนั้นเรื่อยมาก็ได้ติดตามงานของท่านทุกสื่อ บัดนี้กล่าวได้อย่างเต็มปากว่า “พระพรหมมังคลาจารย์ เป็นแม่ทัพธรรมของคณะสงฆ์ไทย” เป็น “ต้นแบบ ต้นตำรับ ให้ต้นอ่อน ต้นกล้า ได้ยึดเกาะ ยึดเกาะ จนต้นกล้า ได้เติ่มกล้า ทั้งที่ครองสมณเพศและสึกลาเพศไป” ในชีวิตที่ผ่านการฟังเทศน์ นักบรรยายธรรม นักปาฐกถาธรรม ในรูปแบบ “ทันสมัย ทันใจคน” ยังไม่เห็นใครที่จะเทียบเทียมทันพระเดชพระคุณหลวงพ่อดีเลย หากจะรู้ว่าจริงหรือไม่ ก็ให้ส่งคนไปสำรวจได้ทุกวัด รับรองว่าแม้แต่วัดสร้างใหม่และวัดร้างก็ยังมีเทพและหนังสือของหลวงพ่อยู่ทุกแห่ง ส่วนห้องสมุดโรงเรียนนั้นรับรองว่ามีหนังสือหลวงพ่อยู่ทุกแห่ง เพียงเท่านั้นก็รู้จักความเป็นแม่ทัพธรรมของวงการคณะสงฆ์

พระเดชพระคุณทำงานแบบยอมตายถวายชีวิต อันเป็นวิถีแห่งพระอรหันต
สาวก ขอมบุกเดี่ยว บุกตะลุย บุกแหลก

บ้านนอกบ้านนาบ้านป่าบ้านเขา
ไม่รอเขามาเดินไปหาคน
ไม่ต้องใครสั่งไม่ต้องใครช่วย
จิตใจบริสุทธิ์เป็นพุทธบูชา
ล้างบางล้างบาปล้างคมอาบพิษ
ปัญญานันทะ แก่ทุกประเด็น
ไม่ทิ้ง ไม่ท้อ ไม่ง้อ ไม่งอน
ยิ่งหนักยิ่งสู้กอบกู้พารา
ศีลธรรมไม่กลับโลกดับแน่นแน
เทศน์แต่ละหนผู้คนสะใจ
ถูกบางคนว่าเป็นพระค่าแก่ง
ถูกคนรังควานถูกมารฉวย
จากพระผู้น้อยค่อยค่อยกระเดื่อง
ขอเลื่อนศักดิ์ส่งมัจจจากองค์ราชา
ทรงพรหมธรรมรินน้ำลำเลิศ
เกินกล่าวเสกสรรวรรณนิม

เดินด้วยสองเท้าไม่เบือหรือบ่น
เผชิญฉวยพิษภัยนานา
ท่านทำงานด้วยสองมือสองขา
ช่วยโลกโลกาให้อยู่ร่มเย็น
โลกหลงอามิสจุมทุกซ์ชุกเข็ญ
ไม่เบือไม่เหม็นปัญหานานา
ไม่เคยทอดลอนทุกทุกปัญหา
คนมีปัญญา ปัญหาหมดไป
หลวงพ่อรีบแก้ไขโลกสุกใส
ท่านเป็นธงชัยแห่งประชาชน
หลวงพ่อไม่เชิงหรือเกิดสับสน
หลวงพ่อบอกทนชนะเรื่อยมา
วงการผ้าเหลืองไม่คึกฉิบฉา
หลวงพ่อบัญญา ใต้เป็นชั้นพรหม
ในหลวงท่านเทิดไว้อย่างเหมาะสม
ความดีพระพรหมมังคลาจารย์

(พระราชวิจิตรปฏิภาณ)

วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร

สารบัญ

ธรรมะพระพรหมมั่งคลาจารย์ เพื่อดำรงชีวิตอยู่อย่างผู้ประเสริฐ

แสงสว่างแห่งปัญญา...ชีวิตที่อยู่ด้วยปัญญา ประเสริฐสุด

พระธรรมเป็นดวงประทีปส่องทางชีวิต.....	๑
แสงธรรมบรรเทาความมืดในใจ.....	๒
แสงสว่างทางปัญญา.....	๒
ศรัทธาแบบงมงายและแบบปัญญา.....	๓
พุทธบริษัทต้องมีชีวิตอยู่อย่างผู้มีปัญญา.....	๔
หลักสำคัญที่ควรนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน.....	๕
ปัญญา สิ่งที่ควรนำมาใช้ให้มากที่สุด.....	๖
เหตุเกิดเพราะไม่ใช้ปัญญา.....	๗
คนไม่มีปัญญา เหมือนคนทำกรงขังตัวเอง.....	๗
ปลดปล่อยตนให้พ้นจากอบายมุข.....	๘
ปลดปล่อยความโง่งที่มีอยู่ในตน.....	๑๐
เหตุอยู่ที่การกระทำ ต้องแก้ที่ตัวเหตุ.....	๑๑
ผู้มีปัญญามีวิธีจัดการรากฐานแห่งความชั่ว.....	๑๑
ความงมงายหลงผิดในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์.....	๑๕
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริง.....	๑๖
สิ่งที่ต้องนึกถึงเป็นเครื่องเตือนใจ.....	๑๗
ธรรมปฏิบัติอันเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต.....	๑๘
ชีวิตที่อยู่ด้วยปัญญา ประเสริฐสุด.....	๒๑
ตัวการใหญ่ที่ทำให้เกิดความเสียหาย.....	๒๒

คุณธรรมแห่งความเป็นมนุษย์...

ในหมู่มนุษย์ คนที่ประเสริฐ คือคนที่ฝึกตนแล้ว

เวลาอย่ามัวเคี้ยวกินตัวเองและสรรพสัตว์.....	๒๕
สิ่งที่พึงกระทำเพื่อการมีชีวิตที่สมบูรณ์.....	๒๖
ชีวิตกำไร ชีวิตขาดทุน : เป็นไท เป็นทาส.....	๒๗
เมื่อมีสติปัญญา ก็ไม่ตกเป็นทาสสิ่งใด.....	๒๘
เป็นตัวเอง : สะอาด สว่าง สงบทางจิตใจ.....	๒๙
ตัวแท้ตัวจริงหาไม่มี เป็นแค่ของผสม.....	๒๙
มนุษย์กับคนและสัตว์.....	๓๐
มนุษย์ ผู้มีใจสูงค้ำคุณธรรม.....	๓๐
คุณธรรมแห่งความเป็นมนุษย์.....	๓๑
พอใจในคู่ครองของตน.....	๓๑
กัมมัฏฐาน ๕ ประการ.....	๓๓
เครื่องมือปราบกามคุณ.....	๓๔
ประเพณีพรหมจรรย์ : ครองชีวิตที่บริสุทธิ์.....	๓๕
คนขาดคุณธรรม จิตใจต่ำกว่าสัตว์เครื่องจัน.....	๓๕
มนุษย์เป็นผู้เปล่งวาจา.....	๓๖
เป็นมนุษย์ก็อย่าวาจา.....	๓๗
เป็นมนุษย์ก็อย่าใจ ชื่อว่าเป็นมนุษย์สมบูรณ์.....	๓๘
ธรรมะเท่านั้นทำให้คนเป็นมนุษย์สมบูรณ์.....	๓๘
ความเป็นทั้งหลายล้วนอยู่ที่ใจ.....	๓๙
สัตว์เครื่องจันในสภาพร่างกายของคน.....	๔๐
สวรรค์ นรก นิพพาน ล้วนอยู่ที่ใจ.....	๔๐
จิตใจที่ไม่รู้จักอ้อมจักพอในสิ่งที่ตนต้องการ.....	๔๑

จิตใจที่ซึ่ชลาด ไม่อยากเข้าใกล้ผู้มีปัญญา.....	๔๒
ผีในร่างของคน.....	๔๓
จิตที่หลงไหลในสิ่งที่เป็นมายา.....	๔๓
ทวารธรรม : คุณธรรมของทวารคา.....	๔๔
อริยมุคคผล : ผู้ไปไกลจากข้าศึก.....	๔๕
ทุกสิ่งล้วนเกิดขึ้นที่ใจ จะเป็นอะไรก็อยู่ที่ใจ.....	๔๖
ทุกชีวิตต้องเกิดมาเพื่อความสูงส่งคิงาม.....	๔๖
พุทธบริษัทที่แท้.....	๔๗
รู้ยู่ด้วยสติ สติกำหนดรู้ กำหนดจิต.....	๔๘
คืนตัวพร้อมจะต่อสู้กับอารมณ์ที่มากกระทบ.....	๔๘
สติเป็นธรรมเครื่องตื่นในโลก.....	๔๙
มองเห็นอะไรตามสภาพที่เป็นจริง.....	๕๐
ท่านเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานแล้วหรือยัง?.....	๕๑
ประคั้บกาย วาจา ใจ ค้ำยพระรัตนตรัย.....	๕๒
จงคู่ใจ.....	๕๓
เครื่องกั้น เครื่องกรอง.....	๕๔
เรื่องทีควรฝึก.....	๕๕
ยอมมันเสี่ย.....	๕๖

เกราะป้องกันภัย...พระธรรม สว่างรุ่งเรืองเปรียบดวงประทีป

พระธรรมเป็นดวงประทีปนำทางชีวิต.....	๕๗
ภัยภายใน ภัยภายนอก.....	๕๘
ธรรมะเป็นเกราะป้องกันตัว.....	๕๙
เกราะป้องกันกิเลสไม่ให้รบกวนจิตใจ.....	๖๐

สภาพของใจที่เข้าถึงธรรม.....	๖๑
ใจที่ขาดธรรม มีแต่กิเลส.....	๖๒
ความหลงทั้งหลายแก้ไขด้วยธรรม.....	๖๓
พุทธบริษัทเป็นผู้รอดจากความหลงผิด.....	๖๔
ความอยากในวัตถุเป็นหนทางทำลายสังขาร.....	๖๕
ปลุกใจให้ตื่นตัวออกจากความโง่งมงาย.....	๖๗
นรกวัตถุ นรกธรรมะ.....	๖๘
สวรรค์เป็นแต่เพียงเครื่องล่อ.....	๖๙
เมาวิมาน.....	๗๐
ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว.....	๗๓
สร้างภูมิต้านทานทางจิตใจได้ด้วยพระธรรม.....	๗๓
ธรรมะเป็นสิ่งที่รู้จักเห็นชัดได้ช่วยตนเอง.....	๗๔
ความชั่ว ไม่ทำเสียเลยจะดีกว่า.....	๗๕
คนอยู่กับความชั่วก็ไม่เห็นความชั่ว.....	๗๖
ความเจริญยั่งยืน...ไม่เกิดขึ้นกับคนทำชั่ว.....	๗๗
คนทำชั่วเป็นคนถูกธรณีสูบ.....	๗๘
จิตไม่สงบเหมือนกับคนกรอเวจี.....	๗๘
สิ่งที่ชีวิตพึงแสวงหา.....	๗๙

ธรรมคุ้มครองโลก...ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมไม่ลำบาก

ไม่มีอะไรมั่นคงถาวร.....	๘๑
เกียรติ ย่อมไม่ละผู้ที่ตั้งอยู่ในความดี.....	๘๓
ทำทุกอย่างเพื่อความเป็นธรรม.....	๘๔
เอาใจธรรมะ อย่าเอาใจคน.....	๘๕

ธรรมะเป็นหลักครองใจใช้คุ้มครองโลก.....	๙๕
ผู้มีธรรมะยึดถือการพูดที่เป็นประโยชน์.....	๙๖
ธรรมะคุ้มครองให้รอดจากภัยภายใน.....	๙๗
มีชีวิตอยู่เพื่อเพิ่มความงามความดี.....	๙๘
เพิ่มพูนความดีด้วยสติปัญญา.....	๙๙
จิตใจที่เต็มไปด้วยกิเลส มักเกิดอันตราย.....	๙๐
วาระกรรม.....	๙๑
หนีไม่พ้นผลของการกระทำ.....	๙๓
ตกนรกทั้งเป็น.....	๙๕
อย่าให้จิตใจค้านต่อความชั่ว.....	๙๖
ละอายและเกรงกลัวต่อบาป.....	๙๗
คนมีหิริ โอตตัปปะ เป็นคนมีจิตใจสูง.....	๙๘
ธรรมคุ้มครองโลก.....	๑๐๐
ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นด้วยธรรมะ.....	๑๐๑
รักต่อสิ่งใดแล้ว...ทำชั่วไม่ได้.....	๑๐๑
รักชาติ.....	๑๐๓
รักพระศาสนา.....	๑๐๕
รักพระมหากษัตริย์.....	๑๐๖
ตั้งต้นชีวิตใหม่...หันหน้าเข้าหาธรรม.....	๑๐๗
สัมมาทิฐิ.....	๑๐๘
ยิ่งปฏิบัติ ยิ่งเป็นไท.....	๑๐๙
คนเปลือยกาย.....	๑๑๐
มองเป็นธรรมะ.....	๑๑๑
ทำในใจให้ดี คิคือให้รอบคอบ.....	๑๑๒

สติปัญญาต้องใช้ทุกกรณี...

ขาดสติปัญญาเสียแล้ว ก็เหมือนคนคาบอค

ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต.....	๑๑๓
แสวงหาธรรมะเป็นเครื่องปลอบโยนจิตใจ.....	๑๑๔
สติปัญญาควบคุมกระแสแห่งการไหลของจิต.....	๑๑๕
สิ่งที่มากระทบทำให้เกิดยินดียินร้าย.....	๑๑๕
จิตสงบคงที่เมื่อไม่มีอาการยินดียินร้าย.....	๑๑๗
ความอยากเป็นธรรมชาติของคน.....	๑๑๘
นิสัย สันดาน เกิดจากความเคยชิน.....	๑๑๙
ความตึกพันก็เป็นนิสัย.....	๑๒๐
ธรรมะเพื่อการเสริมสร้างสิ่งดีงาม.....	๑๒๑
“ตึก” เพราะไม่รู้ไม่เข้าใจ.....	๑๒๒
อายตนะ : เครื่องต่อให้ใจรับรู้.....	๑๒๒
รับรู้ด้วยสติปัญญาที่รู้ทัน รู้เท่า.....	๑๒๓
ทุกอริยาบถต้องกำหนดสติปัญญา.....	๑๒๔
ทำสิ่งใดต้องกำหนดรู้.....	๑๒๖
สติเป็นสิ่งที่ต้องใช้ทุกเมื่อ.....	๑๒๗
สติปัญญา การมีสติอยู่ในทุกอริยาบถ.....	๑๒๗
เฉลอ หลงลืม คือไม่มีสติ.....	๑๒๘
ธรรมะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวัน.....	๑๒๙
ใช้ไม่เป็นก็ไม่เกิดประโยชน์.....	๑๓๐
ไม่ถึง ไม่หย่อน เอาแค่พอดี.....	๑๓๒
กำหนดสติไว้เสมอ เฉลอไม่ได้!!!.....	๑๓๒
“ตัดตอน”.....	๑๓๓

กำหนดแล้วคิดด้วยปัญญา...สักแต่ว่า.....	๑๓๔
คับกระแสแห่งกิเลสด้วยสติปัญญา.....	๑๓๕
สติปัญญาหนุนหลังการกระทำ.....	๑๓๖
ทำด้วยกิเลสหนุนหลัง นั่นแหละตกนรก.....	๑๓๖
อย่าทำตนเป็นเหมือนเด็กติดตุ๊กตา.....	๑๓๗
หลงมัวเมาสิ่งใดก็เป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น.....	๑๓๗
ชีวิตรอดปลอดภัยด้วยสติปัญญา.....	๑๓๘
เนื้อแท้เป็นความทุกข์.....	๑๓๙
ความบกพร่องที่ไม่รู้จักปรับตัวเอง.....	๑๔๐
มีเพียงอันเดียว.....	๑๔๑
ชีวิตที่มีขอบเขต.....	๑๔๒
ธรรมคัมภีร์เป็นอย่างนี้.....	๑๔๓
เห็นชัด จึงน้อมใจเชื่อ.....	๑๔๔

เคล็ดลับของความดับทุกข์...

ขั้นที่เข้าไปยึดถืออันเป็นความทุกข์	
ความสมดุลของกายกับจิต.....	๑๔๕
เตรียมตัวทางจิตทางวิญญาณ.....	๑๔๖
เตรียมตัวทางค่านฝ่ายโลกียะ.....	๑๔๖
เมื่อไม่เตรียมพร้อมก็ทุกข์หนัก.....	๑๔๗
ป้องกันตัวไม่ให้ตกไปสู่ภาวะจิตใจตกต่ำ.....	๑๔๘
ขั้นที่เข้าไปยึดถืออันเป็นทุกข์.....	๑๔๙
ทุกข์เพราะอุปาทาน.....	๑๔๙
ขั้นห้า เป็นภาระอันหนักเนื้อ!	๑๕๑

เคล็ดลับของความคับทุกข์.....	๑๕๒
มีปัญญารู้เท่าทันคามสภาพที่เป็นจริง.....	๑๕๓
คิดด้วยปัญญา คิดด้วยความโง่เขลา.....	๑๕๔
สมาทานด้วยปัญญาไม่เป็นทุกข์.....	๑๕๕
ธรรมะเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับโลก.....	๑๕๖
สมาทาน กับ ความยึดมั่นถือมั่น.....	๑๕๗
ปล่อยวางเสียบ้างก็ไม่เป็นทุกข์.....	๑๕๘
ปลดปล่อยความเห็นแก่ตัว.....	๑๕๙
ไม่สร้างปัญหาให้เกิดขึ้น.....	๑๖๐
อยู่เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเป็นทุกข์.....	๑๖๑
ความเห็นชอบในการดำรงชีวิต.....	๑๖๒
สลัดทิฐิฐานะออกจากตัวตน.....	๑๖๓
คนอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคนไม่มีทิฐิฐานะ.....	๑๖๔
ยอมรับฟังแล้วนำไปปฏิบัติ.....	๑๖๕
แก้ผิดเป็นถูก ชีวิตจักเป็นสุข.....	๑๖๖
ความหลงมัวเมาก็เป็นทุกข์.....	๑๖๗

เดินทางพระ ละทางมาร...ควรทำตามถ้อยคำของผู้เอ็นดู

สมมติเพื่อให้เกิดความเข้าใจ.....	๑๖๙
หลักการทางพระพุทธศาสนา.....	๑๗๐
ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้ชี้ทางให้.....	๑๗๑
ความรู้เบื้องต้นเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา.....	๑๗๒
ทางแห่งความสุขความสำเร็จ.....	๑๗๓
สูตรแห่งความสำเร็จ.....	๑๗๔

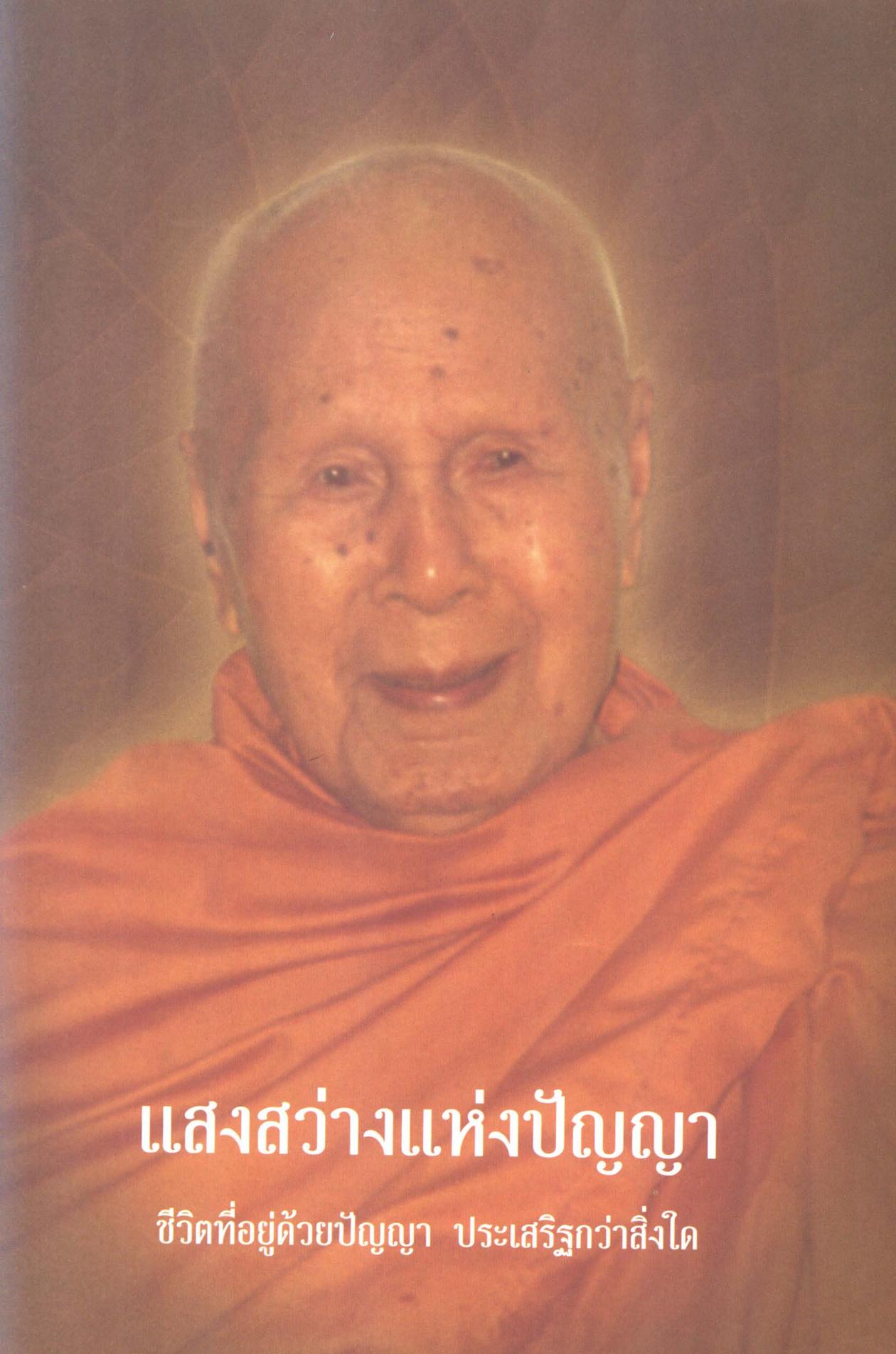
ฉลาดในการรู้จักใช้ทรัพย์ที่หามาได้.....	๑๗๕
ไม่เชื่อพระ มันก็ยุ่งอย่างนั้นแหละ.....	๑๗๖
ประหยัค อคคอม วางแผนในการใช้ทรัพย์.....	๑๗๖
สมาคมกับคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต.....	๑๗๗
มีธรรมะเป็นหลักในการดำเนินชีวิต.....	๑๗๗
ธรรมะเป็นเครื่องช่วยในการประพฤติปฏิบัติ.....	๑๗๘
ความบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์เป็นเรื่องเฉพาะตัว.....	๑๗๙
พระพุทของค์สอนให้มองค่านใน.....	๑๗๙
อะไรๆที่เกิดขึ้นก็เพราะเราทั้งสิ้น.....	๑๘๐
สิ่งทั้งหลายล้วนตั้งต้นที่ตัวเรา.....	๑๘๑
เมื่อความคิดถูกต้องเกิด ปัญญาก็เกิดขึ้นแล้ว.....	๑๘๓
ลคทิกฎฐิมานะ.....	๑๘๓
วางตนให้คงตามฐานะ.....	๑๘๕
ทิกฎฐิมานะมา ปัญญาหาย : ฌีมา พระหาย.....	๑๘๖
คำสั่งพระ คำสั่งฌี.....	๑๘๗
พญามาร : กิเลส.....	๑๘๗
เคินทางพระ ละทางมาร.....	๑๘๘
ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม.....	๑๙๐
เปลี่ยนฐานชีวิตใหม่ ปฏิบัติในทางที่ถูกที่ชอบ.....	๑๙๓
อธิษฐานใจสร้างสิ่งที่ถูกต้องขึ้นในชีวิต.....	๑๙๕
ทางแห่งความรู้.....	๑๙๗
คลีนชีวิต.....	๑๙๘
ความจริง ความเท็จ.....	๑๙๙
ลคน้อยตามลำดับแห่งปัญญา.....	๒๐๐

ฟังค์ว ช่วยคน...

ผู้มีคน ผึกคนคี่แล้ว ย่อมได้ที่ฟังซึ่งได้ยาก

จุดหมายของการแสดงธรรม.....	๒๐๑
สิ่งเจือปนในพระพุทธศาสนา.....	๒๐๒
พุทธศาสนาที่แท้ไม่หวังในลาภสักการะ.....	๒๐๔
พุทธศาสนาเป็นธรรมเป็นข้อปฏิบัติอันบริสุทธิ์.....	๒๐๔
เปลือกหรือเนื้อแท้.....	๒๐๕
ความเลื่อมหรือความเจริญ.....	๒๐๖
ความเข้าใจผิดในวงการผู้บริหารพุทธศาสนา.....	๒๐๗
การสร้างที่ประเสริฐ.....	๒๐๘
แนวที่แท้ของพุทธศาสนาอยู่ที่การขัดเกลาจิตใจ.....	๒๑๐
ฟังค์ว ช่วยคน.....	๒๑๐
การเดินทางเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย.....	๒๑๑
อย่าคิดฟังค์คนอื่น ก่อนคิดฟังค์ตนเอง.....	๒๑๒
อยู่รอดปลอดภัยเพราะช่วยตัวเอง.....	๒๑๔
ฟังค์เขาเอาตัวไม่รอด.....	๒๑๕
เพาะเชื้อให้เป็นคนคี่ ช่วยตัวเองได้.....	๒๑๗
ความผิดพลาดในชีวิต คั่นคิดแล้วแก้ไข.....	๒๑๗
หมั้นเข้าใกล้ผู้รู้ ก็เดินสู่ทางเจริญ.....	๒๑๘
หลักที่ควรนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน.....	๒๒๑
มองค่านินแล้วปรับปรุงแก้ไขตัวเอง.....	๒๒๒
ทางเอาตัวรอด.....	๒๒๓

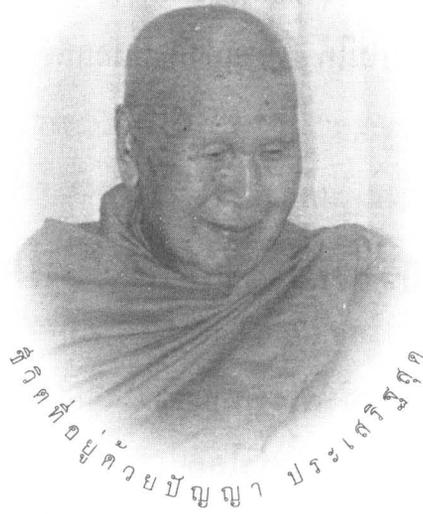

แสงสว่างแห่งปัญญา

ชีวิตที่อยู่ด้วยปัญญา ประเสริฐกว่าสิ่งใด

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

พระธรรมเป็นดวงประทีปส่องทางชีวิต

แสงสว่างที่จะช่วยบรรเทาความมืดทางใจคือ “ธรรม” อันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ทัมโม ปะทีโป วิยะ ตัสสะ สัตถุโน...พระธรรมของพระศาสดาเป็นเหมือนดวงประทีป เป็น “แสงสว่างของชีวิต”

เราจึงต้องมีการแสวงหาธรรมะเพื่อมาดับความมืดทางใจ ความมืดทาง
ภายนอกนั้น แก่ได้ด้วยไฟฟ้า ด้วยแสงสว่าง ก็พอจะหายมืดไปได้ แต่ความมืด
ทางใจนั้น จะเอาไฟฟ้าแก้มไม่ได้ เอาแสงภายนอกส่องไม่ได้ ต้องใช้แสงธรรม

แสงธรรมบรรเทาความมืดในใจ

แสงธรรมของพระพุทธเจ้า...

เป็นความสว่างแห่งโลก

ทำให้คนมีใจสว่าง บรรเทาความมืดในใจ

ความมืดในใจ ก็คือ ตัวโมหะ

โมหะคือความไม่รู้ไม่เข้าใจ เรียกว่า “ความหลง”

หลงเพราะว่าเราไม่รู้ ถ้าเรารู้ก็ไม่หลงหรือเข้าใจเราก็ไม่หลง ไม่เข้าใจ
ก็ต้องหลง หลงอยู่ในสิ่งนั้นติดอยู่ในสิ่งนั้น เพราะไม่รู้จักสิ่งนั้นตามสภาพที่เป็นจริง
ที่ไม่รู้ตามความเป็นจริงนั้นก็เกิดความมืดบอด เมื่อมืดก็ทำผิด จิตตกต่ำ เกิด
ความทุกข์ เกิดความเดือดร้อน แต่เมื่อใดเกิดความสว่างก็หายมืดหายบอด

แสงสว่างทางปัญญา

พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ธรรมะ พระองค์จึงประกาศว่า

แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วในโลก

ปัญญาเกิดขึ้นแล้วในโลก

ดวงตาภายในเกิดขึ้นแล้วในโลก

‘คารุณมะ’ คือ ‘หัวใจ’ เกิดขึ้นแล้วในโลก มีแสงสว่างเกิดขึ้นส่องโลกแล้ว มีปัญญาที่จะให้รู้ให้เข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริงแล้ว นั่นคือการประกาศสิ่งซึ่งพระองค์ได้ทรงค้นพบ แล้วเอามาช่วยโลกให้พ้นจากความมืด ความบอด มีคบอดก็เพราะความไม่รู้ เรียกว่า “อะณฺญาณะ” “อัญญาณะ” ก็ได้ คือความไม่รู้ หรือเรียกว่า “อวิชชา” ความไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องนั้นๆ ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง เพราะรู้ไม่จริง จึงได้เกิดความหลงผิดความเข้าใจผิดในเรื่องต่างๆ เช่น เราได้ฟังเรื่องอะไรมา ถ้าฟังไม่ชัดรู้เรื่องนั้นไม่จริงก็หลงไหลได้ คั่นเต้นไปตามข่าวลือ เขาเล่าลือเรื่องอะไรต่างๆให้เราฟังกันบ่อยๆ แล้วเราก็ไปคั่นเต้นกับข่าวลือนั้น นั่นก็เพราะเราไม่รู้ว่สิ่งนั้นมันเป็นอะไร มันจริงหรือไม่จริง มันมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล เราไม่เข้าใจ เป็นคนเชื่อง่ายเชื่อคายนเกินไป

เรื่องความเชื่อง่ายนี้เสียหายแก่ชีวิตเหมือนกัน ในทางพระพุทธศาสนา ไม่สอนให้เราเชื่อง่ายๆ แต่ให้เราเชื่อด้วยปัญญา คือ เชื่อเมื่อพิจารณาด้วยปัญญาจนรู้จักเข้าใจชัดในเรื่องนั้นๆได้ถูกต้อง จึงน้อมใจเชื่อ อย่าเชื่อง่าย... อย่าเชื่อตามเขาว่าเขาบอก อย่าเชื่อว่ามืออยู่ในหนังสือนั่นหนังสือนี้ อย่าเชื่อว่าหลวงพ่อบุญคุณนั้นองค์นี้พูด ไม่ได้ทั้งนั้น พระพุทธเจ้าสอนไม่ให้เชื่ออย่างนั้น

ศรัทธาแบบงมงายและแบบปัญญา

พระพุทธศาสนานั้นสอนคนให้เกิดปัญญา ไม่ใช่สอนคนให้งมงาย ไม่ใช่เป็นคนมีศรัทธาแบบงมงาย แต่สอนให้มีศรัทธาในแบบปัญญา จึงจะมั่นคงในหมวดธรรมะถ้ามี“ศรัทธา” อยู่ที่ใด ก็ต้องมี “ปัญญา” อยู่ในที่นั้นด้วย ไม่ว่าธรรมะหมวดใดขั้นต้นด้วย “ศรัทธา” คือ ความเชื่อ ลงท้ายก็ด้วย “ปัญญา” เพราะปัญญานั้นต้องกำกับความเชื่อ ถ้ามีแต่ศรัทธาตัวเดียวก็เชื่องมงาย

ความเชื่อมงายมีอยู่มากในบ้านเมืองของเรา ก็เพราะว่าคนไม่ค่อยวิจัย ไม่ค่อยพิจารณาหาเหตุผลในเรื่องนั้นๆ เห็นเขาทำอะไรก็ทำตามเขาไปโดยไม่คิดว่าทำไม..ทำเพื่ออะไร ไม่ทำจะได้ไหม? เราไม่ได้คิดอย่างนั้น ไม่ได้ใช้ปัญญาไตร่ตรองให้รอบคอบ เมื่อไม่ได้ใช้ปัญญาก็เชื่อตามเขาว่า แล้วก็รับตามๆ กันมาตั้งแต่โบราณจนถึงกาลปัจจุบันนี้ ความจริงพระพุทธเจ้าให้เครื่องมือแก่เรา แล้วให้แสงสว่างแก่เราแล้ว แต่ว่าเราเอาไปซ่อนไว้เสีย แสงสว่างนั้นเราไม่ใช้ ยังใช้ของเดิมคืออวิชชาอยู่ ไม่ใช้ปัญญา เราก็เลยกลายเป็นคนเชื่อง่ายเกินไปในเรื่องอะไรๆ ต่างๆ ดังที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ เพราะขาดศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา

พุทธบริษัทต้องมีชีวิตอยู่อย่างผู้มีปัญญา

เราเรียกตัวเราว่าเป็นพุทธบริษัท ก็ต้องมีปัญญากำกับ คือต้องคิดให้เกิดปัญญา อย่ารับอะไรง่าย ๆ อย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ ใ้ฟังอะไร ใ้อ่าน ฃ ที่ใดหรือมีอะไรเกิดขึ้น...อย่าเชื่อก่อน พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า อย่าเชื่อก่อน ใ้รับมาคิดมาตรอง แม้คำที่พระองค์สอน พระองค์ก็ทรงเตือนว่า “อย่าเชื่อก่อน จงเอาไปคิดให้เข้าใจด้วยตัวเอง”

ไม่มีศาสดาไหนในโลกที่จะสอนอย่างนี้ ไปอ่านคูนในคัมภีร์ต่างๆ...ไม่มีมีแต่สอนใ้เชื่อๆ ถ้าไม่เชื่อก็เป็นบาป แต่พระพุทธเจ้านี่สอนไม่เหมือนใคร สอนแต่ใ้ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบจนเห็นชัดด้วยตัวเองแล้วจึงเชื่อ เป็นหลักความเชื่อที่ถูกต้องประกอบด้วยปัญญาจริงๆ ไม่มีคำสอนในศาสนาใด สอนอย่างนี้ เราที่เป็นพุทธบริษัทจึงควรมีความปลื้ใจในพระคุณของพระพุทธเจ้า ที่ใ้เครื่องมือใ้กับเรา เพื่อเอาไปกรองอะไรต่างๆ ที่เราใ้รับ กรองจนละเอียด แล้วเราจะใ้ของแท้ แต่ถ้าเราไม่กรองก็กินทั้งกาก

หลักสำคัญที่ควรนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เหมือนกินน้ำกะทิ ความจริงจะกินมันในมะพร้าว แต่เราเคี้ยวจากมันเข้าไปด้วย เพราะไม่รู้จักทำให้มันเหลือแต่น้ำมัน แต่ถ้าเราฉลาดเราก็คั้นเอาน้ำกะทิเพียงน้ำกะทิก็ยังมีน้ำปนอยู่เยอะ เราก็ต้องเอาไปเคี้ยว...เคี้ยวจนน้ำหายไป เหลือแต่น้ำมัน เราก็เอาน้ำมันนั้นมาใช้ในรูปต่างๆ ฉนโค

ในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจก็เหมือนกัน จะต้องเคี้ยวด้วยปัญญา ใช้ไฟตะบะ คือความเพียร ความตั้งใจจริงในการเคี้ยวสิ่งนั้นให้มันงวด จนกระทั่งสิ่งที่ไม่จริงนั้นระเหยไปหมด เหลือแต่ของจริงให้เราได้รู้ได้เข้าใจ เราก็ได้รับของจริงแท้มาไว้ในจิตใจของเรา อันนี้เป็นหลักสำคัญในทางพระพุทธศาสนาประการหนึ่ง ซึ่งอยากจะทำให้เราได้จำเอาไปใช้ทุกเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร

โดยเฉพาะโลกในปัจจุบันมีข่าวลือมากมาย คล้ายกับว่า มีคนพวกหนึ่งชอบทำข่าวให้คนตื่นเต้น ถ้าเราเชื่อง่ายๆ เราก็ถูกเขาหลอกให้เชื่ออย่างนั้น ให้เชื่ออย่างนี้ แต่ถ้าเราไม่เชื่อง่ายพวกนั้นก็ทำอะไรเราไม่ได้ ข่าวที่เขาสร้างขึ้นมันก็เป็นหมันไป...ทีหลังเขาก็เลิก ไม่ทำข่าวนั้นต่อไป เพราะเขารู้ว่าผู้ฟังเป็นคนฉลาด มีเหตุผลประจำจิตใจเสียแล้ว เขาก็ไม่หลอกให้เราเชื่อต่อไป เราก็ปลอดภัย อันนี้เป็นหลักสำคัญในทางพุทธศาสนาที่เราควรจะนำไปใช้ในชีวิต

พิจารณาอย่างรอบคอบ

ทุกแง่ทุกมุมในเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิต เราใช้หลักการ “พิจารณาอย่างรอบคอบ” เราจะได้สิ่งที่ถูกต้อง ถ้าไม่ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ

เราก็ได้สิ่งที่หยาบๆ เป็นความเชื่อประเภทไม่ก้าวหน้า ไม่มีสาระแก่นสาร เรา
 ใค้อย่างนั้น เรียกว่า ใค้ไม่ใค้ใค้ไม่ถูก ซึ่งไม่สมกับในฐานะที่เราเป็นพุทธบริษัท
 จึงควรนำเอาหลักการนี้ไปใช้ในการปฏิบัติทุกแง่มุมของชีวิต

ปัญญา สิ่งที่ควรนำมาใช้ให้มากที่สุด

สิ่งที่ควรจะใช้ให้มากที่สุด นั่นก็คือ ใช้ปัญญา พิจารณาส่งที่เกี่ยวข้อง
 กับสุขทุกข์ในชีวิตของเรา เพราะเรื่องสุขเรื่องทุกข์ในชีวิตนี้ เป็นเรื่องสำคัญที่เรา
 อาจจะไม่เข้าใจผิดหรือถูกก็ไค้ ไม่ใช้ปัญญาก็เกิดความเข้าใจผิด ใช้ปัญญาก็เข้าใจถูก
 ผู้ไม่ใช้ปัญญาก็ไปติดสุขจอมปลอม ที่ปรุงแต่งขึ้นเพื่อยั่วชวนชวนใจ
 ให้หลงไหลมัวเมาในความสุขอย่างนั้น

ความสุขจอมปลอม คือความสุขที่เกิดจากวัตถุมีประการต่างๆ เกิดจาก
 สิ่งที่มากระทบตา หู จมูก ลิ้น กาย...ไหลเข้าไปสู่ใจ เราไม่ได้ใช้ปัญญาเข้าไป
 รับสิ่งนั้นมาหั่งคุ่น เห็นเป็นของสวยของงาม น่ารัก น่าพอใจ อยากรไค้ในสิ่งนั้น
 ลุ่มหลงมัวเมาในสิ่งนั้น จนกระทั่งจิตใจตกต่ำ บางทีก็เสียผู้เสียคนไปก็มี เพราะ
 ความหลงไหลในรูปต่างๆ

ความหลงไหลในเรื่องต่างๆนี้ อาจเกิดขึ้นแก่ใครก็ได้ หลงไหลในเรื่องนั้น
 เรื่องนี้ ที่เป็นความสนุกสนานเพลิดเพลิน แล้วก็ทำให้ชีวิตไม่ก้าวหน้า มีความ
 “ติด” อยู่ในสิ่งนั้น

เช่น หลงไหลในเรื่องการพนัน ก็ติดการพนัน...ไม่ยอมเลิก แม้ใครจะไป
 พูดจาแนะนำพร้าเตือนอย่างไรก็รับฟัง...แต่ไม่เอา เวลาฟังนั้นนั่งฟังนิ่งเหมือน
 กับจะเอาอย่างนั้น แต่ว่าพอพ้นจากที่นั้นไปแล้ว ผิดการพนันมันก็จูงต่อไป จน
 เป็นหนี้เขามากมาย บางคนเป็นหนี้เรื่องการพนันตั้ง ๒๐ ล้าน!!!

เหตุเกิดเพราะไม่ใช้ปัญญา

ตกใจ!!! เขาบอกว่า เป็นหนี้ถึง ๒๐ ล้าน นี่หลวงพ่อก็คงใจว่า “แหม! ทำไมถึงมากอย่างนั้น ทำมาหากินก็ไม่ได้เงินมากอย่างนั้น แต่ว่าไปเป็นหนี้ การพนันเขาตั้ง ๒๐ ล้าน” คือว่า เล่นการพนันแพ้ แพ้แล้วก็เซ็นเช็คให้เขา เช็คนั้นค่อนข้างแพงๆ จนกระทั่งเป็นจำนวนมากมายถึง ๒๐ ล้าน แล้วก็ ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร เพราะว่าเช็คมันค้างกลับมา...เกิดปัญหา แม่บ้านไปเป็นหนี้ กลัวสามีจะรู้ ก็เลยกลัวใจเป็นทุกข์ หรือว่าลูกชายทำหนี้ไว้กลัวพ่อจะรู้ กลัวใจ เป็นทุกข์ด้วยประการต่างๆ ไปเที่ยวยืมเงินเขามา เป็นหนี้ธนาคาร เพราะความ หลงใหลมัวเมาในเรื่องนั้นๆ **ไม่ได้ใช้ปัญญาคิดพิจารณาว่า...**

ที่เราหลงใหลอยู่ในสิ่งนี้เราทำอย่างนี้มันได้อะไรขึ้นมาบ้าง?

ชีวิตของเราเป็นอย่างไร? การงานเป็นอย่างไร?

สภาพครอบครัวเป็นอย่างไร?

เกียรติยศชื่อเสียงของเราเป็นอย่างไร?

เขาคิดไม่ได้เพราะไม่มีปัญญาจะคิด ไม่มีแสงสว่างส่องเข้ามาสู่ใจ

คนไม่มีปัญญา เหมือนคนทำกรงขังตัวเอง

เขาอยู่ในความมืดบอด มัวเมาอยู่ในสิ่งนั้น สิ่งแวดล้อมก็ไม่ช่วยยให้เกิดความคิด เพื่อนฝูงมิตรสหายแต่ละคนก็ไม่ช่วยยให้เกิดความคิดอะไร เพราะว่า เพื่อนเหล่านั้นก็ล้วนแต่เป็นเพื่อนประเภทเดียวกัน คือชอบทำเหมือนกัน คิดแบบเดียวกันแล้วจะแนะนำเพื่อนได้อย่างไร เขาไม่ได้เข้าใจผู้รู้หรือบัณฑิต ที่จะแนะนำแนวทางชีวิต ก็เลยติดอยู่ในสิ่งนั้น นี่ละเขาเรียกว่า “ทำกรงขังตัวเอง”

คนเราถ้าทำกรงขังตัวเองแล้วนี่มันก็โง่เต็มที ถ้าเข้าไปอยู่ในกรงเพราะ อาชญากรรมนั้นก็ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง มันก็โง่เหมือนกัน แต่ว่ายังไม่โง่เท่าคนที่ทำ กรงขังตัวเอง

การทำขังนั้นแหละ คือ การทำกรงขังตัวเอง ทำผิดศีล ทำผิดกรรม ชอบลัก ชอบขโมย ชอบทำอะไรต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เหมือนกับ สร้างกรงที่ละซี่ๆขึ้นมา จนกระทั่งมันขังรอบตัว...คั้นไม่ได้ ติดอยู่ในกรงเหมือน ไม้ถูกขัง หรือเหมือนสัตว์ที่จับมาจากป่าแล้วเอาไปขังกรงไว้ มันก็วิ่งอยู่ในกรงนั้น ไปไหนไม่ได้ เราไปเห็นสัตว์ถูกขังนี้เราเคยคิดบ้างไหม? เวลาผ่านมาหน้าวัด นี้มีเด็กมานั่งขายนกอยู่ที่นั่น ญาติโยมนึกว่า ปล่อยนกสักทีเถอะ! มันถูกขังมา นานแล้ว การไปซื้อนกปล่อยนั้นแหละเป็นเหตุให้เขาไปจับนกมาขายต่อไป

ปลดปล่อยตนให้พ้นจากอบายมุข

ถ้าหากว่าเราต้องการจะปล่อยอย่างถาวรก็อย่าไปซื้อนกมาปล่อย ทุกคน อย่านำไปซื้อนกมาปล่อย คนขายนกเขาก็ขายไม่ได้ ก็นึกว่า “อ้อ! ภูเขาทุกวัน แต่ขายไม่ได้สักตัว” เขาก็เลิกอาชีพจับนกมาขาย ต้องไปทำอาชีพอื่นต่อไป ที่มานั่งขายอยู่ได้ก็เพราะว่าเราชอบไปอุดหนุน ชอบไปซื้อนกปล่อย... ก็ซื้อด้วย ความหลงอีกเหมือนกัน นึกว่าปล่อยนกแล้วตัวเองจะได้ถูกปล่อยไปด้วย จะได้ บุญกุศล จะได้อายุมันขวัญยืน

เวลาจะปล่อยก็ยกกรงขึ้นทูนเหนือศีรษะอธิษฐาน ขอให้การปล่อยนกนี้ จงให้ข้าพเจ้าได้นั้นได้นี้...ไม่ได้ปล่อยตัวเองสักหน่อย แต่ว่าผูกมัดตัวเองไว้กับ ความเชื่อแบบไม่เข้าใจเรื่อง จึงไปทำการปล่อยนก ปล่อยปลา ปล่อยเต่า ปล่อยอะไรต่ออะไร มีพร้อม...นกก็มี...เต่าก็มี เอามาขังไว้

เราควรจะได้รับบทเรียนจากนกจากเต่า ที่มันอยู่ในตาข่าย บอกว่า “นกเอ๊ย! เจ้าอยู่ในกรง เพราะเขาไปจับเจ้ามา เจ้าไม่ได้ทำอะไรหรอก แต่เพราะคนโง่ไปจับเจ้ามาขังกรงไว้ แล้วมีคนซื้อที่โง่ๆไปซื้อมาขายต่อไป พวกเจ้าก็ต้องถูกจับมาขังเรื่อยไป ถ้าหากว่าเราจะปล่อยเจ้า พวกของเจ้าก็จะถูกจับมาขังต่อไปอีก เพราะฉะนั้นเราจะไม่เอาเจ้าไปปล่อยหรอก ให้ทรมานต่อไปจนกว่าเจ้าจะถูกเขาเอาไปต้มไปแกงตามเรื่อง แล้วพวกนี้ก็จะได้เลิกอาชีพทานกมาขาย จะไม่มีการทรมานสัตว์อีกต่อไป” พูกรับตัวเราอย่างนั้นคิดว่าที่จะไปปล่อยนก

หรือถ้าจะปล่อยก็ควรปล่อยตัวเอง

ปล่อยจากอะไร? ...

ดูว่าเรานี้ ติดอยู่ในกรงอะไรบ้าง อยู่ในความชั่วประเภทใดบ้าง ในความหลงผิดความเข้าใจผิด ในความเชื่อที่มงายด้วยสิ่งใดบ้าง? พิจารณาอย่างรอบคอบ อย่าเข้าข้างสิ่งนั้น อย่ากลัวสิ่งนั้นว่ามันจะให้ทุกข์ให้โทษแก่เรา **ต้องพิจารณาด้วยจิตที่เที่ยงธรรม ด้วยปัญญาอย่างแท้จริง** เราก็จะรู้ว่าเรามีความหลงผิดในเรื่องบางประการ เราคบคนผิด หรือเราไปสู่สถานที่ผิดบ่อยๆ น่าจะปล่อยตัวเองเสียที แล้วเราก็ตัดสินใจว่า **“ปลดปล่อยตัวเอง”** เอาแอกคือความชั่วนั้นออกจากคอ เราไม่กระทำความผิดๆนั้นอีกต่อไป นั่นแหละปล่อยแท้ **คิดว่าไปปล่อยนกออกจากกรง** เพราะปล่อยนกออกจากกรงแล้ว มันก็เป็นเหตุให้คนไปจับนกมาขายต่อไป แต่เราปล่อยตัวเองคิดว่า ปล่อยให้พ้นความโง่ ความมงาย ความหลงผิด ความเข้าใจผิด หรือปล่อยตัวเองจากสิ่งชั่วร้าย

เช่น **ปล่อยตนเองออกจาก “อบายมุข”** ไม่มัวเมาในการพนัน ไม่เสพสิ่งเสพติด ไม่คบเพื่อนชั่ว ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่สนุกสนานในทางสิ้นเปลืองเงินทอง ไม่เกียจคร้านการทำงาน ไม่อยู่ในอำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง ความริษยาพยาบาทอะไรต่างๆ อย่างนี้เรียกว่า ปล่อยถูกต้อง

แล้วก็ควรปล่อยบ่อยๆ ปล่อยจนกระทั่งว่ามันไม่เกิดขึ้นในใจของเรา
ต่อไป ไม่มีเชื้อให้เกิดต่อไป เพราะเราทำลายเชื้อมันหมดไป แล้วเราก็สบาย
ควรจะปล่อยอย่างนั้น

ปลดปล่อยความโง่ที่มีอยู่ในตน

เต่าก็เหมือนกัน ตัวเต่าคือตัวความโง่ เขาจึงเขียนภาพคนขี่ควายแล้ว
แบกเต่าไปควาย เรียกว่า นั่งบนหลังควาย ควายนั่นก็คือโง่เหมือนกัน คนที่
นั่งบนหลังควายก็โง่แล้วยังแบกเต่าอีก เรียกว่า ๓ โง่อยู่ในตัวของบุคคลนั้น
๓ โง่ คือคิดอย่างคนโง่ พูดยังคนโง่ ทำอย่างคนโง่ มัน ๓ โง่ อยู่ในตัวผู้นั้น

ถ้าเราจะปล่อยเต่า ก็คือ ปล่อยความโง่ที่มันมีอยู่ในตัวเรา เห็นเต่าใน
ตาข่าย เราก็ควรจะบอกว่า “เต่าเอ๋ย! เจ้านี้มันโง่เขลาเบาปัญญาตามประสา
ของเต่า ถูกจับมาขังไว้ในที่อย่างนี้ถึงฉันจะซื้อเจ้าปล่อยเจ้าก็ไม่ไฉนหรอก เพราะว่าเจ้า
อยู่ในที่ อย่างนี้เสียมานานแล้ว แข็งขาของเจ้าก็จะเป็นอัมพาตไปแล้ว ไม่สามารถ
จะว่ายน้ำได้ ปล่อยลงไปก็ลอย...นอนหงายอยู่ในน้ำนั่นแหละ” ตายอยู่บ่อยๆ
เต่าตัวน้อยๆล้วนแต่เป็นเต่าที่ถูกปล่อยทั้งนั้นที่มานอนตายแมลงวันค่อมอยู่ในน้ำ
ก็เพราะว่ามันไม่มีกำลัง มันอยู่โดยไม่ได้ออกกำลังกายเสียเลย เราปล่อยไปมันก็
เป็นง่อย...มันไปไม่รอด ไม่มีกำลังมันก็ตายไป

เราไม่ปล่อยเต่าพวกนั้น แต่ว่าปล่อยความโง่ออกจากจิตใจ อะไรไม่คิด
ไม่งามที่เกาะจับอยู่ในใจของเรา เราก็พิจารณาศึกษาให้มันเข้าใจ แล้วก็ปล่อย
สิ่งนั้นออกไปจากตัวเรา นี่แหละคือ การ “ปล่อยแท้” เป็นการสะเคาะเคราะห์
อย่างแท้จริง

เหตุอยู่ที่การกระทำ ต้องแก้ที่ตัวเหตุ

ที่เราปล่อยนกปล่อยปลาในวันเกิดอะไรนั้น ถือว่าสะเคาะเคราะห์ที่ไม่หมดหรือ สะเคาะอย่างนั้นมันไม่หมด เพราะว่า “เคราะห์” นี้หมายถึงผลที่เกิดจากการกระทำ เคราะห์ดีก็คือสิ่งที่เกิดจากความดี เคราะห์ร้ายก็คือสิ่งที่เกิดจากความชั่ว เคราะห์ดีที่เราพูดว่า “เอ้อ! เคราะห์ดี...ปลอดภัย” เคราะห์ร้ายที่เราว่า “เอ้อ! เคราะห์ร้าย...ซังเต” นี้มันเป็นมาจากผลที่เราทำได้ เราทำดีก็เคราะห์ดีโชคเราก็ดี เราทำไม่ดีก็เคราะห์ร้ายก็โชคร้าย เคราะห์ดี...โชคดี เคราะห์ร้าย...โชคร้าย มันเป็นตัวผล เหตุมันอยู่ที่อะไร? เหตุมันอยู่ที่การกระทำของเรา ตัวกระทำนั้นแหละเป็นตัวเหตุ

ถ้าเราจะสะเคาะเคราะห์ร้าย ซึ่งมีคนมาขอให้สะเคาะให้บ่อยๆ ให้รดน้ำมนต์สะเคาะบ้าง ขอให้ทำพิธีอะไรให้บ้าง ก็บอกว่า “ถ้าทำอย่างนั้นมันไม่หมดเคราะห์ เราต้องรู้ว่าสาเหตุของสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นนั้นมันคืออะไร เราต้องแก้ที่ตัวเหตุ เหตุนั้นมันอยู่ในตัวเรา ถ้าเราแก้เหตุในตัวเราได้ ผลมันก็ไม่เกิดต่อไป นั่นเป็นการสะเคาะที่ถาวรไม่ให้สิ่งนั้นเกิด เพราะว่าตัดรากถอนโคนมันหมดสิ้นไปแล้ว จึงจะเป็นการสะเคาะเคราะห์ที่ถูกต้อง หรือว่าทำพิธีกรรมที่ถูกต้องตามหลักธรรมะ”

ผู้มีปัญญามีวิธีจัดการรากฐานแห่งความชั่ว

การไปสะเคาะเคราะห์ด้วยวิธีไสยศาสตร์ที่ทำๆกันอยู่นั้น เป็นการหลอกตัวเอง ตัวผู้ทำก็หลอกตัวเอง ผู้ที่มาให้ช่วยทำก็หลอกตัวเองเหมือนกัน คนหลอกต่อหลอกเจอกันเข้า เขาเรียกว่า โง่เจ๋อโง่ ตาบอดเจ๋อตาบอด แล้วมันจะได้

อะไรขึ้นมา แต่เพราะความเชื่อองมงายที่รับไว้นานๆ มันฝังอยู่ในจิตใจ เลยก็
ต้องทำไปในรูปร่างนั้น ไม่คิดทำในทางที่ถูกที่ชอบเสียบ้าง

ฉะนั้น การสะเคาะเคราะห์ที่แท้จริง คือ ชุครากฐานแห่งความชั่วซึ่ง
มีอยู่ในตัวเราให้หายไป รากฐานของความชั่วก็คือ โลก-โกรธ-หลง นี่เขา
เรียกว่า “รากเหง้าแห่งอกุศล” หรือ “อกุศลมูล” เรียกว่ารากอกุศล
รากของสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เราทำไม่ถูกต้องก็เพราะใจของเราโลภบ้าง ใจโกรธบ้าง
ใจหลงบ้าง

เราก็ต้องทำลายตัวโลภะ คือความโลภให้หายไป ทำลายตัวโทสะ
คือจิตคิดประทุษร้ายทางโกรธทางเคือง ทางหงุดหงิดขุ่นข้อง ใจร้อน ใจเร็ว ให้
หายไปจากจิตใจ ทำลายตัวโมหะ คือความไม่รู้ไม่เข้าใจ ด้วยการศึกษ ด้วยการ
เข้าไปใกล้ผู้รู้ ด้วยการตั้งใจฟังคำสอน ด้วยการเอามาติคมาตรองให้
เข้าใจ ด้วยการปฏิบัติในแนวทางนั้น เพื่อให้พ้นจากความโง่เขลา นั้นแหละ
เป็นการสะเคาะที่ถูกต้องที่แท้จริง

เมื่อวันก่อน มีเด็กหนุ่มสาว ๒ คน ถือเครื่องสักการะดอกไม้ธูปเทียน
มามากมาย...หิวมา

มาถึงขึ้นไปหาอาตมาบอกว่า “อยากให้หลวงพ่อดีใจช่วยเจิมรดให้หน่อย”

ถามเขาว่า “ทำไมจึงต้องเจิมรด?”

เขาบอกว่า “มันไปชนคน”

“ตายหรือเปล่า?”

“ไม่ตาย”

“ชนที่ไหน?”

“ชนที่ถนนวิภาวดีรังสิต ใกล้สะพานลอย”

สะพานลอยให้คนข้ามถนน ไม่ใช่สะพานลอยที่ให้รถวิ่งข้ามทางแยก

“ทำไมจึงไปชนเขาเข้าล่ะ?”

“มันเคินคักหน้ากระชั้นซิค เบรคไม่ทัน”

“ความจริงที่เธอไปชนนี่เธอไม่ผิดนะ คนถูกชนนะผิด ผิดเพราะอะไร? เพราะถนนวิภาวดีรังสิตนั้นเขาไม่ให้คนข้าม เขาทำสะพานให้ข้าม แล้วทำเกาะกลางถนนไว้ด้วย แต่คนชอบฝ่ากฎหมาย”

คนเมืองไทยเรานี่ชอบฝ่ากฎหมาย ชอบฝ่าระเบียบ ชอบข้ามแบบเสี่ยงโชคด้วยการที่จะไม่ให้ตาย แต่มันตายหลายคนแล้ว นำเอาโครงการรถกูมาห้อยไว้ที่สะพานลอย ห้อยไว้แล้วเขียนหนังสือตัวโตๆ ว่านี่แหละผลของการข้ามถนนวิภาวดีโดยไม่ใช้สะพานลอย ให้คนได้อ่าน แล้วจะให้เราข้ามแล้วมันจะตาย...ตายหลายคนแล้ว แต่ว่าคนที่ถูกชนนี่ไม่ตาย

“แล้วเธอทำอะไร?”

“ผมพาไปโรงพยาบาล”

“ถูกต้องแล้ว เธอเป็นคนดีมีมนุษยธรรม ไม่ขับรถหนี พาไปส่งที่ไหน?”

“ไปส่งที่ภูมิพล”

พาไปโรงพยาบาลภูมิพลคอนเมืองให้เขารักษา ต้องเสียเงินค่าหยูกยาไป ๒-๓ หมื่น คงจะเจ็บมากต้องรักษา

บอกว่า “แหม! ผมเคราะห์ร้ายเลยเอารถมาให้หลวงพ่อเจมิให้เสียหน่อย”

อาตมาบอกว่า “ถึงเจมรดมันก็ไม่หมดเคราะห์หรอก เธอต้องรู้สาเหตุว่าทำไมไปชนนี่เพราะอะไร? เพราะเรื่อง ๒ เรื่อง เธออาจจะขับเร็ว เพราะถนนนั้นเขาให้ขับเร็วได้ แต่ก็จำกัดความเร็ว อีกเรื่องหนึ่งก็เพราะว่าคนที่ถูกชนนั้นมันข้ามถนนตรงที่ซึ่งเขาไม่ให้ข้าม แล้วเกิดอุบัติเหตุขึ้น แต่ว่าแม้เกิดอุบัติเหตุแล้วเธอก็ยังดี ยังมีคุณธรรม เพราะนำคนเจ็บไปส่งโรงพยาบาลเอง เสียค่ารักษาให้ ความจริงถ้าเขาฟ้องเรียกอะไร เธอไม่ต้องเสียอะไร เธอเสียอีกที่ควรจะเรียกร้องจากคนนั้นที่ทำให้รถของเธอต้องชะงักงันไป แต่เธอก็ไม่ได้ทำอย่างนั้น ก็เป็นการถูกต้องแล้ว ไม่ต้องเจมรดหรอก ต่อไปก็ขับรถด้วยความ

ไม่ประมาท อย่าขับเร็วเกินไปแม้บนถนนนั้นจะขับเร็วได้ก็อย่าเร็ว ตาค้องไว ลักหน่อย คอยดูว่ามีคนที่ประมาทชะตาถึงฆาตจะมาให้ชน เราก็อยาไปชนมันเข้า หยคๆ ไว้เสีย” พุคิให้เขาเข้าใจ

ผู้มีปัญญาเป็นผู้ไม่มงาย

แล้วเด็กผู้หญิงก็บอกว่า “เขามันเบญจเพส” คืออายุ ๒๕ ปี มันไม่มีอะไร อายุ ๒๕ ไม่ได้ร้ายอะไร ไม่ได้เสียหายอะไร แต่ว่าคนโคไปเกิดอุบัติเหตุ เจ็บตอนอายุ ๒๕ เขาก็ว่า “เบญจเพส” เบญจ แปลว่า ห้า, ส่วน เพส แปลว่า ยี่สิบ

เบญจเพสก็หมายความว่ายี่สิบห้า อายุ ๒๕ มันอันตราย อันตรายตรงที่ว่าเราคนองนั่นเอง ไม่ต้องถึง ๒๕ หรือ ๑๘ นี้คนองแล้ว เด็กวัยทีนเอง นี้คนองแล้ว ๑๘-๒๕ มันคนองทั้งนั้น โน่น!!...๓๕ ถึงจะบาดลงหน่อย พอจะรู้เรื่องชีวิต รู้จักค่าของชีวิต ไม่ค่อยจะเสียดภัยมากเกินไป โทเป็นผู้ใหญ่เต็มที อายุ ๒๕ นี้กำลังคนอง ทำอะไรมักจะรวดเร็วโลกโผน จึงเกิดทุกข์เกิดโทษกับคนอายุขนาดนั้นมากเพราะความคนองนั่นเอง ถ้าหากว่าเรารู้ตัวว่า อุบัติเหตุมันเกิดเพราะความคนอง มันเกิดเพราะความประมาท เราก็อยาประมาท

ขับรถก็อย่านึกว่ามีรถของเราคันเดียว ทางคว่นีรถชนกันบ่อย ไม่ชนแบบเอาหน้าสู้หรือ...ชนท้ายกัน เมื่อวานนี่ก็นั่งรถไปงานแต่งงานนายทรงชัย ที่เขามาไว้บ่อยๆ เห็นรถมันชนกัน ๓ คัน แหม! มันสมัครรักกันถึง ๓ คัน รถก็ๆ ทั้งนั้น รถอลไว้ รถเป็นซ์ รถเก่งสวยๆ เจ้าของรถก็ฟุ้งพลูๆทั้งนั้นแหละ

ลงมาเดิน...เดินนุ่งง่านๆอยู่ รถมันก็มาชนกันเข้า นี่เพราะความเร็ว...เร็วเกินไป
 คันหน้าเขาหยุด คันที่ ๒ นี่หยุดไม่ทันก็ชนเข้าให้ คันหลังหยุดไม่ทันอีก “โครม”
 เข้าให้เป็น ๓ คัน

บางคราวมันชนมากกว่านั้น ในประเทศอังกฤษเคยชนกัน ๒๐๐ คัน นาง
 พยาบาลบอกว่าเหมือนกับสงครามไม่มีผิดเลย ต้องพาคนเจ็บไปส่งโรงพยาบาล
 “เหมือนกับคราวเยอรมันทิ้งระเบิดกรุงลอนดอน” ว่าอย่างนั้น

“ทำไมมันชนกันมากอย่างนั้น?”

“หมอกมันลงจึก มองไม่เห็น”

นำให้อภัยเขา บ้านเราหมอกก็ไม่มี ควันก็ไม่มี วิ่งบนทางด่วนด้วยซ้ำก็
 ยังชนกัน อย่างนี้ให้เจมเท่าไรก็ได้เรื่อง แล้วคันที่ถูกชนก็ถูกเจมมาแล้ว
 ทั้งนั้น สังเกตดู...ก็มีรอยเจม มีรูปหลวงพ่อหลวงปู่ทั้งหลายอยู่ในรถด้วย
 กันทั้งนั้นแหละ แต่ก็มีไว้แบบโง่ๆเท่านั้น ไม่ได้รู้เรื่องอะไร ไม่ได้คิดให้เกิด
 ปัญญา

ความมงงายหลงผิดในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

รอยเจมนี้เขาทำเป็นหุ่นพระพุทธรูปนั่นเอง หุ่นพระพุทธรูป ๓ มุมนี้
 รูปพระนั่ง เท่ากับเขียนรูปพระไว้ที่กระจกให้ดู เวลาจะขับรถก็ดูพระเสียก่อน คว้า
 อ้อ! นีรูปพระ ไม่ใช่แปงผงที่เอามาจุกๆเฉยๆ แต่นีรูปพระ พระสอนเราเรื่อง
 อะไร?

สอนว่า “อย่าประมาทลูกเอ๊ย! ขับรถต้องระวัง บนถนนไม่ใช่มี
 เธอคนเดียว มันมีรถคันอื่นอีกหลายคัน ต้องไปอย่างระมัดระวัง อย่า
 คะนอง อย่าประมาท”

ถ้าคิดอย่างนี้เสียก่อนจับพวงมาลัย แล้วมันก็ไม่มีความหมาย นี่ไม่คิดอะไร ไม่คู่ที่เจิมด้วยซ้ำไป เพราะเข้าใจว่า รอยเจิมนี้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยคนได้ นี่คือการหลงผิด สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนจะมาช่วยเรา มันไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อะไรจะมาช่วยใครได้หรอก... เลิกเชื่อเสียเถอะ เรื่องของศักดิ์สิทธิ์นั้น ของศักดิ์สิทธิ์นี้ ที่เขาว่าๆกันนะ ที่คนปัญญาอ่อนเขาสร้างกันขึ้นไว้ มันไม่ได้เรื่องทั้งนั้น สร้างให้คนหลง ให้คนงมงาย ทำให้คนเข้าใจผิดทั้งนั้นแหละ คนก็ไปติดอยู่ที่สิ่งเหล่านั้น

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริง

สิ่งศักดิ์สิทธิ์จริงๆ คือธรรมะของพระพุทธเจ้า พระธรรมนี้เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์จริงๆ

ศักดิ์สิทธิ์ตรงไหน?

ก็ตรงที่เราเอามาปฏิบัติแล้วเกิดผลจริงๆ ถ้าเราปฏิบัติแล้วมันเกิดผล มี 'ศักดิ์' คืออำนาจ มี 'สิทธิ์' คือความสำเร็จ, 'ศักดิ์สิทธิ์' ก็คือ 'อำนาจที่จะให้เกิดความสำเร็จ' อำนาจที่จะให้เกิดความสำเร็จ สิ่งอื่นไม่มีนอกจากธรรมะของพระพุทธเจ้า ธรรมะศักดิ์สิทธิ์จริงๆ

ให้เราเปลี่ยนความเชื่อเสียทีในเรื่องวัตถุศักดิ์สิทธิ์ อ่างโนนศักดิ์สิทธิ์ เปลี่ยนเลิกเชื่อเสียที แล้วจะดีขึ้น ให้เชื่ออย่างเดียวว่า พระธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์จริงๆ ถ้าเรานำมาปฏิบัติแล้วได้ผลจริงๆ

เช่น 'สติ' 'ปัญญา' ๒ ตัวนี้ศักดิ์สิทธิ์จริงๆ ถ้าเราใช้สติใช้ปัญญา แล้วมันศักดิ์สิทธิ์ คือป้องกันไม่ให้ผิดพลาด ไม่ให้เกิดความเสียหาย ทุกแง่ทุกมุม ไม่ว่าเราจะทำอะไร ถ้าทำด้วยสติปัญญาแล้วศักดิ์สิทธิ์ ช่วยเราให้พ้นจาก

ภัยอันตรายได้ แต่ถ้าเราไปเชื่อวัตถุดิบว่าศักดิ์สิทธิ์ ไม่ประพฤติกรรม จะช่วยได้อย่างไร?...ช่วยไม่ได้ ต้องประพฤติกรรมควบคู่กับสิ่งนั้น

คนที่สร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่อธิบาย เป็น “ธรรมาธิษฐาน” คือ ไม่แปลงสิ่งนั้นให้เป็นธรรมะ ไม่พูดให้คนเข้าใจ ทำให้คนหลงใหลมัวเมาอยู่อย่างนั้น เพราะว่าถ้าหลงเท่าใด ก็จะได้ขายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้มาก แล้วคนก็ไม่ดีขึ้น...ไม่น่าทำ การทำคนให้หลง ใหลมัวเมา มันเป็นเรื่องที่ไม่น่าทำ

สิ่งที่ต้องนึกถึงเป็นเครื่องเตือนใจ

เราเป็นพุทธบริษัทควรจะช่วยกันทำให้คนเป็นผูู้ เป็นผู้ตื่น เป็นผู้มีความเบิกบานแจ่มใส อย่าให้ไปหลงเชื่อสิ่งภายนอก แต่ให้เชื่อธรรมะของพระพุทธเจ้า แม้ว่าจะมีวัตถุภายนอกก็ต้องสอนธรรมะไปด้วยในตัว

การเจิมนี่อย่าเจิมเฉยๆ แต่เจิมให้รู้ว่า “นี่คือเครื่องหมายแทนพระเป็นรูปหุ่นของพระ เมื่อเธอจะขบรถ เธอก็ต้องดูหุ่นนี้ แล้วเธอก็ต้องนึกถึงพระพุทธเจ้า นึกถึงพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า นึกถึงพระอริยสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า”

แต่สิ่งที่ควรนึกถึงมาก ก็คือ พระธรรมนั่นแหละ เพราะพระธรรมเป็นแกนกลางของรัตนะสาม เหมือนกับ ๓ นิ้ว เปรียบเป็นพุทฺธะ ธรรมะ สังฆะ นิ้วชี้สมมติว่าเป็นพุทฺธะ นิ้วกลาง...ธรรมะ นิ้วนาง...สังฆะ

เพราะฉะนั้นนิ้วกลาง...ธรรมะจึงสำคัญ

เพราะว่าธรรมะเป็นสิ่งแทนองค์พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าที่เป็นเนื้อเป็นหนังปรินิพพานแล้ว แต่ว่าพระธรรมยังอยู่แทนองค์พระพุทธเจ้า เรายังต้องนึกถึงพระธรรม

นึกถึงพระธรรม ก็ต้องนึกว่าธรรมะสอนเราอย่างไร สอนเราให้มีสติ ให้มีปัญญา สอนเราให้ไม่ประมาทในการกระทำกิจอะไรต่างๆ ให้ใช้ความรอบคอบรอบรู้ในการกระทำ ใคร่ครวญก่อนจึงทำ พิจารณาให้รอบคอบแล้วจึงทำ นี่ธรรมะสอนอย่างนั้น เราก็เกิดใจเย็นขึ้น เพราะนึกถึงธรรมะ สติวาระหดงั้นๆ ค่อยๆ ไปตามโอกาสที่จะไปได้ ไม่ต้องรีบร้อน มันก็ปลอดภัย ถ้าเราใช้ธรรมะก็ปลอดภัย

แต่ถ้าถ้าไปเชื่อสิ่งศักดิ์ก็หลงกันไปบ่อยๆ ทุกคนที่ชนนั้นมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งนั้นแหละ ไปคูเถอะ! มีรูปหลวงพ่อบุญ มีรอยเจิม มีผ้ายันต์ เต็มไปหมด แต่ว่าคนชั่วบดไม่ได้ถือธรรมะ คิมแต่ลิโพวิตัน คี พอง่วงก็คิม พอหมคฤทธิยาก็ “โป้ง” เข้าให้ ไม่ประพฤติธรรม ไม่รู้ว่าอะไรควรไม่ควร นี่เป็นตัวอย่างให้เห็นว่าต้องแปลงให้เป็นธรรมะเอามาปฏิบัติจึงจะช่วยเราได้

ธรรมปฏิบัติอันเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต

เรื่องอื่นก็เหมือนกัน ที่เรามีอะไรเป็นวัตถุ ก็มีไว้เป็นเครื่องเตือนใจให้เรานึกถึงธรรมะ เช่น มีพระพุทธรูปบูชาก็ต้องนึกถึงธรรมะ เพียงแต่พระเฉยๆ ช่วยไม่ได้ แต่ถ้าเราประพฤติธรรมะ ธรรมะก็ช่วยเราได้ ก็เหมือนกับเราช่วยตัวเอง แต่ว่าตัวเราเองนั้นต้องประพฤติธรรมะ **ธรรมะที่เราประพฤตินั้นแหละ จะรักษา เราคุ้มครองเราให้อยู่รอดปลอดภัย**

นั่น...สิ่งนั้นศักดิ์สิทธิ์จริงๆ ของอื่นไม่มีอะไรศักดิ์สิทธิ์ แต่ว่าเราชอบทำให้คนหลง ให้คนงมงาย ให้เชื่อสิ่งเหลวไหลด้วยรูปการณ์ต่างๆ ให้เราเข้าใจให้ถูกต้อง แล้วก็พยายามที่จะตัดสิ่งที่เหลวไหลออกไปจากจิตใจมาประพฤติธรรมกัน เอาธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น ใช้ทุกแง่ทุกมุม

ล้อมคอกจิตใจด้วยการปฏิบัติในศีล

เริ่มต้นด้วยการปฏิบัติในศีล

ขั้นต้นนี้คือศีล เรียกว่า ชั้นหยาบๆ ปฏิบัติชั้นหยาบๆ เหมือนกับว่า ได้สัตว์ป่ามาก็เอามาไว้ในคอก กั้นคอกไว้ กั้นคอกไม่ให้มันไปไหน ให้มันกินหญ้า อยู่ในคอก อาน้ำอยู่ในคอก ถ่ายอยู่ในคอกนั้น...ไม่ให้ไปไหน ให้อยู่ในคอก แล้วมันก็ค่อยๆ เชื่อง พอเชื่องแล้วปล่อยให้ ปล่อยให้ไปกินหญ้าในทุ่งได้ มันไม่ไปทำร้ายใครต่อไป เพราะมันอยู่ในคอกจนชินแล้ว

จิตใจเรานี้ก็เหมือนกัน...เราก็สร้างคอกล้อมไว้ ศีลห้าอันเอามาล้อมไว้ ทำรั้วด้วยเสา ๕ ต้น ต้นใหญ่ๆ ล้อมตัวเราไว้ว่า เราจะไม่ฆ่าใคร, เราจะไม่ลักของใคร, เราจะไม่ประพฤติผิดในทางกามารมณ์, เราจะไม่พுகโกหก คำหยาบ คำเหลวไหลกับใครๆ, เราจะไม่เสเพลสิ่งเสพติดมีนเมา

สัญญากัน...รับศีล ก็คือมาสัญญากับพระ...‘สมათาน’ คำว่า สมათาน แปลว่า รับเอาไปใช้ ไม่ใช่รับแล้วทิ้งไว้ตรงนั้น...ไม่ใช่ รับเอาไปใช้แล้วเอาไปปฏิบัติ แต่ว่าเรามักรับกันพอเป็นพิธี มีอะไรก็ “เฮ้อ! รับศีลกันก่อน” แต่ว่าไม่ค่อยเอาไปใช้ รับศีลบ่อยๆนั้นก็เหมือนเครื่องย้ำกันนั่นเอง...เตือน ย้ำเตือนให้เกิดความสำนึกว่า อย่าออกไปนอกรั้ว ให้อยู่ในรั้ว ให้อยู่ในวงที่ขีดไว้ให้ จึงมีการย้ำกันบ่อยๆ

เราต้องคอยเตือนตัวเองว่า “ฉันมีรั้วป้องกันภัย และเป็นรั้วที่สำคัญที่สร้างไว้สำหรับป้องกันตัว” ป้องกันตัวเองไม่ให้ออกไปนอกรั้ว และป้องกันสิ่งชั่วร้าย ลัทธิร้าย ไม่ให้มาทำร้ายเรา เพราะเราอยู่ในที่มีรั้วนี้...มีเกราะ สิ่งอื่นมันจะมาทำร้ายเราได้ยังไง เราที่อยู่ในรั้วนั้น

นี่เป็นการปฏิบัติเบื้องต้น รักษาศีล ควบคุมกาย วาจา แต่ก็เป็นองจากใจเหมือนกัน เพราะศีลมันอยู่ที่ใจ แต่มันไหลออกมาที่กายที่วาจา เราจะรู้ว่า

คนนั้นมีศีลไม่มีศีล คุณที่ใจมันไม่รู้เพราะอยู่ข้างใน ก็อยู่ที่กาย วาจา กายเขาทำอะไรบ้าง ฝึกศีลข้อไหน วาจาเขาพูดอย่างไร การกระทำเขาเป็นอย่างไร บอกให้รู้ รู้ด้วยการอยู่ร่วมกัน รู้ด้วยการคบหาสมาคมกัน เราก็รู้ว่าไม่มีศีลขนาดไหน มีปกติเป็นอย่างไร

**ถ้าเรารักษาศีล ร่างกายและจิตใจก็ปกติ ปกติคือไม่วิกลจริต
การทำอะไรที่ฝึกศีล เรียกว่า “วิกลจริต”**

เช่น เราไปฆ่าเขาหรือทำร้ายเขา นี่มันเป็นการฝึกปกติ โดยปกติเราก็ไม่ฆ่าใคร ไม่เบียดเบียนใคร เพราะเรานึกถึง ‘ใจเขาใจเรา’ นึกถึงตัวของเรานั่นว่า “เอ! ถ้าเขามาทำร้ายเรา เราชอบใจไหม?” “ไม่ชอบ” ถ้าเขามาฆ่าเรา...เราก็ไม่ชอบ ยังไม่ต้องฆ่าหรอก เพียงแต่ขู่เท่านั้นก็ชนหัวลูกแล้วกลัวแล้ว เราไม่ชอบ สัตว์ทั้งหลายก็กลัวภัยอันตรายเหมือนกัน ทำคนให้เป็นเรื่องเปรียบเทียบ แล้วอย่าไปทำใครเขาให้เดือดร้อน

ศีลข้อหนึ่ง สภาพกายปกติ วาจาก็ปกติขึ้นใจก็ปกติ ควบคุมด้วยศีลให้เกิดความปกติทางกาย ทางวาจา กายไม่ไปทำร้ายใคร ใช้ในเรื่องที่ควรใช้ ใช้มือเท้าที่จำเป็น ไม่ใช่ในเรื่องที่มันฝึกปกติ ไม่ใช่ขึ้นเวทีชกมวย ถ้าขึ้นเวทีมันต้องใช้ หมัดก็ต้องใช้ ศอกก็ต้องใช้ เขาก็ต้องใช้ มวยไทยนี้ใช้หมัดยังกักกันไม่ได้เท่านั้นเอง ถ้ากักกันแล้วมันคงยุ่งกันใหญ่ นี่เรียกว่า ใช้หมัดไม่เหมือนมวยสากลเขาให้ใช้แต่หมัด แล้วก็ฝึกคิดว่าชกตรงนั้นไม่ได้ ของเราชกได้ทั้งนั้น ทำอะไรก็ได้ทั้งนั้นเอากันจริงจังเลยทีเดียว นั่นมันฝึกปกติ แต่ถ้าขึ้นเวที อย่างนั้นก็เรียกว่าไม่เป็นไร เพราะโลกเขาสมมติกันว่าบนนั้นใช้ได้ แต่พอลงมาข้างล่างเวทีแล้ว ถ้าขึ้นใช้หมัด...ไม่ได้ ฝึกกฎหมาย...ตำรวจจะจับ มันวิกลแล้ว มันวิกลแล้ว ใช้ไม่ถูกที่

เราจึงต้องรักษากายให้เรียบร้อย

รักษาวาจาให้เรียบร้อย ใจมันก็พลอยเรียบร้อยด้วย

การรักษาที่อยู่จิตใจ ควบคุมที่ใจไว้ คุมใจไม่ให้คิดในทางร้าย ไม่ให้เกิดความโลภ เพราะเกิดความโลภแล้วจะไปฆ่าเขา เพื่อเอาทรัพย์เขา จะไปลักของเขา จะไปประพาศิณีในทางกาม จะไปพูดสิ่งที่ไม่ถูกต้อง จะไปเสพสุรายาเมา ย่อมจิตย่อมนใจ มันเลอะทั้งนั้น ต้องคุมที่ใจ คีลก็คุมใจไว้แต่ว่ายังไม่ประณีต คุมหยาบๆไว้ก่อน ไม่ทำอะไรที่เป็นการฝึกศีลธรรมอันเป็นขั้นต้น

ชีวิตที่อยู่ด้วยปัญญา ประเสริฐสุด

ชาวพุทธผู้มีปัญญาเราก็ต้องมีศีลห้าประจำ เขาเรียกว่า “นิจศีล” เป็นศีลที่ต้องรักษาอยู่เป็นนิจ ทุกวันทุกเวลา

รักษาศีลข้อที่หนึ่ง	ก็เหมือนรักษาชีวิตร่างกายของเรา
รักษาศีลข้อที่สอง	ก็เท่ากับรักษาทรัพย์สมบัติให้ปลอดภัย
รักษาศีลข้อที่สาม	ก็ทำให้ครอบครัววงศ์ตระกูลปลอดภัย
รักษาศีลข้อที่สี่	ก็รักษาเกียรติทางคำพูด
	พูดอะไรเพื่อนเชื่อฟัง มีเครดิตขึ้นมา
รักษาศีลข้อที่ห้า	ก็คุ้มครองทุกอย่าง

เพราะคนที่เสพสิ่งเสพติดมีนเมา ก็เสียสุขภาพ ร่างกายจิตใจไม่สมดุล เสียสภาพทางกาย ทางใจ เสียความสมดุล อาจจะคิดผิด พูดผิด ทำผิด ล่อแหลมต่ออันตราย ทำอะไรก็ได้ แม้เป็นเพื่อนกันก็ฆ่ากันได้ พอกับลูกยังฆ่ากันได้เลย เพราะมันเมา พอเมาแล้วก็ทำได้ทั้งนั้น

ศีล ๕ ข้อนี้...ข้อ ๕ สำคัญ

ถ้าขาดข้อ ๕ แล้ว

ข้ออื่นก็พลอยขาดไปด้วย

แต่ถ้ารักษาข้อ ๕ ไว้เคร่งครัดสติมีอยู่ ปัญญามีอยู่
 ความรู้สึกผิดชอบยังอยู่ประจำใจ มันก็ไม่ล่วงเกินศีลข้ออื่นๆ
 แม้จะมีอะไรเกิดขึ้นก็พอยับยั้งชั่งใจ
 แต่ถ้าเมาแล้ว...มันยับยั้งใจไม่ได้
 อาจจะทำสิ่งที่ผิดที่เสียหายเมื่อไรก็ได้

ตัวการใหญ่ที่ทำให้เกิดความเสียหาย

ให้เราศึกษาคุสติต่างๆในเมืองไทย อุบัติเหตุประเภทต่างๆที่เกิดขึ้นมานั้นจากอะไร? ความมีเมตตาทั้งนั้น ‘สุราเมรัย’ นี่แหละตัวการใหญ่ที่ทำให้เกิดความเสียหาย อุบัติเหตุใหญ่ๆ...รถไฟชนกัน รถยนต์ชนกัน ตายกันมากมาย แม้ขบวนรถไฟทอกลงดินยังเกิดอุบัติเหตุ เพราะในขบวนนั้นเฮฮากันไปตลอดทาง เอาเหล้าไปค้าย ไปทอกลงดินเอาเหล้าไปค้าย เอาไปกินกันที่วัด

คราวหนึ่งไปที่อำเภอบางไทร...ไปวัดอื่นหรือ แต่แว่วว่าวัดนั้น ผ่านขึ้นไปบนศาลา เห็นเขามีกองกฐิน ขึ้นไปถวายโยมนั่งกินอาหาร กินเหล้ากัน...แม่โขงเลยถาม “อะไรในขบวนโยม?” “เหล้าครับ” “เฮ้อ! แล้วเอามาทำไม?” “เอามาคิม” “เฮ้! มาวัดเอาเหล้ามาคิมด้วยหรือ?” “มันช่วยชูรสอาหารครับ” ว่าอย่างนั้น ช่วยให้กินข้าวได้ นี่มันเป็นอย่างนี้

นี่ในใจว่า “แย ไม่สมควรเลย” แต่จะไปเทศน์ตรงนั้นก็ไม่ได้ ไม่คุ้มกัน เพียงทำอย่างนั้นก็เหมือนกับเทศน์อยู่แล้ว เรียกว่าสะกิดแล้วว่า “โยมมาวัดนี่เอาเหล้ามาคิมกันบนศาลาคด้วยหรือ? โยมไม่ละอายแก่พระพุทธรูปที่นั่นเป็นประธานอยู่หรือ? ไม่อายแก่ใจตัวเองบ้างหรือที่เอาเหล้ามาคิมกันบนศาลาวัดอย่างนั้น”

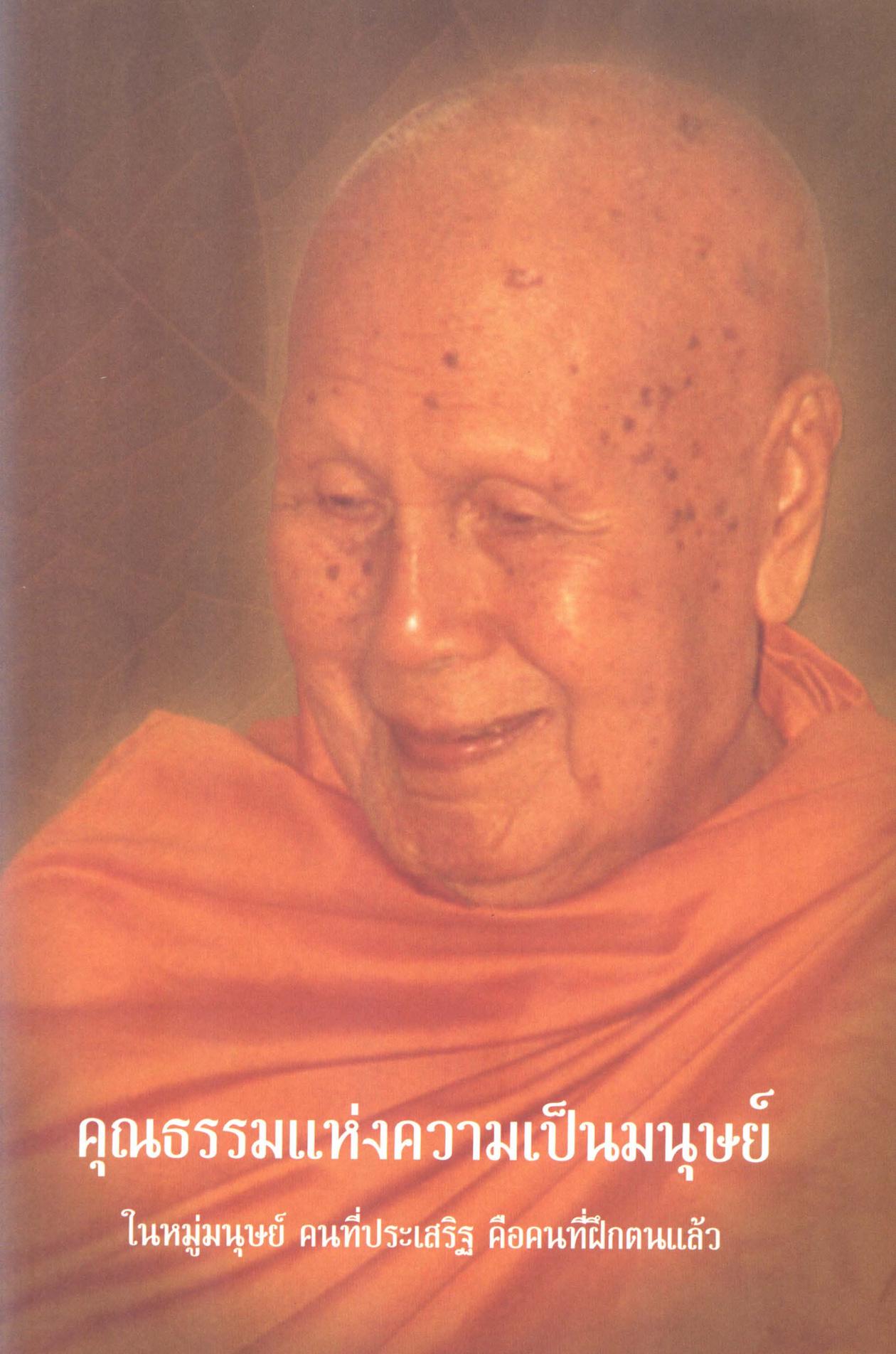
มาฟัง ๕๐ คน เท่านั้นเอง เลยเขาบอกว่า “แหม! ทำอย่างไรล่ะหลวงพ่” ก็บอกเขาว่า “เราก็ต้องชวนบ่อยๆ พุคบ่อยๆ พบใครก็พูคเรื่องธัมมะธัมโม ให้เขาฟัง เขารำคาญก็พูคไปเถอะ...พูคไป เอาเทปไปให้เขาฟังบ้าง เอาหนังสือไปให้เขาอ่านบ้าง ให้เขาได้ศึกษาให้ได้เกิดปัญญา นานๆ เข้าก็ค่อยมากขึ้น เราต้องขยันแล้วเราทำสม่ำเสมอ เป็นตัวอย่าง คนอื่นเห็นเข้าก็เอาอย่าง”

คนเราถ้าเห็นอะไรหลายๆ บ่อยๆ ก็เลียนแบบเหมือนกัน มนุษย์นี้ชอบเอาอย่าง แต่ว่าตัวอย่างนั้นเป็นไปในทางไหน? ถ้าเราแสดงตัวอย่างในทางดี อยู่ทุกวันๆ เป็นประจำ เขาก็อยากเอาอย่างบ้าง เช่น เรามีเวลาว่าง...อ่านหนังสือธรรมะ คนทั้งหลายก็ให้เห็นว่า อ้อ! คนนี้อ่านหนังสือธรรมะนานๆ เขาอาจจะเข้ามาคุยแล้วถามว่า “คุณอ่านอะไร?” “อ่านธรรมะ” “เอ! คุณอ่านธรรมะหรือ?” คือเขานึกว่าคนหนุ่มทำไมไปอ่านธรรมะ มันต้องหัวหงอกสีจิงจะไปอ่านธรรมะกัน...แก่นั่นแหละจึงจะอ่านธรรมะ เขาคิดอย่างนั้น เข้าวัดนี้ต้องแก้แก้แล้วมาวัดก็ฟังไม่รู้เรื่องแล้ว หูไม่ได้ยินแล้ว ตาก็มองไม่เห็นพระแล้ว มากันตอนนั้นจะได้เรื่องอะไร มันต้องมาตั้งแต่หนุ่มๆ สาวๆ จะได้มีเวลาศึกษานานหน่อย

เหมือนกับเขาเรียกว่า “เข้าป่าจวนค้ำ” ตักไม้ไม่ได้เท่าไร มันต้องเข้าป่าแต่เข้า ตักไม้ไม่ได้หลายตัน อันนี้ก็เป็นคำเปรียบเทียบกับ ทำดีต้องทำตั้งแต่วัยหนุ่ม วัยฉกรรจ์ คือทำตั้งแต่เด็กนั้นแหละ แล้วทำเรื่อยมาจนเป็นหนุ่ม เป็นสาว เป็นผู้ใหญ่ ทำมาเรื่อยๆ มันก็ดีขึ้น คนมันก็ดีขึ้น

เราทำบ่อยๆ เราชวนบ่อยๆ ไปบ่อยๆ เป็นตัวอย่าง คนอื่นก็นึกว่า “เอ ต้องไปบ้าง” ก็มา หรือว่าสนใจขึ้นบ้าง เวลาทำอะไรก็พยายามไปบอกไปให้ถึงตัว บอกว่า “วันนี้มีเทศน์นะ ไปฟังกันนะ ไปให้ได้นะ” หมั่นชวน พอใกล้จะไปก็ชวน “เอาไปๆ” คึงมือไป จูงเขาไป ให้เขาไปฟัง เขาฟังครั้งแรกเขาเข้าใจเขาก็ดีใจ ก็มาฟังบ่อยๆ เขาก็ได้ปัญญา

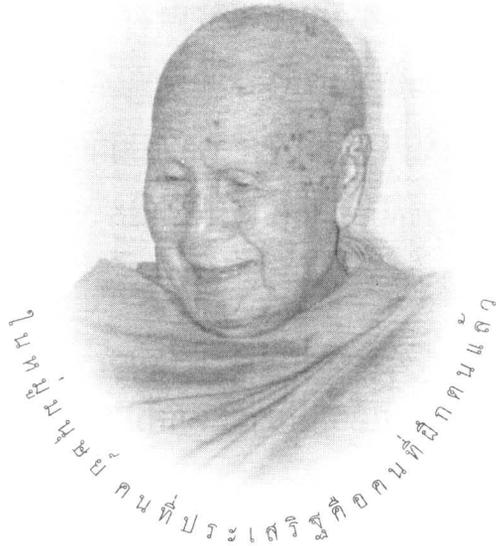
...คงได้แสดงมาก็สมควรแก่กาลเวลา ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้...

คุณธรรมแห่งความเป็นมนุษย์

ในหมู่มนุษย์ คนที่ประเสริฐ คือคนที่ฝึกตนแล้ว

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

เวลาย่อมเคี้ยวกินตัวเองและสรรพสัตว์

วันนี้เป็นวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือนตุลาคม พุ้งนี้ก็จะขึ้นเดือนใหม่ต่อไป วันเวลาผ่านไปโดยลำดับ นับได้วันหนึ่ง เจ็ดวัน หนึ่งเดือน หนึ่งปี วันเวลาที่ผ่านไปนั้น ไม่ได้ผ่านไปแต่เวลาเฉยๆ แต่ทำชีวิตของเราให้ผ่านไปกับเวลาด้วย

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสไว้ว่า

เวลา...ย่อมเคี้ยวกินตัวมันเองและสรรพสัตว์ทั้งหลาย

สรรพสิ่งทั้งหลายขึ้นอยู่กับเวลา เมื่อเวลาผ่านไปสิ่งนั้นก็ผ่านไปเรื่อยไปๆ กล่าวคือเปลี่ยนไปโดยลำดับ เปลี่ยนจากความเบ็ญน้อยๆ แล้วก็ค่อยเติบโตขึ้นๆ จนกระทั่งเต็มที แล้วต่อจากนั้นมันก็ไม่เจริญเติบโต มีแต่ว่าเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อม

โดยเฉพาะชีวิตของคนเรานั้น

มีการเกิดขึ้นแล้วก็มี การแตกดับไปในที่สุด

เหมือนกันหมดทุกคน . . . ไม่มีข้อยกเว้น

สิ่งที่พึงกระทำเพื่อการมีชีวิตที่สมบูรณ์

เมื่อสิ้นเดือนหนึ่ง เราก็ควรจะดำเนิ้งว่า ชีวิตของเราได้ผ่านไปอีกเดือนหนึ่งแล้วเดือนนี้ เราได้กระทำอะไรบ้างที่เป็นคุณประโยชน์แก่ตน แก่ท่าน แก่ชาติ แก่พระศาสนาอันเป็นส่วนรวม เป็นเรื่องที่เราจะได้พิจารณาไตร่ตรอง มองดูตัวเองให้รู้จักตัวเอง ให้รู้จักสิ่งที่มีน้เกิดมีขึ้นในตัวเอง ให้รู้สาเหตุของสิ่งนั้น แล้วให้รู้ว่าเราจะแก้ไขสิ่งนั้นโดยวิธีใด

ชีวิตของคนเรานั้น . . .

จะต้องอยู่ด้วยการปรับปรุงแก้ไข

ถ้าไม่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว

. . . ชี วิ ต จ ะ ไ ม่ ส ม บู ร ณ์ . . .

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงสอนให้

พิจารณาตัวเอง ตักเตือนตัวเอง แก้ไขตัวเอง

ในเวลาสิ้นวันหนึ่งนั้นเราก็ต้องมีการมองดูตัวเอง สิ้นสัปดาห์หนึ่งก็ต้องมองดูตัวเอง สิ้นเดือนหนึ่งก็ต้องมองดูตัวเอง สิ้นปีก็ต้องมองกันเป็นการใหญ่ เพื่อสำรวจผลงาน การประพฤติปฏิบัติ กำไรของชีวิตทั้งที่เป็นวัตถุทั้งที่เป็นจิตใจในรอบหนึ่งปีนั้น เพื่อให้รู้ว่าเราได้กำไรหรือว่าเราขาดทุนปีนี้

ชีวิตกำไร ชีวิตขาดทุน : เป็นไท เป็นทาส

ชีวิตใดเป็นชีวิตที่มีกำไรก็ควรชื่นอกชื่นใจ ชีวิตใดเป็นชีวิตขาดทุนก็ควรจะได้เตือนตัวเองว่า ฉันเกิดมาทำไม? ฉันมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร? สิ่งที่ดีที่สุดที่ฉันควรจะทำประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันคืออะไร? ฉันได้กระทำสิ่งนั้นอย่างสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วหรือไม่?

เช่นเราเกิดมาเป็นคนไทย เราก็ควรจะได้พิจารณาตัวเองว่า เรามีความเป็นไทชนชาติไหน ความเป็นไทนั้นไม่ใช่เป็นโดยเชื้อชาติ ไม่ใช่เป็นโดยสัญชาติแต่เป็นโดยจิตใจ คือจิตใจมีความเป็นไทหรือไม่

ความเป็นไททางจิตใจนั้นก็อยู่ที่ว่าจิตใจเราเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของอะไรๆ

เช่น . . .

ไม่เป็นทาสของการพนัน ไม่เป็นทาสสิ่งเสพติดทุกประเภท

ไม่เป็นทาสของการคบคนผิด ไม่เป็นทาสของความสนุกสนานในยามราตรี

ไม่เป็นทาสของความมัวเมาสนุกสนานประเภทสิ้นเปลืองเงินทอง

ไม่ได้เรื่อง...ได้แต่หน้า แต่ว่ากระเป๋ามันก็แฟบลงไป

ไม่เป็นทาสของความเกียจคร้าน

อย่างนี้ก็เรียกว่าเราเป็นไทในแง่หนึ่งแล้ว

แล้วเราก็ไม่เป็นทาสของกิเลสประเภทหยาบ อย่างกลาง และอย่าง
 ละเอียดย อย่างหยาบก็คือ โลกะ ความอยากได้ในทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น โทสะ
 จิตคิดประทุษร้ายเบียดเบียนผู้อื่น โมหะ คือความหลงมัวเมาไม่รู้ไม่เข้าใจ
 ในเรื่องอะไรถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง นี่เป็นกิเลสประเภททำให้ให้เศร้าหมอง
 คนมีความโลภย่อมน่าคนได้ มีความโกรธก็ฆ่าคนได้ มีความหลงก็ฆ่า
 คนได้ คนมีความโลภลักของเขาก็ได้ มีความโกรธเกลียดจะทำลายมัน ไปลักของ
 ของใครก็ได้ อันนี้เป็นความเสียหายแก่ชีวิตการงานค้าขายประการต่างๆ เราจึง
 ไม่ควรจะได้ประพฤติกิปฏิบัติในสิ่งอันเป็นความผิดเสียหายเหล่านั้น เราต้องอยู่
 อย่างไร ไม่เป็นทาสสิ่งใดๆ

เมื่อมีสติปัญญา ก็ไม่ตกเป็นทาสสิ่งใด

และโดยสิ่งเฉพาะหน้านั้นก็คือเราไม่เป็นทาสอารมณ์ที่มากกระทบ รูป
 กระทบตา เสียงกระทบหู กลิ่นกระทบจมูก รสกระทบลิ้น โภญฺฐัพพะกระทบ
 กายประสาท ใจก็ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งเหล่านั้น

ความไม่เป็นทาสก็คือไม่ยินดีในสิ่งนั้น

ความยินดีก็เป็นเหตุให้เป็นทาส

ความยินร้ายก็เป็นเหตุให้เป็นทาส

ความไม่เป็นทาส ก็คือ ความไม่ยินดียินร้าย เพราะว่ามีสติมีปัญญาเป็น
 เครื่องกำกับจิตใจ

เราไม่ปล่อยตัวปล่อยใจไปตามอารมณ์ที่มากกระทบ

เรี ย ก ว่า . . .

เป็นตัวของตัวเองอยู่ตลอดเวลา

เป็นตัวเอง : สะอาด สว่าง สงบทางจิตใจ

ความเป็นตัวเอชนั้นเป็นวาจาสมมติ เป็นคำพูดที่เราพูดเปรียบเทียบว่า “**เป็นตัวเอง**” เป็นตัวเองของชาวบ้านมักจะก่อปัญหา เป็นตัวเองที่ไรเกิดเรื่องทุกที เพราะเป็นตัวเองในรูปเป็นทาสกิเลส ไม่เป็นตัวเองในรูปของความ เป็นไท เช่น คนบางคนมีความโกรธขึ้นมาแล้วก็พูดคำหยาบ แล้วก็พูดว่า “**มึงไม่รู้จักกูหรือ**” นั่นกู กู...กุตัวนั้นไม่ใช่กุตัวแท้ ไม่ใช่ตัวเอง

“**ตัวเอง**” คือความสะอาด คือความสงบ สว่างทางจิตใจ สภาพจิตเดิมแท้มันสะอาด ไม่เศร้าหมอง ไม่มีคิ้ว ไม่เร่าร้อน ถ้าเราเป็นตัวเองก็อยู่ในสภาพสงบ ไม่ขึ้นไม่ลงกับอารมณ์ที่มากกระทบ อย่างนั้นก็เรียกว่า **เป็นตัวเอง เป็นไทแท้**

คนเป็นตัวเอง...ต้องประพฤติธรรม

ไม่ประพฤติธรรม...ก็เป็นตัวเองไม่ได้

ตัวแท้ตัวจริงหาไม่มี เป็นแต่ของผสม

เพราะฉะนั้น เมื่อเราสำนึกว่าเราเป็นไท เราก็ต้องคิดว่าเราจะต้องเป็นตัวเองโดยสมมติ ตัวแท้ตัวจริงหาไม่มี มันมีแต่สิ่งทั้งหลายปรุงแต่งกันเข้า ไหลไปตามอำนาจของสิ่งที่เข้ามาปรุงมาแต่ง ไม่มีอะไรที่เป็นเนื้อแท้

ร่างกายเรานี้ก็ไม่ใช่ของแท้ มันเป็นของผสมทั้งนั้น ของผสมจากดิน จากน้ำ จากไฟ จากลม ผสมกันเข้า ถ้าเราแยกส่วนร่างกาย ออกไปเป็น อากาศ ๓๒ แยกเป็นลม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก คับ ปอด ไล่ใหญ่ไล่หน่อย อาหารใหม่ อาหารเก่า มันสมองในกระโหลกศีรษะ ฯลฯ

นี่คือการแยกออก แยกออกแล้วเราก็ไม่มีตัวอะไร แต่ว่าคนเราไปคิด
สิ่งที่เราสมมติว่าเป็นตัวเป็นคน

เมื่อติดตัวนั้นก็เรียกว่า เกิดอัตตา อัตตวาหุพาทาน...การยึดมั่นใน
ตัวตน พอมีตัวตนก็ยึดมั่นในกาม ยึดมั่นในทิฏฐิ ยึดมั่นในศีลพทศปราคมาส
อะไรในรูปต่างๆ อันจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ล้วนแต่ไม่เป็น
ตัวเองทั้งนั้น เราจึงต้องสำนึก และควรจะได้ปฏิบัติตนให้เป็นตัวของตัวเอง
ไว้ตลอดเวลา อย่าให้เป็นอะไรอื่นไป จึงเรียกว่า เป็นโทสมชื่อ เป็นโทสมนาม

มนุษย์กับคนและสัตว์

เราเป็นมนุษย์...มนุษย์ต้องเป็นผู้มีใจสูง

“มนุษย์” กับ “คน” ไม่ตรงกัน ไม่เหมือนกัน

คนนั้นเพียงแต่ว่าเกิดออกมาร้องเหมือนเสียงคนก็เรียกว่าคนได้แล้ว

ถ้าร้องเหมือนสุนัขก็เรียกว่าเป็นสุนัขไป

ร้องเหมือนเสียงแมวก็นับเป็นแมวไป

แต่ถ้าร้องเป็นแบบคนก็เรียกว่าคน คนเกิดมาแล้วจะต้องปรับปรุงชีวิต
จิตใจเพื่อความเป็นมนุษย์

มนุษย์ ผู้มีใจสูงด้วยคุณธรรม

มนุษย์ แปลว่า ผู้มีใจสูง

สูงด้วยอะไร?

สูงช่วยคุณธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนจิตใจ เอาศีลมาค้ำจุนจิตใจ เอาธรรมมาค้ำจุนจิตใจ เอากฎหมายมาค้ำจุนจิตใจ เอาวัฒนธรรมอันดีงามมาค้ำจุนจิตใจ จิตของบุคคลใดมีความละเอียดรอบคอบ มีความกลัวรอบ มีความอดทน มีความสงบเสงี่ยม ผู้นั้นได้ชื่อว่า ยกฐานะทางจิตใจขึ้นสู่ความเป็น “มนุษย์”

คุณธรรมแห่งความเป็นมนุษย์

มนุษย์ต้องมีคุณธรรมหลายประการ คือ มนุษย์ไม่ฆ่าใคร มีน้ำใจเมตตา กรุณาปรานีต่อมนุษย์ทั้งหลาย ต่อสัตว์ทั้งหลาย มนุษย์ไม่ลักขโมยของใครๆ แต่เป็นผู้พอใจในสิ่งที่ตนทำมาหาได้ ไม่เห็นของคนอื่นว่าดีกว่าของตัวเอง ไม่เอาของใครมาเป็นปัจจัยเครื่องยังชีพมนุษย์ เป็นผู้ไม่ประพฤติดิเคียดในความรักความใคร่ ไม่มัวเมาในกาม ไม่ไปเที่ยวแสวงหาความสุขนอกบ้าน พอใจในคู่ครองของตน มีหนึ่งก็พอใจในหนึ่ง ไม่ใช่มีหนึ่งแล้วไปเที่ยวหาที่อื่นให้มันเป็นสองเป็นสาม

พอใจในคู่ครองของตน

ได้พบครอบครัวที่มีปัญหาอย่างนี้มาบ่อยๆ แม่บ้านมาบอกให้ทราบว่า มีความทุกข์ตามไปถามมา ก็ทุกข์เพราะว่าพ่อเจ้าประคุณพ่อบ้านนั้น ไปมีเมียอีกคน แล้วก็ไปหลงไหลมัวเมาในคนที่ไค้ใหม่ เป็นเหตุให้ไม่กลับบ้าน ไม่สนใจในเรื่องการเป็นอยู่ของลูก มัวเมาในกามที่แม่คนนั้นมาบำเรอ ให้ความมัวยวนชวนใจ

อันผู้หญิงที่เป็นเมียน้อยเขานั้น มักจะทำตนเป็นคนเก่งกว่าเมียหลวง เพราะเขารู้ว่ามีเจ้าของจะต้องทำทุกประการเพื่อให้ติดอกติดใจ ย้วยวนชวนชม ค่ายประการต่างๆ ผู้ชายก็เลยหลงใหลมัวเมาไปในสิ่งนั้น ลืมบ้านเดิม คนเดิม ก็มีความทุกข์มีความเคียดแค้น เพราะผู้หญิงคนนั้นเขามีคติในใจว่า “เสียทองเท่าหัว ไม่ยอมเสียตัวให้ใคร” ก็เลยมีความทุกข์

ทุกข์เกิดจากอะไร? ทุกข์จากความยึดถือว่า ตัวกู...ตัวกูนี่เอง ทีนี้เราก็คือเป็นทุกข์ คนอื่นเอาไปเราก็อเสียกาย เราก็คือมีความทุกข์ความเคียดแค้นใจ แต่ถ้าเราทำใจเฉยๆเสียบ้าง ช่างหัวมัน! ใครอยากจะได้ก็เอาไป แล้วอย่าไปโกรธอย่าไปเกลียด อย่าไปคุยไปว่าเขา กลับมาก็ต้อนรับด้วยความเป็นใจ พูดยกกันดีๆ แสดงอาการทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ เอาชนะกันด้วยความดี ก็กว่าชนะกัน ด้วยลมเพชรหึง อันจะพาคให้ตัวพังบ้านพัง ครอบครัวยังหลายไป ลมเพชรหึงนี้ มันร้ายนัก อย่าให้มันพาคขึ้นในใจของเราเป็นอันขาด เมื่อเขาไปมีแล้วก็ต้องปล่อยไปก่อน วันหนึ่งเขาก็จะเบื่อแล้วกลับมาหาเราเอง แต่ถ้าเราดูว่า...ผู้เป็นเมียน้อยเขาได้ใจ เขาดีใจว่าย้วยเมียหลวงให้โกรธได้ ให้เคืองใจให้ผิดปกติกได้ เขาก็ยิ้มสบายๆ เพราะเขาได้พระเอกไปกักไปกอด เราก็นอนทอดถอนใจอยู่คนเดียว อันนี้เป็นความทุกข์

ถ้าจะแก้ทุกข์เรื่องนี้ เราก็คือต้องทำใจเย็นๆ ทำไม่รู้ไม่ชี้ เวลาคุณกลับมาบ้านก็ออกไปต้อนรับ เอาอกเอาใจปฏิบัติทุกสิ่ง ทุกประการ ให้ชื่นอกชื่นใจ ของมันเก่าเคยอยู่กันมาก่อน เมื่อทำคืออย่างนี้ก็เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ อะไรอย่างนี้จึงจะเอาชนะกันได้ เคยแนะนำเคยสอนไปในรูปอย่างนี้ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

แต่ว่าผู้ชายเรานี้ก็เหมือนกัน อย่าไปสร้างปัญหา ให้ถือศีลข้อที่สาม ให้เคร่งครัดอย่า ไปเที่ยวกำเริบอะไรๆ อย่าไปเที่ยวบาร์ อย่าไปเที่ยวไนท์คลับ อย่ามองหาผู้หญิงอื่นว่าสวยกว่าเมียคน แต่ให้มองเห็นว่าเป็นธรรมคาเท่านั้น

กัมมัฏฐาน & ประการ

หรือจะให้พิจารณากัมมัฏฐาน & ประการ เสียบ้าง ที่เวลาบวช...พระอุปัชฌาย์ท่านสอนให้พิจารณาว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นสิ่งปฏิกูล น่าเกลียด ไม่น่ารัก ไม่น่าพอใจ เพราะมันสกปรก

ผมบนหัวก็สกปรก จึงต้องสระต้องล้าง ต้องใส่น้ำมัน ต้องใส่อะไรหลายอย่าง เขาโฆษณาเรื่องบนศีรษะมากมาย หากินจากศีรษะคนได้สบาย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดเป็นปัญหา สร้างความทุกข์ความเคียดแค้น เราควรจะพิจารณาผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ให้เห็นว่าเป็นของไม่สะอาด น่าเกลียด ไม่น่ารักไม่น่าชม มองไปในแง่ที่น่าเกลียด ความจริงมันก็สกปรกจริงๆ ผมบนศีรษะทำไมต้องสระบ่อยๆ ทำไมจึงต้องใส่น้ำหอม น้ำหอมนั้นก็คือยาค้ำกั้นนั่นเอง เอามาใส่ไว้เพื่อไม่ให้กลิ่นเหม็นปรากฏ

ฟันในปาก คื่นแต่เช้ายังไม่ได้เคี้ยวกินอะไรสักหน่อย แต่มันก็สกปรก อ้าปากคุยกับใครก็ต้องเอามือป้องปาก เพราะมีกลิ่นไม่สะอาด อันปรากฏอยู่ในปากของเรา ทำให้เราเกิดปัญหา มองเห็นว่ามันสกปรก ฟันก็สกปรก ปากก็สกปรก เล็บก็สกปรก ผิวหนังก็สกปรก ต้องอาบน้ำบ่อยๆ เหยื่อออกเมื่อใดก็ต้องไปอาบน้ำ

แล้วให้นึกดูว่า ของในร่างกายมนุษย์เรานี่ ถ้าไหลออกมาจากรูไหนก็ตาม มีอะไรสะอาดบ้าง? ออกมาทางตา...เป็นซีตา น่ารักไหม? ออกมาทางหู...เป็นซีหู น่ารักไหม? ออกมาทางจมูก...เป็นน้ำมูก น่ารักไหม? ออกมาทางปาก...เป็นน้ำลายเป็นเสมหะ น่ารักไหม? ออกมาทางขุมขน...เป็นเหงื่อ เหงื่อทั้งตัวนี้ น่าอดน่าจูบน่าลูบน่าคลำไหม? ออกมาทางทวารเบา...เป็นปัสสาวะเหม็นหึ่ง ออกมาทางทวารหนัก...ก็เป็นอุจจาระ ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ นี่ขอให้เรานึกอย่างนี้ ในร่างกายของมนุษย์

เครื่องมือปราบกามคุณ

ให้นึกถึงกลิ่น ถึงรูป ของสิ่งเหล่านี้ อารมณ์ทางกามก็จะบรรเทาเบาบางลงไป แล้วก็เกิดความสบายใจ อันนี้แหละเป็นเครื่องมือปราบกามคุณที่มันเกิดขึ้นในใจ เราจะอยู่โดยไม่ต้องไปประพฤติดิคนในทางกาม

เช่นคนหนุ่มยังมีได้แต่งงาน อยากจะได้ผู้หญิงสาวที่บริสุทธิ์ แต่ตัวนั้นสกปรกเต็มที ทำอะไรที่โหดมาเท่าไรแล้วก็ไม่รู้ แต่ว่าอยากจะได้ผู้หญิงที่บริสุทธิ์ เมื่อเราอยากได้คนบริสุทธิ์ เราก็ต้องบริสุทธิ์ มันจึงจะคู่ควรกันได้ นี่ของเราสกปรกแล้วจะได้ผู้หญิงที่บริสุทธิ์มันก็ไม่ยุติธรรม ถ้าจะให้ยุติธรรมเราต้องรักษาวลสงวนตัวไว้อย่าเที่ยวอย่าเตรว แล้วการไปเที่ยวเตรวอย่างนั้นก็เรียกว่าผิดในกาม เพราะไปส่งเสริมสิ่งชั่วร้าย

เราเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า เราต้องเกลียดความชั่ว ต้องเกลียดสถานที่ชั่วๆ เราจะส่งเสริมคนดี ส่งเสริมสถานที่ดีที่งาม เราจะไม่ส่งเสริมสิ่งชั่วสิ่งทรามเป็นอันขาดเพราะมันจะเป็นเหตุให้เกิดปัญหา คือความทุกข์ ความเคียดแค้นขึ้นในชีวิตด้วยประการต่างๆ อันนี้เป็นเรื่องที่เราควรจะพิจารณาไว้ เพื่อเป็นอาวุธประหัตประหารความรู้สึกในทางกามารมณ์ เราก็จะเป็นมนุษย์สมบูรณ์

มนุษย์สมบูรณ์นั้นแม้จะมีครอบครัว เขาต้องเสพบกับภรรยา ก็เพียงมีพีชมีพันธู์เอาไว้สำหรับสืบสกุลเท่านั้น ถ้ามีพอสมควรแล้วเขาก็พูดกันว่าเราค่อไปนี้อยู่กันอย่างเพื่อน ไม่อยู่กันอย่างสามีภรรยา แต่เราอยู่อย่างเพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์กัน เราอยู่เพื่อลูกของเรา เราจะไม่ล่องเสพกามารมณ์กันอีก ค่อไป เรามาประพฤติพรหมจรรย์ อยู่ด้วยกันตามฐานะของเพื่อนผู้สนิทสนมกัน ช่วยเหลือกัน ชีวิตครอบครัวก็จะเรียบร้อย ไม่สร้างปัญหา ไม่สร้างความทุกข์ให้เกิดขึ้นในครอบครัว เพราะเราอยู่โดยธรรม

ประพาศิพรหมจรรย์ : ครองชีวิตที่บริสุทธิ์

เหมือนกับ ท่านมหาตม คานธี ผู้ยิ่งใหญ่ของประเทศอินเดีย เมื่อท่าน ตัดสินใจจะประพาศิพรหมจรรย์

“พรหมจรรย์” ก็คือ การครองชีวิตที่บริสุทธิ์ ไม่แตะต้องสตรีเพศ ไม่มัวเมาในกามารมณ์ ท่านก็บอกภรรยาว่าเรามีลูกพอแล้ว เราต่อไปนี้อยู่กัน อย่างพื่ออย่างน้อง จะไม่แตะเนื้อต้องหนังกันอีกต่อไป เราจะไม่อยู่อย่าง สามีภรรยา ภรรยาก็ตกลงใจในการเป็นอยู่อย่างนั้น

แล้วท่านครองชีวิตอย่างสะอาด มีจิตใจมั่นคงอยู่ในศีล ในธรรม ท่านมีความซื่อสัตย์ มีการบังคับตัวเอง มีความอดทน มีน้ำใจเสียสละ สิ่งใดที่ไม่ดีไม่งามแล้ว ท่านไม่แตะต้องเป็นอันขาด แม้ว่าสิ่งนั้นจะมีมูลค่า มหาศาล ถ้าใครเอามาให้ท่าน ท่านมองเป็นกรวดทรายไม่ปรารถนาอยากได้

นั่นแหละคือนักการเมืองตัวอย่างในโลกนี้ เป็นนักการเมืองที่ไม่เอา มีแต่ เรื่องที่จะ “ให้” ทำเดียว ใครจะมาชวนให้ท่านทำอะไรในทางเหลวไหล ท่าน ไม่เอาด้วยเป็นอันขาด เพราะท่านถือธรรมะ ถือศีลจะ ชีวิตก็เจริญก้าวหน้า เราจึงควรจะได้เอาตัวอย่างของคนเหล่านั้นมาส่งเสริมจิตใจของเราไว้ อย่าให้ จิตใจของเราตกไปสู่ความชั่วความร้าย เราอยู่ด้วยความมักน้อยในทางกามารมณ์ พอใจในคู่ครองของตนเท่านั้น ไม่ส่งเสริมสิ่งชั่วยุคกามารมณ์

คนขาดคุณธรรม จิตใจต่ำกว่าสัตว์เคี้ยวจวน

เดี๋ยวนี้มีคคคือกคุณกรรจมันหันคโทษประภทหนึ่ง คือ การข่มขืนขำเราหญิง แล้วยกกันเลยทีเดียว อันนี้มันเกิดจากอะไร? ก็เกิดจากสิ่งชั่วยุคประภทต่างๆ

ทางจอโทรทัศน์ทางหนังสือพิมพ์ หนังสืออ่านเล่น แม้การขายของก็ต้องทำ
ประเภทนี้ให้คนดู เจ้าหน้าที่ไม่ต่อว่าต่อขาน ไม่ปรับปรุงแก้ไข แล้วคนก็เกิด
อารมณ์ร้อนขึ้นมา เจอใครในที่เปลี่ยวเขาก็ใจต่ำยิ่งกว่าสุนัขเสียด้วยซ้ำไป สุนัข
มันเจอตัวเมีย...มันก็ไม่ทำอะไรอย่างนั้น มันต้องเข้าไปดมไปเลีย ถ้าตกลง
ปลงใจด้วยจึงจะลงมือกัน ถ้าตัวเมียทำท่าไม่ปลงใจมันก็ไม่ยุ่งเหมือนกัน ลัศว์
เคร์จนาจานยังไม่ข่มขืนกันอย่างนั้น

แต่คนเราที่เกิดมาเป็นคนขาดคุณธรรมแห่งความเป็นมนุษย์ จึงมี
จิตใจต่ำกว่าลัศว์เคร์จนาจาน อันนี้เป็นเรื่องน่าคิดในสังคมยุคปัจจุบัน เราจึงควร
จะมาเป็นมนุษย์ด้วยการรักษาจิตใจในแง่นี้ได้

มนุษย์เป็นผู้เปล่งวาจางาม

มนุษย์มีปกติพูดจาวางไร?

คนเรามีปาก ปากมีไว้พูด พูดเรื่องที่เป็นสาระเป็นแก่นสาร เราจะ
ไม่พูดสิ่งเหลวไหล เราจะพูดแต่เรื่องที่ดีที่งาม

พูดอย่างไรเรียกว่าพูดดี? คือ พูดเป็นสุภาสิต

สุภาสิตคือพูดดี พูดดีก็คือพูดเรื่องจริงเรื่องแท้ พูดคำอ่อนหวาน
พูดคำสมานสามัคคี พูดคำที่มีประโยชน์แก่ผู้พูดผู้ฟัง อย่างนี้เรียกว่า “พูดดี”
มีคุณค่า ถ้าเราพูดคำโกหก พูดคำที่ไม่เป็นสาระ เพื่อเจ้อ เหลวไหล พูดคำ
หยาบคายไม่สบายหูก็เป็นคำพูดที่ไม่น่าฟัง เป็นคำพูดที่ไม่เป็น “สัมมาวาจา”
ไม่เป็น “สุภาสิต” พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียน

พระองค์ได้ตรัสเตือนว่า ฟังเปล่งวาจางาม คือให้พูดวาจาที่ไพเราะ
นิมนวลชวนฟัง แล้วเป็นประโยชน์

ถ้าวาจาใดไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นคุณค่า ไม่ควรจะถูกควาจาเช่นนั้น ควรจะนั่งสงบๆ เสียคิดว่า ปากเราถ้าเปิด...เปิดให้เป็นคำจริง คำอ่อนหวาน สمانสามัคคี คำที่มีประโยชน์ เพราะล้นคนนี้ใช้ประโยชน์ก็ได้ทำลายก็ได้

ล้นทำลายคนก็ได้ ใช้ประโยชน์ก็ได้ ถ้าทำลายคือพูดจาถากถาง ให้เป็นไปในทางทำลาย เหมือนที่สุนทรภู่พูดไว้ในพระอภัยมณีว่า “จำจะพลัดชีวหาเป็นอาวุธ ไปฆ่าบุตรเจ้าลงกาให้อาสัญ” นางวารินี่เป็นยักษ์เมืองลงกา เป็นคนป่าเถื่อนสักหน่อย แต่ได้เข้ามาอยู่ในบ้านในเมือง แล้วเมื่อเขาจับอุศเรน มาได้ มาซึ่งวันนางก็คิดว่าจะไปฆ่าด้วยอาวุธคือล้น คือไปพูดถากถางให้เจ็บอกเจ็บใจ รำคาญใจ แล้วอึดอันตันใจแล้วก็ตายไปเองนี่เขาเรียกว่าฆ่าด้วยล้น

คนเราฆ่ากันด้วยล้นนี้บ่อยๆ คือใช้ล้นฆ่ากัน ยุให้คนแตกกัน ไม่ให้รักกัน สามัคคีกัน ก็ใช้ล้นทั้งนั้น พวกทูตบางที่ใช้ล้นให้สองประเทศแตกกัน เพื่อจะไต่รบกันแล้วตัวก็จะได้ประโยชน์ เรียกว่า ทูตไม่มีสัมมาวาจา ก็มีเหมือนกัน

เป็นมนุษย์ด้วยวาจา

โลกนี้เต็มไปด้วยความสับสนโกลาหลอลงกลวงกัน หน้าไหว้หลังหลอกกัน จึงได้กระทำกันในรูปแบบเช่นนั้น อันจะเป็นการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในสังคมด้วยประการต่างๆ

เราที่เป็นพุทธบริษัทจึงควรจะได้ทำตนให้เป็นมนุษย์ด้วยวาจา หักพูด คำจริง คำอ่อนหวาน คำสมานสามัคคี คำที่มีประโยชน์ เวลาเราพบใคร เราควรจะถูกจาแนะนำพำเือนคนเหล่านั้น ให้มีความสำนึกในความเป็นไทย ให้มีความสำนึกในความเป็นมนุษย์ให้มีความ สำนึกในหน้าที่การงานอันตนจะพึงประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ก็จะเกิดคุณค่าแก่บุคคลผู้นั้น ไปไหนไปเพื่อ

พูกให้คนได้ประโยชน์ เรียกว่าเป็นคนปากหอม ถ้าเราพูกสิ่งไม่ดี...เราก็คือเป็นคนปากเหม็นไป คนปากเหม็นนี่เหม็นไปไกลตั้งร้อยๆกิโลก็มี เพราะชื่อมันค้างในทางชั่ว...ไม่ดี อันนี้ก็เรียกว่าเป็นมนุษย์คัวววาจา

เป็นมนุษย์คัวยใจ ชื่อว่าเป็นมนุษย์สมบูรณ์

เป็นมนุษย์คัวยใจ ก็คือว่าต้องเป็นคนมีสติมีปัญญาคอยควบคุมจิตใจไว้ ไม่ให้ถูกความโลภครอบงำ ไม่ให้ความโกรธครอบงำ ไม่ให้ความหลงครอบงำ ไม่ให้พยาบาทอาฆาตจองเวรครอบงำ ไม่ให้ความริษยาครอบงำจิตใจ พยายามรักษาจิตใจของตนไว้ ไม่ให้ถูกครอบงำด้วยอำนาจกิเลสประเภทใดๆเป็นอันขาด ก็ชื่อว่าเป็นมนุษย์สมบูรณ์

ธรรมะเท่านั้นทำให้คนเป็นมนุษย์สมบูรณ์

มนุษย์สมบูรณ์นั้นต้องมีธรรม

ธรรมะเท่านั้นทำคนให้เป็นมนุษย์

ธรรมะเท่านั้นทำคนให้วิเศษกว่าสัตว์เครื่องาน

ถ้าเราไม่มีธรรมะเราก็มีภาวะเหมือนสัตว์เครื่องาน เพราะเรากินอาหาร เราเสพเมถุน หลับนอน กลัวภัยเหมือนกันกับสัตว์เครื่องาน สัตว์เครื่องานมันก็กินอาหารตามประเภทของมัน มันเสพเมถุนสืบพืชสืบพันธุ์กันแคในบางฤดู ไม่เหมือนมนุษย์ที่เสพกันตลอดเวลา แล้วมันก็หลับนอนพักผ่อน มันกลัวภัยเสียอย่างนี้ในคนในสัตว์มีสภาพเหมือนกัน

แต่ว่าคนเรานั้นวิเศษกว่าสัตว์เครื่องจางตรงไหน? ตรงที่มีคุณธรรม เป็นเครื่องจางจิตใจ มีธรรมเป็นเครื่องจางจิตใจ จึงเรียกว่าเป็นมนุษย์ สมบูรณ์ มนุษย์สมบูรณ์มันเป็นกันตรงนี้

เพราะฉะนั้นเราควรจะพิจารณาว่า ในรอบเดือนที่ผ่านมาเราเป็นมนุษย์ เท่าใด เป็นอะไรอื่นบ้างไหม ถ้าพลาคจากมนุษย์ก็เป็นสัตว์เครื่องจางก็ได้ เป็น สัตว์นรกก็ได้ เป็นเปรตก็ได้ เป็นอสุรกายก็ได้ เป็นผีก็ได้ เป็นไปไม่ได้ทั้งนั้น

ความเป็นทั้งหลายล้วนอยู่ที่ใจ

ความเป็นทั้งหลายนั้นมันเป็นอยู่ที่ไหน?

มันก็เป็นอยู่ที่ใจของเรานั้นแหละ ใจเราเปลี่ยนแปลงไปได้ ถ้าเปลี่ยนแปลง ในทางต่ำ ก็เรียกว่าตกอบาย

“อบาย” ก็คือสัตว์เครื่องจาง สัตว์นรก เปรต อสุรกาย ผี นี่เขา เรียกว่า อบาย คือสภาพที่ไม่สบายเกิดขึ้นในจิตใจ

คนเราเป็นสัตว์เครื่องจางก็ตรงที่โง่นั้นเอง

โง่แล้วเป็นสัตว์เครื่องจาง

ท่านลองเอาไปพิจารณาดูที่ท่านเป็นไหม?

เช่น เราไปเล่นการพนัน...นี่เราโง่ เราดื่มสุราเมรัย...นี่เราโง่ เราไป เที่ยวตามบาร์ ตามไนท์คลับยามค่ำคืน...นี่เราโง่ เราไปเดินตามหลังความชั่ว ส่งเสริมความชั่วร้ายในสังคม เช่น เป็นเจ้าหน้าที่เลี้ยงคนชั่วไว้ ส่งเสริมความชั่ว มันโง่กันทั้งนั้น หรือว่าเราสนุกสนานแบบลั่นเปเลื่องเงินทองจนหมดคเนื้อหมกตัว มันก็อยู่ในประเภทโง่ ปล่อยยให้กิเลสครอบงำจิตใจจนไม่เป็นผู้เป็นคน นี่มันก็โง่ ความโง่คือสัตว์เครื่องจาง

สัตว์เคราะห์ฉานในสภาพร่างกายของคน

ที่เขาเรียกว่า เกิดเป็นสัตว์เคราะห์ฉาน ไม่ต้องตายแล้วไปเกิดหรือ กายแล้วไปเกิดมองไม่เห็น ไม่รู้ว่าหมาตัวไหนเมื่อก่อนมันเคยเป็นใครมาบ้าง...เราไม่รู้ หรือแมวตัวไหนเคยเป็นใครมาบ้าง หรือม้าตัวไหนเคยเป็นทหารม้ามาก่อนนั้น ...เราไม่รู้ เรามองไม่เห็น

แต่ที่เรารู้ว่าจิตใจคนนั้นเป็นสัตว์เคราะห์ฉาน เพราะว่าคิดโง่ๆ ทำโง่ๆ ชอบไปสู่สถานที่โง่ๆ ชอบคบกับคนที่ไม่ดีไม่งาม ก็เรียกว่าคนนั้นเป็นสัตว์เคราะห์ฉานในสภาพของร่างกายคน จิตใจมันต่ำมีสถานะเป็นสัตว์เคราะห์ฉานอย่างนั้นเอง และเมื่อเราโง่เราก็ทำผิด เมื่อเราทำผิดเราก็ร้อนอกร้อนใจ ความร้อนอกร้อนใจนั้นแหละคือความเป็นสัตว์นรก

สวรรค์ นรก นิพพาน ล้วนอยู่ที่ใจ

นรกคือความร้อน ภาพเมืองนรกก็คือ แผ่นเหล็กเป็นเปลวอยู่ข้างล่าง อยู่ข้างบนอยู่ข้างหน้า อยู่ข้างหลัง อยู่ข้างซ้าย ข้างขวา หกทิศลูกเป็นเปลวไฟทั้งหมด สัตว์นรกยืนอยู่ในกองไฟนั้น ก็ยืนอยู่ในความร้อน ความร้อนนั้นคือร้อนในใจ คนเราทำผิดแล้วมันร้อนใจ เป็นหนี้เขาก็ร้อนใจ ฆ่าสัตว์แล้วก็ร้อนใจ ไปทำอะไรผิดแล้วก็ร้อนใจ เหมือนกับผู้ขายบางคน ไปมีเมียน้อยแล้วเมียน้อยทำเรื่องให้เคืองร้อนใจนั้นก็ตกนรกแล้ว นอนตกนรก นั่งตกนรก เป็นทุกข์กลัวนายจะรู้ กลัวจะถูกลงโทษตามกฎหมาย เสียชื่อเสียงนี้มีมันร้อนใจ

ร้อนอย่างนี้ก็เรียกว่าอยู่ในนรก นั่งในนรก นอนในนรก เคนอยู่ในนรก คือ ความร้อนอกร้อนใจ นรกนี้สั้นากแล้ว นรกที่จะไปตกเมื่อตายไปแล้ว มัน

ไม่น่ากลัวเท่าไรเพราะว่าเราไม่เห็น แต่ที่เราเห็นนี่มันน่ากลัว พระพุทธศาสนา สอนสิ่งที่มองเห็นด้วยตนเอง...สันติวิถีโก พระธรรมเป็นสันติวิถีโก คือผู้ศึกษา ผู้ปฏิบัติสามารถรู้จักด้วยตนเอง นรกในใจใครๆก็รู้

คนไทยเราจึงพูดว่า “สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ นิพพานอยู่ที่ไหน ก็ที่ใจนั่นแหละ” บรรพบุรุษของเราฉลาด รู้จักกรรมถูกต้อง แต่ว่าบางคน อธิบายเขาไป โนน...นรกอยู่ที่คิโนนน แบ่งเป็นซุ่มๆเหมือนกับซุ่มอะไรที่เด็ก เล่นกันอยู่อย่างนั้นแหละ นั่นเป็นนรกที่ไม่เข้าท่า

นรกที่น่ากลัวก็คือนรกนี้ นรกร้อนนรกใจ ใครลองไปทำชั่วแล้ว ก็ร้อนใจคนอื่นอาจจะมองเห็นว่ายังกินคืออยู่ดี มันเหมือนเหมือนเวมานิกเปรต คือ เวมานิกเปรตนั้นเสวยความสุขในตอนกลางคืน กลางวันเคี้ยวคร้อน คนเราก็เป็น อย่างนั้น คือนอนก็เคี้ยวคร้อน หลับไปเมื่อใดค่อยสบายใจหน่อย นี่แหละมันร้อนอยู่ อย่างนี้ เรียกว่านรก เป็นสัตว์นรก

จิตใจที่ไม่รู้จักอิมจักพอในสิ่งที่ตนต้องการ

เป็นเปรตหมายถึงอะไร?

หมายถึง จิตใจที่ไม่รู้จักอิมจักพอในสิ่งที่ตนต้องการ

สิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นมันก็มี ๕ เรื่อง คือ เรื่องรูป เรื่องเสียง เรื่องกลิ่น เรื่องรส เรื่องสัมผัส ห้าประการนี้ใครๆก็อยากมีอยากได้ ไม่รู้จักจบไม่รู้จักสิ้น ความอยากที่ไม่รู้จักสิ้น นั่นแหละเขาเรียกว่าเป็นเปรต

ภาพเปรตนั้นเขาเขียนร่างผอมเห็นโครงกระดูก แล้วก็ท้องโตเหมือน โองสามโคก ปากเล็กเท่ารูเข็ม ต้องกินยี่สิบสี่ชั่วโมง คือกินกันไม่หยุดนั่นแหละ คือภาพของความไม่รู้จักอิมจักพอตัวเอง ไม่รู้จักพอนั่นเอง ความไม่รู้จักอิมจักพอ

นั่นแหละคือตัวเปรต ที่นี้เราลองคิดดูว่าเราเป็นเปรตบ้างไหม? เรามีความ
 ออยากไม่รู้จักทุกข์บ้างไหม? กระทบกระวายเพราะความอยากอยู่บ้างไหม?
 นั่นแหละลักษณะเปรตอยู่ในใจของเรา

จิตใจที่ซี้ซลาด ไม่อยากเข้าใกล้ผู้มีปัญญา

อสุรกายหมายถึงอะไร?

หมายถึง จิตใจที่ซี้ซลาด ไม่อยากเข้าใกล้ผู้รู้ ไม่อยากผู้มีปัญญา
 กลัวเขาจะสอน กลัวเขาจะเตือน กลัวเขาจะชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ชอบ อัน
 ตนจะได้ประพฤติปฏิบัติแล้วจะพ้นจากความชั่ว ไม่อยากจะออกจากความชั่ว
 อยากอยู่ในที่แฉะๆ สกปรกรกรุงรัง สภาพอสุรกายชอบเดินในตรอกสกปรก
 ในที่ชื้นแฉะ จิตใจคนก็เป็นอย่างนั้น

คนที่มีใจเป็นอสุรกายก็ชอบแต่ความชั่ว ชอบแต่ความบาป ไม่ชอบ
 ความเจริญ คนไหนเจริญไม่อยากเข้าใกล้ คนไหนชั่วละ แหม! สนิทสนม
 ชอบความชั่ว ชอบคนชั่ว ชอบสถานที่ชั่วๆ ซี้ซลาดในการกระทำความดี
 ไม่ชอบไปวัด ไม่ชอบฟังธรรม ไม่ชอบอ่านหนังสือศาสนา กลัวตัวจะดีขึ้น
 กลัวจะไม่สนุกกับความชั่ว อย่างนั้นเขาเรียกว่าเป็นพวกอสุรกาย

ท่านลองคิดถึงตัวท่านเองว่า...

เป็นอสุรกายบ้างไหม?

ท่านกลัวที่จะไปฟังธรรมไหม?

กลัวที่จะไปสนทนาธรรมะไหม?

กลัวที่จะปฏิบัติกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยถึงงามไหม

ถ้ายังไม่กล้าก็เรียกว่ายังอยู่ใน “อสุรกายภพ”

ผีในร่างของคน

พวกผีนั้นหมายถึงใคร?

ผีก็คือความคิดที่จะหลอกต้มมนุษย์ทั้งหลาย

เวลานี้ผีตั้งสำนักงานหลอกคนไปซาอุคีอาระเบีย ไปลิเบีย ไปคูเวต ไปประเทศตะวันออกกลาง แล้วพอไปถึงที่ก็ไม่มีงานทำ พาสปอร์ตก็ปลอมเสียด้วย คนเหล่านั้นถูกต้มถูก ย่ำสุกกันไปตามๆกัน เปื่อยเหลือแต่กระดูกไปตามๆกัน เพราะผีมันตั้งสำนักงานหลอกคน อันนี้แหละเรียกว่าผี

หรือว่าหนุ่มเมืองกรุงเทพฯ ไปหลอกสาวคอกคำใต้เอามาขายที่กรุงเทพฯ พันไปหาคีใหญ่ พันไปไกลก ส่งไปเมืองมาเลเซีย นี่พวกผีทั้งนั้น เทียวหลอก แล้วถ้าเราไปสำนักงานราชการก็พบผีข้างสำนักงาน เรียกว่าพวกคืนโรงตีนศาล เทียวหลอกเทียวต้มเราด้วยประการต่างๆ นี่คือผีทั้งนั้น นี่แหละน่ากลัว

ผีที่อยู่ในป่าช้านั้นไม่น่ากลัวอะไร เราไปนอนในป่าช้า...ก็ไม่มีผีมาประทุงเลยว่่าทำไมมานอนที่ช้า...ไม่มีอย่างนั้น แต่ว่าผีที่อยู่ในร่างกายคนนี่ที่เทียวหลอก เทียวต้มนี่มันน่ากลัว ผีหลอกจนกระทั่งพระสงฆ์องค์เจ้ายุบยับไปตามๆกัน นี่เรียกว่าผีที่หลอกเรา เขาหลอกเราบ้าง เราหลอกตัวเองบ้าง

จิตที่หลงไหลในสิ่งที่เป็นมายา

หลอกตัวเอง ก็คือ ความหลงไหลในสิ่งที่เป็นมายา ไม่ใช่ของแท้ เป็นของเทียม เราก็ไปหลง...หลงเงาตัวเอง หลงความเป็นใหญ่ หรือหลงความมีอำนาจวาสนา จนลืมตัวลืมคนไป แล้วคนที่อยู่ใกล้ๆก็มองเห็นรัศมีออกจากกายแล้วก็เป็นกันไปใหญ่ ทำให้หลงไหลมัวเมาในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

อันนี้คือลักษณะจิตใจคนที่เปลี่ยนไป ถ้าไม่เป็นมนุษย์มันตกไปเป็นอย่างนั้น ไปเป็นสัตว์เคร่งครัด เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นผี เป็นอะไรที่ต่ำๆ แต่ถ้าเรายกระดับจิตใจให้สูงขึ้น...เราก็เป็นมนุษย์

เทวธรรม : คุณธรรมของเทวดา

สูงไปจากมนุษย์เป็นเทวดา

เทวดาอยู่ที่ไหน? ก็อยู่ในใจของเราเหมือนกัน

เราไม่ไปไหว้เทวดาไหนหรอก พุทธบริษัทไม่ไหว้เทวดาไหนทั้งนั้น ไม่ว่าจะเทวดาชั้นไหน เราไม่ไหว้ แต่เราต้องเป็นเทวดาเสียเอง พุทธบริษัทต้องเป็นเทวดาเสียเอง เป็นเทวดาจะเป็นอย่างไร เป็นโดยการมีธรรมะประจำจิตใจ เขาเรียกว่า เทวธรรม

เทวธรรม ก็คือ ความเป็นคนละเอียดเบา กลัวบาป ตั้งมั่นอยู่ในกุศลกรรมบถ ๑๐ มีศีลปรีศธรรม ๗ ประการประจำใจ นี้เรียกว่าเทวดา เราเป็นเทวดาเสียเอง อย่าไปเที่ยวไหว้เทวดาตามต้นไม้ เทวดาตามศาล เบ็ดเตล็ดเล็กๆน้อยๆ เป็นเทวดาที่คนโง่สมมติตั้งขึ้น

คนฉลาดต้องทำใจให้เป็นเทวดา เป็นมันเสียเองดีกว่า จะไปเที่ยวไหว้ทำไม เราทำให้เป็นเทวดา เป็นผู้ศิขริน ค้ำวงการมีความละเอียดเบา กลัวบาป ก็พันภัยปลอดภัยแล้ว มีจิตใจดีขึ้นแล้ว อยู่ด้วยกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ไม่ฆ่า ไม่ลัก ไม่ประพฤติผิดในกาม พุศแต่ความจริง คำอ่อนหวาน คำสมานสามัคคี มีประโยชน์ ใจไม่โลภ ใจไม่โกรธ ใจไม่หลง เป็นเทวดาโดยมีกุศลกรรมบถ ๑๐ มีศีลปรีศธรรม ๗ ประจำจิตใจ คือ เป็น ผู้มีปกติ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้เวลา รู้บุคคล รู้ประชุมชนที่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง

เป็นเทวดานั้นไม่ยาก จะอยู่วิมานสูงไปจากก็ได้ จะอยู่ทวารน์เข้าสก็ยังได้ อยู่บ้านจักรวรรก็ยังได้ เป็นเทวดาได้ ไม่ต้องอยู่วิมานสูงห้าสิโยชน์ เทวดาจะเข้าหลุกเสียก่อนเพราะเดินขึ้นลงมันลำบากเคือคร้อน นั้นเทวดาในนิยาย ไม่ใช่ของจริงของแท้ตามหลักพระพุทธศาสนา เทวดาในพุทธศาสนาก็คือคนเรา นี้เอง แต่ว่ามีคุณธรรมของความเป็นเทวดา

อริยบุคคล : ผู้ไปไกลจากข้าศึก

ให้สูงขึ้นไปกว่านั้น เราเป็นอริยบุคคล เป็นอริยบุคคลชั้นโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์ เป็นไค้ทั้งนั้น พระพุทธเจ้าท่านเปิดทางกว้าง เหลือเกิน ไม่สงวนสิทธิ์ ไม่มีทางส่วนตัว แต่เป็นทางสาธารณะ เป็นชุปเปอร์ ไฮเวย์ในค้ำจิติใจ ใครจะเดินก็ได้หญิงเดินก็ได้ ชายเดินก็ได้ ฝรั่งเดินก็ได้ จีนเดินก็ได้ แหกเดินก็ได้ ไม่ได้จำกัด ไม่ว่าคนนั้นจะนับถือศาสนาอะไร ถ้าปฏิบัติ ตามอริยมรรคมืองค์แปดแล้ว ผู้นั้นจะเป็นอริยบุคคลขึ้นมา จิตใจจะสูงส่ง

อริยะก็คือผู้ไปไกลจากข้าศึกนั่นเอง

อริ คือ ข้าศึก

ยะ แปลว่า ไป

อริยะก็แปลว่าไปจากข้าศึก

ข้าศึกคือกิเลส

...อันเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ความเคือคร้อน

เราพ้นไปจากข้าศึกเหล่านั้น

เราก็เป็นอริยบุคคล เป็นอริยะ

เพ ร า ะ ไ จ เ ป็ น อ ริ ย ะ . . .

ทุกสิ่งล้วนเกิดขึ้นที่ใจ จะเป็นอะไรก็อยู่ที่ใจ

พระพุทธศาสนาไม่เหมือนศาสนาใดอะไรๆ มันอยู่ที่ใจคนทั้งนั้นแหละ พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า อะไรๆมันอยู่ในคนทั้งนั้น ในกายยาววา หนาคืบ กว้างศอกหนึ่งนี้ เราบัญญัติว่ามีความทุกข์ มีเหตุให้เกิดทุกข์ มีความดับทุกข์ได้ มีข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ได้ มันอยู่ในตัวเราทั้งนั้น ไม่ได้อยู่บนสวรรค์ชั้นฟ้า ไม่ได้อยู่ที่ใดกิน ไม่ได้อยู่ที่ไหนแต่อยู่ในคน คนเรามีกายยาววา หนาคืบ กว้างศอก พอจะมองเห็นได้ง่ายพิจารณาได้ง่าย แต่ถ้ามองไปตามแบบชาวโลกในสากลจักรวาล มันกว้างใหญ่ไพศาลเหลือเกิน จะมองได้อย่างไร มองกันจนตายก็ไม่ได้เรื่อง

แต่ถ้าเรามองไปที่ตัวเราแล้วเราจะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร สุขอยู่ที่ใจ ทุกข์อยู่ที่ใจ นรกอยู่ที่ใจ สวรรค์อยู่ที่ใจ พระอริยบุคคล พระนิพพานก็อยู่ที่ใจ ปฏิบัติง่ายไม่ใช่หรือ ท่านทั้งหลายลองพิจารณาคุณเกิดในเรื่องอย่างนี้

ทุกชีวิตต้องเกิดมาเพื่อความสูงส่งค้ำงาม

นี่คือเป็นได้ เราเป็นอะไรได้อย่างนี้ เราเป็นมนุษย์ได้ เป็นเทวดาได้ ใครอยากจะเป็นสัตว์เดรัจฉานก็ได้ ถ้าท่านไม่รักเกียรติ ไม่รักศักดิ์ศรี ก็ไปเป็นเด็ก อาตมาไม่ว่าอะไรหรอก ใครอยากจะเป็นสัตว์เดรัจฉานมันก็แย่ คนเราถ้าอยากอย่างนั้น เราไม่ควรจะมีความปรารถนาอย่างนั้น แต่ควรจะยกระดับจิตใจของเราให้สูงขึ้นโดยลำดับ

ให้นึกว่า เราเกิดมาเพื่อความสูงส่ง ไม่ได้เกิดมาเพื่อความตกต่ำของชีวิต แต่เราเกิดมาเพื่อความดีเพื่อความงาม เพื่อความเจริญก้าวหน้า

ในชีวิต ในการงานด้วยประการต่างๆ การเป็นอยู่จึงจะเป็นการถูกต้องตาม หลัก
เกณฑ์ของพระพุทธศาสนา นี้ประการหนึ่ง เรียกว่าความเป็นนี้เป็นกันอยู่ อย่างนี้ เรา
จะเลือกเป็นเอาตามชอบใจเถอะอย่าเลือกทางต่ำ เลือกทางสูงไว้ ก็แล้วกัน

พุทธบริษัทที่แท้

อีกประการหนึ่งนั้น เราถามตัวเองว่า เรายังเป็นพุทธบริษัท เราเป็นสมชื่อ
หรือเปล่า

พุทธบริษัท แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้มีความเบิกบานแจ่มใส พุทธะ คือ
ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้มีความเบิกบานแจ่มใส ท่านรู้หรือเปล่า? ท่านตื่นหรือเปล่า? ท่านมี
ความเบิกบานแจ่มใส ด้วยคุณธรรมในจิตใจของท่านหรือเปล่า? อันนี้เป็นเรื่อง
ที่ควรจะพิจารณากันให้เห็นชัดด้วยตัวของท่านเอง

เป็นผู้รู้นะรู้อะไร? ก็รู้จักตัวเอง รู้จักสิ่งที่มีมันเกิดขึ้นในตัวเราท่าน
รู้เหตุของสิ่งนั้น รู้ว่าสิ่งนั้นมันให้ทุกข์ให้โทษอย่างไร แล้วก็ออกไปจากสิ่งนั้น
แล้วก็รู้ต่อไปว่าจะออกอย่างไร เราก็ต้องพิจารณาเพื่อให้รู้ในเรื่องดังกล่าวนี้
เรียกว่าเป็นผู้รู้

รู้สรรพสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริง รู้ในแง่ใด รู้ว่ามันไม่เพียง รู้ว่า
มันเป็นทุกข์ รู้ว่ามันไม่มีอะไรที่เป็นเนื้อแท้ ที่เราควรจะไปยึดถือว่าเป็นสัตว์
เป็นบุคคล เป็นตัว เป็นตน เป็นเราเป็นเขา อันจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแก่ชีวิต
ด้วยประการต่างๆ เรารู้เราเข้าใจ รู้ว่าอะไรเป็นอะไร อะไรเกิดขึ้น อะไรตั้งอยู่
กิเลสประเภทใดเกิดขึ้นในใจก็รู้ ใจสงบก็รู้ว่าใจสงบ สภาพจิตเป็นอย่างไร...
เราคอยกำหนดรู้ ผู้ที่รู้อยู่ตลอดเวลา ก็อยู่อย่างสงบ

รู้อยู่ด้วยสติ สติกำหนดรู้ กำหนดจิต

มีอุบาสกคนหนึ่ง อายุ ๑๐๒ ปีแล้วเวลานี้ ท่านอยู่ด้วยความรู้ ตลอดเวลาท่านรู้เท่านั้น จิตใจของท่านสงบ ไม่วุ่นวาย ไม่ต้องการอะไร เขาจะให้กินเมื่อไรก็ได้ ไม่ให้กินก็ได้ จะพาไปไหนก็ได้ ไม่พาไปไหนก็ได้ อยู่ ไม่สร้างปัญหาแก่ใคร อยู่คนเดียวนั่งนิ่งเฉยๆ

ถามว่า “เป็นอย่างไร?”

“ก็ไม่เป็นอะไรหรอก หลวงพ่อสบายดี จิตใจเป็นปกติ ไม่มีอะไรที่จะ เป็นทุกข์เป็นร้อน”

มีแต่ตัวรู้ รู้ รู้ รู้ อยู่ตลอดเวลา

รู้อยู่ด้วยสตินั่นเอง สติกำหนดรู้กำหนดจิตของตนเองอยู่ตลอดเวลา จิตมีราคะก็รู้ว่ามีราคะ มีโทสะก็รู้ว่ามีโทสะ มีโมหะก็รู้ว่ามีโมหะ จิตมีนิวรณ์ ก็รู้ว่ามีนิวรณ์ ตัวใดเกิดขึ้นก็คอยกำหนดรู้ รู้บีบมันหายหน้าไป ถ้าไม่รู้มันต้อง ก่อสร้างบ้านเรือนขึ้นในจิตใจของเรา เพราะเราไม่รู้ แต่พอเรารู้มันหนีหาย ไปเลย มันไม่ปรากฏแก่ใจเราต่อไป ท่านจึงเรียกว่าเป็นผู้รู้

พุทธโธ...ผู้รู้ ต้องรู้แบบนี้ แล้วจะทำอะไรก็ทำด้วยความรู้ คิดด้วยความรู้ พุคด้วยความรู้ ไปไหนก็ไปอย่างผู้รู้ ไม่ผิดพลาด ไม่เกิดความเสียหาย

ตื่นตัวพร้อมจะต่อสู้กับอารมณ์ที่มากกระทบ

เป็นผู้ตื่นตัว หมายความว่า มีสติประจำจิตใจ หรืออีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า พร้อมที่จะต่อสู้กับอารมณ์ พร้อมที่จะรับรูปล เสียง กลิ่น รส สัมผัส

ที่มากกระทบประสาท คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ และพร้อมที่จะรับสิ่งนั้น
รับด้วยปัญญา รับด้วยสติ ไม่ได้รับด้วยความโง่ ไม่ได้รับด้วยความหลงใหล
เพลิกเพลิมัวเมา เรารับมันด้วยปัญญา ด้วยความคิดว่า อ้อ...อันนี้ เกิดขึ้น
อันนี้ตั้งอยู่ อันนี้มันดับไป ไม่มีอะไรนอกจากความเกิด นอกจากการตั้งอยู่ นอก
จากการดับไป มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ มันเป็นเช่นนั้นเอง

เอาหลักของพระพุทธเจ้า คือคำว่า “ตถตา”

ตถตา หมายความว่า มันเป็นเช่นนั้นเอง

อะไรเกิดขึ้น อะไรตั้งอยู่ อะไรดับไป มันก็เป็นอยู่เช่นนั้นเอง ไม่มีอะไร
น่ารักไม่มีอะไรน่าเอา ไม่มีอะไรที่น่ายึดถือ แต่มองดูสิ่งนั้นอยู่ด้วยปัญญา
มองด้วยปัญญาก็เห็นชัด มองด้วยความโง่ก็เห็นมัวๆ มองด้วยความโกรธก็เห็น
มีคมมีว มองด้วยความหลงก็มีคมมีว แต่ถ้ามองด้วยปัญญาก็ใสแจ้ว เหมือนกับมี
แสงสว่างร้อยแรงเทียน เรามองเห็นหมดทุกสิ่งทุกประการ นี้เรียกว่า ตื่นตัวอยู่
เสมอ..อย่างนี้ไม่หลับ

สติเป็นธรรมเครื่องตื่นในโลก

สติ โลกสมิ ซาคโร...สติเป็นธรรมเครื่องตื่นในโลก

เราตื่นด้วยสติ พุทธบริษัทเป็นผู้มีสติ เป็นผู้เตรียมพร้อมไม่ประมาท
ประมาทก็คือซาคสติ มัวเมาก็ซาคสติ สติมันไม่พร้อม เมื่อไม่พร้อมก็เกิดปัญหา
สร้างความลำบากชวนวายนขึ้นในชีวิตจิตใจด้วยประการต่างๆ จึงเป็นทุกข์เคียดเนื้อ
ร้อนใจ ผู้ใดไม่ประมาท...ผู้นั้นยอมรู้ ถ้าประมาทก็ไม่รู้

ผู้ประมาทก็คือผู้ตาย ผู้ไม่ประมาทก็คือผู้ไม่ตาย

พระพุทธเจ้าและอรหันตสาวกทั้งหลายเป็นผู้ไม่ตาย

พอพูดว่า พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ไม่ตาย คนโง่ก็บอกว่าท่านนิพพาน
นี่ ประชาชนเผาท่านที่เมืองกุสินาราแล้วนี่ ไหนว่าไม่ตาย นั่นมันเป็นเรื่องวัตถุ
ไม่ใช่เรื่องเนื้อแท้ ร่างกายของพระพุทธเจ้าตายแต่ว่าธรรมะไม่ตาย

ความรู้คือธรรมะเป็นสิ่งไม่ตาย เป็นสิ่งแทนพระองค์ พระองค์ตั้งธรรม
ไว้ให้เป็นศาสดาแทนพระองค์ต่อไป เรียกว่าเป็นผู้ไม่ตาย ธรรมะไม่ตาย จิตไม่ตาย
คือจิตไม่เกิดไม่ดับในเรื่องอะไร แต่ว่ามีสภาพคืนพร้อม ก็เรียกว่าเป็นผู้ไม่ตายใน
นามธรรม อันนี้เรียกว่าเป็นพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น

มองเห็นอะไรตามสภาพที่เป็นจริง

คนที่นับถือพระพุทธศาสนามีจิตใจเบิกบาน เบิกบานเพราะมองเห็น
อะไรชัดเจนตามสภาพที่เป็นจริง

คนที่มีกิเลสนั้นจะไม่เบิกบาน จิตยุ่งอยู่ด้วยความโลภ ยุ่งด้วยความโกรธ
ยุ่งด้วยความหลง ยุ่งด้วยความริษยา วุ่นวายอยู่ด้วยความกังวล กามวิตก...
คิดในเรื่องกาม วิหิงสาวิตก...คิดในเรื่องเบียดเบียนเขาบ้าง พยาบาทวิตก...คิด
ในเรื่องพยาบาทเขาบ้าง จิตมันวุ่นอยู่ตลอดเวลา

แต่พระอรหันต์ทั้งหลายท่านไม่มีความคิดอย่างนั้น ท่านเป็นผู้เบิกบาน
อยู่เหมือนคอกบัวบาน ในยามเช้ารับแสงอาทิตย์ จิตของพระอรหันต์ก็บาน
อยู่รับความจริง รับสังขาร เห็นอะไรก็เห็นเป็นธรรมไปหมด เห็นเป็นธรรม
ก็เห็นว่า มันไม่เที่ยง มันเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มันไม่เห็นเป็นตัว เป็นตน
ไม่เห็นเป็นสัตว์ ไม่เห็นเป็นบุคคล ไม่เห็นเป็นเราเป็นเขา แต่เห็นว่ามันเป็น
เพียงกระแสธรรมชาติที่ไหลไปตามอำนาจของการปรุงแต่ง หมดอำนาจการ
ปรุงแต่งมันก็แตกดับไปตามเรื่องตามธรรมชาติ ไม่มีอะไรที่จะฝืนกฎธรรมคาได้

เราจะไปยึดเอาสิ่งที่มีมันเปลี่ยนแปลงว่าเป็นตัวเป็นตนได้อย่างไร ยึดเอา สิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นความสุขได้อย่างไร ยึดเอาสิ่งที่ไม่เป็นตัวตนว่ามีตัวตนได้ อย่างไร นั่นคือความโง่ไม่ฉลาดในเรื่องปัญหาชีวิต เราจึง**คิดตั้ง**คือความทุกข์ ความเคียดแค้น เหมือนลิงติดข้าวเหนียว ข้าวเหนียวติดมือลิง ติดมือขวา เอามือซ้ายมาจับ ติดมือซ้ายเอาเท้าขวาจับติดเท้าขวาเอาเท้าซ้ายจับ ติด เท้าซ้าย เช็ดหน้าติดหน้า เช็ดตัวติดตัว มันติดทั้งตัว เขาเรียกว่าลิงติดตั้ง อย่างนี้มันก็ลำบากเคียดแค้น

ลิงติดตั้งนั้นไม่น่าแปลก แต่คนติดนี้ชิน่าแปลก เพราะคนนี่ฉลาดกว่าลิง แต่ว่าไปติดตั้งนี้ก็เพราะความโง่เขลา ความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ ในเรื่องนั้นตามสภาพที่เป็นจริง จึงได้ติดอยู่ในรูปร่างนั้น

ท่านเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานแล้วหรือยัง?

พี่น้องพุทธบริษัททั้งหลาย!

ท่านเป็นผู้รู้แล้วหรือยัง?

ท่านเป็นผู้ตื่นแล้วหรือยัง?

ท่านเป็นผู้เบิกบานแจ่มใส

เพราะมองเห็นสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริงแล้วหรือยัง?

ถ้ายังก็ต้องรีบเสีย รีบให้เป็นพุทธบริษัท ให้เป็นผู้รู้เสีย ให้เป็นผู้ตื่น ให้เป็นผู้เบิกบานแจ่มใส อย่าทำตนเป็นคนที่ไม่เบิกบานในทางปัญญา อยู่อย่างคนโง่เขลา อย่างคนที่ไม่รู้ไม่เข้าใจอะไร มันจะสร้างปัญหา คือความทุกข์แก่ตัวท่านเอง

จงดูใจ

การฝึกสมาธินั้นก็คือ

การฝึกคอยจงดูใจของเราเอง

...เพื่อให้รู้ว่า...

ใจของเรานั้นมีอะไรเกิดขึ้น มีอะไรตั้งอยู่ มีอะไรหายไป

เช่นรู้ว่าขณะนี้โลภะเกิดขึ้น โลภะตั้งอยู่ โลภะหายไป

เราก็พอจะรู้ว่านี่ตัวโลภะ

เกิดขึ้นแล้วมันจะบังคับขັบไสเราให้ไปกระทำความชั่วร้าย

เราควรจะตัดมันออกไปด้วยการไม่คิดในเรื่องนั้น

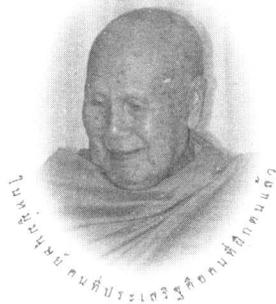
อันนี้เรียกว่าแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปได้ครั้งหนึ่ง

แต่ถ้าจะแก้ปัญหาดาวรตลอดกาลนั้น

เราก็ต้องพิจารณาให้เห็นโทษของความโลภนี้ให้มาก

แล้วเราต้องคิดในทางตรงกันข้ามกับโลก

คือคิดแก้ความโลภนั้นด้วยการยินดีในการเสียสละ

เครื่องกัน เครื่องกรอง

สติเป็นเครื่องกัน

ปัญญาเป็นเครื่องกรองอีกทีหนึ่ง

กันแล้วกรองไว้อีกทีหนึ่ง

๒ อย่างมาร่วมมือร่วมใจกัน

แล้วเจ้ากิเลสมันหลุกเข้ามาไม่ได้ มันไม่เกิด

เพราะอารมณ์ที่มากกระทบมันถูกสติกันไว้ ปัญญากรองไว้

มันติดอยู่ตรงนั้น มันไม่หลุกเข้าไปถึงข้างใน

ไม่ไปรบกวนจิตใจของเราได้

... คนเรามีอายุมากเท่าใด ...

ก็ควรมีปัญญามีสติมากขึ้น

ละเลิกจากสิ่งไม่ดีมากขึ้น จึงจะเรียกว่าเป็นผู้หลักผู้ใหญ่

แต่ถ้ายิ่งแก่อายุมากขึ้น ยิ่งเลอะเทอะมากขึ้น

ก็เรียกว่าไม่ได้เรื่อง ตัวโตแต่ใจไม่โต ยิ่งเป็นเด็กทุกเวลา ก็ไม่มีราคา

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงปู่ปัญญา นันทภิกขุ)

เรื่องที่ควรฝึก

ถ้าเราไม่ประมาท
เราทำทุกอย่างเรียบร้อย
แต่ถ้าเราเผลอไป เราประมาทไป
สิ่งทั้งหลายไม่เรียบร้อย
เพราะฉะนั้นต้องหัด
เวลานั่งอยู่...จะลุกขึ้นก็ต้องลุกด้วยสติ
นั่งลงด้วยสติ เดินด้วยสติ
เดินด้วยสติที่ไม่ไปเตะกระโถน ไม่ไปชนขันน้ำ
ไม่มีอะไรเสียหายเพราะเรามีสติ
เดินแล้วก็เดินเรียบร้อย
คนเดินด้วยสติ...ก้าวมีจังหวะเรียบร้อย
ไม่ฉุนเฉียวฉุนพลันเล่น เรียกว่ามีสติกำกับ
สติจึงเป็นเครื่องช่วยให้มีระเบียบเรียบร้อยในชีวิต จึงเป็นเรื่องที่ควรฝึก

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตคุณานันทิกขุ)

ยอมมันเสีย

...ถ้าเราไม่กลัวตาย...

เรายอมมันเสีย จะตายเมื่อไรก็ได้

เราก็ไม่มีความเคียดแค้นเพราะความตาย

เพราะว่าจะตายเมื่อไรก็ได้ ก็จะได้ตายอย่างสบาย

ไม่มีความทุกข์เกิดขึ้น

แต่ว่าอาการอย่างนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีปัญญาพิจารณา

จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้นั้นมีปัญญาพิจารณา

เห็นว่าร่างกายของเรานั้นมันเป็นของเปราะ หักง่าย แตกง่าย

... เมื่อเกิดมาแล้ว ...

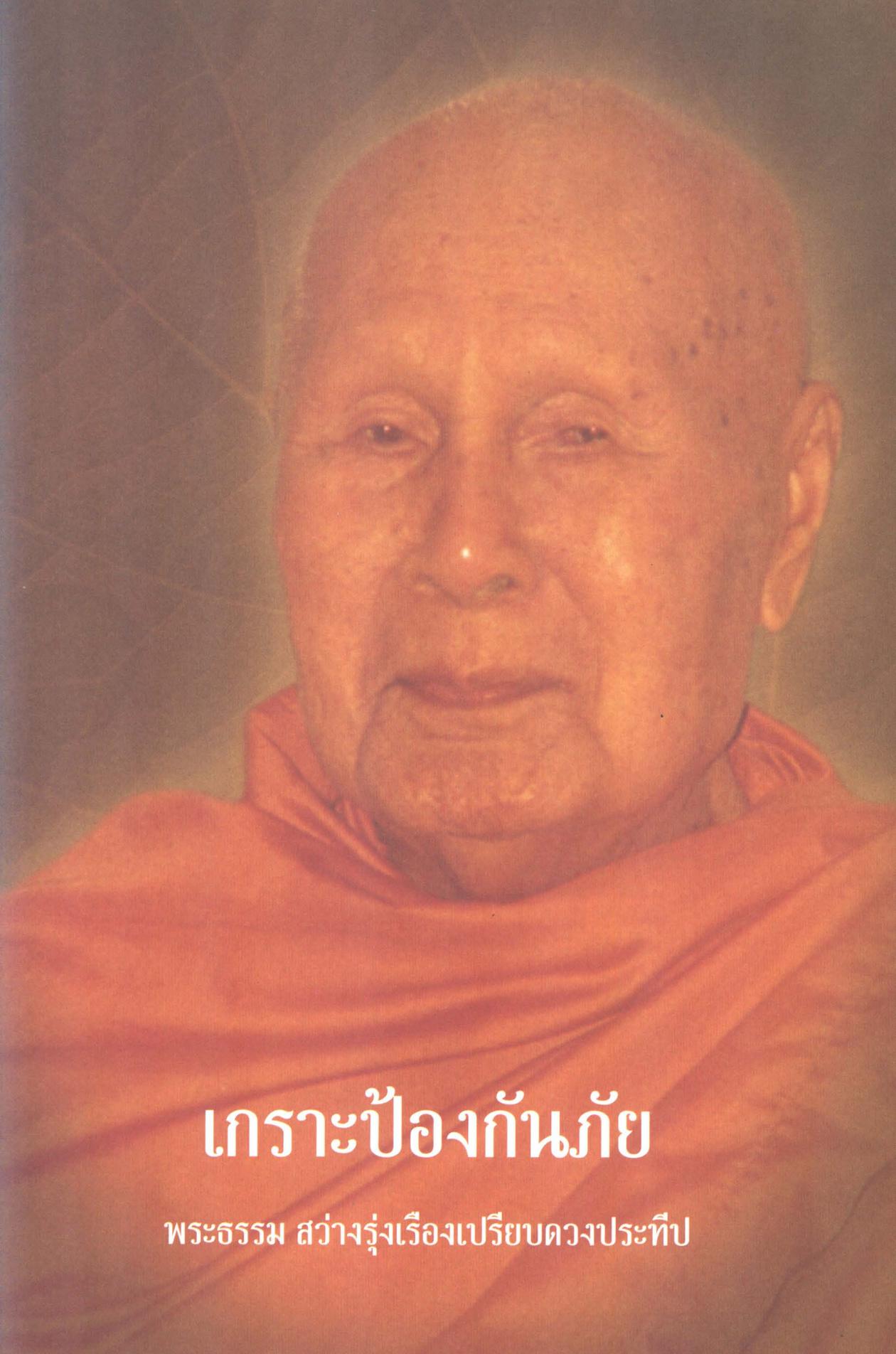
ก็ต้องผ่านความแก่ ความเจ็บ ความไข้ แล้วผลสุดท้ายก็ต้องตาย

เราเคยเห็นคนอื่นแสดงฉากนี้มาแล้ว ต่อไปก็ถึงตัวเราบ้าง

คิดได้อย่างนี้แล้วก็เบาใจ ไม่ทำให้ทุกข์

เพราะว่าเรารู้จักใช้ปัญญาพิจารณาในสิ่งเหล่านั้น

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงปู่บัว ญาณันท์ ติกข)

เกราะป้องกันภัย

พระธรรม สว่างรุ่งเรืองเปรียบดวงประทีป

ญาตีโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

พระธรรมเป็นดวงประทีปนำทางชีวิต

วันนี้มาสายไปนิด เพราะว่าเมื่อเช้านี้นั่งรถไฟมาจากหลังสวน มาลงที่สามเสน ก็ยังไม่ได้กลับวัด ไปสถานีโทรทัศน์เลย ออกโทรทัศน์เสร็จแล้วก็มา ยังไม่ได้ฉันอะไร มาถึงก็รีบฉันเสียหน่อย กลัวย่น้ำว่า ๒ ผล ขนมน้เค็้กขึ้นหนึ่งนมถั่วหนึ่ง แล้วก็มาเทศน์ให้ญาตีโยมฟัง จึงเข้าไป ๔-๕ นาที ไม่เป็นไร... ฟังอะไรกันต่อไป

เรื่องของพระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่เราถือว่าเป็นรัตนะหนึ่งใน ๓ รัตนะ รัตนะ ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสิ่งสูงสุดที่ชาวพุทธ เราจะต้องเคารพสักการะบูชาด้วยใจ เป็นสิ่งที่เราควรที่จะเอามาเป็นคองประทีปนำทางชีวิต

พระธรรมนี้เป็นคองประทีปส่องทางชีวิต ในคำบาลีก็มีที่เราสวดว่า...

ธัมโม ปะทีโป วิยะ คัสสะ สัตถุโน

พระธรรมของพระศาสดา...

สว่างรุ่งเรืองเปรียบคองประทีป

พระธรรมเป็นแสงสว่างทางจิตทางวิญญาณ เป็นแสงสว่างที่นำเราให้เดินไปถูกทาง...ถ้าเราใช้ แต่ถ้าเราไม่ใช้...แสงสว่างนั้นก็ไม่เกิดประโยชน์แก่เรา หรือเราไม่ปฏิบัติ แสงนั้นก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะฉะนั้นเราจะต้องนำมาใช้ใน ชีวิตประจำวัน ก็จะปลอดภัยทั้งภายในและภายนอก

ภัยภายใน ภัยภายนอก

ภัยภายใน คือภัยที่เกิดขึ้นจากกิเลสประเภทต่างๆ ซึ่งรบกวนจิตใจ

ภัยภายนอก คือภัยซึ่งเกิดจากบุคคลที่จะมาทำร้ายเรา

ถ้าเรามีธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกัน ภัยอันตรายข้างในจะไม่เกิด ข้างนอกก็จะเป็นภัย ภัยข้างนอกมันเกิดจากภัยข้างใน ถ้าเรามีภัยข้างใน ภัยข้างนอกก็จะเกิดตามมา แต่ถ้าเราไม่มีภัยข้างใน ภัยข้างนอกก็จะเป็นภัย

เช่น คนที่ถูกฆ่าถูกทำร้ายจนถึงตาย ก็แสดงว่ามีภัยข้างใน แล้วก็มีภัยข้างนอกตามมา ภัยข้างใน...ในตัวบุคคลนั้นก็คือ ความโกรธ ความโลภ ความหลง หรือว่ามีความริษยา มีความพยาบาทอาฆาต จองเวรมุ่งร้าย

หมายขวัญต่อบุคคลอื่น หรือว่าดำเนินวิธีการตัดทอนคนอื่นในแง่ต่างๆ ซึ่งทำให้เขาเสียหาย ให้เขาได้รับทุกข์อันตราย

คนเราเมื่อมีความทุกข์หนักขึ้น ก็ย่อมจะคิดอะไรไม่ออก

เมื่อรู้ว่าใครเป็นตัวการให้เกิดความทุกข์ ก็ต้องทำลายสิ่งนั้น

เหมือนรู้ว่างูมีพิษนี่มันจะกัดเรา คนก็ต้องตีงูนั้นให้ตายตัว ก็จะได้ปลอดภัย คนที่ทำร้ายคนอื่น เป็นพิษแก่คนอื่น ตัวก็ต้องถูกทำร้าย ตัวก็จะเกิดพิษเกิดภัยขึ้นได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นข่าวที่เขาฆ่ากันทุกแห่ง มันเกิดจากพวกเหล่านั้น มุ่งร้ายหมายขวัญทำร้ายกัน

สนทนากับชาวเมืองเพชรเมื่อวาน บอกว่าเมืองเพชรนี้มีชื่อ...เป็นเมืองน้ำตาลหวาน ขนมหม้อแกงดี แต่ว่าคนฆ่ากันมากเหลือเกิน ชาวเพชรก็แก้ตัวว่า ถ้าไม่เข้าไปยุ่งในวงยุทธจักรก็จะไม่ถูกฆ่าเลย คนที่เขาไม่ได้อยู่ในวงยุทธจักรก็อยู่ปลอดภัย อยู่จนแก่ตายไปเองทั้งนั้น แต่ถ้าเข้าไปในวงยุทธจักรแล้วก็เกิดเรื่อง เพราะว่าคู่อาฆาต มีคู่แค้นคู่ฆ่า มีการชดประโยชน์กัน เสียประโยชน์กันก็ฆ่ากัน อันนี้ แสดงว่า ภัยข้างในมันเกิดขึ้นในใจ แล้วก็ส่งผลออกมาเป็นภัยข้างนอก จึงได้เป็นอย่างนั้น

ธรรมะเป็นเกราะป้องกันตัว

ฉะนั้น ผู้ที่มีธรรมะเป็นเกราะป้องกันตัว จะไม่มีภัยใดๆเกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น คือ เขาจะไม่คิดชั่ว...ไม่คิดค้ายอำนาจความโลภ ไม่คิดค้ายอำนาจความโกรธ ไม่คิดค้ายอำนาจความหลง เขาจะไม่ริษยาใคร ไม่เบียดเบียนใคร ในแง่ใดๆทั้งหมด จะทำให้คนทุกคนที่อยู่ร่วมโลกกันนี้ มีความสงบใจสบายใจ มีความคิดอยู่ในใจว่า...

“สัตว์ทั้งหลาย...เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันทั้งสิ้น
จงเป็นสุขๆเถิด อย่ามีเวรอย่ามีภัย อย่าได้เบียดเบียนแก่กันและกันเลย”

อันนี้เราคิดด้วยธรรมะ เมื่อคิดด้วยธรรมะอย่างนี้ ก็ไม่มีใครเกลียดเรา
เพราะเราไม่เกลียดใคร ไม่มีใครโกรธเรา เพราะว่าเราไม่โกรธกับใคร ไม่มีใคร
คิดจะทำร้ายเรา เพราะว่าเราไม่ได้คิดทำร้ายใคร มันก็มีความปลอดภัยด้วย
ประการทั้งปวง เพราะว่าไม่มีกิเลสรบกวนจิตใจ

เกราะป้องกันกิเลสไม่ให้รบกวนจิตใจ

การที่จะไม่ให้กิเลสรบกวนจิตใจของเรานั้น เราก็ต้องนำธรรมะมาเป็น
หลักใจไว้ คือ เอาธรรมะมาตั้งไว้ในใจ มีความตั้งใจมั่นอยู่เสมอว่า เราจะ
ประพฤติธรรมอย่างนั้น จะประพฤติธรรมอย่างนี้ตลอดเวลา ถ้าเราได้ตั้งใจ
ว่าเราจะประพฤติธรรม แล้วทำตามความตั้งใจนั้นด้วยความอดทน ด้วยความ
บากบั่น ด้วยการบังคับตนเอง ด้วยการตั้งใจจริง ธรรมะนั้นก็จะอยู่กับเรา เมื่อ
ธรรมะอยู่กับเรา ก็เรียกว่า ป้องกันเรารักษาเราให้อยู่รอดปลอดภัย ไม่มี
อันตรายใดๆเกิดขึ้น ผู้ที่ประพฤติธรรมนี้จะมีอายุยืน จะมีผิวพรรณผ่องใส จะ
ปราศจากโรคทางกายทางใจ เพราะธรรมะช่วยป้องกันไว้ อะไรๆก็จะเป็นไปใน
ทางที่เรียบร้อยดีงาม ด้วยอานิสงส์แห่งการประพฤติธรรม

โดยเฉพาะสังคมเราในยุคปัจจุบันนี้ ไม่ว่าประเทศใดๆมีปัญหาเกิดขึ้น
มากมาย ปัญหาเหล่านั้นเกิดขึ้นจากจิตที่ไม่มีธรรมะ ไม่เอาธรรมะเป็นหลัก
คุ้มครองจิตใจ แม้จะประกาศตนว่าเป็นผู้นับถือศาสนานั้นศาสนานี้ แต่เขา
ไม่ได้เข้าถึงธรรมะในศาสนา เมื่อไม่เข้าถึงธรรมะในศาสนา จิตก็ไม่มีศาสนา
เพราะว่าไม่มีธรรมะเป็นหลักคุ้มครองจิตใจ

แต่ถ้าเป็นผู้เข้าถึงธรรมะในศาสนาอย่างแท้จริงแล้ว ความรังเกียจ
 เคียดค้นท์กันระหว่างศาสนาก็จะไม่มี จะไม่มีการถือเขาถือเรา ถือชาตินั้น
 ชาตินี้ ศาสนานั้นศาสนานี้ นิกายนั้นนิกายนี้ ฉะนั้นฉะนี้...มันหายไป เพราะว่า
 ใจเป็นธรรม

สภาพของใจที่เข้าถึงธรรม

ใจที่เป็นธรรมนี้มันเหมือนกันหมดคนะ ไม่ว่าจะร้อยใจ พันใจ หมื่นใจ
 แสนใจ ล้านใจ มันก็เหมือนกันหมด เพราะใจที่เข้าถึงธรรมะนั้นจะมีสภาพ
 เหมือนกัน คือมีสภาพสะอาด สว่าง สงบ อยู่ตลอดเวลา ใจที่เป็นธรรมะ
 อย่างนั้น คนล้านคนมีใจเป็นธรรมะอยู่ด้วยกัน ก็เหมือนอยู่คนเดียว คือใจ
 มันเป็นอันเดียวกัน เขาก็อยู่กันสบายเพราะคิดตรงกัน ทำตรงกัน พูดตรงกัน
 มีลักษณะของใจเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

แต่ถ้าคน ๒ คน มีใจแตกต่างกัน เพราะมีกิเลสประจำใจ คนหนึ่ง
 มีความโลภ คนหนึ่งมีความโกรธ คนหนึ่งมีความริษยา คนหนึ่งมีความหลง
 อะไรอย่างนี้...ใจมันมีกิเลส มันมองเห็นคนอื่นไม่เหมือนกับตน แล้วก็คิดว่า
 ตนนี้ไม่เหมือนกับคนอื่น มีมานะ มีทิฏฐิ มีความถือตัวจืด สำคัญตนว่า
 ดีกว่าเขา ว่าร้ายกว่าเขา ฉลาดกว่าเขา เก่งกว่าเขา ก็เกิดอาการคูหมิ่น
 บุคคลอื่น แล้วก็เข้าร่วมกับคนเหล่านั้นไม่ได้ เพราะใจมันมีกิเลสเป็นของมันไว้

ถ้าใจมีธรรมะแล้วเข้ากับคนได้หมด ไม่มีการรังเกียจเคียดค้นท์กัน
 ในระหว่างคนเหล่านั้น จึงถือว่าเป็นพี่น้องกัน ความเป็นพี่น้องกันอย่าง
 แท้จริงนั้น ก็เป็นพี่น้องโดยการประพฤติธรรม มีธรรมะเป็นหลักคุ้มครอง
 จิตใจ ใจก็เป็นอันเดียวกัน อยู่กันด้วยความสุข อยู่กันด้วยความสงบ

ในครอบครัว สามีภรรยาที่อยู่ด้วยกัน ถ้ามีธรรมะด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย
แล้วจะมีแต่ความสุขความสงบ จะไม่มีการแตกแยกแตกร้าง จะไม่มีการ
หย่าร้างกันในระหว่างคนทั้ง ๒ นั้น แต่จะอยู่กันจนแก่จนเฒ่า เหมือนคนโบราณ
ว่า “ขอให้อยู่กันจนแก่จน เฒ่า ถือไม้เท้ายอดทอง กระบองยอดเพชร” ให้พร
ว่าอย่างนั้น คือให้อยู่กันนานๆ ไม่ให้แตกแยก

ใจที่ขาดธรรม มีแต่กิเลส

การแตกแยกนั้นก็เพราะว่า ไม่มีธรรมะในใจ แต่มีกิเลส เช่น มีทิฐิ
ถือตัวจัด “ไม่ยอม ฉันไม่ยอม” อีกคนก็ว่า “ฉันก็ไม่ยอมเหมือนกัน” ทั้ง ๒ คน
ต่างไม่ยอมกัน เลยเถียงกันจนหน้าคำตาแดง เถียงกันบ่อยๆ พุคขัดคอกัน
บ่อยๆ ระหองระแหงกัน ทำให้เกิดรำคาญใจ เมื่อรำคาญใจหนักเข้าก็ว่าอยู่กันไป
ก็ไม่มี ความสบาย เลยหย่ากัน แยกออกจากกัน ไปหาคนอื่นต่อไป

การกระทำเช่นนั้นเป็นการแสดงถึงน้ำใจว่า ขาดธรรมะไม่มีธรรมะเป็น
เครื่องคุ้มครองจิตใจ แม้จะเคยไปวัดอยู่บ้าง แต่ว่าไม่ได้ไปเพื่อศึกษาธรรมะ
ไม่ได้ไปเพื่อปฏิบัติธรรมะ ไม่ได้ไปรับกระแสจากหลวงพ่อดีเหล่านั้น มาส่องดูตัวเอง
เพื่อให้เห็นตัวเองชัดเจนแจ่มแจ้ง แล้วจะได้ชำระชะล้างจิตใจที่มันขาดธรรมะ
ให้เป็นจิตใจที่มีธรรมะ หรือว่าสร้างพระธรรมขึ้นไว้ในใจ ไม่ใช่สร้างพระคัมภีร์
ไปเที่ยวแจกวัดนั้นวัดนี้ นั่นเขาก็สร้างกันบ่อย แต่ว่าไม่สร้างธรรมขึ้นไว้ในใจ

การสร้างคัมภีร์ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดพิเศษที่สุด

ก็คือ . . . คัมภีร์ธรรมที่อยู่ในใจของเรา

เอาร่างกายของเราเป็นตู้ใส่พระคัมภีร์เอาใจของเรา

เป็นที่จารึกพระคัมภีร์ จารึกไว้ในใจตลอดเวลา

นั่นแหละยอดศีลสร้างละ ยอดพระธรรมที่เราสร้างขึ้นไว้ในใจ ถ้าเราสร้างพระธรรมขึ้นไว้ในใจ เราก็มีพระพุทธเจ้าอยู่ในใจ เรามีพระอรียสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าอยู่ในใจ พระรัตนตรัยทั้ง ๓ อย่างนั้น ก็มีอยู่ครบในตัวเรา เพราะเรามีพระธรรม เมื่อเรามีพระธรรมเราก็มีพระพุทธ เรามีพระสงฆ์ แต่ถ้าเราไม่มีพระธรรมก็ไม่มีอะไรสักอย่าง พระพุทธก็ไม่มี พระธรรมก็ไม่มี พระสงฆ์ก็ไม่มี เพราะไม่มีตัวธรรมะอยู่ในใจ

แม้เราจะมีพระเครื่องห้อยคออยู่จนหนัก แต่ว่าเราไม่มีพระธรรมในใจ พระเครื่องเหล่านั้นก็ช่วยอะไรเราไม่ได้ เพราะวัตถุนั้นคุ้มครองไม่ได้ แต่ธรรมะซึ่งมีคุณค่าทางใจเป็นสิ่งคุ้มครองได้จริงๆ

ความหลงทั้งหลายแก้ได้ด้วยธรรมะ

ทีนี้คนเราไม่ค่อยแสวงหาธรรมะ หรือไม่ค่อยจะแจกธรรมะกันนัก ชอบแจกวัตถุ ชอบหาวัตถุมาให้ โฆษณากันแต่เรื่องของวัตถุว่าศักดิ์สิทธิ์ ว่าวิเศษอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่โฆษณาชักจูงธรรมะให้คนได้เข้าถึงธรรมะ พ่อแม่เป็นคนหลงในเรื่องใดก็จูงลูกให้หลงไปในเรื่องนั้นต่อไป

เมื่อเช้า ไปยืนอยู่ที่หน้าสถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ เพราะว่าเวลายังไม่ถึงไปก่อนใครๆ ก็เห็นแม่กับลูก ๒ คนถือดอกไม้พวงมาลัยมา อาตมายืนอยู่ตรงนั้น เขาก็เข้าไปที่พระพรหมที่เขาปั้นไว้หน้าสถานี เอาลูกชายไปไหว้พระพรหมด้วย แม่ก็ไหว้ด้วย ไหว้พระพรหมเสร็จแล้วมาไหว้รูปพระพิฆเนศซึ่งเป็นรูปคนครึ่งสัตว์ เขาประคิษฐานไว้ที่นั่นด้วย...ไหว้ทั้ง ๒ อย่าง

อาตมาคู้ๆแล้วก็ยืนคิคว่า นี่แหละ! แม่หลงแล้วยังจูงให้ลูกหลงด้วย แม่งมงายแล้ว ยังจูงลูกให้งมงายด้วย แม่โง่แล้วยังทำลูกให้โง่ตามแม่

ไปค่าย เพราะให้ไปไหว้สิ่งซึ่งไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา เขาเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา ที่รู้ว่าเขานับถือพระพุทธศาสนาก็เพราะว่า มีพระห้อยคออยู่ข้าง ๓ องค์ที่คอเขา แสดงว่ายึดถือพุทธ แต่ทำไมรู้จักพุทธะที่แท้ ไม่รู้จักธรรมะที่แท้ ไม่รู้จักสังฆะที่แท้ จึงไปไหว้รูปที่เขาปั้นขึ้น นั่งบนบานศาลกล่าวซุบซิบๆ พระพรหมไคยีนหรือเปล่าก็ไม่รู้ พระพิฆเนศไคยีนหรือเปล่าก็ไม่รู้ แต่พูดบ้าย่อยคนเดียว แล้วก็ทำอยู่อย่างนั้น ลูกก็จะคิดไหว้สิ่งนั้นต่อไป

พุทธบริษัทเป็นผู้รอดจากความหลงผิด

เราเป็นพุทธบริษัท ควรจะเอาธรรมะเป็นหลักใจ เราอย่าไปเที่ยวไหว้อะไรที่ไม่เนื่องกับพระพุทธศาสนา ไหว้เฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา แต่ต้องไหว้อย่างผู้มีปัญญา อย่าไหว้อย่างคนปัญญาอ่อน หรือไม่มีปัญญา เอาเสียเลย เป็นเด็กอมมืออยู่ตลอดเวลา อย่างนั้นก็ไม่ต้อง เช่น ไปไหว้แล้วทำพิธีบนบานศาลกล่าว คิดสินบนหลวงพ่อบ้างจะเอาอะไรมาให้ท่านถ้าสำเร็จคงใจ นี่ก็เรียกว่าสร้างนิสัยคอร์ปชั่น ให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา

โทรทัศน์ก็ประกาศบ่อยๆว่า “ช่วยกันปราบคอร์ปชั่นให้สิ้น เพื่อแผ่นดินไทยอยู่รอด”

อาตมาก็อยากจะประกาศว่า “จงปราบปรามคอร์ปชั่นในศาสนาให้หมดสิ้น เพื่อจิตวิญญาณจะได้อยู่รอด”

พุทธบริษัทต้องเป็นผู้อยู่รอดไปจากความโง่ ความมมงาย ความหลงผิด ความเข้าใจผิดด้วยประการต่างๆ เราจะต้องแก้ไขสิ่งเหล่านี้ ให้มันหายไปจากจิตใจ อย่าไปทำอะไรที่ไม่ใช่พุทธศาสนา ไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้า จึงจะเป็นการถูก

เราจึงต้องช่วยกันประกาศธรรมให้คนได้รู้ได้เข้าใจ ช่วยกันแจกธรรมะให้เพื่อนฝูงมิตรสหาย ได้เกิดความรู้ความเข้าใจ จะได้มีอะไรถูกต้องอยู่ในใจของคนเหล่านั้น

ถ้าเราไม่ช่วยกัน ก็เรียกว่า ไม่รักษาพระพุทธศาสนาเหมือนเราทำลายพระพุทธศาสนา ถ้าเราเห็นศัคคัยในการกระทำเหลวไหลลงมายไม่ว่าอย่างใด ก็เรียกว่า “ร่วมมือกัน” ทำลายพระพุทธศาสนาให้หมดไปจากจิตใจคนเหล่านั้น เรียกว่าเราทำลายกันอยู่แล้ว

ความอยากในวัตถุเป็นหนทางทำลายสังขาร

เวลานี้ มีพฤติกรรมที่โน้มเอียงไปในทางทำลายสังขารคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามากขึ้นทุกหนทุกแห่งทั่วๆไป เพราะว่าความอยากในทางวัตถุมันรุนแรง คืออยากได้วัตถุแล้วก็เอาสิ่งซึ่งมีสังขารไปหลอกลวงคนเหล่านั้นให้หลงเชื่อ ให้เข้าใจผิด ให้รับเอาสิ่งนั้นไว้ในจิตใจ นี่คือการสร้างสิ่งชั่วร้ายขึ้นในจิตใจของคนที่เราเรียกตนเองว่า เป็น “พุทธบริษัท” โดยไม่เข้าใจซัดตามความเป็นจริง เป็นเรื่องน่ารังเกียจ เป็นเรื่องที่เราไม่ควรจะส่งเสริมสนับสนุนการกระทำในรูปเช่นนั้น แล้วก็ไม่ควรจะชวนใครให้กระทำ มีทางใดที่จะพออนะนำเขาได้ เราก็ช่วยแนะนำเขา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เป็นการช่วยกันล้างสิ่งโสโครกออกไปจากวงการพระศาสนา เพื่อให้พระศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบริสุทธิ์ผุดผ่องยิ่งขึ้น

เวลานี้พระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปทางตะวันตก ชาวตะวันตกที่มีปัญญาได้มาศึกษาพระพุทธศาสนา แล้วเขาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่ว่าถ้าเขามาเมืองไทยแล้วเขาคงจะประหลาดใจ ถ้าเขามาแล้วก็ดูให้ทั่วถึงนะ ไม่ใช่

มาอยู่แต่ในวัดที่คึกๆ ไปดูให้ทั่วเขาจะประหลาดใจ คือประหลาดใจว่าประเทศไทยนี้นับถือพระพุทธศาสนามานานเหลือเกินตั้ง ๒,๐๐๐ กว่าปีก็ว่าได้ แต่ว่าทำไมจึงไม่ได้ศึกษาไม่ได้ปฏิบัติตามหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างถูกต้อง แท้จริง ทำไมจึงได้ปฏิบัติออกนอกกลุ่มนอกทางห่างออกไปจากคำสอนของพระพุทธศาสนา ถ้าเขาดูแล้วเขาวิจัยวิจารณ์อะไรขึ้นมา เราจะนำละอายกับคนเหล่านั้น

อาตมาคิดถึงเรื่องนี้อยู่เหมือนกันว่า พระพุทธศาสนานี้กำลังแผ่ไปทางตะวันตก แต่ว่าเรานี้ยังนับถือไม่ตรงกันกับหลักพระพุทธศาสนา ที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้นคนไทยที่ไปอยู่ในประเทศยุโรป ในอเมริกา พระเราไปทำการสร้างวัดที่นั่น แทนที่จะไปช่วยทำคนไทยให้เป็นพุทธบริษัทที่แท้จริง กลับไปส่งเสริมสิ่งซึ่งไม่ใช่พุทธศาสนา

เวลานี้หลวงพ่อกจากเมืองไทยหลายรูป กำลังไปหาลาภผลจากอเมริกา ด้วยการไปทำให้เขาหลง ให้เขามงาย ให้เขาเข้าใจผิด ในสิ่งที่เรียกว่าพระพุทธศาสนา คือเอาของไม่แท้ไปแจก เอาความมงายไปแจก คนที่มีส่วนร่วมในเรื่องนี้ ก็คือคนที่คิดหาลาภผลจากหลวงพ่อกที่คนปัญญาอ่อนนับถือ ไม่ใช่คนมีปัญญานับถือ...คนปัญญาอ่อนนับถือ เขาก็หาโอกาส...ชั้นแรกก็ส่งหนังสือไปก่อน หนังสือนั้นทั้งเล่มยกย่องแต่หลวงพ่อกประเภทต่างๆ ประเภทที่แจกเหรียญ แจกตะกรุด ปลุกเสก ทำพิธีต่างๆ นำคนไปดูนรกก็ได้ นำคนไปดูสวรรค์ก็ได้ อะไรอย่างนั้นแหละ...ส่งไปให้คนอ่าน คนเหล่านั้นไม่ได้สัมผัสกับพุทธศาสนาที่แท้ เกิดมาเป็นชาวพุทธแต่ไม่ได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา รู้จักพระพุทธศาสนาแต่เพียงที่รองเท้า ที่ผ้าเช็ดเท้า พูดย่างๆคือไม่ได้ขึ้นบันไดไปหาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ไปยึดเอาผ้าเช็ดเท้าซึ่งเป็นผ้าขี้ริ้วเปื้อนฝุ่น เท่านั้นเองว่าเป็นตัวศาสนา เพราะว่ามันอยู่หน้าโบสถ์ ก็เลยยึดเอา สิ่งนั้นคนละชั้นๆ แล้วก็อวดตัวว่า ฉันทันได้ของดีมา...ก็สนใจเรื่องนั้น

เมื่อชื่อเสียงของหลวงพ่อกำลังโด่งดังไปก่อน พอโด่งดังไปแล้วพวกนี้ก็จี้จกั้วร โดยนำเอาหลวงพ่อกับไปด้วย เวลาประกาศข่าว เขาบอกว่ามีหลวงพ่อนั้นไปด้วย มีหลวงพ่อกับนี้ไปด้วย แล้วก็ส่งข่าวไปทางโน้นให้รู้ว่าหลวงพ่อกับจะไปแล้ว คนทั้งหลายก็ตื่นตื่นที่จะต้อนรับ หลวงพ่อผู้วิเศษศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเหล่านี้ ก็มาหามาสู้กัน แล้วก็ได้รับของแจกอะไรไปไว้ป้องกันเนื้อป้องกันตัว ก่อนที่จะเดินทางไปก็จะส่งข่าวไปถึงประชาชนคนไทยที่อยู่ในอเมริกาว่า คิดถึงคนไทย ที่ไปตกอยู่ในอเมริกา เพราะสงครามจะเกิดในเร็ววันนี้แล้ว คนไทยที่อยู่ที่นี่จะมีอันตราย จึงจะนำของไปแจก ในเดือนเมษายนนี้จะนำเครื่องรางไปแจกเพื่อคนไทยที่อยู่ที่นี่ปลอดภัย ไม่ตายด้วยถูกระเบิดปรมาณู แต่มันหนีไม่พ้น... เครื่องรางนะมันตายทั้งนั้นแหละ ถ้าถูกระเบิดปรมาณูมันหนีไม่พ้น แต่จะเอาไปแจก คนเหล่านั้นก็ตื่นตื่นที่หลวงพ่อกับจะไปกัน เตรียมเนื้อเตรียมตัวเพื่อรับความโง่งมเป็นการใหญ่เลยทีเดียว

ปลุกใจให้ตื่นตัวออกจากความโง่งมมาย

อันนี้อาตมานึกในใจว่า โห้เอ๊ย! ไปอยู่เมืองนอกแล้วยังเอาความโง่งมบรรทุกเรือบินไปจากเมืองไทยด้วย พวกเขาไปก่อนนั้น เอาไปโง่งอยู่แล้ว พวกที่อยู่ในเมืองไทยก็จะบรรทุกหลวงพ่อกับไปแจกความโง่งกับคนเหล่านั้นอีกต่อไป แล้วจะเรียกว่าประกาศศาสนาได้อย่างไร มันไม่เข้าท่าเสียเลยที่ไปๆกัน ควรจะไปปลุกใจให้ตื่นตัวคิดว่า เอาพลาสติกที่ปิดตาให้โง่งออกไปเสียบ้าง ให้เขารู้ว่าอะไรเป็นอะไร แต่ว่าพูดมากก็ไม่ได้นะ...สมภารแกรังเกียจ เพราะว่าสมภารที่แกไปอยู่แถวนั้น แกหากินทางนั้นทั้งนั้น หากินทางทำคนให้โง่งทั้งนั้น พอเราไปพูดให้ฉลาด ก็เลยแกก็หาเรื่องว่าเครื่องเสียงเสียบ้าง ไม่ป่าวร้อง

ให้คนมาฟังเสียบ้าง อะไรต่ออะไร...เราก็อายุอย่างนั้นไม่มีโอกาสพุดูให้คนเหล่านั้นฟัง เพราะว่าเขากันไม่ให้คนฉลาด ฉลาดแล้วเขาหากินไม่ได้

ความจริงนั้นถ้าเราทำคนให้ฉลาด...เราสบายกว่า เพราะว่าคนฉลาดเขารู้จักทำบุญ เขารู้จักให้ในสิ่งที่ควรให้ เขาไม่ทำสิ่งที่เหลวไหล ประหยัดไปในตัว แต่ถ้าเขาไม่ฉลาดก็หลอ้งง่ายต้มได้ง่าย คิดหากินด้วยการหลอกลวง อย่างนี้ไม่ใช่พระพุทธศาสนา ไม่ใช่ลูกศิษย์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นรกวัตถุ นรกธรรมะ

ลูกศิษย์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเปิดเผย ทำให้ตื่นให้เข้าใจถูกต้อง ไม่เอาสิ่งที่เหลวไหลหลอกลวงไปให้ ไม่เอาฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ไปแจก ไม่เอานรกสวรรค์เข้ามาล่อเพื่อให้คนได้ไปเห็นนรก นรกมันก็อยู่ในตัวเราแล้ว ชี้ให้เห็นในตัวของเราดีกว่า สวรรค์มันก็อยู่ในตัวเรา ไม่ต้องหลับตาดู ถ้าดูก็เห็นนรก... เหมือนกับฝาผนังข้างโบสถ์นั่นแหละ

ถามว่ามีอะไรในนรก? บอกว่ามีกะทะทองแดง มีต้นจ้าว นี่เขารู้กันมาตั้งนานแล้วละดูเรื่องอย่างนี้นะ ไม่ต้องหลับตาดูก็ได้ มีต้นจ้าว มีหนามจ้าวใหญ่ๆ เรามองไปในวัตถุ...ไฉนมันมันเป็นนรกที่เป็นวัตถุ ไม่ใช่ธรรมะ

นรกธรรมะ ก็คือความร้อนออกร้อนใจ เพราะฤทธิ์กิเลส ฤทธิ์ของความโลภความโกรธ ความหลง ความริษยาพยาบาทอาฆาตจองเวร มันเผาใจให้เราร้อน

เวลาเราอยากอะไรนี่เราตกรนรก...อยากจะไปไหน อยากจะได้อะไร เราก็นั่งตกรนรกอยู่ แล้วเมื่อไม่ได้ตั้งใจ ยิ่งตกหนักลงไป เสียอกเสียใจว่าไม่ได้ตั้งใจ “แหม! หมู่นี้ดวงไม่ดี ชื่อลือตเตอร์ก็ไม่ถูก เล่นแชร์ แหม! ก็เปียไม่ได้สักที”

นี่ร้อนกร้อนใจ นรกมันอยู่ตรงนี้ ไม่ใช่ให้คนเห็นนรกอย่างนี้ให้ไปคุณรกโน่น ที่อยู่บนขอบฟ้า มองดูบนขอบฟ้าในเวลากลางคืนก็เห็นแต่ดวงดาว กลางวันก็เห็นมัวๆไปอย่างนั้น มันไม่เห็นนรกสวรรค์อะไร

แต่ถ้าชี้ลงไปว่า “นี่นรกมันอยู่ที่คุณร้อนใจ หากคุณโกรธใคร...คุณก็ตกนรก คุณริษยาใคร คุณพยาบาทใคร...คุณตกนรก คุณไปปิดกั้นอาชีพของใคร...คุณก็ตกนรกด้วยเหมือนกัน” อันนี้มันอยู่ตรงนี้ ไม่ใช่ให้เห็น

สวรรค์เป็นแต่เพียงเครื่องล่อ

สวรรค์ก็เหมือนกัน...สวรรค์มันก็ไม่ใช่ของวิเศษอะไร พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้สอนให้เราทำบุญเพื่อจะไปสวรรค์ สวรรค์นั้นเป็นแต่เพียงเครื่องล่อนิดๆ หน่อยๆ ให้พอเพลินเท่านั้นเอง พอเพลินแล้วพระองค์ก็ตลบออกไปว่าไม่ได้เรื่องอะไร สวรรค์นี้ก็ยังไม่แน่นอนแคลง วิมานตั้งอยู่บนกองแกลบ มันจะทรุดพังลงจมดินไปเมื่อไหร่ก็ได้ มันเต็มไปด้วยทุกข์ด้วยโทษ แสดงโทษของสวรรค์ให้ฟัง แล้วก็จึงให้ผ่านพ้นสิ่งนั้นไป

ทำจิตใจให้หลุดพ้นไปจาก “กิเลสอาสวะ” ทำให้จิตเป็นอิสระอย่างแท้จริง นั่นเป็นจุดหมายที่พระพุทธเจ้าท่านต้องการจะสอนเรา ไม่ใช่ให้ติดอยู่ที่สวรรค์ที่วิมานเหล่านั้น เพราะว่าคนที่ติดสวรรค์นั้นก็มักจะทำบุญเพื่อต้องการสวรรค์ นั่นเขาเรียกว่า “ทำบุญเพื่อกิเลส” “ทำบุญเพื่อจะเอา” เาานั่นเอานี้ ที่มีอยู่ที่รักษาไม่ไหวอยู่แล้ว ยังจะเอาแถมเข้ามาอีกมากมายก่ายกอง อย่างนี้เขาเรียกว่าเป็นบุญที่ไม่บริสุทธิ์ ไม่เป็นศรัทธา “กุศล” มันเป็นแต่เพียง “บุญ” เท่านั้นเองซึ่งใจสบายใจได้ทำอะไรแล้ว แหม! ใจจนเนื้อเต้น อย่างนั้นเขาเรียกว่า “บ้าบุญ” ไม่คิดจะออกไปจากสิ่งเหล่านั้นด้วยการพอกจิตใจให้สะอาด

ปราศจากสิ่งเศร้าหมอง...ไม่ได้คิดอย่างนั้น เพราะผู้สอนผู้เทศน์ก็ไม่ได้พยายาม
ชี้ให้เห็นว่าอะไรเป็นอะไรที่ถูกต้อง ล่อว่ามีสวรรค์ไว้ให้โยมสร้างนั่นสร้างนี่ แล้วจะ
ได้เกิดในสวรรค์มีวิมาน

เมาวิมาน

พระบางองค์เก่งอยู่เหมือนกัน เห็นว่าโยมทำอะไรมาหลายๆแล้วแต่อยากจะทำ
ให้ทำอีก ก็บอกว่า “แหม! เมื่อคืนก่อนนี้อาตมานอนหลับฝันไป ฝันว่าได้
ขึ้นสวรรค์ ขึ้นไปเห็นวิมานหลังคาระยิบระยับประดับด้วยเพชรพลอยสวยงาม
สูงหลายชั้น แล้วก็มีเทวดานั่งเฝ้าอยู่องค์หนึ่ง ท่านเลยถามว่าวิมานนี้เป็น
ของใคร เทวดาท่านบอกว่าเป็นของคนชื่อนั้น” ...คือโยมคนนั้นแหละ เทวดา
บอกว่า นี่เป็นวิมานของคนที่คุณช่วยนั่นเอง โยมนี่สมมติว่าโยมคนนั้นชื่อว่า
แม่จันทรา

“เทวดาบอกว่านี่เป็นวิมานของแม่จันทรา...กำลังมารออยู่แล้ว คุณแม่
จันทรายังไม่มาเกิด ให้อยู่ทำบุญเพิ่มเติมต่อไป แล้วก็วันหนึ่งจะได้มาเกิดอยู่
ในวิมานนี้ แล้วก็ถามว่าท่านมาจากเมืองมนุษย์หรือ? “ใช่” มาจากวัดเมือง
มนุษย์ อยากจะดูวิมานของแม่จันทราลักหน้อยว่ามีอะไรบ้าง? เมื่อเข้าไปดูใน
วิมาน...วิมานยังว่างอยู่ ห้องนอนก็ยังมีเตียงนอนไม่มีหมอน ไม่มีเครื่องใช้
ไม้สอย วิทยุก็ไม่มี โทรทัศน์ก็ไม่มี เครื่องทำความอบอุ่นก็ไม่มีในวิมาน ห้องน้ำ
ก็มีแต่ห้องเฉยๆไม่มีน้ำ ยังไม่ได้ต่อประปาเข้าไปในวิมานเลยแม่แต่น้อย” บอกให้
คุณโยมทราบ

โยมฟังแล้วถามว่า “จะทำอย่างไรเจ้าคะ ทำอย่างไรจึงจะมี?”

“โยมต้องขบวิจจาคติขยง ผ้าหม่นนอน หมอน มุ้ง อ่างน้ำภายในห้องน้ำ”

โยมก็เมาวิมาน ก็ต้องบริจาคไป ความจริงไม่ใช่อะไรหรอก กุฎิท่านสร้างไว้แล้ว แต่ว่ายังขาดเรื่องเหล่านี้อยู่ จะบอกตรงๆมันก็ไม่ได้ เลยต้องบอก...วิมานโยมยังขาดอยู่อย่างนี้ โยมก็ต้องไปสร้างให้ได้ตั้งใจ เพราะได้วิมานแล้ว
หนักเข้าไปกว่านั้น คุณโยมคนหนึ่งสามีตายไปก็คิดถึง พระท่านก็มาเยี่ยมเยียน วันหนึ่งมาบอกว่า “เมื่อคืนอาตมานอนหลับไป แล้วฝันเห็นคุณหลวง...คุณหลวงมาหา”

“เป็นอย่างไรเจ้าคะ...คุณหลวงสบายดีหรือ? รูปร่างเป็นอย่างไร?”

“อ้วนท้วนเป็นน้ำเป็นนวลดี สบายทุกอย่าง เจริญพร...แต่คุณหลวงแอบบ่นว่าไปไหนลำบาก ไม่มีรถยนต์ใช้”

เออ...ตายแล้วอย่างนี้ จะหารถยนต์ไปใช้ในสวรรค์อีกต่อไป ก็เมืองสวรรค์เขาชี้รถกันที่ไหน เทวคัมภีร์ลอยฟองเหมือนมนุษย์อวกาศ มนุษย์อวกาศออกจากยานได้ ออกจากยานแล้วไปเดินในอวกาศนั่นแหละเทวดาคละ เทวดาเป็นอย่างนั้น ลอยไปนั่งตรงนี้ พอนึกว่าจะไปวิมานน้อยหน้อย ก็ลอยไปทันที จะกลับมาก็ลอยมา แล้วจะใช้รถยนต์เมื่อไหร่ โยมแกไม่ได้ฟังเรื่องนี้ให้ละเอียด พอพระบอกว่า สงสารคุณหลวงไม่มีรถยนต์ใช้ อยู่เมืองมนุษย์นี้ได้ใช้รถยนต์ตลอดเวลา ที่ไหนไม่มีรถยนต์ใช้

“ทำอย่างไรดีเจ้าคะ?”

“โยมต้องสร้างรถยนต์ถวายวัดสักคันหนึ่งซิ”

คุณนายก็ตกลงใจ ซื้อรถยนต์ถวายวัดไว้คันหนึ่ง ปรากฏว่าขับปร้อไปปร้อมาขึ้นเหนือล่องใต้ บรรทุกเฮโรอีนส่งไปเมืองนอกบ้างก็ได้ที่นี้ เรื่องมันไปกันใหญ่ นี่เขาเรียกว่าไปหาพระประเภทต้มคน ถูกหลอกถูกต้มเรื่อยไป...ฝันเรื่อยฝันไม่หยุดไม่หย่อน ชักช่องอะไรก็ไปหาคุณนายคนนั้น ฝันอีกแล้ว...ฝันบ่อยมันเป็นอย่างนี้...คุณนายก็เชื่อเพราะไม่มาวัดชลประทานฯ เสียบ้าง จะไ้รู้ ใ้ใจเข้าใจ มัวแต่ไปเชื่อพระที่โกหกปกคลุมทั้งหลายก็เลยเกิดเป็นปัญหาอย่างนี้

นี่เพราะว่าไปหลงคิดในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง แต่ว่าใครจะไปพูดเรื่องอย่างนี้ ไม่ได้พบกันก็พูดให้เข้าใจกันไม่ได้...กำลังหลง เราพูดก็ไม่ได้ ถ้าไปพูดกลายเป็นว่า แหม! เจ้าคุณองค์นี้รักษาพระองค์นั้น เพราะว่า เห็นเขา มีรถยนต์ใช้เราเสียดคนไปอีก...ไปพูดต่อหน้าต่อตา เพราะฉะนั้นจึงพูด ขว้างๆไปอย่างนั้น เพื่อว่าหนังสือไปถึงข้างแกจะได้อ่านจะได้รู้ว่าอะไร เป็นอะไร นี่มันเป็นอย่างนี้

นี่เขาเรียกว่า วิธีการที่จะหาปัจจัยไปเมืองนอกไปอเมริกา อังกฤษไม่ไป พระพวกนี้ไม่ไปอังกฤษ เพราะว่าคนไทยไปอยู่อังกฤษไม่มากเท่าใด แล้วก็ไม่ค่อย จะหลงไหลในเรื่องนี้เท่าใด อเมริกามีมาก ลอสแอนเจลิส ชิคาโก มีมากมาย ไปกันใหญ่ พระพวกนี้ไป...ก็มาห้อมล้อมกัน พวกนางพยาบาลก็มาห้อมล้อม อยากจะได้นั้นได้นี้จากหลวงพ่อดูอะไรต่างๆที่เขานิมนต์ไป เขาส่งหนังสือไปให้ ให้อ่านก่อน โฆษณาล่วงหน้าแล้วต่อไปก็หอบของไป เอาไปแจกพวกเหล่านั้น ขากลับก็ได้คอลล่าร์กลับมา เอามาทำอะไรๆกันต่อไป มันเป็นอย่างนี้แหละ ไม่ได้ไปสอนคนให้ฉลาด มีแต่จะไปทำคนให้โง่ให้หลงให้มึนงง มันไม่ถูกต้อง

พระเราไปอยู่อเมริกาตั้งหลายองค์เวลานี้ แต่ว่าคนฝรั่งอเมริกันก็ไม่ได้สนใจ ไปศึกษาไปบวชไปเรียนอะไร คือเขาไปคู่แล้วเพียงแต่เข้าไปในกุฏิก็เห็นผ้ายันต์ บนเพดานบ้าง ติดไว้มุนั้นมุนี้นี้บ้าง รูปเทวดา ผ้ายันต์อักษรโรคมทั้งหลาย ถ้าฝรั่งเขารู้ว่าเป็นอักษรประเทศเขมร เขาคงว่า เอ! เขมรลุ่มไปตั้งนานแล้วนี่ เจ้าของอักษรยังอยู่ไม่ได้ แล้วทำไมเอามาเชิดชูกันนักหนา เขาก็ไม่ไปศึกษา เขามาศึกษาจากเมืองไทย จากพระที่มีความรู้ความเข้าใจ เขาจะได้เอาไปใช้เป็น หลัก ปฏิบัติต่อไป

อันนี้เรียกว่าเป็นอันตรายอันหนึ่ง ซึ่งทำให้คนหลงผิดในเรื่องของ ศาสนา ไม่สอนสิ่งที่ถูกต้อง ไม่พูดความจริงให้โยมฟัง เพราะความต้องการ ในลาภในสักการะ

ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว

ผู้ที่เป็นนักเผยแผ่ธรรมะ ถ้าเผยแผ่เพื่อลาภเพื่อสักการะ มันก็ไม่ได้ไม่ถูกต้อง เราต้องเผยแผ่สังฆธรรม อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ให้คนเขาเอาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ถ้าเขาเข้าใจเอาไปปฏิบัติแล้วเขาก็เห็นผลประจักษ์ด้วยตนเอง

พระธรรมที่เราสวดว่า ...

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม

พระธรรม เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว

คืออย่างไร? คือว่า ดีขั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นสูงสุด

ดีในขั้นศีล คือ ถ้าเรารักษาศีลก็เรียกว่าคืออย่างคนมีศีล เราฝึกสมาธิ เราก็ดีขึ้นอย่างคนมีสมาธิ เรามีปัญญาเราก็ดีอย่างผู้มีปัญญา นี่ให้ผลเป็นขั้นๆ ขึ้นไป ตัวพระธรรมนั้นแหละเป็นตัวสั่งจะ เป็นความจริง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สร้างภูมิต้านทานทางจิตใจได้ด้วยพระธรรม

คำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” หมายความว่า “มีอำนาจที่จะให้เกิดความสำเร็จแก่ผู้ปฏิบัติ” ถ้าเราเอาธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นข้อปฏิบัติในชีวิตของเรา เกิดความศักดิ์สิทธิ์ คืออำนาจที่จะให้เกิดความสำเร็จ ถ้าพูดตามภาษาหมอเขาเรียกว่า “มีภูมิต้านทานทางจิตใจ”

ภูมิต้านทานทางจิตใจ คือว่า ไม่ให้ใจตกไปอยู่ในอำนาจของสิ่งชั่วร้าย ไม่ให้หลงไหล ไม่ให้มัวเมาในสิ่งเหลวไหลต่างๆ ธรรมะเป็นสิ่งที่ช่วยป้องกันจิตใจของบุคคลนั้นไม่ให้ตกไปสู่อบาย คือ สู่วิถีความเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นสัตว์นรก

เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นผี หรือว่าไปสู่ความโง่ความเขลาด้วยประการต่างๆ
ธรรมะช่วยป้องกันไว้ คักศีลทีชีในรูปอย่างนี้

ธรรมะเป็นสิ่งที่รัฐคเห็นชัคได้ค้วยตนเอง

ผู้โคปฏิบัติ...ผู้นั้นก็ยอมจะค้ได้รับผลค้วยตนเอง ประจักษ์แก่ใจตนเอง
เรียกว่า สันทิฏฐิโก ผู้ศึกษาผู้ปฏิบัติจะฟังเห็นได้ค้วยตนเอง ไม่ใช่สิ่งที
คนอื่นจะบอกเล่าให้ค้ แต่เป็นสิ่งที่รัฐคเห็นชัคได้ชัคค้วยตนเอง เหมือนเรา
กินน้ำตาลรู้ว่าหวานอย่างไร เรากินบอระเพ็ดขมอย่างไร กินพริกชี้หนูลักเม็ด
มันเผ็ดค้อย่างไร...รู้ค้เอง

ธรรมะที่เราเอามาปฏิบัติไม่ว่าเรื่องศีล เรื่องสมาธิ เรื่องปัญญา เราก็เห็น
ค้วยค้วของเราเอง เห็นว่าตั้งแต่เรารักษาศีลนี้เราสบายขึ้นอย่างไร เราไม่มี
เวรกับใครๆ ไม่มีภัยกับใครๆ เราไม่ตกนรกเพราะความโกรธ ไม่ตกนรกเพราะ
ความเกลียด ไม่ตกนรกเพราะความริษยาอาฆาตจองเวรใคร จิตใจสบาย
ทรัพย์สินเงินทองที่เราค้มาได้มาโดยทางทีสุจริต เราหยิบใช้ค้อย่างสบายใจ ทำงานก็
สบายใจ ประกอบอาชีพอะไร ใจมันก็สบายไม่ต้องวิตกกังวล หยิบเงินขึ้นมาแล้ว
เงินมันไม่ค้เรา

ถ้าเงินค้ได้มาจากความโง่ พอหยิบเงินขึ้นมามันก็ค้เรา แก่โง่เขามา...
ใจมันไม่สบาย...มันแบกเองแหละ ค้วผู้นั้นบอกเองว่า นี้ไปค้อรับชั้นเขามา ไปกิน
สินบนเขามาไปโง่เอาของค่นนั้นค่นนี้มาเพื่อประโยชน์ของค้ว ใจมันก็ไม่สบาย
เพราะความรู้สึกมันเกิดขึ้นในทางทีไม่ค้ จะเป็นเงิน เป็นทอง เป็นเสื้อผ้า เป็น
บ้านเรือนทีเราอยู่อาศัย รถยนต์ทีเราใช้ อะไรก็ตาม...ถ้าเราค้ได้มาจากทางทีมัน
ไม่ถูกค้อง ค้ได้มาค้วยการผิดศีลธรรม สิ่งนั้นมันตะโกนบอกเราอยู่ตลอดเวลา

เราไปแตะบีบเข้า มันก็บอกเรา ไปจับเข้ามันก็บอกเรา เห็นก็บอก ได้ยินก็บอก ไปชิมเข้าก็บอก มันบอกกับเราทั้งนั้นแหละ แล้วคนนั้นไม่สบายทางร่างกาย ไม่สบายทางจิตใจ

ความชั่ว ไม่ทำเสียเลยจะดีกว่า

เราจึงเห็นว่า คนที่กระทำความชั่วมักมีโรคแปลกๆ เกิดขึ้นในตัวของคุณคนนั้นเป็นโรคที่รักษาไม่ได้ หรือว่าเป็นโรคทรมาณด้วยประการต่างๆ นั้นเพราะอะไร ก็เพราะว่าจิตใจมันวิตกกังวลกลัวต่อความชั่วร้าย เพราะว่าอย่างน้อยๆ เราก็รู้ว่า อะไรเป็นบาป อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นคุณเป็นโทษ เราทำลงไป ไม่ใช่ว่าไม่รู้..ทำทั้งๆที่รู้นั้นแหละ แต่ความอยากที่จะมีจะได้มันรุนแรงขึ้นเมื่อได้มาแล้วเราก็ไม่สบายใจ ใจที่ไม่สบายบ่อยๆนั้นแหละ จะทำให้เกิดโรคทางร่างกาย จะทำให้ผิวพรรณเศร้าหมอง จะทำให้ความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไป แล้วสมองจะผิดปกติการไป ร่างกายก็จะไม่ดี อะไรต่างๆก็ไม่ดี เพราะสภาพจิตมันผิดปกติขึ้นมา อย่างนี้มันก็แสดงออกมาแก่ตัวผู้นั้น

ที่ร้ายก็คือมันส่งผลไปถึงลูกเต้าด้วย ลูกเต้าของคนที่ไม่ประพฤติปฏิบัติไม่ค่อยเจริญองงามก้าวหน้า เพราะอะไรก็เพราะว่าเขาเห็นแต่สิ่งที่ไม่ดีในครอบครัว เห็นแต่สิ่งที่เป็นภาพประทับใจไปในทางต่ำ และอีกอย่างหนึ่งคือพ่อกับแม่นั้นแหละเป็นตัวอย่างของลูก เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี เพื่อนไม่ดีมาคุย คุยเรื่องไม่ดี ทำไม่ดี สิ่งที่ไม่ดีมันปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดเวลา เป็นภาพสไลด์ที่ฉายออกมาให้ลูกได้เห็น สิ่งเหล่านั้นมันก็ไปติดอยู่ในจิตใจของลูก ลูกก็เติบโตขึ้นด้วยอารมณ์ร้าย ด้วยมิจฉาทิฎฐิ มีความเห็นผิดประจำจิตใจ มีเงินก็ใช้เงินไม่เป็น มีบิรวารไม่เป็น มียศฐาบรรดาศักดิ์ก็ใช้ไม่เป็น คือเอาไปใช้ในทางชั่ว

เช่น มีเงินก็เอาไปใช้ในทางชั่ว มีบิรวารก็ใช้ให้มันไปตีหัวคนนั้นไป ทำร้ายคนนี้ไปก่อเรื่องให้เกิดขึ้นด้วยประการต่างๆ มีอำนาจก็เอาอำนาจไปใช้ในทางที่ผิดเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ไม่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตใจมันก็ต่ำลงไปทุกวันทุกเวลา เพราะอำนาจสิ่งเหล่านั้น

คนอยู่กับความชั่วก็ไม่เห็นความชั่ว

น้ำมันมีผลปรากฏอยู่ เป็นบาปอยู่ เป็นโทษอยู่ในตัวคนนั้น ไม่ต้องตายแล้วไปเป็นทรอกเรา อย่าเข้าใจผิดว่าไปรับชาติหน้า ทำบุญไว้ไปเอาชาติหน้า ทำบาปไว้ก็ต้องไปเอาชาติหน้า มันเห็นผลกันในชาตินี้แหละ ทำปุ๊บก็ได้ปั๊บ เหมือนเราจับไฟมันร้อนทันที จับน้ำแข็งมันก็เย็นทันที จับของเปื้อนมันก็เปื้อนทันที ถ้าเราไปล้างให้สะอาดมันก็สะอาดทันที มันได้อยู่แล้ว แต่ว่าเราไม่ค่อยจะได้พิจารณา เราไม่มองค่านิโน ไม่ไค้มองเข้าไปที่จิตใจของเรา ความนึกคิดของเรา หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปในครอบครัวของเรา เราก็ไม่ได้พิจารณา เมื่อไม่ได้พิจารณาก็มองไม่เห็น คนอยู่กับความชั่วไม่เห็นความชั่ว

เหมือนหนอนอยู่ในพริกนี้มันไม่ร้อน เคยเห็นพริกชี้หนู พริกบางข้างอะไรๆ บางที่มีตัวหนอนอยู่ข้างใน เรานึกว่า เอ! หนอนมันเกิดในพริก มันไม่ร้อนบ้างหรืออย่างไร?...มันไม่ร้อนทรอก หนอนมันเกิดในพริกมันไม่ร้อน แต่ว่าคนเคี้ยวพริกเข้าไปร้อนต้องหาน้ำแข็งกิน มันเป็นอย่างนั้น

ขณะที่อยู่ในป่ามันกินตัวมุง ตัวมุงมันเกาะอยู่ที่ต้นไม้ ชะนีมาถึงเห็นเข้าก็เต้นแรงเต้นกา พอเห็นหนอนเหล่านี้เข้าชอบใจ เหมือนกับว่าเป็นอาหารวิเศษอย่างนั้นแหละ มันหยิบเข้าไปเคี้ยวเฉย มันไม่ได้คันลิ้น มันไม่ได้คันเหงือก คันปากอะไรแม้แต่หน่อย คน...อย่าว่าใส่ปากเลย เพียงแต่ไปแตะเข้าลัคนิคละก็

โธ้ย! มันคัน ไม่นคันที่เดียวหรอก คันจนถึงรักแร้ เพราะพิษของตัวบุงตัวนั้น
ขนมันแรงมาก แต่ชะนีกินสบายกินจนหมดทั้งวงเลย...วงใหญ่ มันกินทีละตัวๆกิน
จนหมด พอกินหมดแล้วรู้สึกว่ามันรำเริง มันแจ่มใส กระโคศโคตเคนสนุกสนาน
คล้ายๆกับมันกินฮอริโมนเข้าไปอย่างนั้น มันไม่มีอันตรายกับชะนีเหล่านั้น
มันกินได้ ช้างก็กินได้ ช้างพอมันเจอมันก็เอางวงเข้าไปจับใส่ปากกินเข้าไปหมด
จับใส่ปากเคี้ยวกินหมด มันไม่เป็นพิษเป็นภัยกับช้าง

คนเรานี้ก็เหมือนกัน บางคนเรียกว่า มันเคยชินกับความชั่ว ชินกับ
ความคิดในทางชั่ว การกระทำในทางชั่ว....เลยไม่กลัว รู้สึกว่าเก่งหรือเค่น
เสียด้วยซ้ำที่ทำอย่างนั้นอย่างนี้ได้ แล้วก็หลงใหลทำไป ทานึกไม่ว่าวันหนึ่ง
มันจะรุนแรงกว่านี้ ผลจะเกิดขึ้นแก่ตัวเขาไม่ได้อีก เพราะไม่ค่อยได้ยินได้ฟัง
คำสอนที่ถูกต้อง ก็เลยหลงใหลมัวเมาอยู่ในเรื่องอย่างนั้น

ความเจริญยั่งยืน...ไม่เกิดขึ้นกับคนทำชั่ว

ความจริงมันเกิด...เราลองสังเกตดูเถิด ใครๆที่เขาประกอบกรรมทำชั่ว
ไม่เจริญหรอก ไม่งอกงามเท่าใด ไม่ยั่งยืนเท่าใด บางทีไม่ถึงลูกด้วยซ้ำ บางที
อาจจะถึงลูกแต่ไม่ถึงหลานทรัพย์เหล่านั้นค่อยหมดไปสิ้นไป เพราะได้มาในทาง
ที่ผิด แต่ว่าคนที่ทำมาหากินในทางสุจริตค่อยๆตั้งเนื้อตั้งตัวขึ้นมาจนมั่งคั่งนี้ยั่งยืน
ไปจนลูกหลานเหลน มั่งคั่งตลอดไปตราบเท่าที่คนในตระกูลนั้นยังไม่ประพฤติชั่ว

แต่ถ้าคนในตระกูลนั้นเริ่มประพฤติชั่ว หมดอีกเหมือนกัน...ขายหมดอีก
เหมือนกัน มีนาขาย มีสวนขาย มีบ้านขาย มันขายหมดแหละ เหลือแต่ตัว
ประกาศขายก็ไม่มีใครซื้อ เพราะเอามาไว้บ้านก็เป็นอับมงคลไม่ได้เรื่องอะไร
มันหมดถึงขนาดนั้น หมดราคาไปเลยราคาของคนก็หมด เพราะว่าไม่มีค่าต่อไป

คนทำชั่วเป็นคนถูกรณีสืบ

นี่ความชั่วมันทำลายถึงขนาดนี้ นั่นแหละเขาเรียกว่าแผ่นดินสูบไปแล้ว เราได้ยืมว่าพระเวทัทถูกแผ่นดินสูบ คนนั้นถูกแผ่นดินสูบคือไม่มีใครเอ่ยถึงต่อไป แม้จะเดินไปก็ไม่มีคนรู้จัก แล้วไม่มีใครสนใจแล้ว นั่นแหละเขาเรียกว่าธรณีสืบสูบไปแล้ว ไม่ได้หมายความว่าแผ่นดินมันแยกออกไป แล้วอ้ายคนนั้นตกหายไป ตกลงไปไหน... โน่นตกลงไปสู่เวจี อเวจีมันอยู่ใต้ดิน อย่างนี้มันก็ไม่ใช่ใต้ดินหรอก ถ้าชุกที่เมืองไทยมันอาจจะไปโผล่ขึ้นที่เมืองอเมริกาก็ได้ แต่ว่ามันหนาเหลือเกิน ชุกไม่ไหว ถ้าชุกมันก็ไปตรงเข้า คุดูโลกไปตรงพอดี ชุกไปขึ้นได้ตรงนั้น... นั่นไม่ใช่แผ่นดินแยกอย่างนั้น หมายความว่าคนๆนั้นไม่มีใครสนใจต่อไป เป็นคนตายจากสังคม ตายจากคุณงามความดี ตายจากอะไรๆหลายอย่าง เรียกว่า “ธรณีสืบ” ไปเสียแล้ว จนไม่มีชื่อไม่มีเสียงปรากฏอยู่ต่อไปในสังคมของมนุษย์ สภาพเป็นอย่างนั้นก็เท่ากับตกอเวจี

จิตไม่สงบเหมือนกับตกนรกอเวจี

“อเวจี” นี่เขาแปลว่า เปลวเพลิงไม่รู้จักดับ คือมันลุกโพลงอยู่ตลอดเวลา... ร้อนอยู่ตลอดเวลา นั่นก็หมายความว่า จิตของคนนั้นไม่มีเย็นกับเขาเลย ไม่มีความสงบกับเขาเลย นั่งก็ร้อน นอนก็ร้อน สมัยนี้มีห้องปรับอากาศ ก็ไปนั่งร้อนอยู่ในห้องปรับอากาศ นั่นแหละเขาเรียกว่าอเวจี ไม่รู้จักผูกไม่รู้จักเกิด คือไม่สามารถจะผูกไปสู่ความสงบได้ ไม่สามารถจะผูกไปสู่ความเย็นได้ ไม่สามารถจะผูกไปพบกับความคิงามได้ มีหูเหมือนไม่มี มีตาก็เหมือนกับไม่มี มีใจก็เหมือนกับไม่มี ไม่สามารถจะไปนึกไปคิดอะไรในทาง

ที่ถูกที่ชอบได้ มีแต่ว่าจะจมคั้งลงไปตลอดเวลา เรียกว่า นรกอเวจีอยู่ใต้เพื่อน
นรกนี้มันอยู่สุดเพื่อนเลยทีเดียวน ร้อนที่สุด ค่ำที่สุด ชั่วร้ายที่สุด...นรกขุมนี้
มันก็อยู่ในใจเรานั้นแหละ มันไม่ได้อยู่ที่ไหนหรอกพวกร้อนๆ นรกนี้มันร้อน
ทั้งนั้น ไม่ว่าจะนรกไหน อเวจีก็ร้อน โลหุมภิกก็ร้อน...ร้อนทุกขุม เรื่องร้อนทั้งนั้น
ร้อนใจทั้งนั้น

แต่สวรรค์นั้นเป็นเรื่องสบายใจ เย็นใจ เฟลิกเพลินอยู่ พวกสวรรค์นั้น
พวกเมา พวกไปอาบอบนวด พวกไปสวรรค์เหมือนกัน ไปนอนแช่อยู่ในอ่าง
แล้วก็สบาย ให้อีหนูค้ำแข่งค้ำขาแล้วมันสบายใจ คนแก่กลายเป็นเด็กน้อยๆ
อายุ ๓ ขวบไปได้ นี่เขาเรียกว่าไปขึ้นสวรรค์ สวรรค์ที่มันมีสภาพอย่างนั้น
ไม่ได้เรื่องอะไร ยิ่งไปยิ่งหลง ยิ่งมัวเมา เฟลิกเพลินสนุกสนาน เสียสตางค์
โดยไม่รู้ตัว หมกเนื้อหมกตัวเพราะสวรรค์นี้แหละ ทำให้คนหมกเนื้อหมกตัว

อยู่เมืองมนุษย์นี้แหละดีแล้ว แต่ว่าอย่าตกนรกลงไป อย่าไปขึ้นสวรรค์
ให้เป็นมนุษย์ ให้มีใจสูงเรื่อยๆขึ้นไป จนหลุดพ้นจากนรก หลุดพ้นจากสวรรค์
หลุดพ้นจากเครื่องผูกพันค้ำยประการทั้งปวง จิตของเราไม่มีผูกพันค้ำยอะไรๆ
นอกจากมีกรรมเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจไว้ แต่เราก็ไม่ติดในกรรมะ มันเป็นแต่
เพียงเครื่องช่วยเครื่องหนุนแรงให้สภาพจิตของเราหลุดไปจากสิ่งชั่วร้าย ให้อยู่ใน
สภาพสะอาด สงบ แล้วก็สว่างอยู่ตลอดเวลา

สิ่งที่ชีวิตพึงแสวงหา

พระธรรมนี้มีคุณมีอนิสงส์ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของเรามาก
เราจะต้องแสวงหาธรรมะ เอาธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวัน
อย่าไป แสวงหา สิ่ง อื่น . . .

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ...

เขอทั้งหลาย! อย่าไปแสวงหาสิ่งอื่น จงแสวงหาธรรมะ
พบธรรมะจงนำมาชุปชีวิตให้เป็นชีวิตที่อยู่รอดปลอดภัย
ไม่มีอันตรายใดๆ เกิดขึ้นแก่เขอทั้งหลายต่อไป

พระองค์ปรินิพพานไปแล้ว ธรรมะไม่ได้ไปค้วย ยังอยู่ในโลกนี้ เป็นสิ่ง
ที่เราควรจะเข้าหา นำมาใช้ เมื่อเราพบแล้วก็ชวนเพื่อนให้มาพบ เรียกเพื่อนให้
มากูมาชม ชมแล้วก็เอาไปใช้ เอาไปประคับใจเสียบ้าง จะได้มีความสุข มีความ
สงบในชีวิต

เมื่อเรามาวัดเราต้องชวนเพื่อนมา ชวนคนที่เรารู้จักมิตรสหาย คึงบ่อยๆ
ชวนบ่อยๆ ชวนจนเขารำคาญ แล้วเขาก็จะมาเอง ชวนบ่อยๆ...รำคาญ แหม!
อ้ายนี่มันชวนบ่อยต้องไปกับมันเสียหน่อย เขาก็มา...มาแล้วก็ไคยินไคยั้งค้อย
หุตาสว่างขึ้น ทีหลังไม่ต้องชวนมาเอง เราทำอย่างนั้น เดือนหนึ่งเอามาสัก
คนหนึ่ง ปีหนึ่งเอามาสัก ๑๒ คน เรียกว่าพยายามคึงมา ถ้าคนไหนคึงง่าย
ก็เรียกว่าเป็น “เวไนย”

เวไนย หมายความว่า จุงไค้...จุงมาวัดไค้ ไม่ใช่จุงไปบาริไนท์คัลบไค้ นั้น
ไม่ใช่เวไนย “เวไนยสัคร์ว” คือ “ผู้ที่จุงออกมาหาความคิไค้” จุงเข้าหาพระไค้
หาศีล ทาธรรม หาปัญญา หาความรู้ความฉลาด เวไนยหมายถึงบุคคลที่ยอมรับ
การชักจุงไปในทางเจริญของชีวิตจิตใจ เราเห็นคนไคพอเป็นเวไนยก็จุงมาเข้าวัด
เข้าวา ให้เขาไค้พบความคิ เราช่วยกันจุงมากๆ คนก็คิมากขึ้น ลังคมก็คิขึ้น
ประเทศชาติเราก็คิขึ้น เพราะเราหัดจุงคนเข้าหาธรรมะ จึงขอฝากเรื่องนั้ไว้กับ
ญาติโยมทั้งหลายให้นำไปพิจารณาต่อไป

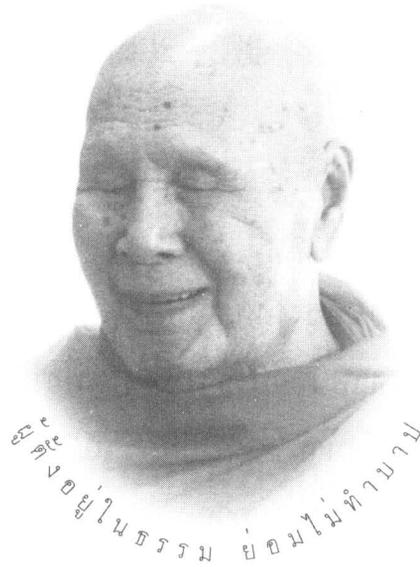
วันนี้พุกมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอยุคิการแสดงปาฐกถาในวันนี้แต่เพียงเท่านั้น

ธรรมคุ้มครองโลก

ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมไม่ลำบาก

ญาตีโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

ไม่มีอะไรมันคงถาวร

วันนี้คุณญาตีโยมน้อยไปหน่อย คงจะไปดูประกวศรถบุปผชาติ คือว่า เขาเอารถมาประดับประดาด้วยดอกไม้หลายสีวิ่งไปตามถนน ถ้าเรานั่งนึกว่ามันเรื่องรถ เรื่องดอกไม้ เรื่องคน เคลื่อนไหวได้ นั่งนึกภาพไม่ต้องไปดูก็ได้ เพราะว่าไปดูมันก็อย่างนั้นดูแล้วมันก็ผ่านไป ไม่มีอะไรมันคงถาวร ดอกไม้

มาก...จ่ายเงินมาก ก็ได้สนุกตามเรื่องตามราว นานๆปีมีครั้งหนึ่ง แต่ว่าเมื่อทำบ่อยๆก็ไม่ไหวเหมือนกัน แต่ถ้ามองในแง่ศึก็ดีไป คนขายดอกไม้จะได้ขายดอกไม้มากๆ เอาไปประดับรถ เอาไปให้คนนั่งดู ช่วยให้เงินหมุนเวียนเป็นประโยชน์แก่คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับดอกไม้

แต่ว่าถ้านึกไปอีกแง่หนึ่ง คนไปคู่นี้ต้องเสียสตางค์เหมือนกัน...เสียสตางค์ค่าเดินทาง เงินคูปานั่นคอกแห้ง กินน้ำอัดลม กินน้ำแข็ง ลูกจะกินขนมบ้าง กินไอ้โน้นไอ้นี้ พวกเที่ยวขายของนี่เขาไปก่อนเพื่อนนี่ไปได้ พวกไปทีหลังนี่พวกไปเสียสตางค์แล้วก็กลับบ้าน ถ้าเราคิดว่าไปแล้วได้อะไรบ้าง... ได้ความสนุกสนาน ร่าเริง ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาๆ

ทีนี้ ถ้าเราเปลี่ยนความสนุกไปในรูปอื่น เช่น เรามาวัดนี้สนุกได้เหมือนกัน มาให้เพลิกเพลินในการมาวัด มาแล้วจะดูใบไม้ก็ได้ หลายสีหลายแบบ ใบเล็ก ใบใหญ่ บางประเภทก็มีสีมีอะไรสลับ จนมีคนตั้งชื่อให้ แล้วจะดูดอกไม้บนต้นไม้ ก็ยังสวยกว่าที่เขาไปจัดไว้บนรถด้วยซ้ำไป เพราะมันเป็นธรรมชาติ ต้นตะแบกออกดอกสวยงามตอนนี้ สีม่วงสีชมพู ดูแล้วก็ชื่นใจ หน้าก็เขียวตอนนี้...เพราะฝนโห่ลงมา ลองดูดอกไม้บนต้นไม้ อย่างดอกตะแบกข้างศาลา มันสวยกว่าดอกไม้ในแจกัน มันสวยกว่าดอกไม้ที่เอาไปประดับประดาในสถานที่ต่างๆ เพราะว่ามันยังมีชีวิต

คุณแล้วมีชีวิตชีวา มันออกดอกบานสะพรั่ง มันทำแคคทำลม ลมพัดไม่ไหวไหนไหวแคคมากก็ไม่ไหวไหน ลูกน้ำค้างแล้วก็สีสดชื่น สลับกับใบไม้เขียวสดซึ่งมีอยู่รอบๆ คุณแล้วก็เหมือนกับว่ามันจะยิ้มกับเรา แต่ว่ายิ้มเยาะหรือว่ายิ้มอะไรก็ไม่รู้เหมือนกัน

บางที่มันอาจจะยิ้มเยาะมนุษย์ก็ได้ ยิ้มเยาะว่า “ฉันไม่มีความทุกข์เหมือนมนุษย์ ฉันไม่มีโรคกลัวใจฉันไม่มีโรคประสาท ฉันไม่ต้องนั่งปวดศีรษะเพราะปัญหานี้ปัญหาอื่น”

ดอกไม้มันเหาะเรา...มันยิ้มเหาะว่า มนุษย์นี้แยกว่าดอกไม้ ดอกไม้
ไม่เป็นทุกซ่ออะไร บานแล้วมันก็ร่วงโรยไปตามธรรมชาติ มันร่วงโรยไปแล้ว
ก็ไม่มีอะไรที่จะต้องยุ่งต่อไป ไม่ต้องแจกบัตรแจกการ์ดเพื่อให้มาดูดอกไม้ร่วงให้มา
กันมากๆ ปัญหาจรรยาจริยศาสตร์ ปัญหาหลายอย่างหลายประการ ไม่มีกับดอกไม้
มันหัวเราะคนได้ว่า คนนี้ยุ่งมากตายก็ยุ่ง เกิดก็ยุ่ง มีเรื่องยุ่งๆกันทั้งนั้น

เกียรติ ย่อมไม่ละผู้ตั้งอยู่ในความดี

เวลาแต่งงานก็เอาคนมารคน้ำ...ใช้สังข์รด แต่ว่าเวลาตายก็เอาคน
มารคน้ำ ใช้ชวคี่ใส่ น้ำรด รดที่มือ คนตายไม่รู้ว่าใครมารคน้ำบ้าง...นอนเฉย
ไม่รู้เรื่องอะไร เวลาใครมาเผาก็ไม่รู้ว่าใครมาจุดไฟบ้าง ใครมาทำอะไรกับ
ตัวบ้าง ตายแล้วไม่รู้เรื่อง คนที่รู้คือคนเป็นเท่านั้นเอง

แต่ทำไมเราจะต้องทำอย่างนั้น? เราทำเพื่อบูชาคุณงามความดีของ
ผู้ที่ตายไป ว่าเป็นคนมีความดี นำยกย่อง นำบูชา คนมากมายนั้นมาเพราะ
ความดีของคนผู้นั้น บางคนก็มาเพราะความดีของคนที่อยู่ แต่ว่าความดีของ
คนที่อยู่มันก็เนื่องกับความดีของคนตาย

เช่นว่า ลูกศิษย์ก็เพราะว่าพ่อแม่ดี เมื่อพ่อแม่ดีลูกก็ดี เจริญก้าวหน้าใน
การงาน ตั้งตัวได้เป็นหลักเป็นฐาน พ่อแม่ตายก็มีคนมาให้เกียรติ มาเคารพ
มาสักการะศพ เพราะความดีทั้งนั้น

ทำเรื่องอย่างนี้ไม่ได้ทำเพื่อผู้ตายหรอก แต่เราทำเพื่อคนเป็น ทำเพื่อ
ยั่วอารมณ์คนเป็นให้เกิดความคิดว่า คนเราถ้าอยู่ดีก็มีคนให้เกียรติ ถ้าอยู่ร้าย
ไม่มีใครให้เกียรติ แล้วก็จะได้เกิดความคิดว่าอยู่ดีดีหรือว่าอยู่ร้ายดี มันจะได้
เกิดจิตใจสูงขึ้นในการกระทำอย่างนั้น เรียกว่าเอาศพมาเป็นเครื่องสอนคนในรูป

ต่างๆที่ทำกันอยู่นั้น แต่ว่าถ้าทำเกินพอดีมันก็ยุ่งเหมือนกัน ต้องจ่ายเงินมาก ต้องเหนื่อยมาก แล้วก็ปัญหาในภายหลัง

ทำทุกอย่างเพื่อความเป็นธรรม

ถ้าเราทำอะไรแต่พอดีพองามก็เรียกว่าใช้ได้ เป็นการเชิดชูคุณงามความดีของผู้ตาย แล้วก็เป็นการสอนคนเป็นให้รู้จักทำอะไรแต่พอดีพองาม ไม่ทำอะไรให้เกินพอดีไปจนเป็นเรื่องฟุ้งเพื่อเห่อเหิม เพื่อเอาหน้าเอาตา เอาหน้าสำหรับคนเป็นนะ คนตายไม่ได้เห็นอะไร เพราะหน้าแห้งหน้าเหี่ยวแล้ว นอนเฉยอยู่ในโลงไม่ได้อะไร แต่ว่าคนเป็นพลอยได้หน้าได้ตาจากเรื่องเหล่านั้น จึงได้ทำกันในรูปอย่างนั้น

เริ่มแรกนั้นทำกันเพื่อมุ่งความดีแท้ แต่ว่าต่อมามันแตกคอกออกทางออกไป กลายเป็นเรื่องเอาหน้าเอาตา เรื่องนั้นเรื่องนี้ เอาอะไรกันมากมาย เรียกว่าทำด้วยกิเลสเสียมาก ไม่ได้ทำเพื่อความเป็นธรรม

การทำอะไรถ้าเราทำด้วยกิเลสนี้

มันไม่ ค อ ย ดี เ ท ่า ไ ค

แต่ถ้าทำด้วยความเป็นธรรม

เราไม่หวั่นไหวกับอะไรทั้งนั้น

เราทำเพราะสำนึกในหน้าที่ว่า

เราจะต้องทำอย่างนั้น จะต้องทำอย่างนี้

ไม่ต้องไปปรารภใครว่าเขาจะว่าเราอย่างไร เขาจะชมเรา เขาจะติเราอย่างไร..อย่าเอามาเป็นอารมณ์ เพราะว่าการพูดของคนนั้นมันเรื่องไม่จบ เขาอาจจะพูดอะไรก็ได้

เอาใจธรรมะ อย่าเอาใจคน

ถ้าเขาชอบเขาก็ชม ถ้าเขาไม่ชอบเขาก็ติ จิตใจคนนี้นั้นมีหลายรูปหลายแบบ เราจะเอาใจคนทุกคน มันก็ไม่ไหว เพราะคนมันมากเหลือเกิน

เราจะต้องเอาใจธรรมะเรียกว่าเอาใจพระ เอาใจพระดีกว่าเอาใจคน พระนี่ไม่ใช่พระที่เป็นคน ถ้าเอาใจพระที่เป็นคนก็ยุ่งอีกแหละ ท่านมหานั่นชอบอย่างนั้น ท่านพระครูนี้ชอบอย่างนี้ เจ้าคุณท่านชอบอย่างโน้น ก็มากเรื่อง ถ้าทำให้เหมือนพระชอบทุกองค์ก็ลำบาก

เช่น เราจะแกงมาถวายพระนี่ ท่านเจ้าคุณท่านชอบแกงอะไร ท่านพระครูชอบอะไร มหาชอบอะไร ไบฐิกาชชอบอะไร ปลัดชอบอะไร มันก็ต้องแกงกันหลายหม้อ เอามาให้ชอบทุกองค์มันก็ลำบาก เราจะทำอย่างนั้นไม่ได้ เราทำแต่เพียงว่าอาหารมีประโยชน์แก่ร่างกาย ฉ้นแล้วท้องไม่เสีย ไม่ลงท้อง ไม่แน่นท้อง ก็ใช้ได้ อย่างนี้มันก็สบายใจ ไม่ยุ่งยากในเรื่องที่เราจะทำอะไรๆ ให้ถูกใจคนนั้นให้ถูกใจคนนี้ เพราะว่าคนมันหลายคน แต่เราเอาความถูกต้องเป็นใหญ่ พูดย่างๆว่า “ทำอะไรให้ถูกใจพระ”

ธรรมะเป็นหลักครองใจใช้คุ้มครองโลก

ถูกใจพระในที่นี้ก็หมายถึงว่าถูกต้องตามหลักธรรมะ

พระที่เรายึดถือก็คือ “พระธรรม” นั่นเอง พระธรรมนี้เป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องใหญ่ที่เราถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน เราทำอะไร เราคิดอะไร เราพูดอะไร...เราก็มึดธรรมะเป็นหลัก ธรรมะว่าอย่างไรในเรื่องอย่างนี้เราก็มทำอย่างนั้น ทำให้ถูกต้องตามหลักธรรมะ

ทำถูกต้องตามธรรมะแล้วอาจจะมีคนชอบก็ได้ อาจจะมีคนไม่ชอบก็ได้ คนใดที่มีคุณธรรมเขาก็ชอบ...เมื่อเราทำถูกต้องตามธรรมะ แต่คนใดไร้คุณธรรมเขาก็ไม่ชอบ เราจะให้เขาชอบเสมอไปก็ไม่ได้ เพราะคนมันไม่เหมือนกันดังที่กล่าว เราจึงต้องถือหลักว่า...

ธรรมะว่าอย่างไรเราทำอย่างนั้น

ทำให้มันถูกต้องตามหลักการของธรรมะ

แล้วไม่ต้องไปห่วงไหว ว่าใครจะพูดยังไง

ใครจะติ ใครจะชม มันเป็นเรื่องของเขา

คนเรามันก็ติได้ทุกเมื่อชมได้ทุกเมื่อ ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้นั้น ถ้าเขาพอใจเขาก็ชม ถ้าเขาไม่พอใจ...เขาก็ติ ในเรื่องเดียวกันนั้น ในคนเดียวกัน อาจจะมีติในบางครั้ง อาจจะมีชมในบางคราวก็ได้ เช่นว่า คนเป็นใหญ่เป็นโต มีอำนาจวาสนาก็มีแต่คนชมเมื่อเข้าใกล้ แต่ลับหลังเขาก็ติเหมือนกัน เขาว่าอย่างนั้นเขาว่าอย่างนี้แต่ต่อหน้าแล้วเขาก็ชมไปตามเรื่อง การชมเช่นนั้น ไม่ได้เกิดจากน้ำใสใจจริง แต่ว่าชมเพื่อประจบเท่านั้นเอง ประจบให้ผู้ใหญ่ชอบ...ชอบแล้วจะให้อะไรแก่ตนตามที่ตนต้องการ นั้นไม่ได้มาจากธรรมะ

ผู้มีธรรมะยึดถือการพูดที่เป็นประโยชน์

ถ้ามาจากธรรมะ เขาเรียกว่าพูดตามความจริงในคนนั้นๆ แต่ว่าความจริงนี้ก็พูดเสมอไปไม่ได้ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล เพราะมันกระทบกระเทือนจิตใจเขา เช่นว่า เขามีอะไร เขาเป็นอยู่อย่างไร เราก็พูดไปตามความจริง คนนั้นอาจจะไม่ชอบเราก็ได้ ความจริงนี้จึงต้องดูเวลา ดูเหตุการณ์ ดูบุคคล ดูว่าเป็นประโยชน์หรือไม่

พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสเตือนเรื่องนี้ไว้เหมือนกัน ท่านบอกว่าสิ่งที่เป็นความจริงนั้น ตถาคตไม่ได้พูดเสมอไปในเรื่องนั้น แต่ตถาคตต้องดูว่าเวลา มันเหมาะหรือไม่ บุคคลมันเหมาะหรือไม่ เหตุการณ์มันเหมาะหรือไม่ และที่สำคัญมันเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังหรือไม่ อันนี้สำคัญมาก ต้องว่าเป็นประโยชน์หรือไม่ด้วยนะ ถ้าเรื่องพูดออกไปแล้วตรัสออกไป แล้วไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง...แม้จะเป็นเรื่องจริง เหมาะแก่เวลา บุคคลอะไรก็ตามแต่ว่าไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง พระองค์ก็ไม่ตรัสเรื่องนั้น จึงถือเอาประโยชน์เป็นเรื่องสำคัญ แต่ว่าประโยชน์ก็ต้องถูกเวลา ถูกบุคคล ถูกเหตุการณ์ด้วย จึงจะตรัสเรื่องนั้นออกไป สิ่งใดที่เป็นความจริงแต่ยังไม่เหมาะก็ไม่ตรัส ไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้ฟัง พระองค์ก็เก็บไว้ก่อน เรียกว่ารู้จักเลือก รู้จักเวลา รู้จักบุคคล รู้จักเหตุการณ์ว่าควรจะตรัสอะไรกับใคร ณ สถานที่ใด ด้วยเรื่องอะไร เป็นประโยชน์แก่เขาหรือไม่ พระองค์ใช้หลักการอย่างนั้น

เรานำมาใช้ได้เหมือนกัน เช่น เราจะพูดอะไรกับใครก็ต้องดูว่า มันเป็นประโยชน์หรือไม่ ถ้าไม่เป็นประโยชน์เราก็ไม่พูด ทีนี้เรื่องเป็นประโยชน์ แต่เวลาไม่เหมาะก็พูดไม่ได้ เช่น คนบางคนทำอะไรไม่ถูก แล้วเราจะเตือนเขา แต่เวลามันไม่เหมาะเพราะว่าอยู่ต่อหน้าคนมากๆ ถ้าเราเตือนแล้วคนนั้นจะรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจเสียเกียรติของตัวเอง เราก็ไม่ควรเตือนในเวลานั้น เรียกว่าเวลาไม่เหมาะ เหตุการณ์มันไม่เหมาะเราก็พูดไม่ได้ บุคคลไม่เหมาะก็พูดไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้องดูว่ามันเหมาะสมทุกๆด้านแล้วจึงจะพูด

เช่นว่าเราพูดกับเขาสองต่อสองไม่มีใครอยู่ด้วย พูดด้วยความรัก พูดด้วยความปรารถนาดี เพื่อให้เขาเกิดความสำนึกรู้สึกตัว แล้วเขาจะได้เปลี่ยนแปลงชีวิต เปลี่ยนแปลงแนวทางเข้าหาคุณงามความดีต่อไป อันนี้ก็เรียกว่าเป็นเรื่องมีประโยชน์ เป็นเรื่องที่เราควรพูดให้คนเหล่านั้นได้เกิดความรู้ เกิดความเข้าใจ

ธรรมะคุ้มครองให้รอดจากภัยภายใน

เรื่องของธรรมะนี่จึงเป็นเรื่องที่มีประโยชน์แก่ชีวิตมากจริงๆ ถ้าเรารู้จักเอาไปใช้ในวิถีประจำวันของเราแล้ว เราจะเป็นผู้อยู่รอดปลอดภัยด้วยประการทั้งปวง ที่ปลอดภัยอันยิ่งใหญ่ก็คือปลอดภัยภายใน

“ภัยภายใน” นี่มันสำคัญกว่า “ภัยภายนอก”

“ภัยภายใน” นั่นก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจของเรา สิ่งที่เกิดขึ้นในใจของเรานั้นก็คือกิเลสประเภทต่างๆ ที่มันเกิดขึ้นเพราะเราไม่ประพฤติธรรม เช่น เราขาดสติควบคุม การคิด การพูด การกระทำเราก็มีภัยข้างใน

เราคิดชั่ว ใจเราก็เพิ่มความชั่ว

ถ้าเราคิดในทางโลก ความโลภมันก็เพิ่มขึ้น

ถ้าเราคิดในเรื่องโกรธ ความโกรธมันก็เพิ่มขึ้น

ถ้าเราคิดในเรื่องหลง ความหลงมันก็เพิ่มขึ้น

ถ้าเราคิดในเรื่องริษยา ความริษยามันก็เพิ่มขึ้นในใจของเรา

ไม่ว่าเราคิดในเรื่องอะไร มันก็เพิ่มจำนวนขึ้นในใจของเราทั้งนั้น

แต่ถ้าเราคิดในเรื่องดี

เช่น คิดในเรื่องไม่เบียดเบียนใคร คิดในเรื่องไม่พยาบาทใคร

คิดในเรื่องที่จะออกจากกามารมณ์อันเป็นเหตุให้ยุ่งยากในชีวิต เราก็ได้อะไรเพิ่มขึ้นในชีวิตจิตใจของเรา

เรามีความดีความงามเพิ่มขึ้น

สติ เพิ่มขึ้น ปัญญาเพิ่มขึ้น

ความรู้ลึกซึ้งขอบขั้วคี่มันก็เพิ่มขึ้นในจิตใจของเรา

มีชีวิตอยู่เพื่อเพิ่มความงามความดี

การเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น ควรจะได้สำนึกไว้อันหนึ่งว่า “เราอยู่เพื่อเพิ่มความงามความดี” อย่าอยู่เพื่อลดความงามความดีให้หมดไปจากใจ

ใจของเราก็มีสองจากเท่านั้น ฉากดีฉากชั่ว

ฉากดีก็เป็นฝ่ายขาว ฉากชั่วก็เป็นฝ่ายดำ ถ้าเราเพิ่มฝ่ายขาว จิตของเรา ก็สะอาดมากขึ้น ถ้าเราเพิ่มฝ่ายดำ จิตเราก็กสกปรกมากขึ้น เลอะเทอะมากขึ้น มันเป็นอย่างนั้น

ฉะนั้นเราควรมีอุบายการประจำจิตใจว่า เราจะเพิ่มแต่ฝ่ายขาว เราจะไม่เพิ่มฝ่ายดำ เพราะฝ่ายดำนั้นทำให้เกิดความเศร้าหมอง ทำให้จิตใจไม่สงบ เกิดปัญหาด้วยประการต่างๆ

เพิ่มพูนความดีด้วยสติปัญญา

การเพิ่มฝ่ายขาวนั้นก็ต้องอบรมสติปัญญาให้มากขึ้น เพื่อจะได้ควบคุมจิตใจของเราไว้ไม่ให้เผลอ ไม่ให้ประมาท ไม่ให้คิดอะไรในเรื่องที่จะทำเราตกต่ำทางจิตใจ อย่างนี้ “ภัยภายใน” มันก็ไม่เกิด คือไม่เพิ่มข้าศึกศัตรู เมื่อเราไม่เพิ่มศัตรูภายใน ศัตรูภายนอกก็ไม่ทำร้ายเราได้ ไม่รบกวนเราได้เพราะผู้มันเป็นผู้ประพฤติกี่ประพฤติชอบอยู่ อันตรายภายนอกก็จะไม่มา

คนที่มีอันตรายภายนอกมาเบียดเบียนนั้น

ก็เพราะขาดเกราะคุ้มกันตัวเอง

ก็คือขาดธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครอง

ในหลวงรัชกาลที่ ๕ ทรงพระราชนิพนธ์คำโคลงไว้ และมีบาทหนึ่งว่า
“สุจริตคือเกราะบัง ศาสตร์พ้อง” สุจริตเป็นเกราะคอยป้องกันตัว

คำว่า **“สุจริต”** ก็คือ **ประพฤติกี่ ประพฤติชอบ** ทางกาย ทางวาจา
 ทางใจ เมื่อเราควบคุมตัวเอง ให้มีความประพฤติกี่ ประพฤติชอบทางกาย
 ทางวาจา ทางใจอยู่แล้ว มันก็เป็นเกราะอยู่ในตัว ป้องกันอันตรายไม่ให้เกิดขึ้น
 ทั้งภายในทั้งภายนอก

จิตใจที่เต็มไปด้วยกิเลส มักเกิดอันตราย

คนที่มีอันตรายเกิดขึ้นจากภายนอกเพราะมีอันตรายภายในอยู่ก่อน
 จิตใจของเขาเต็มไปด้วยความโลภ เต็มไปด้วยความโกรธ ประทุษร้าย เต็มไป
 ด้วยความหลงมัวเมาในเรื่องต่างๆ การดำเนินกิจในชีวิตประจำวันเป็นไปเพื่อ
สร้างปัญหา คือเบียดเบียนผู้อื่นให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน แล้วก็
 เบียดเบียนตน คือลดความดีของตนลงไปเรื่อยๆ ทำตนให้เศร้าหมองเพิ่มขึ้น
 กระทบกระทั่งจนถึงบุคคลอื่น

การกระทบกระทั่งต่อกันนั้น ถ้ามันรุนแรง...อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ขาดธรรมะ
 ก็ยอมทนไม่ได้ เมื่อทนไม่ได้ก็เกิดการประทัดประหารกันถึงกับยิงกันตาย จึง
 ปรากฏเป็นข่าวว่า คนที่รำรวยมากๆ แต่ว่าการก่อร่างสร้างตัวขึ้นมา นั้น มี
 อันตราย...สร้างตัวขึ้นมาด้วยการทำให้คนอื่นเกิดความทุกข์ความเดือดร้อน

ทางที่จะไปสู่ความยิ่งใหญ่ ต้องทำตนให้เดือดร้อน ทางนั้นไม่ใช่ทาง
 แห่งความสุข ไม่ใช่ทางแห่งความมั่งคั่งในชีวิต เป็นทางไปสู่ตะแลงแกง
 คือตัวเองจะถูกทำร้าย จะถูกฆ่าให้ตายในวันหนึ่งข้างหน้า นั่นคือตัวอย่าง
 ที่เราเห็นปรากฏอยู่บ่อยๆ...เป็นข่าว คนนั้นมีเงินเท่านั้นเท่านั้น กิจการใหญ่โต

กว้างขวางแต่ว่าถูกคนฆ่าไปเสียแล้ว เมื่อเราได้ฟังข่าวอย่างนั้นก็พอจะรู้ว่า คนอย่างนั้นมีเบื้องหลัง เบื้องหลังของเขาก็คือว่า เบียดเบียนคนอื่นให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน ตัวปรารถนาความสุข แต่จะไปตำหนิคนอื่น โดยเฉพาะคือคู่แข่งกันในการทำมาหากิน เรียกว่า มีความริษยาเป็นตัวเริ่มต้นก่อน เมื่อมีความริษยาแล้วก็คิดจะทำลายคนที่แข่งกับตัว เมื่อคนหนึ่งถูกทำลายไปก็นึกว่าตัวจะปลอดภัย นึกว่าทรัพย์จะช่วยให้ นึกว่าบริวารจะช่วยได้ นึกว่ามีปืนที่คอยคุ้มกันตัวอยู่นั้นจะช่วยตนได้หรือไม่...มันช่วยไม่ได้ คนเราเมื่อถึงวาระ “กรรม” แล้ว อะไรก็ช่วยไม่ได้

วาระกรรม

มีเรื่องในทางพระพุทธศาสนาอยู่เรื่องหนึ่ง คือ เรื่องพระเจ้าสุปปพุทธะ พระเจ้าสุปปพุทธะเป็นพระบิดาของพระนางพิมพา ถ้าพูดตามภาษาชาวบ้าน ก็คือเป็นพ่อตาของเจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะออกไปบวชเสียนี้ พระเจ้าสุปปพุทธะก็ไม่ชอบใจเหมือนกัน เพราะว่าทำให้ลูกสาวเป็นหม้าย คนอินเดียเขาถือ เรื่องความเป็นหม้ายนี้เขาถือมาก ถ้าเป็นหม้ายเพราะสามีตายก็ไม่มีอะไร ไม่ใช่เรื่องเสียหาย แต่ถ้าเป็นหม้ายเพราะสามีทอดทิ้งไป อะไรอย่างนี้ เขาถือว่าเป็นเรื่องบกพร่องเป็นเรื่องน่าขายหน้า พระเจ้าสุปปพุทธะ ก็คงเอาหลักการนั้นมาใช้ ก็เลยไม่ชอบพระพุทธเจ้า ไม่ชอบไม่ชม คอยติ คอยว่าอยู่เสมอ

ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาเมืองเทวทหะ เพื่อโปรดพระญาติฝ่าย มารคานั้น ท่านสุปปพุทธะนี้ไม่ได้ไปฟังธรรม ใครไปแกก็ไม่พลอยยินดี ไม่ว่าเรื่องด้วย ไม่นุโมทนาในการไปของคนเหล่านั้น คอยรังแกพระพุทธเจ้า

เรื่อยมา จนถึงขนาดว่าปิดเส้นทางเพื่อไม่ให้พระพุทธเจ้าไปบิณฑบาตได้ ถ้าพระพุทธเจ้าจะไปทางไหน...ก็ไปปิดเส้นทางเสีย เอาหนามไปปิดไว้กักไว้ไม่ให้เดินไปได้ รู้ว่าไปทางนั้นก็ส่งคนไปปิดไว้ขวางไว้ เรื่อยไปตลอดมา

พระผู้มีพระภาคก็ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า...

“ท่านสุปปพุทธะนี้ทำกรรมหนัก แล้วอาจจะถึงแก่แผ่นดินสูบในเวลา ๗ วันข้างหน้า”

ชาวนี้อีกตั้งมาถึงท่านสุปปพุทธะ ท่านก็นึกว่า “มันจะสูบได้อย่างไร...กูไม่เคยียบแผ่นดินก็แล้วกัน” แล้วก็ขึ้นไปนอนอยู่บนปราสาทชั้นที่ ๗ ให้คนเฝ้าไว้ ทุกวันไม่เคยมีคนเฝ้า ๒ คน ถ้าลงมาก็ให้คนขึ้นไปก็แล้วกัน อย่าให้ลงมาเป็นอันขาด แล้วจะไม่ลงมาเลย จะกินอยู่บนโน้น ถ้าอยู่บนโน้นไม่ลงมาต่อไป ก็อยู่อย่างนั้นแหละนึกว่าปลอดภัย

แต่ว่าเมื่ออยู่ไปพอถึงวันที่ ๗ นี้ม้าตัวโปรดมันร้อง ม้าตัวนี้ท่านรักมาก คนเรารักสัตว์นี้ก็สำคัญเหมือนกัน คนเลี้ยงหมาก็รักหมา เลี้ยงม้าก็รักม้า เลี้ยงไก่ก็รักไก่ ถ้าใครไปทำอันตรายของที่ตัวรักละก็ถึงกับฆ่ากันเลยทีเดียวทีเดียวแหละ เมื่อไปอยู่ปราสาทชั้นที่ ๗ เสียงม้ามันร้อง...ร้องใหญ่ ไอ้เจ้าม้าตัวนี้ถ้ามันร้องขึ้นมาแล้วพระเจ้าสุปปพุทธะต้องลงมาดูมัน มาปลอบมัน...ถึงจะหยุดร้อง ถ้าพระเจ้าสุปปพุทธะไม่มาปลอบละก็มันไม่หยุดร้อง...ร้องอยู่นั้นแหละ แกกก็นึกว่า เอ! มันร้องทำไม ใครไปทำอะไรมัน ให้คนไปดูก่อนว่ามันร้องทำไม มีใครไปรังแก อำมาตย์ไปรายงานว่ามีใครไปรังแก อยู่เฉยๆมันก็ร้องเท่านั้นเอง ร้องเรื่อย...

เสียงเข้าหูมันก็รำคาญท่าน อยากจะลงไปปลอบมันหน่อย ก็เลยลงมาโดยลำคับ ไอ้คน ๒ คนที่สั่งไว้ว่าถ้าขาลงมาแล้วเอ็งคันขึ้นนะ แต่มันไม่คันขึ้น มันก็ยืนเฉยๆทำอะไรไม่รู้ไม่ชี้เสีย ท่านก็ลงมาที่ชั้นล่างจนถึงแผ่นดิน พอถึงแผ่นดินแล้วก็แผ่นดินแยกจมหายไปเท่านั้นเอง นี่เรียกว่าถึงเวร

ถึงกรรม ถึงวาระที่ตัวจะต้องตายในรูปร่างนั้นแล้วก็หนีไปไม่พ้น จะต้องตาย
อย่างแน่นอน

หนีไม่พ้นผลของการกระทำ

คนเราทำอะไรไว้ มันก็ต้องได้รับผลของการกระทำนั้นหนีไปไม่พ้น
ในสังคมในยุคปัจจุบันนี้ก็เหมือนกัน คนเราที่กระทำความคิด สร้างปัญหาให้แก่
คนอื่น เบียดเบียนคนอื่นให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนด้วยประการต่างๆ แม้จะ
หลบหนีมีอกุศลหมายไปได้ก็เที่ยวหลบอยู่ แต่มันก็ไม่พ้นเวรพันกรรมอะไรหรอก
เพราะว่าขณะที่หลบหนีนั้นไม่ใช่ว่าสบาย จิตใจมีความกระวนกระวาย มี
ความหวาดกลัว มีความทุกข์มีความเดือดร้อนเป็นปัญหา

พวกเราสมัยเด็กๆ เคยหนีโรงเรียนบ้างหรือเปล่า? ลองนึกถึงภาพ
เมื่อวันที่เราหนีโรงเรียน แล้วเที่ยวไปแอบในที่ต่าง ๆ นั้น มันสบายไหม? กระวน
กระวายใจไหม? มีใจสงบเป็นปกติไหม?...ไม่มี ไม่ได้สงบเลย

อาตมานี่เคยหนีโรงเรียนเมื่อเด็กๆ หนีไปตั้ง ๗ วัน คือมาเหมือนกัน
แต่ว่าไม่ถึงโรงเรียน เที่ยวแอบอยู่ตามป่าละเมาะ เที่ยวไปเล่นกับเด็กเลี้ยงวัว
อะไรไปตามเรื่องไม่ไปโรงเรียน แต่ถ้าเห็นใครเดินมาท่าทางคล้ายคุณโยมละก็
ต้องวิ่งหนีละ เห็นใครเดินมาท่าทางคล้ายคุณครูก็ต้องวิ่งหนีละ เที่ยวแอบเที่ยว
ซุกซ่อนอยู่นั่นแหละ แต่ว่ามันก็วิ่งเรื่อยไปแหละ มันเป็นเด็กนี่ ก็วิ่งหนีเรื่อยไป
จนครบ ๗ วัน พอครบ ๗ วันแล้ว ครูเห็นว่าไม่ไปโรงเรียนก็เลยเขียนจดหมาย
ไปให้ที่บ้านบอกคุณโยม เตือนว่า “ลูกไม่มาโรงเรียน ๗ วันแล้ว มันหายไปไหน”
เพื่อนร่วมชั้นเป็นคนถือหนังสือไปให้เวลานั้นโยมไม่อยู่ ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ อาตมาก็
รับมาอ่าน ขณะนั้นกำลังหุงข้าวอยู่พอดี ก็เลยเผามันเสียเลย ไม่ให้โยมอ่านละ

นึกว่าเผาแล้วมันคงจะพันแล้ว แต่ว่ามันไม่พันเวรพันกรรมที่เราหนีโรงเรียน เพราะว่าขณะที่เด็กคนนั้นเดินมานั้นเดินสวนทางกับคุณน้าผู้ชาย น้าผู้ชายก็ถามว่า “ไปไหนล่ะ?” “เอาจดหมายไปให้ที่บ้านหน่อย” “จดหมายอะไรเอามาอ่านคูซิ” โยมน้าแกก็อ่าน อ่านเสร็จแล้วก็บอกว่า “มึงเอาไปเถอะ” แล้วแกก็ไป พอเอาจดหมายมาอาตมาก็นึกว่าไม่มีใครรู้ เลยเผาไฟเสียเลย พอเผาไฟแล้วก็นึกสบายใจว่า ไม่เป็นไรล่ะ! แต่ก็สบายใจนิดหน่อย ใ้ใจอีกดวงหนึ่งมันคุ่มๆค่อมๆ เอ! คงจะรู้เข้าสักวันแน่ถ้าทำอย่างนี้

พอดีตอนค่าน้ำกลับมาก พอมาถึงก็ถามว่า “ไอ้เผือก” ชื่ออาตมามันหลายชื่อ ชื่อไอ้เผือกบ้าง ไอ้ขาวบ้าง ตามใจเขาจะชอบเรียกอะไรก็เรียกตามลักษณะท่าทาง บอกว่า “ไอ้แป้นมันเอาอะไรมาให้ตอนเย็นนะ” “เอาหนังสือมาให้” แน่ๆพุกโกหกไปอีก บอกว่าเพื่อนยืมหนังสือไปแล้วเอามาคืน “หนังสืออะไร” “หนังสือแบบเรียนในชั้นนะแหละ เพื่อนเขายืมไปอ่าน” ยังโกหกไปอีก ผิดศีลหนักเข้าไปอีก

น้ำก็พุกว่า “มึงโกหก” เอาล่ะ! ตอนนี่เราก็ตกใจ “กูพบไอ้แป้นแล้ว มันถือหนังสือมา มึงไม่ไปโรงเรียนมา ๗ วันแล้วไม่ใช่หรือ?” เอาแล้ว..พอพุกอย่างนั้น เราก็ตองนั่งนิ่ง จำเลยไม่มีทางแก้แล้ว...ตองนั่งเฉย พอนั่งเฉยคุณโยมผู้ชายไม่ตีหรือก แต่ว่านั่งบ่นบ่นพุกนั่งบ่นอยู่นั้นแหละ บ่นอยู่ตั้งชั่วโมง ใช้เวลานั้นขนาดนั้น ไอ้เรามันนั่งกุ่มใจเต็มที ทีโยมแกบ่นอยู่นั้นนะ กุ่มใจ...ไม่เป็นอันหลับอันนอนละ เพราะว่ามันเป็นความผิด ก็นี่ก็ในใจว่า ไม่ได้การแล้ว ค่อไปนี้จะหนีโรงเรียนแล้ว

รุ่งเช้า แต่งตัวเรียบร้อยไปโรงเรียนเลย...เข้าไปหาครูเลย ครูก็ถามว่า “ทำไมไม่มาโรงเรียน?” บอกว่า “ผมกลัวครู” “ฮิ! ฉันทไม่ใช่เสือนี้ จะกลัวอะไร” “ครูไม่ใช่เสือ แต่ว่าไม้บรรทัดกับไม้เรียวนี่เหมือนเสือ มันจะเขี่ยผมตลอดเวลา” “คนทำถูกเขาจะเขี่ยทำไม เราทำไม่ก็ไม่ต้องถูกเขี่ย” ครูบอก

ต่อไปว่า “ไม่ต้องกลัว ฉันจะไม่เขียนไม่ตี ขอให้ตั้งใจเรียนหนังสือนะ” ประนีประนอมกันกับครูได้ ไม่เขียน ครูยอมรับว่าจะไม่เขียนไม่ตีกันต่อไป ทำอะไรก็จะได้บอกได้สอนกันเขาก็เรียบร้อย ครูก็ไม่เขียนไม่ตี คอยสอนคอยเตือน คือครูนี้ก็ซีทไธโสเหมือนกัน ถ้าเราทำอะไรไม่ถูก ก็เบรียงทันทีเลย ใจเรามันก็กลัวเสียด้วยนะไม่ชอบให้ครูตี เลยหนีมันเสียเลย ทีหลังก็เลยรู้ว่าตัวเองไม่ได้เรื่องรู้สึกก็เพราะว่ากรรมมันแสดงผลออกมา เวลาไปเที่ยวหนีนี้ไม่สบายเลย แม้จะไปเล่นอยู่กับเด็กเลี้ยงวัว แต่มันก็หวาดระแวงกลัวใครจะมาเห็น อยู่ตลอดเวลา ไม่สบายใจ เย็นเลิกโรงเรียนกลับบ้านค่อยโล่งใจเพราะว่าไม่ต้องหนีได้กลับบ้านแล้ว มันเป็นอย่างนั้น

ตกนรกทั้งเป็น

คนเราเมื่อกระทำอะไรไว้ สิ่งนั้นมันคอยกระซิบบอกอยู่ในใจตลอดเวลา กระซิบบอกให้เราไม่สบายใจ นั่นแหละคือผลที่เราได้รับ เรียกว่า “ตกนรกทั้งเป็น” เพราะเราร้อนกร้อนใจจากผลแห่งการกระทำนั้น มันก็ร้อนใจ ใครทำอะไรผิด มันก็ร้อนใจไปตลอดทาง ไม่ใช่มีความสุข ไปด้วยความทุกข์

คนไปทำชั่วนี้ มันไปด้วยความทุกข์
เสร็จแล้วก็มานั่งนอนเป็นทุกข์ต่อไป
จิตใจมันไม่สบาย

แม้จะได้ข้าวได้ของอะไรมา ก็เอามากินมาใช้กันไปตามเรื่อง แต่ว่าเมื่อกินแล้วมันก็ไม่สบายใจ ของนั้นมันก็เหมือนกับบอกว่า “แกเอาของเขามา แยกไปเอาเปรียบเขา แยกไปเบียดเบียนเขา” มันก็ทำให้จิตใจของเรานั้นมันเกิดความไม่สบายใจ

อย่าให้จิตใจค้านต่อความชั่ว

แต่ว่าจิตใจมันค้าน...มันค้านต่อความชั่ว คนเราพอทำชั่วบ่อยๆ
ใจมันก็ค้านต่อความชั่ว ชั้นแรกก็ละอายใจ...กลัว ทำไปนานๆเข้ามันก็ชิน
ทำได้ง่าย เหมือนกับคนทำงานกับของไม่สะอาดนี้ ชั้นแรกก็สะอิดสะเอียน
ปัดจุ่มกบ้างหันหน้าไปนั่นไปนี่บ้าง ทำไปๆมันก็ชินแล้ว พอชินแล้วก็ยกเฉย
เท่านั้นเอง เหมือนกับคนยกถังขยะชินแล้วมันก็ยกเฉย เพราะมันไม่เหม็นแล้ว
ทีนี้ มันชินกับสิ่งนั้น นั่นเป็นเรื่องวัตถุที่เราเห็นง่าย

คนจิตใจคิดในเรื่องไม่ดีมันก็เหมือนกัน

ถ้าเราคิดในเรื่องไม่ดีบ่อยๆ ทำบ่อยๆในเรื่องนั้น

ก็ชินชาต่อการกระทำสิ่งไม่ดี

เมื่อเกิดความชินชาแล้วก็ไม่กระดากไม่อาย

ต่อหน้าใครก็ทำได้ ไม่กลัวไม่ละอายต่อไป

แต่ถ้าว่ายังไม่เคยทำ...ก็ละอายใจ

คนไทยเราทั่วไป จะเห็นว่าชาวนาส่วนมากที่ไปตกเบ็ดนี้ ถ้าเห็น
พระเดินมานี่เขากะดาก...เขากะดากว่าไปตกเบ็ด คือว่าไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
เขากะดาก เขาก็ต้องหึงคันเบ็ดไปยื่นเฉย พระก็รู้ว่ามันทำอะไร แต่รู้ว่า
มันกะดากก็เลยไม่ว่าอะไร เดินหลีกไปเฉยๆไม่ว่าอะไร

หรือว่าคนนั่งกินน้ำเมากันอยู่ เป็นวงเลี้ยงน้ำเมา ถ้าพระเดินมานี่
สมัยก่อนเขาจะต้องซ่อนทันที เอาผ้าคลุมไหคลุมขวดเสียบ้าง แล้วก็นั่งทำท่า
สำรวม...ให้พระพ้นก่อน นี่เรียกว่ายังละอายอยู่ ยังกระดากอยู่ ไม่กล้าทำอะไร
ต่อหน้าพระ เพราะถือว่าเป็นการผิดศีลธรรม แต่ว่าทำบ่อยๆเข้า นานๆเข้า
มันก็ชินชา แม้พระเดินมาสักก็รูปก็เฉยๆ บางทียกแก้วขึ้นอวดเสียด้วย ชคิให้ดู
เสียด้วยซ้ำไป นี่มันชินแล้ว มันชินต่อความชั่ว

ละอายและเกรงกลัวต่อบาป

คนในบางท้องถิ่นที่เขาไม่นิยมคิมของเมา ใครไปคิมต้องแอบคิม เมื่อสมัยก่อนนี้อาตมาไปอยู่เชียงใหม่ คนคิมเหล่านี้เขาแอบคิมทั้งนั้น แอบ..ไม่เปิดเผย ร้านตรงไหนมีที่ขายเหล้าต้องมีที่ให้แอบหน่อย พอซื้อแล้วก็ไปแอบกิน รับประทานแล้วรีบไปเลย ไม่นิ่ง...กลัวใครจะมาเห็น เขายังมีความกระดากอาย กลัวว่าใครจะเห็นอันนี้เรียกว่า “กระดากอาย” ไม่ใช่ละอายแบบ “ผู้มีทริ โอคตัมปะ”

ทริ...ความละอายแก่ใจ โอคตัมปะ...ความกลัวต่อผลที่กระทำนั้นยังไม่มี อย่างนั้นยังไม่มีถึง แต่ว่ากระดาก เมื่ออยู่ต่อหน้าคนแล้วก็ไม่อยากจะทำ แต่ลับหลังแล้วก็ทำได้ อย่างนี้เรียกว่ามีความกระดากอาย ไม่ใช่มีทริ

คนมีทรินั้นไม่กระทำ แม้อยู่ต่อหน้าคนก็ไม่ทำ ลับหลังคนก็ไม่กระทำ เขาละอายแก่ใจตนเอง คือเมื่อมีความละอายแก่ใจตนเองแล้ว ทำชั่วไม่ได้ ทำไม่ลงเพราะมันละอายแก่ใจ

มีเรื่องซาคกเรื่องหนึ่งจะเล่าให้ฟังสักหน่อย คือว่าอาจารย์มีลูกศิษย์หลายคน ลูกศิษย์ก็เป็นคนดีทั้งนั้น เล่าเรียนดี มีความซื่อสัตย์ เคารพวัฏฐา อาจารย์เป็นอย่างดี อาจารย์ใครจะทดสอบน้ำใจของศิษย์ว่ามีน้ำใจอย่างไร มีความละอายบาปกลัวบาปหรือไม่ เรียกว่าจะจบการศึกษาอยู่แล้ว จะกลับบ้านกันแล้วละ อาจารย์ก็เลยเรียกมาประชุมพร้อมกัน

อาจารย์บอกว่า “ฉันรู้สึกสบายใจมากที่มีศิษย์ดี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนครูบาอาจารย์ ประพฤติดีประพฤติชอบกันอยู่ทั่วหน้า อาจารย์สบายใจ วันนี้อาจารย์ใครจะขอร้องเธอทั้งหลาย ให้ทำอะไรให้อาจารย์หน่อย เธอจะเต็มใจไหม?”

ทุกคนก็ยกมือไหว้ บอกว่า “เต็มใจรับท่านอาจารย์ อาจารย์ต้องการจะให้ทำอะไรเต็มใจยินดีทำให้ทั้งนั้น”

อาจารย์ก็บอกว่า “ดีแล้ว ที่เธอมีน้ำใจดีต่อฉัน เรื่องที่ฉันขอร้องให้เธอ กระทำนี้ก็ถือว่า อยากจะทดสอบว่าพวกเธอมีความเก่งกล้าสามารถขนาดไหน ...ให้ทุกคนไปลักข้าวของชาวบ้าน...ไปลักของเขามา แต่ว่าไปลักอย่าให้ใคร เห็นนะ อย่าให้ใครจับได้ไล่ทัน ลักอะไรมาแล้วก็เอามาให้ฉันทุกอย่าง ฉันจะ ด้รับไว้ ทุกคนทำได้ไหม?” พวกนั้นก็นั่งมองตากันอะไรกันไป อาจารย์ก็บอกว่า “ขอร้องเรื่องแค่นี้ทำกันได้หรือไม่?” ลูกศิษย์ทุกคนก็เลยยอมรับว่าจะทำตาม อาจารย์สั่ง แล้วก็ให้เวลา ๓ วัน

อาจารย์ให้เวลา ๓ วัน เพื่อให้ทุกคนไปเอาข้าวของของชาวบ้านมา แต่อย่าให้ชาวบ้านเห็น แล้วก็ไปทำ พวกนั้นก็แสดงความสามารถไปทำงาน ด้ข้าวของมาแล้วก็เอามามอบให้อาจารย์ อาจารย์ก็มาจกดลงบัญชี ลูกศิษย์ ชื่อนั้น ไปลักมาจากบ้านนั้น ในเวลานั้น ของมีอะไรเท่านั้น...จกไว้เก็บเอา ไว้เรียบร้อย ห่อไว้เรียบร้อยทุกประการ ไม่ให้เสียหาย พอครบเวลา ๓ วัน ก็เรียกประชุมศิษย์

อาจารย์ท่านบอกว่า “ขอบใจมาก ที่เธอทุกคนได้ทำตามคำสั่งของ อาจารย์เรียบร้อย แต่ว่ามีอยู่คนหนึ่งไม่ทำเลย มันเรื่องอะไรที่เธอไม่ทำ ความที่ฉันสั่ง เธอไม่เคารพไม่รักฉันรึ จึงไม่ทำตามเรื่องที่ฉันสั่ง...ออกมานี่”

ศิษย์คนนั้นออกมาราบแทบเท้าอาจารย์ แล้วก็บอกว่า “อาจารย์ขอรับ ผมมีความรัก มีความเคารพบูชาในท่านอาจารย์มากที่สุด เรียกว่าเหมือนกับ เป็นพ่อของผมก็ว่าได้ สิ่งใดที่อาจารย์ชี้ให้ผมกระทำ ผมยินดีทำตามทุกอย่าง เพื่อสนองคุณอาจารย์ แต่ว่าสิ่งที่อาจารย์ชี้ให้ผมกระทำคราวนี้ ผมไม่สามารถ กระทำได้ เพราะมันขัดกับความรู้สึกในใจของผม...”

จริงอยู่! ไปเอาของเขามาไม่ให้ใครรู้ใครเห็น...พอทำได้ แต่มีความ สำนึกอยู่ในใจว่ามันไม่เหมาะที่จะกระทำอย่างนั้น กระผมละอายใจตัวเอง เหลือเกินในการที่จะไปทำอย่างนั้น จึงกล้าขัดขึ้นคำสั่งของอาจารย์”

อาจารย์ก็เลยลงไปจากที่นั่ง แล้วก็ไปออกศิษย์คนนั้นชมเชยน้ำใจว่า “นี่แหละ! เป็นศิษย์แท้ของอาจารย์” แล้วก็ตีพวกนั้นว่า “พวกเขานี้มันใช้ไม่ได้” ไล่พวกที่ไปลักมาทุกคนนี้ถูกค่าเลย...หาว่าใช้ไม่ได้ เคารพอาจารย์แต่จะไปกระทำความชั่ว ไม่มีความละอายแก่ใจ ไม่มีใครกลัวต่อความชั่ว เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ความจริงเขาทำถูกว่าเชื่อฟังคำสั่งอาจารย์ แต่ว่าอาจารย์สั่งให้ไปทำผิดนี้ แล้วก็เขาจะเชื่อได้อย่างไร มันก็ขัดกับความรู้สึกในใจ แต่พวกนั้นไม่รู้สึกลักษณะนั้น...อาจารย์ก็เลยตี

คนมีหิริ โอตตัปปะ เป็นคนมีจิตใจสูง

แล้วก็ชมคนนี้ว่าเป็นคนที่มีจิตใจสูง มีความละอายสูง เป็นคนมีหิริ โอตตัปปะ คนอย่างนี้จะอยู่ในสังคมโลกได้ แล้วสั่งสอนลูกศิษย์ทั้งหลาย ให้เอาอย่างคนนี้

เสร็จแล้วก็เรียกลูกสาวมา อาจารย์มีลูกสาวสวยอยู่คนหนึ่ง ก็ตั้งใจจะให้แต่งงานกับลูกศิษย์ที่ศิษย์ที่สุดนั่นแหละ ก็เลยคัดเลือกได้แล้ว ว่าคนนี้แหละ ศิษย์ที่สุด แล้วก็เอามือทั้งสองมาประสานกัน แล้วก็ประสาทพรให้เป็นคู่ครองต่อกัน

เสร็จแล้วก็เรียกลูกศิษย์ทั้งหมดมา อาจารย์สั่งให้เอาของไปคืนชาวบ้านของนี่จักไว้แล้ว บ้านไหนของใคร เอาไปคืนให้เขา ไปคืนในเวลากลางวันนะ ไม่ใช่เวลากลางคืน เอาไปคืนแล้วก็ไปบอกเจ้าของด้วย ว่าทำไมจึงต้องมาลักลักไปเพราะอะไร แล้วก็ถูกอาจารย์สั่งสอนอย่างไร เอาไปคืนเขาให้หมด ศิษย์เหล่านั้นก็ทำตามอาจารย์ เอาของไปคืนชาวบ้านเรียบร้อยแล้ว เสียหายเลยแม้แต่น้อย

นี่เรื่องนี่ก็เป็นข้อเปรียบเทียบเป็นคติสอนใจ อธิบายถึงคำว่า “หิริ โอตตปปะ” ด้วยภาพซาคกให้เราได้เห็น ว่า เจ้าหนุ่มคนที่ไม่ไปเอาของเขา มานี้นั้นแหละเขามี “หิริ” เขามีความละอายใจ แล้วมี “โอตตปปะ” คือ กลัวต่ออนาคต กลัวที่สุดคือกลัวว่าใจจะเป็นบาป ใจจะเศร้าหมอง แล้ว จะเกิดทุกข์เกิดโทษในใจ

ทุกข์ที่เกิดทางกายนะไม่สำคัญหรอก เขาจับเอาไปใส่คุกใส่ตาราง นี่ไม่สำคัญ แต่สำคัญว่าใจเราเศร้าหมองใจเราเป็นบาป ใจเราเป็นอกุศล ที่นี้จิตใจคนที่มีบาปมีอกุศล มันจะตกต่ำลงไปเรื่อยๆ ชีวิตจักไม่เจริญ ไม่มี ความก้าวหน้า เขามีความกลัวอย่างนั้น เมื่อมีความกลัวในรูปอย่างนั้น เกิดขึ้นในจิตใจ ก็เลยไม่กระทำความชั่ว นี่แหละเรียกว่าคนมีความละอาย แก่ใจ เป็นคนมีหิริ มีโอตตปปะ

ธรรมคัมภีร์ของโลก

“หิริโอตตปปะ” ๒ ประการนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าเรียกว่า “ธรรม คัมภีร์ของโลก” เรียกว่า “ธรรมเป็นโลกบาล”

“โลกบาล” หมายความว่า คัมภีร์ของโลก ธรรมนี้แหละคัมภีร์ของโลก ไม่ใช่เทวคัมภีร์ของโลก ไม่ใช่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนคัมภีร์ของโลก

ตัวธรรมะที่เราเอามาปฏิบัติในชีวิตประจำวันนี้แหละ

... เป็น ลี น คัม ภี ร โลก ...

โลกคือตัวเรา ไม่ใช่โลกคือแผ่นดิน มันต้องให้โลกเราอยู่รอดก่อน ถ้าจิตใจเราอยู่รอด แผ่นดินอยู่รอด ประเทศชาติอยู่รอด ทรัพย์สินสมบัติ ครอบครัวยุ่รอด...รอดหมด

ถ้าตัวเราตัวไม่รอด จิตใจตกต่ำจนเราตัวไม่รอด แล้วมันจะรอดกัน
 ได้อย่างไร...มันไปไม่รอด ถ้าใจตกต่ำแล้ว...เราตัวไม่รอดก็เห็นกันอยู่ทั่วไป
 ถ้าคนมีจิตใจตกต่ำนี้เราตัวไม่รอด ครอบครัวก็ไปไม่รอด วงศ์สกุลก็ไปไม่รอด
 ประเทศชาติก็ไปไม่รอด ถ้าคนในชาติมีจิตใจตกต่ำกันทั่วหน้าแล้วมันก็ไม่ไปไม่ได้

ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นด้วยธรรมะ

เพราะฉะนั้น ถ้าเราจะยกระดับจิตใจของเราให้สูงขึ้นแล้ว เราก็ต้อง
 เอาใจเราเข้าอยู่กับธรรมะ แนบสนิทอยู่กับธรรมะในทางพระศาสนา ต้องรัก
 พระพุทธเจ้าให้มาก ต้องรักพระธรรมให้มาก ต้องรักพระอริยสงฆ์ผู้ปฏิบัติ
 ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ให้มาก ใจอยู่กับสิ่งนั้น
 เมื่อใจอยู่กับสิ่งนั้น เราทำชั่วไม่ได้

รักต่อสิ่งใดแล้ว...ทำชั่วไม่ได้

คนเราเมื่อมีความรักอะไรแล้ว...เราทำชั่วไม่ได้

เรารักพ่อรักแม่แล้ว เราจะทำชั่วไม่ได้...ถ้ารักจริงๆ เพราะกลัวพ่อแม่
 จะเคียดแค้น ลูกบางคนที่มีประพฤติกเลียดหายไม่คืนใจมานั้น เพราะไม่มีความรัก
 ในพ่อแม่ ไม่ซาบซึ้งในบุญคุณของพ่อแม่ ไม่รู้ว่าพ่อแม่มีบุญคุณแก่ตัวอย่างไร
 ตัวอยู่ได้เพราะใคร มีชีวิตอยู่เรียบร้อยเพราะใคร...เขานึกไม่ได้ เขานึกแต่
 เพียงว่าพ่อแม่นี้คือคนที่จะต้องจ่ายสตางค์ให้ตัวเมื่อต้องการ มันนึกเพียงเท่านั้น
 มันมองในแง่ที่ว่าเป็นผู้จะต้องจ่ายจะต้องให้ ถ้าขอแล้วจะต้องให้ ถ้าไม่ให้ก็

ไม่ได้ จะต้องเอาจนได้ นี่มันนึกอย่างนั้น นึกแต่ว่าแม่คือธนาคารที่จะเบิกเงินได้ตลอดเวลา ธนาคารล้มไม่ได้ จะต้องเบิกได้ ถ้าไม่ได้มันก็กระพืดกระเพียคเอา มันจะเอาชนะ มันจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ตามที่มันต้องการ มันนึกเพียงเท่านั้น ไม่ได้นึกอะไรไปมากกว่านั้น

นี่คือจิตใจมันยังต่ำอยู่ ยังไม่สูงขึ้น ยังมองสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนไม่ถูก ไม่ชัด ไม่เข้าใจ เลยก็เข้าใจแต่เพียงเท่านั้น ความรักไม่มี มันมีแต่ความต้องการเท่านั้น ต้องการจะเอาสตางค์ เอาเครื่องนุ่งห่ม เอานั่นเอานี้ ถ้าไม่ให้ มันก็โกรธหัวฟัดหัวเหวียงไป เรียกว่า ยังไม่เจริญทางจิตใจ เขาจึงได้กระทำเช่นนั้น

แต่ถ้าคนใดมีความสำนึกว่า เราเกิดจากพ่อแม่ แม่เลี้ยงเราพ่อเลี้ยงเรา เราได้รับการศึกษา เราได้เจริญ เราได้ก้าวหน้าเพราะท่าน นึกถึงบ่อยๆ เมื่อนึกถึงบ่อยๆก็ทำชั่วไม่ได้ ทำชั่วไม่เป็น เพราะว่ารักคุณพ่อคุณแม่ กลัวคุณพ่อคุณแม่จะเคืองคร้อน กลัวจะเกิดปัญหา เขาจึงไม่กล้าทำอะไร แต่จะประคับประคองตัวดีที่สุด เพื่อให้พ่อแม่สบายใจ

รักครูอาจารย์และสำนักเรียน

คนรักครู รักสำนักเรียนแล้วนี้ เขาจะไม่กระทำความชั่ว เพราะถือว่าสำนักจะเสียหาย ครูจะเสียหาย ทำให้เกิดความทุกข์ความเคืองคร้อน

มีเด็กคนหนึ่งอยู่ชลบุรีเขามาบวชที่วัดนี้ พอบวชแล้วเขาไปคิดทหาร เพราะว่ายังไม่ได้คัดเลือก เพราะไปอยู่เมืองนอกเสีย พอกลับมาแล้ว...บวชบวชแล้วถูกเกณฑ์ ถูกเกณฑ์ก็คิดทหาร คิดทหารแล้ววันหนึ่งเขามาบอกว่า “แหม! เป็นทหารนี่มันหนักเหลือเกิน เขาหักหนัก” เขาหักคนให้แกร่ง ทหารนี่

เขาหักคอบอย่างมากร ต้องเห็นคเห็น้อยเมื่อยล้า “ถ้าผมไม่บวชวัคชลประทานา ผมหนีแล้วละ” มันผูกคอบอย่างนั้นเพราะอะไร? มันรักวัคชลประทานา มันรักอาจารย์ปัญญา ถ้ามันหนีแล้วใครเขารู้ว่าไอนี้บวชกับท่านปัญญา มันก็เสียชื่ออาจารย์ เลยบอกว่าถ้าผมไม่บวชที่วัคชลประทานา ผมหนีแล้ว

นี่แสดงว่าการบวชมีคุณค่าทางจิตใจ เขาได้รับการอบรมบ่มนิสัย ให้มีความเสียสละ ให้รักหน้าที่ ให้ออกทน ให้มีความหนักแน่น ใค้อบรมอย่างนั้นแล้ว เขาเอาไปใช้ เขาจะไปทำชั่วไม่ได้ เพราะว่าบวชที่วัคชลประทานา แล้วจะไปทำชั่วไม่ได้...มันจะเสียชื่อวัค จะเสียชื่อครูบาอาจารย์ จะเสียชื่อพระพุทธศาสนา เขาเลยไม่ทำชั่ว เพราะเขารักวัครักศาสนา รักครูบาอาจารย์ ก็ทำชั่วไม่ได้

รักชาติ

คนเราที่รักชาติรักประเทศนี้ก็เหมือนกัน พูกว่า “รักชาติฯ” พวกกันเป็นคำเล่นๆ ไม่ค่อยจะเอาจริงจัง ถ้าเรารักชาติรักบ้านเมืองของเราเน เราจะทำอย่างไรต่อชาติต่อบ้านเมืองของเรา เราก็ต้องอยู่อย่างคี่ที่สุดคี่ในชาติในบ้านเมือง อย่าสร้างความคิดคร้อนให้แก่ชาติ

เรารักชาติ ก็หมายความว่า รักเพื่อนร่วมชาตินั้นเอง เพราะ “ชาติ” คือการรวมของคนจำนวนมาก ที่พูดภาษาเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนกัน นับถือศาสนาเหมือนกันบ้างอาจแตกต่างกันบ้าง แต่ว่าภาษาเผ่าพันธุ์มันเป็นอันเดียวกัน เราเรียกว่าเป็น “ชาติ” ถ้าเรารักชาติ เราก็ไม่เบียดเบียนเพื่อนบ้าน ไม่ทำให้ใครเคือคร้อนทุกแง่ทุกมุม อะไรที่มันจะเป็นปัญหาสร้าง ความทุกข์สร้างความคิดคร้อนให้แก่เพื่อนร่วมชาติ เราจะไม่ทำ นั้นเรียกว่า รักชาติจริง

แล้วเมื่อใครที่ชาติต้องการ เราก็ต้องยอมที่จะเสียสละเพื่อประเทศชาติ เช่นว่าเกณฑ์ทหารนี้ เวลาที่เขากำลังเกณฑ์ทหารกันอยู่ ทราบว่าในกรุงเทพฯ นี้เรียกแล้วไม่ไปเกณฑ์ ตั้ง ๔๐% เมื่อเข้าพลเอกอาทิตย์พุทธทศพร ท่าน บอกว่า กรุงเทพฯ แท้ๆ นี้คนไม่ไปตามหมายเรียกตามเกณฑ์ตั้ง ๔๐% แต่ บ้านนอกนั้นมันไม่ถึง ๑ เปอร์เซ็นต์ แปลว่าไปกันทั่วหน้า ข้าคไปลักคนสองคน เรียกว่าไม่ถึงหนึ่งเปอร์เซ็นต์ครึ่งเปอร์เซ็นต์ด้วยซ้ำไป แต่ว่าที่กรุงเทพฯ นี้ ข้าคมาก ไม่ได้ไปเกณฑ์ทหาร ชอบหลีกเลียง ชอบให้สินบนแก่พวกเจ้าหน้าที่ ที่ไปเกณฑ์ทหาร

เมื่อเข้าฟังข่าวก็เข้าที คือว่าที่จังหวัดพิจิตร คุณศรีพงษ์ สระวาสี เคย เป็นผู้ว่าราชการที่นี่ เขามีการคัดเลือกอยู่ที่สะพานหิน แก้กัแต่งตัวเป็นคนธรรมดาๆ ไปนั่งกินก๋วยเตี๋ยวยู่ที่ร้านขายก๋วยเตี๋ยวย ไอ้คนกินก๋วยเตี๋ยวมันคุยกัน สองคน มั่นคุยกัน คุยกันว่าให้เงินแก่ใครบ้าง ทำอย่างไรลูกจะได้ไม่ติดทหาร คนที่คุยนะ ไม่ใช่คนธรรมดา เป็นผู้ใหญ่บ้านทั้งนั้น นั่งคุยกันว่าไปติดต่อกันอย่างนั้นอย่างนี้

- แก้กัเลยเข้าไปถาม “แหม! ผมนี่ลูกมันกำลังจะถูกเกณฑ์ทหารเหมือนกัน จะทำยังไงไม่ให้ลูกติดทหาร จะให้ใครทำอะไรที่ไหน ให้เท่าไรไม่ว่า”

ไอ้พวกนั้นก็ โอ๊ะ! แก้กัภูมิจานเป็นเจ้าแก้อยู่สักหน่อย ไอ้นั้นก็ไม่รู้จัก เจ้าเมืองคือผู้ใหญบ้านไม่รู้จักเจ้าเมือง เรียกว่ายังไม่คุ้นกัน แกบอก “โอ๊ย! เคียวไปคัวยกัน”

ก็พาไปที่โรงแรมแห่งหนึ่ง...พาไปโรงแรม หมายความว่า คนที่มาจับนะ มารออยู่แล้ว แล้วก็จะได้ให้เงินกัน

ทีนี้เมื่อไปถึงมาพร้อมหน้ากันแล้ว แก้กัแสดงตัวไปว่า “ผมนี่ไม่ใช่คน ธรรมดา นะ เจ้าเมืองพิจิตรนะ” ว่าอย่างนั้น... แล้วรีบจับพวกนั้นเลยทีนี้ รายงานไปแม่ทัพภาคให้รู้เรื่องว่าอะไรเป็นอะไร แม่ทัพก็สั่งย้ายพวกนั้นภายใน ๒๔ ชั่วโมงเลย ย้ายสี่สี่คืออำเภอนั้นไปเลยที่เคียว

นี่เขาเรียกว่า คนมันไม่รักชาติจริง ถ้ารักชาติจริง เราต้องไปเกณฑ์ ถ้าติดก็ไม่เป็นไร เราต้องไปทำงานรับใช้ชาติ ถ้าไม่ติดทหารก็ไม่เป็นไร เราจะไปมาทำงานในหน้าที่อื่นต่อไป เพราะคนจะทำอะไรเหมือนกันทุกคนมันไม่ได้ เป็นทหารทุกคนก็ไม่ได้ เป็นตำรวจทุกคนก็ไม่ได้ เป็นข้าราชการหมดประเทศ มันก็ไม่ได้ ไม่มีคนทำนาทำสวนมันก็ไม่ไปไม่รอด ทุกคนต้องทำอะไรตามหน้าที่

ที่นี่ เมื่อเราอยู่ในตำแหน่งไหนที่ใดเราก็ทำงานด้วยน้ำใจ เพื่อให้งานก้าวหน้าให้งานเจริญ เพื่อส่วนรวม เพื่อชาติ เพื่อประเทศของเรา อันนี้เราเรียกว่า เรารักชาติ รักชาติก็ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวมนั่นเอง เสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ได้ ไม่เอาสบายคนเดียว แต่ว่าต้องให้สบายกันหลายคน อะไรที่จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศ เป็นความสุขแก่ส่วนรวมแล้ว เราก็ช่วยกันทำสิ่งนั้นเพื่อประโยชน์แก่หมู่แก่คณะแก่ส่วนรวม นี่เรียกว่าเรารักชาติ

รักพระศาสนา

ที่นี่เรารักพระศาสนา เราก็ต้องประพฤติตนเป็นคนสุจริต อยู่ในศีลในธรรม เพราะเรารักพระพุทธเจ้า เรารักพระธรรม เรารักพระสงฆ์ เราก็ทำตนให้เป็นคนมีความสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ มีความละอายบาป มีความกลัวบาป

เราจะคิดอะไร จะพูดอะไร จะทำอะไร เราก็ต้องยึดมั่นในธรรมะไว้ เอาธรรมะเป็นฐานเป็นเครื่องรองรับ เอาธรรมะเป็นเครื่องวินิจฉัย ว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรคืออะไรชั่ว อะไรจะเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อม อะไรจะเป็นเหตุให้เกิดความเจริญ ต้องพิจารณาคำขวัญปัญญาอยู่เสมอ อย่างนี้ก็เรียกว่า เรารักพระศาสนา

รักพระมหากษัตริย์

ต่อมา เราก็ต้องจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็คือทำงานให้ดีเหมือนกัน เพราะว่าเรานั้นเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างชาติสร้างประเทศ เราก็พึงจะต้องช่วยกันสร้างสรรค์ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าที่เราอยู่กันมาได้ ๒๐๐ ปี เรียกว่าเรียบร้อยไม่วุ่นวายมากเกินไป ก็มีบ้างเป็นธรรมดาในสังคมมนุษย์ แต่ว่าเรายู้ออกเพราะไม่ต้องตกเป็นเมืองขึ้นของใคร อันนี้สำคัญ

ประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงไปหมดเลย ค้านตะวันตกก็ไป ตะวันออกก็ไป ค้านใต้ก็ไป เหนือเท่านั้นไม่ไปเพราะมันใหญ่จนกลืนไม่ไหว เรียกว่าฝรั่งกลืนจีนไม่ไหว เพราะว่าประเทศมันใหญ่ แต่ถึงอย่างนั้นฝรั่งก็กักกินเอาไปบ้างเหมือนกัน โดยวิธีการฉลาด ทำเอาเงินยุบไปเหมือนกันแหละ วิธีการของเขา

ดำรงอยู่ได้เพราะการประพฤตินิยม

แต่ประเทศไทยของเรานั้นไม่เป็นไร เราน่าคิดว่าเพราะอะไร? ก็เพราะว่ามีคนที่มีน้ำใจเป็นธรรมะ มีความรักชาติอย่างแท้จริง เคารพต่อพระศาสนา แล้วก็มีชื่อเสียง เพื่อประโยชน์เพื่อส่วนรวม เราจึงอยู่ได้มาโดยเรียบร้อย

เราก็ควรจะคิดว่า อ้อ! ที่เรายู้อมาได้นี้ด้วยอะไร อยากจะบอกว่าด้วยการประพฤตินิยมนั่นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร... ด้วยการที่เราประพฤตินิยม พระราชาประพฤตินิยม ข้าราชการประพฤตินิยม ประชาชนทั่วไปนั้นก็อยู่ในศีลในธรรม ประพฤติดี ประพฤติกอบ ธรรมะนี้แหละ!!! รักษาชาติไทย

คุ้มครองชาติไทยให้อยู่เย็นเป็นสุข อยู่อย่างปลอดภัยมาจนครบ ๒๐๐ ปี
แห่งกรุงเทพมหานคร

ตั้งต้นชีวิตใหม่...หันหน้าเข้าหาธรรม

ต่อแต่นี้เรียกว่าตั้งต้น ๒๐๑ ตั้งต้นชีวิตกันใหม่ เราก็ต้องหันเข้าหา
ธรรมะให้มากยิ่งขึ้น เวลานี้สังคมวุ่นวายสับสนมากเพราะเราถูกความมืด
คือโมหะครอบงำจิตใจ เราก็ต้องทำลายความมืด ความหลงผิด ทำลาย
ความเข้าใจผิด ความเชื่อที่งมงาย และสิ่งทั้งหลายที่ไม่เป็นสาระให้หมดไป
จากจิตใจ ตั้งหน้าศึกษาธรรมะปฏิบัติธรรมะ ชักชวนเพื่อนฝูงมิตรสหายให้
หันหน้าเข้าหาธรรมะ เรียกว่า เดินขบวนเพื่อความ เป็นธรรมกันเสียที เข้าหา
ธรรมกันแล้วเราก็จะได้รับผลจากธรรม

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี

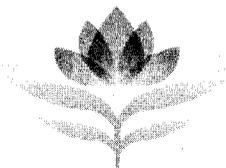
ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

ธมฺโม สุจิณฺโณ สุขมาวหาติ

ธรรมที่ประพฤติดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้

ดังที่ได้แสดงมาก็เห็นว่าพอสมควรแก่เวลา

ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

สัมมาทิฏฐิ

หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา
ที่เป็นขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของเรานั้น

ท่านสอนให้เรามีสัมมาทิฏฐิว่า
...สิ่งทั้งหลาย...

เกิดจากการกระทำของเราเอง

คือ...ชั่ว สุข...ทุกข์ เลื่อม...เจริญ

เกิดจากการกระทำ

ไม่ใช่เกิดจากโชคชะตาราศี

ไม่ใช่เกิดเพราะดวงดาวดวงเดือนในท้องฟ้า

ที่จะคลันคาลิให้เราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้

หรือไม่ใช่เกิดจากสิ่งมีฤทธิ์มีเดชที่เราเข้าใจกันในรูปต่างๆ

อันเป็นความเข้าใจผิด เป็นการหลงกันเท่านั้นเอง

... แล้วเราก็ไปเชื่อมั่นอยู่ในเรื่องอย่างนั้น ...

ยิ่งปฏิบัติ ยิ่งเป็นไท

ธรรมะในพระพุทธศาสนานั้น
ยิ่งศึกษาปฏิบัติมากขึ้นเท่าใด
ก็จะได้รับความเป็นไทแก่ตนเองมากขึ้นเท่านั้น
ที่พวกคอมมิวนิสต์ทั้งหลายเขาวา
ศาสนาเป็นยาเสพติดให้โทษนั้น
หาได้มีพุทธศาสนารวมอยู่ด้วยไม่
พระพุทธศาสนามีได้สอนให้ใครคิด
แต่สอนให้ปล่อยวางทุกสิ่งทุกประการ
ที่ทำให้ตนต้องตกเป็นทาสของมัน

... ธรรมะ ...

เป็นอกาลิโก เป็นสันทิฎฐิโก เป็นปัจจุตัง
หมายความว่ารู้ได้เฉพาะตัว ให้ผลเฉพาะตัว
แล้วก็ผู้ปฏิบัตินั้นแหละเข้าใจสิ่งนั้นด้วยตนเอง คนอื่นไม่รู้

พระพรหมมิ่งคณาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตญาณนันทิกขุ)

คนเปลือยกาย

...ธรรมะเท่านั้น...

ที่จะช่วยให้เราดึงมก้าวหน้าได้โดยเรียบร้อย
ปราศจากกรรมแล้ว อะไรๆก็ไม่ตีไปหมด

...คนมีธรรมะ...

สร้างความเจริญแก่ตนและแก่คนอื่น

...คนไม่มีธรรมะ...

สร้างความทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น

คนมีธรรมะถ้ามีมาก โลกก้าวหน้า

คนไร้ธรรมะมีมาก โลกเสื่อม

พระธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่เราควรเคารพนับถือบูชา

คนใดไม่มีธรรมะ คนนั้นเป็นคนแต่เพียงครั้งเดียว

กรรมทำคนให้แตกต่างภาวะของเครื่องจรรย์

คนมีธรรมเป็นคนมีเครื่องประดับ คนขาดธรรมก็เป็นเช่นคนเปลือยกาย

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตญาณันทิกขุ)

มองเป็นธรรมะ

พระพุทธเจ้าสอนให้คนทันสมัย
เพราะหลักธรรมะในทางศาสนานั้น
สอนให้คนตื่นตัว ให้รักความก้าวหน้า
ให้เห็นเวลาเป็นของมีค่า

พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า เวลาล่วงไปๆบักนี้ทำอะไรอยู่
คนเราถ้าคิดตามหลักนี้ก็จะใช้ชีวิตอย่างมีประโยชน์
...ให้มองอะไรที่เกิดขึ้น เป็นครู เป็นอาจารย์...

เรียกว่าเป็นธรรมะนั้นเอง

มองเป็นธรรมะ เขาค่าก็เป็นธรรมะ

เขามกก็เป็นธรรมะ

เขาทำอะไรต่อเราก็มองไปในแง่ธรรมะ

แล้วก็มองไปในแง่ว่าอะไรมันเป็นประโยชน์แก่เราบ้าง
อะไรมันสอนเราบ้าง ในเรื่องอย่างนี้ถ้าญาติโยมคิดแล้วก็สบายใจ

ทำในใจให้ดี คิดให้รอบคอบ

เวลาพระพุทธองค์จะสอน

... ก็เตือนว่า ...

จงทำในใจให้ดี

จงคิดให้รอบคอบ

เราจะกล่าวสอนท่าน ณ บัดนี้แล้ว

การที่บอกว่าจงทำในใจให้ดีนั้น

...หมายถึง...

เตรียมเครื่องรับให้ดี ให้รับได้เนื้อถ้อยกระพริบความ

ฟังให้ชัดเจน แจ่มแจ้ง

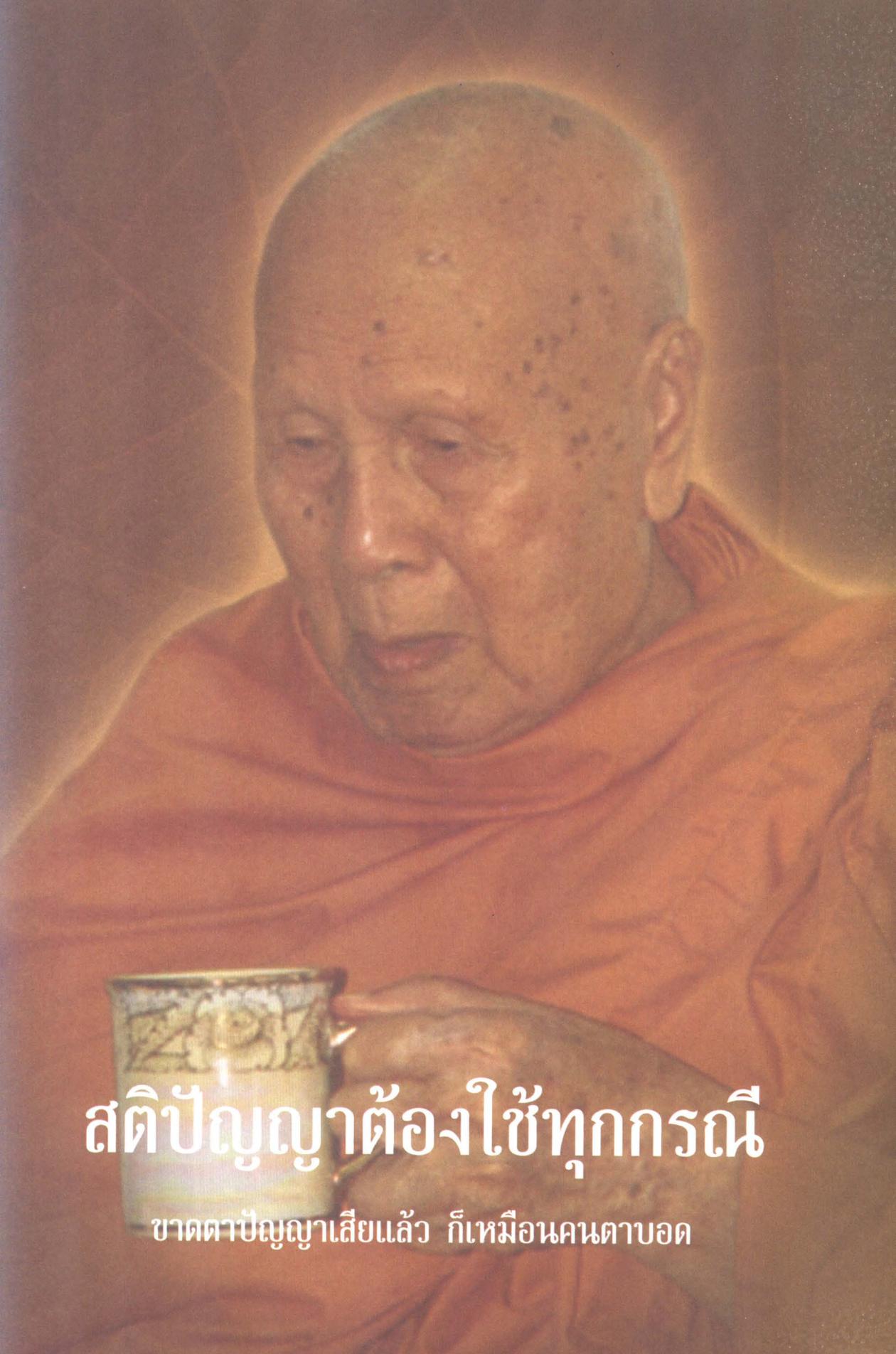
คำว่า จงคิดให้รอบคอบ นั้น

หมายถึงให้ฟังให้คิดว่าอะไรเป็นอะไร

มิใช่สักแต่ว่าฟังพอดผ่านพ้นไปเท่านั้น

จงฟังและจำเพื่อนำไปคิดทบทวนเพื่อประโยชน์แก่ชีวิตต่อไป

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตคุณนันทิกขุ)

สติปัญญาต้องใช้ทุกกรณี

ขาดตาปัญญาเสียแล้ว ก็เหมือนคนตาบอด

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทาง
พระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้
ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต

วันอาทิตย์นี้เป็นอาทิตย์ที่ ๒ ของฤดูเข้าพรรษา พวกเราทั้งหลาย
ที่ได้ถึงเวลาเข้าพรรษาอีกวาระหนึ่ง ก็คือใจว่า มีชีวิตผ่านมาถึงฤดูนี้อีกครั้งหนึ่ง
ผ่านไปอีกก็สบายใจ เพราะเราต้องการจะอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ความคิดที่จะอยู่นี้
ย่อมมีแก่คน สัตว์เดรัจฉานที่มีความรู้สึกทั่วไป รักชีวิต กลัวเจ็บ กลัวตาย
กลัวอันตรายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ตน

อันน้ำมันเป็นธรรมชาติของสิ่งที่มีชีวิต แม้แต่ต้นไม้มันก็กลัวเหมือนกัน แต่ว่ามันไม่ได้แสดงออกให้เราเห็น ถ้าเราสังเกตก็จะเห็นได้ เช่น ต้นไม้ริมถนนนี้ มันเอนออกไปนอกถนนทั้งนั้น ไม่มีต้นไม้ต้นไหนเอนเข้าหาถนน เพราะมันกลัวรถ ๑๐ ล้อจะชน แต่ถึงเอนออกไปรถ ๑๐ ล้อ มันก็ยังชนอยู่เรื่อยไป มันเป็นอย่างนี้ทั่วไปทุกสายถนน...ให้สังเกตดู นี่แสดงว่ามันกลัวต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้น

แต่ว่ามนุษย์หรือสัตว์นี้มีความรู้สึกนึกคิดว่าต้นไม้ มีสติปัญญาที่จะคิดนึกอะไรได้ก็ย่อมจะมีความวิตกในเรื่องเกี่ยวกับความตายเป็นธรรมดา มีความเจ็บไข้เราก็มีความกลัว...ไม่อยากจะเจ็บอยากไข้ แล้วถ้ามีใครให้พรว่า “อย่าเจ็บ อย่าไข้ ให้อายุมันชั่วฉับยืน” เราก็ขบใจ คือขบใจในคำให้พรนั้น แต่ไม่ได้นึกว่ายั่งยืนเท่าใดเราก็ยิ่งแก่มากเท่านั้น เมื่อแก่มากก็ยิ่งจะมีความทุกข์มาก...ล้มไป เพราะความที่ติดในเสียงที่เขาอวยพรให้ นึกว่าเป็นอย่างนั้นแหละดี แต่ล้มคิดให้ละเอียดกว่า การเป็นอย่างนั้นน้ำมันคืออะไร?...ก็คือความแก่ชรา ร่างกายชำรุด หรุกละเอียด หูตึง ตาก็มองไม่ค่อยเห็น เทียบวันนั่งคลำอยู่ในห้อง ทั้งกลางวัน กลางคืน

แสวงหาธรรมะเป็นเครื่องปลอบโยนจิตใจ

นั้นไม่ใช่ความสุขอะไรของชีวิต แต่ว่าก็ต้องทนอยู่ไป ถ้าอยู่ไปโดยไม่มีธรรมะเป็นหลักปลอบใจแล้วก็มีความทุกข์มาก แต่ถ้ามีธรรมะเป็นหลักปลอบโยนจิตใจ ความทุกข์มันก็จะลดน้อยลงไป เราจึงต้องแสวงหาธรรมะเพื่อเอามาใช้เป็นเครื่องปลอบโยนจิตใจของเรา ให้เรามีความสุขบ้างตามสมควรแก่ฐานะ ไม่ต้องนั่งเป็นทุกข์อยู่ตลอดเวลา ไม่ต้องร่อนกร่อนใจในปัญหาต่างๆ ซึ่งความจริงมันก็เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเกิดจะเป็นเช่นนั้น

สติปัญญาควบคุมกระแสแห่งการไหลของจิต

ไม่ว่าเราจะเป็นอะไร ความวิตกกังวลในใจเกิดขึ้นก็เป็นความทุกข์ แต่เราไม่สามารถจะควบคุมวิตกกังวลนั้นได้ เพราะเราไม่ได้ฝึกฝนอบรมในเรื่องการควบคุมตนเอง เราก็มึนไปตามอารมณ์ ไหลไปตามความอยากที่เกิดขึ้น บางคนก็ไหลแรงมากจนกระทั่งเกิดความเสียหาย บางคนไหลไม่รุนแรง แต่ว่าบางคนนั้นหยุดกระแสแห่งการไหลได้

ผู้ใดหยุดกระแสแห่งการไหลของจิตได้

ผู้นั้นแหละคือผู้รู้จักดำรงชีวิตชอบ

คือ “ชีวิตชอบ” มันอยู่ที่การอยู่ด้วยสติปัญญา

อยู่ด้วยการควบคุมตนเองได้

ไม่ปล่อยให้ไหลไปตามสิ่งแวดล้อม

หรืออารมณ์ภายนอกที่มากระทบ

การที่ไม่ไหลไปในรูปเช่นนั้นก็เพราะมีสติมีปัญญากำกับจิตใจ

สิ่งที่มากระทบทำให้เกิดยินดียินร้าย

พูดเรื่อง สติ ปัญญา นี้อย่างญาติโยมก็อาจนึกว่า คำ ๒ คำนี้ เอามาพูดบ่อยเหลือเกิน ที่เอามาพูดบ่อยนั้นก็เพราะว่า คำ ๒ คำนี้ มีค่าแก่ชีวิตมาก เป็นสิ่งจำเป็นที่เราจะต้องเพาะให้เกิดขึ้นในใจของเรา เพราะถ้าเราใช้สติปัญญาได้ถูกต้อง แคล้วคล่อง ว่องไว สิ่งที่มาจากภายนอกกระทบก็ไม่ใช่ไรเหมือนลูกบอลกระทบฝา...มันก็จะกระดอนกลับไปเอง แต่มันก็เกิดปฏิกิริยาที่ฝาเหมือนกัน กระทบบ่อยๆปูนภายนอกก็จะแตกร้าว ทำให้เกิดพังทลายได้

ชีวิตเรานี้ก็เหมือนกัน เมื่อถูกอารมณ์มากกระทบบ่อยๆ เราก็กระเทือนทางใจความกระเทือนทางใจนี้แหละ เป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในใจของเราในรูปต่างๆ เพราะความกระเทือนใจ เรียกว่า **กระทบใจอย่างแรง** มันก็กระเทือนแรง กระทบเบา...ก็กระเทือนเบาหน่อย เพราะไม่มีกำลังต้านทาน เราจะไม่ให้กระทบเสียเลยมันก็ไม่ได้ เพราะเรามีตาหูได้ มีหูฟังได้ มีจมูก รู้กลิ่น ลิ้นยังรับรู้รส ถ้าประสาทกายยังเรียบร้อยสมบูรณ์ สิ่งต่างๆมากกระทบตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็ย่อมที่จะมีความรู้สึกอะไรเกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่า “ยินดี” บ้าง “ยินร้าย” บ้าง

ความยินดี ยินร้าย นี้ก็ยังเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ยินดีก็เป็นทุกข์แบบความยินดี ยินร้ายก็เป็นทุกข์แบบยินร้าย ความยินดีเป็นทุกข์มันชั่วหน่อย ไม่รุนแรง แต่ค่อยรุนแรงทีหลัง ส่วนความยินร้ายนั้นกระทบก็แตกไปเลย ฟังไปเลย มันรุนแรงมาก ความยินดีเรานี้ก็จะไม่รุนแรง แต่ให้รู้ว่ามันเป็นเบื้องต้นที่จะให้เกิดความยินร้ายต่อไป

เช่นเราพอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง วันหนึ่งความไม่พอใจก็จะเกิดขึ้น เพราะสิ่งนั้นมันไม่อยู่ในอำนาจของเรา มันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ เมื่อสิ่งนั้นเปลี่ยนแปลงไป...เราก็ไม่ชอบ ผมเปลี่ยนแปลงไป...เราก็ไม่ชอบ ฟันโยกคลอน... เราก็ไม่ชอบ หูฟังเสียงไม่ค่อยชัด...เราก็ไม่ค่อยชอบใจ ตามองอะไรไม่ค่อยชัด...เราก็ไม่ค่อยชอบใจ จะลุก จะเดิน จะนั่ง จะทำอะไร มันชักไปหมด...เราก็ไม่พอใจ

ความไม่พอใจนั้นก็เกิดจากความรู้สึกที่พอใจก่อน พอใจในความหนุ่ม กระชุ่มกระชวย พอใจในความคล่องแคล่วของร่างกาย จนบางคนพูดว่า “ฉันยังแข็งแรง ฉันไม่เป็นอะไร” นั่นแหละ! วันหนึ่งมันจะเป็นอะไรขึ้นมาบ้าง และเมื่อมันเป็นขึ้นมาเราก็ไม่ชอบ เพราะเราไม่อยากจะให้เป็นอย่างนั้น เมื่อเราไม่ชอบมันก็เป็นทุกข์

ความไม่ชอบนั้นแหละเรียกว่ายिनร้าย
 ความชอบเรียกว่ายินดี
 เวลาไคยินดี...ก็รำเริงสคิส
 เวลาไคยินร้าย...ก็เหี่ยวแห้งร่วงโรย
 สภาพจิตมันเป็นอย่างนั้น

จิตสงบคงที่เมื่อไม่มีอาการยินดียिनร้าย

พระพุทธเจ้าจึงบอกว่า ยินดีก็ไม่ถูก ยินร้ายก็ไม่ถูก ที่ถูกนั้นคือความไม่ยินดียินร้าย ความไม่ยินดียินร้ายนั้นจิตมันสงบอยู่ตรงกลาง ไม่เอียงซ้ายเอียงขวา แต่คงที่อยู๋ในสภาพอย่างนั้น ความคงที่ของจิตอยู๋ในสภาพอย่างนั้นมันเป็นเองโดยธรรมชาติไม่ได้ เพราะสภาพจิตของเราเคยรับอะไรมา มาก ตั้งแต่เป็นเด็กน้อยๆ พอรู้เตี๋ยงสาพ่อแม่อีกชมอย่างนั้น ชมอย่างนี้ ทำให้เด็กภูมิใจ แล้วก็มีความรู้สึก ว่า ตัวเก่ง ตัวสามารถ ตัวเป็นอย่างนั้น ตัวเป็นอย่างนี้ เราชมเด็กโดยไม่รู้ว่ามันจะเสียหายแก่เด็ก หรือบางทีเราก็ดิเด็กโดยไม่รู้ว่ามันจะเสียหายแก่เด็ก เช่น เราพูดว่า “มันคืออะ”

อาตมาก็เคยห้ามว่า “อย่าพูดเช่นนั้น อย่าบอกให้เด็กรู้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการคือ อย่ายุให้เด็กคือ ธรรมชาติของเด็กมันก็ต้องเคลื่อนไหวตามสภาพของสิ่งที่กำลังจะเติบโต อะไรที่มันกำลังจะเติบโต มันก็อยู่นิ่งไม่ได้”

คนเราจะเติบโตก็จะต้องเคลื่อนไหว เด็กๆมันก็ต้องเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ เพื่อความเจริญเติบโตของอวัยวะนั้นๆ พอเดินได้เขาก็ชอบเดิน เราไม่ยอมให้เดินไปในที่บางแห่ง เราบอกว่า “อย่าไป” เด็กไม่รู้เรื่อง ไม่มีเหตุผล ไม่มีปัญญา ไม่รู้ว่าถ้าไปตรงนั้น ทำอย่างนั้นจะเป็นอย่างไร...ไม่เข้าใจ

เมื่อเด็กไม่เข้าใจก็ทำตามที่เขาอยากจะทำ เราที่เป็นคุณแม่ก็พูดว่า “ลูกคิดฉันนี่มันคือเหลือเกิน”

ความอยากเป็นธรรมชาติของคน

ความจริงเขาไม่ได้คือ แต่เขาไม่รู้ว่าการกระทำอย่างนั้นมันจะเกิดอะไรขึ้นมา เราควรให้อภัยเขาไว้ก่อน แต่ถ้ามันโตรู้เรื่องรู้เคยสาแล้วพูดว่าไม่สอนไม่ฟังนั่นแหละ จึงเรียกว่า มันคือ แต่เป็นเด็กน้อยๆนี่มันยังไม่คือ เขาต้องการอะไร เขาจะเอาสิ่งนั้นเพราะเขาไม่มีความรู้ในเรื่องภาษา เราจะอธิบายอย่างไรเขาก็ไม่เข้าใจ...เขาจะเอาสิ่งนั้น ถ้าไม่ได้เหมือนใจก็ร้องไห้ แสดงอาการคัดค้านขึ้นมาในใจ จะไปเรียกว่าเขาคือค้านก็ไม่ได้ สภาพมันเป็นเช่นนั้น เพราะฉะนั้นอย่าไปพูดว่า “ลูกคิดฉันมันคือ ว่าไม่ค่อยรู้เรื่อง” มันยังไม่รู้จะพูดกันได้อย่างไร

หรือรู้ภาษา...แต่มันรู้นิดหน่อย เหมือนคนไทยพูดภาษาต่างประเทศได้แต่ไม่มากเท่าใด พูดได้คำสองคำ เรื่องละเอียดก็พูดไม่ได้ แล้วเมื่อเขาพูดเราไม่เข้าใจแล้วจะเป็นอย่างไรขึ้นมามันก็ต้องมีอะไรเกิดขึ้น เด็กๆก็เป็นเช่นนั้น เพราะฉะนั้น ธรรมชาติของคนเรานี้ มันแสดงความอยากอยู่ตลอดเวลา ในเรื่องอะไรต่างๆ

สำหรับเด็กนั้น...เรายังสอนธรรมะไม่ได้ในรูปภาษาพูด แต่ว่าสอนได้ ด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เพราะเด็กชอบดูเหมือนกัน ชอบสังเกตเหมือนกัน แล้วก็จดจำไว้ ใครทำอะไร...เขาก็อยากทำอย่างนั้น ทำให้พ่อแม่เห็นว่าเขาทำได้เขามีความภูมิใจในการทำเช่นนั้น สำคัญอยู่ที่สิ่งแวดล้อม อีกพี่เลี้ยงนางนม จะแสดงอะไรให้เขาดู ถ้าแสดงฉากดีๆให้เขาดู...เขาก็ติดใจในความคิดนั้น

ทำอย่างนั้น ถ้าแสดงฉากไม่ดีให้เขาดู...เขาก็จำภาพนั้นไว้แล้วเขาก็ทำอย่างนั้น เมื่อทำอย่างไม่ต้อง พ่อแม่ก็วิตกกังวล มักจะบ่นให้ใครฟังว่า “โธ่! สอนมันไม่เอา”

ความจริงมันเอา แต่ว่าผู้สอนไม่ได้สอนให้ถูกต้อง ให้เรียนตามธรรมชาติ คือจากสิ่งแวดล้อมที่เขาได้พบได้เห็น แล้วเขาก็กระทำอย่างนั้น ไม่มีใครคัดค้าน ไม่มีใครบอกว่า ทำไม่สมควรทำอย่างนั้น เขาก็ทำตามที่เขารู้สึก มันเป็นอย่างนี้ ทั่วๆไป

นิสัย สันดาน เกิดจากความเคยชิน

จิตใจของเราที่เป็นผู้ใหญ่นี้ก็เหมือนกัน บางทีมันก็เป็นเด็กไปเหมือนกัน แต่ถ้าเป็นเด็กในด้านดีก็ไม่ใช่ไร แต่นี่มักจะเป็นเด็กในด้านเสีย คือการปล่อยตัวปล่อยใจไปตามอำนาจของสิ่งแวดล้อม ไม่มีการควบคุมบังคับเพื่อให้อยู่กับร่องกับรอย จิตมันก็ไปของมันเรื่อย ไปบ่อยๆมันก็ชินกับสิ่งนั้น ซาค่อสิ่งนั้น จนกลายเป็น “นิสัย” เป็น “สันดาน” ขึ้นมา

นิสัยกับสันดานของคนเรานั้น มันเกิดขึ้นเพราะการทำบ่อยๆ ในเรื่องนั้น ทำอะไรบ่อยๆมันก็เป็นอย่างนั้น ถ้าเราหัดคนอนตีสายเราก็มีสันดานตีสาย หัดตีสุนัขก็มันนิสัยตีสุนัข หัดทำอะไร่องไว นิสัยก็่องไว ไม่เฉื่อยชา ถ้าหัดเป็นคนเฉื่อยชา มันก็ติดเป็นนิสัย ทำอะไรมาก ทำอะไรบ่อย สิ่งนั้นมันก็เกิดเป็นสิ่งประทับใจของเราแล้วก็ชินกับสิ่งนั้น เมื่อชินแล้วมันลำบากที่จะเอาออก เพราะว่ามันติดเสียแล้ว

เมื่อคืนนี้ไปเทศน์ที่วัดคอนเมือง...คนเยอะ เขามานอนที่วัดมาก เพราะว่าแถวนั้นมีวัดเดียว ญาติโยมหนุ่มสาวหนุ่มสาวมากมาย ก็ไปพูดเกี่ยวกับสิ่งเสพติด

ค้ำย เวลาจบแล้วก็เดินผ่านคนแก่ห่อหมกหนึ่ง คูในพานนั้นมีของบุหรีหลายของ
เลยถามว่า “อะไรนะโยม ในพานนั้นนะอะไร?”

มีคนตอบว่า “บุหรี”

“ใครสูบล่ะ?”

“ผมสูบ”

“อ้าว! ไม่คิดจะเลิกบ้างหรือ?”

“ไม่เลิกแล้ว สูบมาตั้งนานก็สูบกันไปจนตายแหละ” แกว่าอย่างนั้น
ถามคนแก่คนอื่นที่นั่งอยู่แถวนั้นว่า “โยมที่นั่งตรงนี้ มีใครสูบบุหรีบ้าง?”
ก็มีไม่สูบตั้งหลายคน ก็สูบอยู่เพียงคนเดียวนั่นแหละ แต่นอกนั้นเขาไม่สูบ
เลยถามว่า “โยมไม่สูบมาตั้งแต่เป็นเด็กหรือ หรือไม่สูบเมื่อใด?”

โยมคนหนึ่งบอกว่า “ผมไม่สูบมาตั้งแต่เด็ก” คนอื่นๆบอกว่าเพิ่งเลิกสูบ
เพราะเห็นว่ามันไม่เป็นประโยชน์อะไร ไม่จำเป็นอะไรแก่ชีวิตเลยเลิกเสีย เลย
บอกว่า “โยมช่วยสอนโยมคนนี้ให้เลิกสูบเสียบ้าง อย่าให้แกตายอย่างคน
ขี้ยาเลย ให้ตายอย่างคนที่ไม่คิดยาคึกว่า” โยมแกก็ยิ้มๆเพราะว่าคุ้นเคยกัน
ไม่สามารถจะพูดอะไรกันได้

นี่คือความคิดพันทันเอง!

ความคิดพันทันก็เป็นนิสัย

ความคิดพันทันในสิ่งใด...สิ่งนั้นก็ติดแน่นอยู่ในใจของเรา เป็นนิสัย
เหมือนกัน ติดการสูบบุหรี ติดเหล้า ติดการเที่ยว ติดความสนุกสนานเฮฮา
อะไรต่างๆ มันก็ไหลไปตามเรื่องนั้นๆ เพราะเราเคยทำอย่างนั้น ทำอย่างใด
มากสิ่งนั้นมันก็พอกพูนขึ้นในใจของเรา

ถ้าเราทำด้านดีมาก นิสัยก็เป็นไปในทางดี
 ถ้าทำด้านเสียมาก นิสัยก็เป็นไปในทางเสีย
 เราจึงพูดว่า “นิสัยดี” “นิสัยไม่ดี”
 คือการสะสมของคนนั่นเอง มันทำให้เกิดเป็นเช่นนั้น

ธรรมะเพื่อการเสริมสร้างสิ่งดีงาม

ในทางการปฏิบัติธรรมะของพระพุทธเจ้า ท่านไม่ให้สร้างสิ่งที่ไม่ดีขึ้น
 ในใจของเรา แต่ให้สร้างเสริมสิ่งที่ดีงามในใจตลอดเวลา การที่จะไม่สร้าง
 สิ่งไม่ดีและสร้างสิ่งดีนั้น ก็ต้องมีธรรมะเป็นเครื่องมือ ๒ อย่าง คือ “สติ”
 “สัมปชัญญะ”

เครื่องมือ ๒ อย่างนี้จำเป็นมาก และต้องใช้ตลอดเวลา เผลอไป
 เมื่อใดมันก็ขาดทุนเมื่อนั้น ถ้าไม่เผลอมันก็ไม่เป็นไร เพราะตา หู จมูก ลิ้น
 กาย ใจ ของเรานั้น คอยรับเรื่องอยู่ตลอดเวลา ตาลืมอยู่ มันก็เห็นรูป หูก็
 ได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้รส แต่ว่ากลิ่นกับรสนี้ไม่สำคัญเท่าใด เพราะ
 เข้าใกล้จึงจะได้กลิ่น ห่างก็ไม่ได้กลิ่น รสนี้ก็เหมือนกัน เราหยิบมันใส่เข้าไป
 หยิบโดยไม่รู้เท่าถึงการณ์ คิมโดยไม่รู้เท่าถึงการณ์ รับประทานอะไรโดยไม่รู้เท่า
 ถึงการณ์ ทำบ่อยๆจนกระทั่งชินเป็นนิสัย ของขมขมนั้นคนปกติไม่ค่อยชอบที่จะ
 รับประทาน แต่ถ้ารับประทานบ่อยๆมันก็ชอบเหมือนกัน ชินเหมือนกัน เหมือน
 ยอดผักบางอย่างขม เช่นยอดสะเดานี้มันขมต้องใช้น้ำปลาหวาน เรารับประทาน
 บ่อยๆก็ชอบ กินข้าวอร่อย เพราะว่าของขมเข้าไปในปากแล้ว น้ำลายมันก็ออก
 มันออกมาเพื่อล้างไล่ที่ขมติดคือนั่นเอง เลยกลายเป็นเรื่องเกิดความพอใจใน
 รสอาหารที่เราจะกิน เรียกว่าเกิดความอยากขึ้นมา มันเป็นเรื่องเจริญอาหาร

“ติด” เพราะไม่รู้ไม่เข้าใจ

ฉะนั้น คนที่รับประทานอาหารไม่ค่อยได้ เขาจึงให้รับประทานของขมๆ ก่อนรับประทานอาหาร พอรับประทานของขมๆ น้ำลายก็ออกมาล้างสิ่งที่ยึดติดคอ เลยทำให้เกิดรับประทานอาหารได้ มันเป็นอย่างนี้ สิ่งที่เราไม่ชอบ แต่ว่าทำบ่อยๆ มันก็ชอบขึ้นมาได้อาหารบางอย่างไม่น่ากิน ถ้ากินบ่อย...กลับน่ากิน

เหมือนที่เขาเรียกว่า ปลาแร่ทางอีสาน หรือน้ำบุญคู่ทางใต้ คนที่ไม่เคยรับประทานก็รับประทานไม่ได้ แต่ถ้าไปอยู่ปัตตานี ยะลา นราธิวาส จะติดน้ำบุญคู่ ข้าราชการบางคนไปจากกรุงเทพฯ ไปถึงเห็นน้ำบุญคู่ก็กินไม่ได้ อยู่ไปๆก็กินได้ พอย้ายกลับกรุงเทพฯ ก็หิวน้ำบุญคู่มาหลายขวด แล้วพวกที่มาส่งก็เอาน้ำบุญคู่มาฝาก...ติดเหมือนกัน ครั้งแรกไม่ชอบ แต่ว่าทำไปๆมันก็ติดสิ่งเหล่านั้น

หรือเราไม่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กินปลาแร่ กินแจ่ว กินอะไรของเขา หรือกินลาบคิบๆ ไม่เคยกิน กินไม่ได้ แต่ว่าลองชิมนิดหน่อย ชิมไปชิมมาเลยชอบ ต้องมีบ่อยๆถึงแกล่อมเหล้าคั้วแล้วยิ่งชอบใจใหญ่ หารู้ไม่ว่าจะเป็นพิษเป็นภัยแก่ร่างกาย

นี่คือสภาพที่มันเกิดติดขึ้นเพราะความไม่รู้ไม่เข้าใจ เราไม่ได้พิจารณาในเรื่องนั้น พูดยเปรียบเทียบในทางวัตถุให้เห็นง่ายๆ

อายตนะ : เครื่องต่อให้ใจรับรู้

แต่ถ้าพูดในแง่นามธรรม คือ สิ่งมากกระทบนั้นเรียกว่า อารมณ์ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส มากกระทบอายตนะ คือ เครื่องต่อของเรา ตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นอายตนะ หมายความว่า เครื่องต่อ เครื่องคู่

คล้ายกับกล้องถ่ายรูป ที่เราเปิดหน้ากล้องไว้ตลอดเวลา ใครผ่านมามันก็คิดทั้งนั้น กดแชก!! มันก็คิดเข้าไป คุณไว้ แล้วก็เอามาอัดเป็นภาพได้ตามคุณภาพ ของกล้อง

จิตใจเรานี้ก็เหมือนกัน มันมีประตูทางเข้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เรียกว่าเป็น “ประตู ๕ ช่อง” ส่งสิ่งต่างๆเข้าไปที่ใจ รูปผ่านตา...ใจรับรู้ เสียงผ่านหู...ใจรับรู้ กลิ่นผ่านจมูก...ใจรับรู้ อะไรถูกต้องประสาท มือเท้าหรือส่วนใดของร่างกายมีประสาททั้งนั้น...ก็รับรู้สิ่งนั้น

รับรู้ด้วยสติปัญญาที่รู้ทันรู้เท่า

ถ้าเรารับรู้ด้วยอำนาจวิชา คือไม่เข้าใจเรื่องนั้นถูกต้องเราก็รับไว้ผิด แล้วก็เกิดอะไรขึ้นในใจของเราในทางไม่ถูกต้อง ถ้าเรารับรู้ด้วยสติ ด้วยปัญญา สิ่งนั้นก็ไม่มีอิทธิพลเหนือจิตใจของเรา เพราะเรา “รู้ทัน รู้เท่า” ในเรื่องนั้นว่ามันจะเกิดอะไรขึ้นแก่เรา เราเตรียมสักไว้เสียก่อน

เหมือนรู้ว่าไฟกับเข็มน้ำมันอยู่ใกล้กันไม่ได้ ก็ต้องวางไว้ไกลๆอย่าให้มันไหม้ เช่น น้ำมันเบนซินกับไฟนี่มันล่อแหลม อย่าเอาไปวางไว้ใกล้กัน ไว้ห่างๆมันก็ไม่เกิดไฟไหม้บ้านเพราะเรารู้ ถ้าเราไม่รู้ว่าน้ำมันเป็นเชื้อเพลิง แล้วจุดไม้ขีดไฟขึ้นไอระเหยจากน้ำมันทำให้เราเสียชีวิตได้

ที่จังหวัดกระบี่มีพระองค์หนึ่ง ความจริงก็เล่าเรียนสูง แก่ได้เป็นเปรียญ ๘ ประโยค แต่ว่าชอบแต่งเครื่อง...ตะเกียงลานบ้าง อะไรต่ออะไรอย่างนี้ ชอบแต่ง เวลาแต่งเอน้ำมันเบนซินใส่ภาชนะที่เป็นบีบตัด ๒ ซีก วางไว้ในห้อง เพื่อใช้ล้างเครื่อง กลางคืนเวลานอนปิดประตูหน้าต่างหมด ไอรของน้ำมันเบนซินก็ระเหยอบอยู่ในห้อง

ท่านเป็นผู้ที่ชอบบุหรี พอตีนีบต้องจุกไม้ขีดสูบบุหรี เวลานอนไม่สูบบุหรีแล้วต้องจุกทันที ทำอย่างนี้เป็นนิสัย ไม้รื้อว่าน้ำมันเบนซินน้ำมันระเหยได้แล้วก็จะเกิดอันตราย พอตีนขึ้นก็จุกไม้ขีด...พอลูกไม้ขีดขึ้นมันก็พริบ! ขึ้นทั้งห้องไฟลุกทั้งห้อง มุ่งเป็นเชื้อสำคัญไหม้มุ่ง ไหม้อะไรต่ออะไรหมด...ตาย พระรูปนั้นเลยตาย...ถูกไฟลวกตาย เพราะประตูล็อกลอนแน่น เปิดออกไม่ทัน แล้ววิ่งไปหมด

คนเราเมื่ออยู่ในอันตราย “กำลังใจ” สำคัญ ถ้ากำลังใจไม่เข้มแข็งเพียงพอ เราก็งงไม่รู้จะทำอย่างไร ถึงทำก็ทำไม่ถูกเลยตายเลย พอได้ข่าวก็บอกว่า พุทโธเอ๊ย! เรียนมาตั้งมากมายได้ตั้ง ๘ ประโยค อีกปีเดียวก็จะได้ ๘ ประโยคแล้ว แต่ก็ไม่ได้สักที สอบหลายหนแล้วไม่ได้ ก็เลยตายไปเพราะความประมาท อย่างนี้เป็นตัวอย่าง

ทุกอิริยาบถต้องกำหนดสติปัญญา

ในชีวิตของเรานั้น ถ้าไม่รู้เรื่องอะไรมันก็ให้โทษเมื่อนั้น ไปไหนโดยไม่รู้ก็ไปเป็นทุกข์ ทำโดยไม่รู้ก็เป็นทุกข์ พุคโดยไม่รู้ก็เป็นทุกข์ คิดอะไรโดยไม่รู้ที่เราคิดอะไร มันก็เป็นทุกข์ จึงต้องเอา “สติปัญญา” เข้ามากำหนดทุกอย่างที่เราคิด เราพูด เราทำ แม้เราจะเคลื่อนไหวอิริยาบถ จะเดินจะนั่ง จะยกแขน จับโน่นจับนี่ เราก็ต้องทำด้วยสติ ก็ไม่มีการเผลอ

ทำไมเราจึงลืมนกันบ่อยๆ ลืมนั้นลืมนี่...อย่างไรบ้างทำอะไร พอลุกขึ้นก็ลืมนไป ลืมแก้วน้ำบ้าง ลืมช้อนบ้าง ลืมของที่ใช้นั้นแหละ...ของที่ใช้ประจำตัวลืมนได้ทุกวัน...มาฟังธรรมที่วัด ไมโครคนใดคนหนึ่งก็ต้องลืมนอะไรทิ้งไว้ทุกที เวลาจะลุกขึ้นก็ต้องเตือนว่า “ดูให้รอบๆ อย่าทิ้งอะไรไว้” แต่พอลุกขึ้นไป

ก็ต้องมีใครสักคนหนึ่งทิ้งอะไรไว้ ทิ้งซ้อนไว้ ทิ้งผ้าเช็ดหน้าไว้ ทิ้งแก้วไว้ ทิ้งของอะไรไว้..นั่นสิมเพราะว่าเวลาจะลุกขึ้น ไม่มีสติในการลุกขึ้น ไม่ได้รู้สึกตัวว่าเราจะลุกขึ้น แล้วเราก็จ๊ะจ๊ะอะไรไม่ถูกต้อง สิมนั่นสิมนี้

ถ้าเราโดยสารเรือบิน เวลาจะลงจากเรือบิน เขาก็ต้องประกาศว่า “การบินได้นำท่านมาถึงสนามบินคอนเมืองแล้ว ก่อนจะลงจากเครื่องขอให้สำรวจสิ่งของของท่านเสียให้เรียบร้อย อย่าลืมไว้ในเรือบินเป็นอันขาด” นั่นเขาเตือนเราเตือนตัวเองไม่ได้ เจ้าหน้าที่เขาเตือนแล้วจะได้ดู แต่ก็มีคนลืมอะไรไว้บ้างเหมือนกัน ในรถไฟก็เหมือนกัน มีเครื่องขยายเสียงบอกเตือน แต่คนก็ยังลืม

ทำไมจึงลืมได้?

คือ ไม่ฟังเสียงที่เขาเตือน ไม่ได้เอาใจจดจ่อในเสียง ที่เขากำลังพูดให้เราฟัง ไปคิดเรื่องอื่น...คิดแต่จะลงท่าเดียว แล้วเวลาจะลงนี่ก็ไม่ค่อยจะมีระเบียบกันเสียเลย มันควรจะให้คนข้างหน้าลงก่อน แก้อี้อแถวแรก แถวที่ ๒... ที่ ๓... ที่ ๔ แต่พอเรือบินจอดนิ่ง เขาบอกให้นั่งอยู่ก่อนจนกว่าสัญญาณจะดับ ไม่มีใครรอ...เตรียมลุกขึ้นแล้ว เหมือนกับว่าจะรีบไปไหนกันเสียเหลือเกิน เร่งรีบกันเหลือเกิน

อาตมาโดยสารไปที่ไรก็นึกทุกทีว่าทำไมมันเป็นเป็นอย่างนี้ เป็นคนชั้นดีทั้งนั้น พวกใจมันไม่ค่อยได้นั่งเรือบินหรอก...ผู้ดีทั้งนั้น แต่งตัวดีๆ แต่พอเรือบินหยุดยังไม่ทันเปิดประตู แอ้อคัยคเยียค...มาแล้ว ไม่รอให้คนนั่งข้างหน้าออกก่อน เราต้องลงก่อน แล้วก็แย่งกันลง เป็นอย่างนั้นทุกที ไม่มีใครจะทำอะไรได้

บางที่อาตมาก็นั่งหน้า แต่ก็ลงไม่ได้ เพราะเพื่อนแย่งไปเสียแล้ว แล้วก็ไม่ได้คิดว่าจ๊ะจ๊ะรีบร้อนไปไหน มันก็ถึงแล้ว เลยนั่งต่อไป จนบางคนถามว่า “ท่านไม่ลงหรือ?” อ้าว! ไม่ลงแล้วจะไปไหนล่ะ? มันถึงสถานีที่จะลงแล้ว ก็ต้องลงนะซิ แต่ที่นั่นอยู่ก็เพราะว่าเพื่อนแย่งลงเสียก่อน เลยลงไม่ได้ มันเป็นอย่างนั้น

นี่ก็เพราะว่าไม่ได้ทำความรู้สึกไว้ในใจ ไม่ได้พูดกับตัวเองว่า ควรทำอะไร ในขณะที่จะประกอบหน้าที่อะไร ไม่ได้บอกไว้ว่าควรทำอะไร จะลงจากรถ ควรทำอะไร ลงจากเรือบินควรทำอย่างไร หรือว่าอะไรๆ... ไม่ได้บอก ไม่ได้คิด ไม่ได้ฝึกอย่างนั้น จะไปก็ไปเฉยๆไปแล้วก็ลืมข้าวลืมของอะไรไว้ เพราะรีบร้อน จะลงเกินไป จนลืมสิ่งที่ตัวควรจะนำไปด้วย

ทำสิ่งใดต้องกำหนดรู้

อันนี้เป็นเรื่องที่ต้องแก้เหมือนกัน..คือต้องหักแก้ไข ทำอะไรก็ต้องกำหนดรู้ ว่าเราได้ทำอะไร...ใส่กุญแจแล้ว ปิคประตูแล้ว ปิคหน้าต่างแล้ว เวลาปิคอยู่ก็รู้ว่ากำลังปิคหน้าต่าง กำลังปิคประตู กำลังใส่กุญแจ ไม่คั่งงั้น วิดกไปในที่ไหนๆ ทำให้เสียสุขภาพจิตคือคิดว่า “เอ๊ะ! นี่กุใส่กุญแจห้องแล้วหรือยัง? ปิคหน้าต่างแล้วหรือยัง?” ของนั้นควรวางไว้ในที่ไม่ให้ใครเห็น เก็บวางแล้วหรือยัง...นี่ยุ่งใจ

เคยบ้างไหม? โยมเคยเป็นอย่างนี้บ้างไหม?

นั่นแหละถ้าเป็นบ่อยๆมันจะเสียหาย คือ “เป็นคนขี้หลงขี้ลืม” เฉลอบ่อยๆ

บางทีปิคประตูใส่กุญแจแล้ว เดินไปแล้ว...เดินกลับมาเขย่า เพราะเวลาใส่ไม่รู้ตัวใส่กุญแจ เลยต้องมาคลำดู คลำดูก็นึกได้ว่า “อ้อ! ใส่แล้ว” เสียเวลาเดินไปเดินมา บางทีไปนึกได้ในรถว่า “เอ! กุใส่กุญแจหรือเปล่า?” ลืมเรื่องนั้นหรือเปล่า?

นี่...เรื่องมันเป็นอย่างนั้น คงจะมีแก่ทุกๆคน อาจมีได้ถ้าเราไม่กำหนดสติไว้

สติเป็นสิ่งที่ต้องใช้ทุกเมื่อ

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสว่า...

สติ สัมผัสตะ ปัตถิยา

สติเป็นสิ่งที่ต้องใช้ทุกเมื่อ

ต้องใช้ทุกเหตุการณ์ทุกเรื่องในชีวิตของเรา ไม่ใช่แล้วมันก็เกิดเรื่องเฉล
...ประมาณ...ทำอะไรไม่มีสติ บางทีเฉลขาดทุน เช่นว่า เขียนเช็คให้เขา
จะเขียนสักห้าพัน นึกกลายเป็นห้าหมื่นไป...ลืมไป เดิมศูนย์เข้าไปอีกตัวหนึ่ง
ไอ้ศูนย์ถูกเขียนมีมันมีค่าเหลือเกิน...เฉลไปได้ หรือว่าเขียนเลขห้าพันใส่
เป็นห้าหมื่น แต่ตัวหนังสือมันห้าพัน ไม่ตรงกัน ไม่ได้อ่านทบทวนก็ส่งไปธนาคาร
ธนาคารก็จ่ายไม่ได้ เพราะเลขและตัวหนังสือไม่ตรงกัน เกิดเป็นปัญหาอะไร
ต่างๆ มีบ่อยๆ เรื่องนั้นเรื่องนี้

เวลาลงจากรถ บางทีก็ปัดกัญแจ...ใส่เลย ล็อคเลย “อ้าว! ลืมไป
ทิ้งกัญแจไว้ในรถแล้ว” เสรีจระกกลับมาจะเข้ารถได้อย่างไร...เป็นปัญหา ต้องไป
หาช่างมาเปิดประตูให้ ช่างเขาก็เก่งนะ เปิดหูช่างได้...เปิดได้ เขาก็คงจะ
ชำนาญ ต้องเสียสตางค์ให้เขาอีกค่าเปิดประตูนี้...เพราะว่าขาดสติ ไม่มีสติ
ควบคุมจิตใจ

สติปัญญา การมีสติอยู่ในทุกอิริยาบถ

การเจริญภาวนา ที่เรียกว่า “สติปัญญา”

เจริญสติปัญญา หมายความว่า มีสติอยู่ในเรื่องนั้นๆ มีสติในการเดิน
มีสติในการจะนั่ง จะลุกขึ้น จะคู่แขน จะเหยียดแขน จะจับอะไร ทำอะไร

ทุกอย่าง ต้องหัก หักให้ทำ ฉะนั้นถ้าเราไปเห็นคนเจริญภาวนาเรื่องสติ
 นี้จะเห็นว่าเดินช้าๆ ยกเท้าขึ้นไปข้างหน้า แล้วก็ลงช้าๆ เหมือนกับเพิ่งหักเดิน
 อย่างนั้น ทำไมให้ทำอย่างนั้น? ก็เพื่อให้กำหนดระยะเวลาของการยกเท้าขึ้น...
 ก้าวเท้าไป... เอาเท้าลง... แล้วก็ยกอีกเท้าหนึ่งให้มีกำหนดรู้ ถ้าไม่รู้... คึง
 กลับมา ก้าวไปใหม่ ยึดแขนออกไปโดยไม่รู้... คึงกลับมา ยึดออกไปใหม่ ยึดด้วย
 ความรู้สึกตัวที่กำลังยึดแขนออกไป กำลังจับของนั้น กำลังยกขึ้น กำลังวางของ
 ให้กำหนด นั่นคือการฝึกหัดขั้นต้น ทำให้มันคุ้นเคยในเรื่องเกี่ยวกับสติ

เราจึงเห็นว่าคนไปภาวนานี้ หักเดิน หักนั่ง เวลาจะนั่งก็ค่อยๆ นั่งลงไป
 ให้รู้ตัว พอสะโพกถึงพื้นให้รู้ว่าสะโพกกำลังถึงพื้น กำลังทำอะไรต้องกำหนด
 ทุกอิริยาบถ ฝึกไว้ให้มันเคยชิน แต่ว่าครูผู้สอนนี้ไม่ได้อธิบายให้ลูกศิษย์เข้าใจ
 ไปทำเฉพาะเวลาฝึกหัด กลับบ้านไม่เอามาใช้ ไม่ได้เอามาใช้ นี่มันไม่ถูกต้อง

เราไปฝึกอะไรก็ตาม กลับบ้านต้องเอาสิ่งนั้นมาใช้ เช่น “ฝึกสติ”
 ก็ต้องเอาสตินั้นมาใช้ที่บ้าน

เฉลอ หลงลืม คือไม่มีสติ

ในการประกอบธุรกิจการงานทุกวันทุกเวลา ให้คอยกำหนดรู้ในเรื่อง
 อะไรต่างๆ ติดต่อกับใครด้วยเรื่องอะไรที่สำคัญสำคัญอย่างไร บางทีต้องบันทึกไว้
 เพื่อกันลืม การกระทำอย่างนั้นเรียกว่า ทำด้วยความมีสติ

ถ้าเราทำอะไรด้วยความมีสติ

ความเผลอมันก็ไม่มี ความหลงลืมก็ไม่มี แล้วเราก็ไม่เสียท่าใคร

แต่ถ้าเราเผลอ... ก็เสียท่าคนอื่นได้ง่าย เพราะคนอื่นเขาคอยจ้องให้เรา
 เผลออยู่เหมือนกัน

ความเฉลอ คือ ไม่มีสติ นั่นเอง

ถ้าใครทำอะไรด้วยความไม่มีสติ คนที่เขาอยากได้โอกาสเขาก็คือใจ คือใจว่ามันเฉลอแล้วถูกต้องเอาตอนนี้แหละ เอาอะไรให้มันได้เปรียบ สัญญาที่ได้เปรียบ การทำอะไรที่ได้เปรียบเพราะเราเฉลอ...คู่สัญญาเฉลอ ประมาท เขาก็ได้เปรียบ เพียงแต่เราเฉลอนิดเดียว เราก็เสียเปรียบคนอื่นเสียแล้ว ถ้าคิดเป็นเงินบางทีมาก เป็นแสนเป็นล้าน นิดเดียว...ขาดสตินิดเดียว เฉลอเป็นแสนเป็นล้าน

แต่ถ้าเราคุมสติไว้ได้ มันไม่ต้องเสียเงินมากมายอย่างนั้น อันนี้เป็นเรื่องที่เขา “สติ” ไปใช้ควบคุมอะไรทุกอย่าง

ธรรมะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวัน

เวลามาวัดแล้วก็หัดนั่ง หัดเดินเรียบร้อย พอกลับไปถึงบ้าน ใจร้อนใจเร็ว...ไม่ได้ควบคุม ความจริงนั้นต้องเอาไปใช้ในขณะอยู่บ้าน ทำที่วัดได้ คล่องแคล่วแล้ว ไปบ้านก็ต้องเอาไปใช้ ใช้ในเมื่อมีอะไรมากระทบ อย่าเป็นคนประเภทที่รุนแรงในเรื่องอารมณ์ อะไรมากระทบก็ไม่รู้ว่าเพราะมีสติกำกับ ใจมันรู้ทันรู้เท่าในเรื่องนั้นๆ ไม่เฉลอ ไม่ประมาท ไม่พูดอะไรผิดพลาด ไม่ทำอะไรผิดพลาด ไม่แสดงอาการกริยาใดๆที่ใครจะยับยั้งได้ว่า “ไปวัดทุกวัน แต่ทำไมเป็นอย่างนั้น”

นี่แสดงว่า ...

เราไม่ได้เอาหลักธรรมที่มาเรียนนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อเราไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน เราก็ได้รับผลคั่งที่กล่าว ทำให้คนอื่นไม่เลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนา

เช่นคุณยายมาวัดพอกลับไปถึงบ้านก็อารมณ์เดิมไม่เปลี่ยนแปลง หลานๆ ก็นึกว่า “เอ! คุณยายไปวัดก็ไม่เห็นได้อะไร ยังหุนหันพลันแล่น ใจร้อน ใจเร็ว อยู่อย่างนั้นแหละ” แล้วเด็กเหล่านั้นก็ไม่อยากจะมาวัด เป็นการปิดกั้นทางไม่ให้คนอื่นเดิน ทำให้เสียหายมีใช้น้อย แต่ถ้าหากว่าเราเอาหลักธรรมะไปใช้ ทำให้คนที่ได้เห็นเราทำอย่างนั้น เขาเลื่อมใสเขาชมว่าคุณยายไปวัดดี คุณย่าไปวัดดี คุณปู่คุณตาไปวัดดีเอาธรรมะกลับมาใช้ จิตใจสงบเยือกเย็น มีเหตุ มีผล จะพูดจะจาอะไรก็ไม่รุนแรง ใช้ถ้อยคำสุภาพนิมนวลชวนฟัง มันได้ประโยชน์ ทำให้เด็กๆ ลูกหลานทั้งหลายนั้นเลื่อมใสศรัทธา เห็นว่าธรรมะมีประโยชน์แก่ชีวิตจริงๆ นี่มันเกิดมาจากอะไร เกิดจากเราเอาไปใช้

ใช้ไม่เป็นก็ไม่เกิดประโยชน์

เหมือนรับยาจากหมอแล้วต้องเอาไปรับประทานให้ถูกตรงตามที่หมอสั่ง ไม่ใช่ได้ยาแล้วเอาไปวางไว้ข้างเตียงนอน นอนครางอยู่อย่างนั้น ไม่กินยา สักที ใช้ยาไม่เป็นมันก็ไม่เกิดประโยชน์

เหมือนกับพระองค์หนึ่งในสมัยโน้น ท่านเจริญภาวนาในพรรษา ตั้งจิตอธิษฐานว่า “ไม่นอนตลอดพรรษา” พอถึงเดือนที่สองก็เกิดเรื่อง ตาเป็นโรค... เพราะไม่นอน ตาแดง... น้ำตาเยิ้ม แล้วหมอบุญชำนานูทางโรคตามาเห็นเข้า “โอ! พระคุณเจ้าเป็นอย่างไร ทำไมตาแดงก้ำอย่างนั้น?” “อาตมาไม่นอน!!” “อ้าว! ทำไมไม่นอน... นอนเสียบ้างสิ พักผ่อนเสียบ้างจะได้หายโรค ไม่ได้การแล้วผมจะเอายามาให้” หมอบุญชำนานู... ท่านไม่นอนหยอด หยอดคานี้ไม่นอนหยอดแล้วยาจะซึมเข้าไปได้อย่างไร นั่งหยอดเอียงตัวนิดหน่อยแล้วหยอด มันก็ไหลลงมาตามแก้ม... ไม่ได้เรื่อง

๗ วัน หมอมาเยี่ยม.. “เป็นไง พระคุณเจ้า ยาที่ผมให้ใช้ได้ไหม?”

“ใช่ แต่มันก็อย่างนี้แหละ”

“เอ๊ะ! ทำไมอย่างนี้ล่ะ ยาผมคินะ ให้ใครใช้ก็หายทุกราย”

หมอสงสัยทำไมยาไม่เกิดประโยชน์

ถามว่า “ท่านหยอดยาหรือเปล่า?”

“หยอด”

“หยอดอย่างไร?” “นั่งหยอด”

หมอบอกว่า “อ้าว! พระคุณเจ้า หยอดตามันต้องนอนสิ”

“ไม่ได้! อาตมาตั้งจิตอธิษฐานจะไม่นอน นอนได้อย่างไรล่ะ”

นี่เรียกว่าตั้งเกินไป เลยไม่นอนหยอด

ผลที่สุดหมอบอกว่า “อย่าเที่ยวพูดกับใครๆว่าผมเอายา มารักษาท่าน”

เสียชื่อ เพราะรักษาเขาหายทั้งนั้น แต่รักษาพระไม่หาย เคี้ยวพระไปพูดว่า “หมอนั้นเขาให้ยามาแล้ว แต่มันก็อย่างนั้นแหละ” หมอจะเสียชื่อ

เลยบอกว่า . . .

“ได้ทำอย่างพูดกับใครๆเรื่องนี้เป็นอันขาด แต่ถ้าได้ทำอยากจะหาย จากโรค ท่านจะต้องนอน”

ท่านก็บอกว่า “ต้องปรึกษาคุณก่อน” คือปรึกษากับตัวเองว่าจะนั่งหรือนอน ถ้านอนก็ผิดกติกา ถ้านั่งก็ถูกต้อง

“ช่างหัวมัน! ลูกตานี้ ไม่เห็นก็ไม่เป็นไร”

ท่านหนักไปในทางเคร่ง เลยไม่นอน

ผลที่สุดตาบอด!! พอดอกพรรษาตาบอด แต่ว่ากิเลสก็ล่องหนไป เหมือนกัน เป็นพระอรหันต์ไปเหมือนกัน นี่เรียกว่าท่านทำอย่างตั้งไปหน่อย แต่ว่าในแง่ว่าเอาจริงเอาจังมันก็ได้ใช้ แต่เอาจริงเอาจังเกินพอดี อย่างนี้มันก็ได้ เหมือนกัน

ไม่ตึง ไม่หย่อน เอาแค่พอดี

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราเดินสายกลาง คือ ความพอดีๆ ไม่ตึง ไม่หย่อน ให้เกิดความพอดีเท่านั้น เช่น หยอกคานี้ เอนหลังลงไปสักหน่อย แล้วมันก็จะเสียหายอะไร ไม่ใช่แก่งนอนเพื่อให้หลับ เพื่อให้ได้ความสบายจากการนอน นอนหยอกคานี้มันไม่ได้เสียหาย แต่ท่านก็เคร่งเกินไปจนตาบอดอย่างนี้ก็มีเหมือนกัน

ฉะนั้น . . .

ธรรมะที่เราเอาไปใช้ ต้องใช้ให้ถูก

ต้องใช้ให้เป็น ให้เกิดประโยชน์

ใช้ไม่ถูก ไม่เป็นธรรม ก็ไม่เกิดประโยชน์แก่เรา

และ . . . ทำให้คนอื่นไม่เสื่อมใสด้วย

กำหนดสติไว้เสมอ เผลอไม่ได้!!

ฉะนั้น เราจึงต้องใช้สติกำหนดเอาไว้เสมอ...เผลอไม่ได้ ถ้าเผลอไปก็ให้รู้ว่า แหม! พอเผลอไปนิดเดียวเสียหายไปเยอะแยะ ต่อไปเราจะต้องไม่เผลอ การที่จะไม่เผลอ เราก็ต้องคอยระลึกไว้ตลอดเวลาคอยเตือนไว้ จะทำอะไรก็ทำตามที่เคยทำ...ทำจนชิน พอชินแล้วแม้ไม่ตั้งใจทำ มันก็เป็นของมันเอง พอชินแล้วมันเป็นโดยอัตโนมัติ

เหมือนคนขับรถเป็นแล้วเหยียบห้ามล้อ จับโน้นจับนี้ มันเป็นของมันเอง โดยอัตโนมัติ หรือคนที่พิมพ์คึก ๑๐ นิ้ว พอเก่งแล้วหลับตาคึกก็ได้ มือมันเคลื่อนไปได้เองตามแนวของตัวพิมพ์ที่เขาได้ทำไว้ ตาไม่ต้องดูก็ได้ คนตาบอด

จึงพิมพ์ได้เพราะอะไร? คนตาบอดนั้นหากินในทางเป็นเสมือนพิมพ์คืดเยอะ
ตาไม่เห็นหรือแต่พิมพ์คืดได้ ใช้ตัวอักษรพิเศษคลำเอา หรือว่ามีคนอ่านให้
แล้วก็พิมพ์ไป พิมพ์ได้คล่องแคล่วไม่ค่อยผิดพลาดด้วย...เพราะชำนาญ

ในเรื่องการปฏิบัตินี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำจนชินแล้ว มันก็เป็น
นิสัย เป็นเรื่องที่มีมันเป็นของมัน โดยอัตโนมัติ ไม่ต้องไปตั้งใจทำแล้ว...มัน
เป็นเอง แต่ถ้าใหม่นี้ต้องตั้งใจที่จะทำ ต้องควบคุมอยู่ตลอดเวลา ไม่เผลอ
ไม่ประมาท พอเป็นแล้วมันก็เป็นของมันเอง

“ตัดตอน”

เหมือนพระอรหันต์ พระอรหันต์นี้เขาเรียกว่า “สทาสโต” สทาสโต
แปลว่า มีสติทุกเมื่อ ท่านเคยเป็นอย่างนั้นเสียแล้ว ท่านมีสติทุกเมื่อ อะไร
มากระทบก็ไม่เกิดอะไร รูปมากระทบตา ก็เพียงลึกว่ากระทบ เสียงมากระทบหู
ก็ลึกว่ากระทบ กลิ่นกระทบจมูกก็ลึกว่ากระทบ ลึนกระทบสิ่งไรก็ลึกว่ากระทบ
สิ่งนั้น ภายได้สัมผัสถูกต้องอะไรก็ลึกว่าภายได้สัมผัส ไม่มีการปรุงแต่ง ไม่มี
อะไรมากไปกว่านั้น เพราะสติมันมาบังคับ มาตัดตอนไว้เสียแล้ว

เหมือนน้ำที่เรารกลงไปบนไฟ ไฟมันก็ติดกับเชื้อไม่ได้ เพราะน้ำมันไป
ขวางไว้ น้ำนั้นไม่ใช่ดับไฟ แต่ไปกั้นเชื้อไม่ให้ติดกับไฟ หรือไม่ให้ไฟลามไปถึงเชื้อ
เมื่อไฟไม่สามารถจะไปถึงเชื้อได้ เพราะมีน้ำกั้นไว้ไฟมันก็ดับของมันโดยธรรมชาติ

ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจเรานี้เหมือนกัน มันเกิดเพราะเราไม่ได้ตัด
ต้นตอ ไม่ได้ตัดกระแสของมัน เมื่อไม่ได้ตัดกระแสมันก็เดินไปตามสายทาง
ของมัน เดินไปตามสายทาง มันก็เกิดอะไรขึ้นตามลำดับ

เช่น . . .

ตาเห็นรูปก็มีความรู้ทางตา ตา+รูป+ความรู้ทางตา ก็เป็น “ผัสสะ” พอเกิดผัสสะมันก็เกิด “เวทนา” คือยินดียินร้าย หรือว่าอยู่กลางๆ ต่อจากเวทนาจึงเกิด “ความอยากได้” คือ “ตัณหา” แล้วก็ “อุปาทาน” คือ “ความยึดถือ” เอาสิ่งนั้นไปฝังไว้ในใจ เรียกว่า สร้าง “ภพ” สร้าง “ชาติ” คือสร้างสภาวะที่เกิดขึ้นในใจไว้ในรูปอย่างนั้น สิ่งนั้นก็เกิดติดต่อกันเรื่อยไปไม่หยุดยั้ง เวลานานมันก็ไปกันใหญ่ สร้างปัญหาขึ้นในชีวิตของเรามากมาย ก็เพราะเราเฉลอตรงคันตอนิคเดียว เฉลอตรงที่รูปกระทบตาแล้วไม่ระวังทำให้เกิดอะไรต่อไป

แต่ถ้าเราระวังไว้ก็เพียงสักแต่ว่าได้เห็น ได้ยิน ได้ดม ได้ชิม ได้ลิ้มรส มันไม่เกิดอะไรขึ้นมาในใจ เพราะตัวสติเข้ามาทันไว้ทันห่วงที่ เราก็ดูไม่เปลี่ยนสภาพทางจิตใจของเรา

กำหนดแล้วคิดด้วยปัญญา...สักแต่ว่า

เราจึงต้องคอยกำหนดไว้ เมื่อตาเห็นรูป...กำหนดรู้ว่ามันเพียงสักแต่ว่ารูปที่เราได้เห็นเท่านั้น ไม่มีอะไรที่น่ารัก น่าเอา น่าเป็น คิดไว้ด้วยปัญญา ต้องคิดไว้บ่อยๆ ทำในใจไว้บ่อยๆ ว่า “ไม่มีอะไรน่ารัก ไม่มีอะไรน่าเอา ไม่มีอะไรน่าเป็น” เราทำไปตามหน้าที่ ทำงานไปตามหน้าที่ที่เราได้รับมอบหมาย เป็นอะไรก็ทำไปตามหน้าที่ ไม่มีกิเลสเข้ามาหนุนหลังให้เกิดความรักความชังในเรื่องนั้น เพียงสักแต่ว่า “ทำ” เท่านั้นเอง อะไรมันจะเกิดขึ้นมันก็เกิดตามธรรมชาติ แต่จิตไม่เข้าไปยึดมั่นถือมั่นในสิ่งนั้น เราก็จะมีความสุขสบายทางใจ

ที่เราเป็นทุกข์กันอยู่ก็เพราะว่าเราไปยึดติดสิ่งนั้น เอาสิ่งนั้นมาครุ่นคิด เหตุอย่างหนึ่งเกิดขึ้นที่โน้น เรามาเสียไกลแล้วก็อุทิศสัพพัตถ์มาช่วย เอามานั่งคิคนั่งนึก “เออ! มันทำกูอย่างนั้นอย่างนี้ เจ็บใจนัก ไม่ได้ ต้องแก้แค้น”

ไปกันใหญ่แล้ว เกิดโกรธ เกิดเกลียด เกิดพยาบาท อาฆาตจองเวร ยาวไปตามสาย ครอบโคที่เราไม่มีสติ มันก็ไปเรื่อย

เหมือนไฟไหม้ทุ่ง มันก็ไหม้เรื่อยไป ถ้าเราไม่รู้...เราไม่คิดดับไฟ ไม้จันทมคทุ้งป่าก็ไหม้หมด แต่พอเรารู้...เราก็วิ่งไปตัดไม้มาตีกระแสไฟ ให้มันดับ เอน้ำมารดขวางไว้ ไฟมันก็หยุดเพียงนั้น มันไปไม่ได้

ดับกระแสแห่งกิเลสด้วยสติปัญญา

กระแสแห่งกิเลสที่เกิดขึ้นในใจนี้ก็เหมือนกัน

มันเกิดไปตามเส้นทางของมัน...เราสกัดไม่ได้

เมื่อสกัดไม่ได้...มันก็ไปของมันเรื่อย

เกิดความรู้สึก เป็นสุขเป็นทุกข์ เกิดความยึดมั่นถือมั่น

เกิดตัณหา ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น

แล้วก็ครุ่นคิดอยู่ในเรื่องนั้น

. . . เป็นภพเป็นชาติขึ้นในใจของเรา

เราหยุดมันไม่อยู่ มันไปมากแล้ว แล้วก็ไปบ่อยๆ

กระแสจิตมันพุ่งไปในทางอย่างนั้น

ให้สังเกตดูง่ายๆ เช่นเราชอบใจพอใจในเรื่องอะไร จิตก็ไปอยู่ในเรื่องนั้น นึกอยู่แต่เรื่องนั้น ฝันอยู่แต่เรื่องนั้น...คนเล่นม้าแข่ง ไปสนามม้า จิตมันก็คิดแต่เรื่องม้าอยู่ตลอดเวลา พวกเล่นไพ่ก็คิดเรื่องไพ่ คนไปเที่ยวสนุกก็คิดแต่เรื่องสนุก แต่คนที่รักงานก็คิดแต่เรื่องงานอยู่ตลอดเวลา แม้นอนก็ฝันถึงงาน ฝันถึงเรื่องที่จะทำ...จิตทำงานไม่หยุด แม้หลับแล้วมันก็ยังทำงานอยู่ อย่างนี้ก็มากไปหน่อย ควรจะหยุดบ้าง พักบ้าง พักใจเสียบ้าง

สติปัญญาหนุนหลังการกระทำ

“การพักใจ” นั่นก็คือไม่ครุ่นคิดถึงเรื่องนั้น ไม่วิตกกังวลในเรื่องนั้น แต่เราปล่อยให้วางไว้ก่อน ถึงเวลาค่อยว่ากันใหม่ พอถึงเวลาก็จับขึ้นมา ทำด้วยสติปัญญาด้วยความรู้ว่า ...

“นี่เป็นหน้าที่ของฉัน ฉันจะต้องทำสิ่งนี้ด้วยความรู้เท่าทัน ด้วยสติปัญญา จะไม่ทำด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง หรือด้วยอำนาจวิษยาพยายาม ไม่ให้กิเลสหนุนหลัง แต่ให้สติปัญญาหนุนหลังการกระทำ”

ถ้าเรามีสติปัญญาหนุนหลังการกระทำ ผลการกระทำนั้นเรียบร้อย ไม่กระทบกระเทือนใคร ไม่สร้างปัญหาความทุกข์ความเดือดร้อนให้เกิดขึ้น แก่ใครแม้แต่น้อย เพราะสติปัญญาหนุน

ทำด้วยกิเลสหนุนหลัง นั้นแหละตกนรก

แต่ถ้ากิเลสหนุน ความโลภหนุน ความโกรธ ความหลง ความพยายาม เจ็บแค้นในใจ...หนุนหลัง มันก็ผลิออกมาเป็นความร้อนออกร้อนใจ ทำด้วยความร้อนไม่ได้ทำความสงบเย็น แล้วเราก็เป็นทุกข์ตลอดเวลาเผาตนเองให้ร้อนอยู่ตลอดเวลา นั้นแหละตกนรกแล้ว

นรกมันอยู่ที่ร้อนออกร้อนใจ ร้อนเหมือนไฟเผา ใจมันร้อน เย็นไม่เป็น สงบไม่เป็น สว่างไม่เป็น มันก็เป็นทุกข์ไม่หยุด ไม่จบกันสักที

แล้วเราก็ไม่รู้ว่ามันเกิดจากอะไร? วิถีทางของสิ่งนั้นคืออะไร?...เราไม่รู้ แก้ไม่ได้ เพราะไม่รู้เส้นทางที่เราจะแก้ เพราะเราไม่ได้ศึกษาอย่างละเอียดในเรื่องอย่างนั้น

อย่าทำตนเป็นเหมือนเด็กติดตุ๊กตา

ความจริงเรื่องอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าท่านสอนไว้ละเอียดอยู่แล้ว
เส้นทางของสิ่งเหล่านี้ ท่านวางไว้ละเอียดว่า จะสกัดตรงไหน สกัดด้วยสติ
ปัญญาตรงไหน..แต่เราไม่ฝึกไม่สนใจ เพราะเราเพลินกับสิ่งที่เราได้รับ

เพลินเหมือนเด็กเล่นตุ๊กตา พอได้ตุ๊กตาแล้ว แหม! ถือไว้ไม่วางเลย
กอดไว้เรื่อย กินข้าวก็ต้องเอาไปไว้ใกล้ๆ นอนก็ต้องไปนอนกอดตุ๊กตา ถ้าตื่น
ขึ้นมาตุ๊กตาหาย...ร้องแวงเลย ตุ๊กตาหาย!!! พอเอาตุ๊กตามาวางให้ก็หยุดร้อง
นั่นเด็กเป็นอย่างนั้น

แล้วเราผู้ใหญ่นี้เป็นเหมือนเด็กบ้างหรือเปล่า คิดตุ๊กตาบ้างหรือเปล่า
คือติดวัตถุ ติดอารมณ์ที่มันมากระทบ แล้วก็หลงเพลินไปกับสิ่งที่ติดนั้น
นั่นแหละ เหมือนเด็กติดตุ๊กตา

เราเห็นเด็กก็ไปว่าเด็กว่า“เฮ้ย! มันเมาตุ๊กตา” แล้วผู้ใหญ่เราไม่เมา
ในเรื่องอะไรหรือในเรื่องอารมณ์ต่างๆที่มากระทบก็เมาไปกับเรื่องนั้นๆ เผลอไป
ติดเรื่องนั้น ติดเรื่องนั้น วุ่นอยู่กับเรื่องนั้น ถ้าไม่ได้คังใจก็มีปัญหาคือความทุกข์
ความเคียดแค้น เป็นบ่อยๆเหมือนกัน

หลงมัวเมาสิ่งใดก็เป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น

เด็กกับผู้ใหญ่ก็มีอารมณ์เท่ากัน มีความรู้สึกก็แบบเดียวกัน แต่ผู้ใหญ่
มักจะคุเด็กว่า “ไม่ถูก” แต่ไอ้เราไม่ถูก ไม่ได้คุตัวเอง ไม่ได้ชี้บอกให้ตัวเอง
เข้าใจว่า อะไรมันเป็นอะไรที่ถูกต้อง เราจึงอยู่ในสภาพหลงมัวเมาในสิ่ง
เหล่านั้น แล้วก็ทุกข์กับสิ่งนั้น

เช่น นั่งคิคนั่งชันถึงสิ่งที่มันผ่านไป แล้ว มันเลยไปตั้ง ๕ ปี ๑๐ ปี ผ่านพ้นไปแล้วเราก็ก็นั่งคิกลับมานั่งคิกด้วยความรู้สึกที่เสียใจบ้าง คิใจบ้าง นั่งชันนั่นเอง ชันไปในเรื่องนั้น เพื่อไปในเรื่องนั้น แล้วก็นั่งกลุ้มใจ เป็นทุกข์ไม่เข้าเรื่อง

ชีวิตรอกปลดปล่อยด้วยสติปัญญา

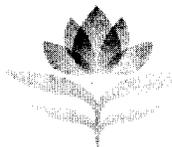
นี่เขาเรียกว่า ขาคสติปัญญา ไม่ได้มีความรู้สึกว่าจะทำอะไร ทุกข์เรื่องอะไร คิใจเรื่องอะไร ชันถึงเรื่องอะไร ไม่เคยตั้งปัญหา ตามโดยวิธีนั้น มีแต่ว่าไหลไป เหมือนกับน้ำเซียวไหลแรงเหลือเกิน พักอะไรพังไปหมด ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีหายไป ความคิดนึกในทางที่คิงามหายไป เหลือแต่อารมณ์นั้น ผูกมัดจิตใจของเรา เราก็ก็นั่งถูกลงโทษตลอดเวลา

ตัวเราเองแหละที่ลงโทษตัวเราเอง คนอื่นลงโทษให้มันเล็กน้อย ลงโทษได้แต่เพียงทางกาย แต่เราลงโทษตัวเองมันหนัก เพราะลงโทษทางจิตทางวิญญาณ เขาจับเราไปขังไว้ในกรง..ไม่เป็นไร แต่เราเอาใจเราขังไว้ในอารมณ์ที่ก่อปัญหานี้แหละมันรุนแรง จึงควรจะได้รีบออกจากสิ่งนั้นด้วยสติปัญญา ด้วยความรู้เท่ารู้ทันอยู่เสมอ จึงจะเอาตัวรอดปลดปล่อยได้

คงได้แสดงมากก็พอสมควรแก่เวลาแล้ว

จึงขอยุติการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงเท่านี้

ขอให้ญาติโยมเจริญด้วยสติปัญญาทุกวินาทีของชีวิตทุกๆท่านเทอญ

เนื้อแท้เป็นความทุกข์

... พระพุทธศาสนา ...

มองโลกในแง่ไหน?

ตอบได้ว่าไม่ได้มองในแง่ดีหรือร้าย

แต่ ว่า

มองในแง่ที่มันเป็นอย่างจริงๆ

คือมันมีความทุกข์

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า

โลกนี้มีความทุกข์หรือเต็มไปด้วยความทุกข์

ก็เพราะว่าสภาพความเป็นจริงมันอยู่ในรูปร่างนั้น

มันไม่มีอะไรที่เรียกว่าเป็นสุข

ความสุขนั้นไม่ใช่ของจริง

มันเป็นของที่เรียกว่า “ปลอม” เกิดขึ้น

... เนื้อแท้มันเป็นความทุกข์ ...

ความบกพร่องที่ไม่รู้จักปรับตัวเอง

ในทางพุทธศาสนาของเรานั้นสอนให้เรารู้จักตัวเอง
รู้จักตัวเองในแง่ขั้นต้นก็มี ขั้นสูงขึ้นไปก็มี
ในแง่ขั้นต้นก็เรียกว่ารู้จักตัวเองในแง่ศีลธรรม
เพื่อจะได้อยู่ในสังคมโลกด้วยความสบายใจ
ไม่อยู่อย่างเป็นทุกข์ ไม่อยู่อย่างเดือดร้อนใจ
นี่เป็นเรื่องของศีลธรรมขั้นต้นๆ
คืออยู่กับคนอื่นได้ เข้ากับคนอื่นได้
บางคนมันเข้ากับใครไม่ได้ อยู่กับคนอื่นไม่ได้
... อยู่คนเดียวได้ ...

แต่พอไปอยู่กับคนอื่นก็ไม่รู้จักปรับตัวเองเพื่อให้เหมาะกับคนอื่น
แล้วก็อยู่ด้วยความกลุ้มใจ

มีความทุกข์ความเดือดร้อนเกิดขึ้นในใจตลอดเวลา
อันนี้คือความบกพร่องที่ไม่รู้จักปรับตัวเองให้เหมาะสมกับสิ่งที่เราอยู่ด้วย

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงปู่บุญญา นันทิกขุ)

มีเพียงอันเดียว

หลักธรรมของพระพุทธเจ้า

ถ้าเรานำเอามาปฏิบัติแล้วมันทำให้เกิดความกลมเกลียว

เกิดความสนิทสนมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับคนอื่น

แต่ถ้าเป็นไปเพื่อความแตกแยกแล้ว...ไม่ใช่

ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้า

เพราะพระพุทธเจ้าไม่สอนให้แตกความสามัคคี

แต่สอนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้ได้

...หลักการของพระพุทธศาสนาอยู่ที่ความถูกต้อง...

แล้วทุกคนต้องคิดให้ถูกต้อง ทำให้ถูกต้อง พุคิให้ถูกต้อง

มัน ก็ เข้า กัน ได้

เพราะความถูกต้องมีอันเดียว ไม่ใช่มีหลายอัน

ความสะอาดมันก็มีอันเดียว ความสงบก็มีอันเดียว

... ความ สว่าง มัน ก็ มี เพียง อัน เดียว ...

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงปู่บัว ญาณันท์ กฤษ)

ชีวิตที่มีขอบเขต

...ในชีวิตของคนเรา...

ต้องมีอะไรบางอย่างเป็นสิ่งป้องกันเรา

ไม่ให้ออกไปนอกกลุ่มนอกรทาง

เรียกว่าเป็นรั้วเป็นคอกไว้

รั้วคอกที่จะกั้นคนไว้ให้อยู่ในกรอบ ก็คือหลักศีลธรรม

การปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรม

ก็คือการกำจัดตัวเองให้มีขอบเขต

ที่จะคิด ที่จะพูด ที่จะทำ ให้เป็นไปในขอบเขตนั้น

ถ้าเราต้องการความสุข เราต้องการอยู่อย่างสบาย

เราก็ต้องช่วยกันสร้างฐานะทางศีลธรรมให้เกิดขึ้น

ช่วยกันสร้างรั้วป้องกันจิตใจของเราไม่ให้ไหลไปนอกขอบเขต

คิดอะไรมีขอบเขต พูดอะไรมีขอบเขต

ทำอะไรก็ทำในขอบเขตที่จะไม่กระทบกระเทือนใครให้เกิดปัญหา

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญา นันทภิกขุ)

ธรรมค้ำมั่นเป็นอย่างนี้

... พระพุทธศาสนา ...

สอนให้เรา รู้ความจริงของสรรพสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง
ก็เพื่อให้เราไม่ต้องเป็นทุกข์ เมื่อสิ่งนั้นเปลี่ยนแปลงไป
เพราะสิ่งทั้งหลายต้องเปลี่ยนแปลงนั้น

มันหมายความว่า เป็นอยู่
ฉันไม่มีชีวิตอยู่ก็เพราะมันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
คนมีชีวิตก็เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

แต่ถ้าหยุดเปลี่ยนแปลงเมื่อใด

มันก็ต้องแตกดับเมื่อนั้น

การหยุดเปลี่ยนมันก็เป็นเรื่องธรรมดา

การเปลี่ยนมันก็เป็นเรื่องธรรมดา

เราจึงต้องรู้ว่าธรรมค้ำมั่นเป็นอย่างนี้

เราหนีจากความเป็นอย่างนี้ไปไม่ได้ ให้เข้าใจอย่างนั้น

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตญาณันท์ภิกขุ)

เห็นชัด จึ้น้อมใจเชื่อ

ความเห็นของคนอาจจะไม่ตรงกันก็ได้
เราจะไปบังคับใครๆ ให้มีความเห็นตรงกับเราเสมอ นั้น

... ย่อมเป็นไปไม่ได้ ...

แม้พระผู้มีพระภาคเจ้าเอง

พระองค์ก็ไม่ทรงบังคับใครให้มีความคิดเห็นตามแบบพระองค์

... พระองค์ ...

ทำหน้าที่แต่เพียงชี้แนะแนวทางตามทัศนะของพระองค์

ให้คนอื่นได้รับรู้ ได้เข้าใจ

แล้วเขาก็เอาไปคิดของเขาเอง

ว่าความคิดของพระองค์นั้นมันผิดหรือถูกอย่างไร

เมื่อเห็นชัดด้วยตนเองแล้ว

จึงจะน้อมใจเชื่อ ยอมรับในสิ่งนั้นต่อไป

นั่นคือวิธีการของพระพุทธรศาสนา

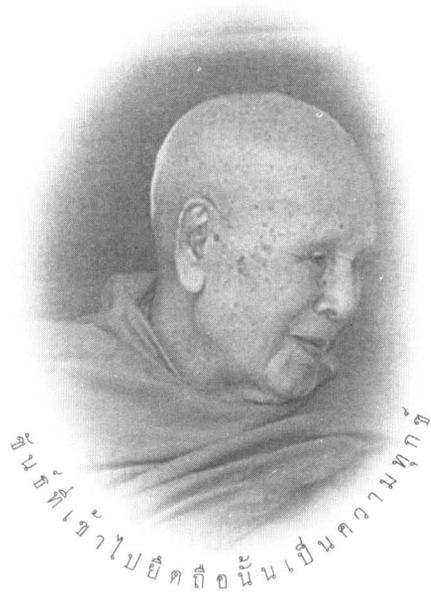
พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตานันทิกขุ)

เคล็ดลับของความดับทุกข์

ขั้นที่เข้าไปยึดถือนั้นเป็นความทุกข์

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธรศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

ความสมดุลของกายกับจิต

วันอาทิตย์...เป็นวันว่างจากงานฝ่ายกาย เราก็ชวนกันมาวัดเพื่อทำงานฝ่ายจิตฝ่ายวิญญาณ กายกับจิตนี้มันก็มีความสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา ความเหนื่อยกายก็เกี่ยวกับความเหนื่อยจิตด้วย แต่ว่าจิตเหนื่อย...กายก็พลอยเหนื่อยไปด้วย ร่างกายอ่อนแอ...จิตก็พลอยอ่อนแอไปด้วย เราจึงต้องมีการทำให้มันสมดุลคือให้เกิดความพอดีทั้งฝ่ายกายฝ่ายจิต

แต่ว่าส่วนมากเรามักจะสนใจแต่เรื่องของฝ่ายกาย ไม่ค่อยจะได้สนใจในเรื่องทางจิตมากนัก เวลาไม่มีปัญหาอะไรก็ไม่เป็นไร แต่ว่าเวลาที่มีเรื่องมีปัญหาเกิดขึ้นเมื่อไม่ได้เตรียมตัวทางใจไว้ปัญหาที่เกิดขึ้นมันก็นั่นแหละ

เตรียมตัวทางจิตทางวิญญาณ

ความจริงเรื่องมันไม่รุนแรง แต่ที่ความรู้สึกของเรามันรุนแรงเพราะเราไม่ได้เตรียมรับสถานการณ์ไว้ก่อน เมื่อไรเกิดขึ้นมันก็เป็นความทุกข์หนักในชีวิตคั้งที่เป็นอยู่แก่คนทั่วไป ที่ได้เกิดเป็นเช่นนั้นขึ้นมาก็เพราะว่า **เราไม่ได้เตรียมตัวไว้ก่อนในเรื่องทางจิตทางวิญญาณ** เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นก็รู้อยู่แล้วว่า จะแก้ได้อย่างไร หรือมาแก้กันปัญหาเฉพาะหน้า บางทีมันก็แก้ไม่ได้เพราะไม่ได้เตรียมตัวไว้ล่วงหน้า

เตรียมตัวทางค้ำฝ่ายโลกียะ

ในทางฝ่ายบ้านเมืองก็ต้องมีการเตรียมตัว เช่นทหารก็ต้องเตรียมตัว อยู่ตลอดเวลา ต้องฝึกการรบให้มีความเก่งกล้าสามารถ ให้รู้จักใช้อาวุธที่จะต้องใช้ เข้าใจยุทธวิธีในการที่จะต่อสู้ข้าศึก ฝ่ายเสนาธิการก็ต้องเตรียมพร้อมเพื่อต้อนรับสถานการณ์ ไม่ใช่ไปเตรียมกันตอนที่ข้าศึกประชิดเมือง แต่ต้องเตรียมแผนล่วงหน้าไว้ว่าเราจะทำอย่างไร ถ้าข้าศึกมาทางค้ำนั้นมาค้ำโน้นจะทำอย่างไร หรือว่าข้าศึกสมัยปัจจุบันนี้ไม่ใช่มันเดินเข้ามาเหมือนสมัยก่อน แต่ว่าเขาลอยมาในท้องฟ้า...มากระโคคร่มลงไปในบ้านในเมือง หรือมาทาง

เรือบินมาทิ้งระเบิด ก็ต้องเตรียมไว้ตลอดเวลาว่าจะทำอย่างไร เมื่อเหตุการณ์ เช่นนั้นเกิดขึ้นจะต่อสู้อย่างไร จะป้องกันอย่างไร ทุกอย่างต้องพร้อม เมื่อมีความพร้อม...ข้าศึกมารุกรานก็พอต่อสู้เอาตัวรอดได้

แต่ถ้าไม่ได้เตรียมพร้อม...เอาตัวไม่รอด เราก็พ่ายแพ้แก่ข้าศึก บ้านเมืองก็ต้องตกเป็นเมืองขึ้นของชนชาติอื่น ที่เราเห็นได้ง่ายว่า เพราะขาดการเตรียมตัวในด้านฝ่ายโลกียะก็มันเกิดปัญหา เกิดความทุกข์ทางใจ เหมือนกัน

เมื่อไม่เตรียมพร้อมก็ทุกข์หนัก

นี่เป็นเรื่องชีวิตของแต่ละบุคคล ถ้าเราไม่ได้เตรียมตัวไว้ให้พร้อม เมื่อมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น เราก็มีความทุกข์หนัก ไม่รู้ว่าจะแก้ความทุกข์นั้นอย่างไร เพราะไม่เตรียมตัวไว้ล่วงหน้า ปัญหาเกิดขึ้นก็เป็นเรื่องรุนแรงทั้งนั้น ไม่รู้จะแก้อย่างไร แม้จะมาฟังคำพระเทศน์สอนให้ฟังให้คิดนึกในทางที่จะแบ่งเบาความทุกข์ทางใจก็ทำไม่ได้ เพราะไม่ได้หัดทำไว้ก่อน เหมือนทหารที่ไม่ได้ซ้อมรบไว้ก่อน พอออกรบนี้จะไปทำท่ารบได้อย่างไร นักมวยที่ไม่ได้ฝึกการชกไว้ก่อน ขึ้นไปบนเวทีก็ทำท่าไม่ถูกต้อง ฝ่ายที่เขาฝึกไว้ดีแล้ว ก็ชกล้มคว่ำหน้าหงาย แล้วก็นับสิบก็ยังลุกไม่ขึ้น อันนี้เป็นการเสียเปรียบ

ในชีวิตเราแต่ละคนนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราเตรียมไม่พร้อมเราก็ต้องเสียเปรียบตลอดเวลา เสียเปรียบแก่ข้าศึกที่มาโจมตีตัวเราคือความทุกข์นั่นเอง ความทุกข์มาโจมตีเมื่อไหร่เราก็เสียเปรียบแก่ความทุกข์ เพราะเรานึกไม่ได้ที่จะต่อสู้กับความทุกข์เหล่านั้น ไม่มีปัญญาที่จะคิด ไม่มีสติที่จะนึกจะเตรียมตัวเพื่อการต่อสู้ เราก็ต้องเสียเปรียบเรื่อยไป เสียเปรียบข้าศึกที่มา

โงมตีเราเรื่อยไป อันนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตของคนทั่วไป บางทีเราก็อยู่กันสบายๆ ในครอบครัว แต่ทำไมได้คิดไว้ล่วงหน้าว่าอะไรมันจะเกิดขึ้นบ้าง ในครอบครัวของเรา ถ้าเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นเราจะแก้ปัญหาลักษณะไหน จะทำอย่างไร นี่ไม่ค่อยได้คิดไว้ก่อน

ในทางพระท่านถือว่า “อยู่ด้วยความประมาท”

อยู่ด้วยความประมาท ก็คือ ซาดการวางแผนในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ได้คิดไว้ว่าอะไรมันจะเกิด และเมื่อเกิดขึ้นเราจะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร...ไม่ได้เตรียมตัวไว้ก่อน เมื่อไม่ได้เตรียมตัว เขาเรียกว่า ถูกโงมตีโดยไม่รู้ตัว เราอาจจะถูกซาดักโงมตีโดยไม่รู้ตัวบ่อยๆ พอถูกโงมตีโดยไม่รู้ตัว เราก็กลับตัวไม่ทัน เกิดการตกอกตกใจชั่วขณะนี่คือผลเพราะไม่ได้เตรียมตัวไว้ล่วงหน้าในการที่จะจัดการกับสิ่งเหล่านั้น นี่เป็นปัญหาเป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเราทุกๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นหญิง เป็นชาย เป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่ ก็ย่อมมีสภาพเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงต้องเตรียมพร้อมในเรื่องอย่างนี้

ป้องกันตัวไม่ให้ตกไปสู่ภาวะจิตใจตกต่ำ

“เตรียมพร้อม” ก็คือว่า เตรียมหาธรรมะไว้ใช้เป็นเครื่องป้องกันตัวไม่ให้เราตกไปสู่ภาวะแห่งความตกต่ำทางจิตใจ เราจึงต้องเข้าวัด ฟังธรรม อ่านหนังสือทางศาสนาเพื่อให้เกิดความรู้ก่อน และเมื่อมีความรู้แล้วก็ต้องเอาความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตของเราต่อไป...เอาไปใช้แก้ปัญหาลักษณะไหน

การเรียนรู้การรู้กับการปฏิบัติกัน จะต้องใช้สัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา เรียนรู้แล้วไม่ปฏิบัติก็เรียกว่า ยังไม่เกิดประโยชน์ที่จะใช้ป้องกันความทุกข์ความเดือดร้อนไม่ให้เกิดขึ้น

ขั้นที่เข้าไปยึดถืออันเป็นทุกข์

ฉะนั้น เมื่อเรียนแล้วก็ต้องเอาไปปฏิบัติ เช่น เรามาฟังธรรมก็ดี มา สวดมนต์ตอนเช้าตอนเย็นอะไรก็ตาม บทสวดมนต์เหล่านั้นล้วนแต่เป็น บทเตือนใจให้เราได้คิดนึกถึงเรื่องธรรมชาติธรรมดาของชีวิต ว่าสรรพสิ่ง ทั้งหลายนั้นมันมีการเกิดขึ้นเป็นอยู่เป็นไปอย่างไร อะไรเป็นของเที่ยง อะไรเป็น ของไม่เที่ยง อะไรเป็นสภาพอย่างไรต้องเตรียมตัวเอามาคิดมานึกไว้บ่อยๆ

เวลาสวดนั้นสวดรวมกัน แต่ว่าเราก็ต้องไปพิจารณาคำด้วยตัวเราเอง เป็น เรื่องเฉพาะคน ที่เราจะต้องนั่งคิดนั่งนึกตรึกตรองในคำเหล่านั้น

เช่น คำที่เราสวดว่า...

ขั้นที่เข้าไปยึดถืออันเป็นความทุกข์

เวทนาที่เข้าไปยึดถืออันเป็นความทุกข์

สัญญาที่เข้าไปยึดถือไว้เป็นความทุกข์

สังขารที่เข้าไปยึดถือไว้เป็นความทุกข์

วิญญาณที่เข้าไปยึดถืออันเป็นความทุกข์

ทุกข์เพราะอุปาทาน

เราก็ต้องเอามาตั้งจิตพิจารณาว่ามันเป็นทุกข์เพราะอะไร?

เป็นทุกข์เพราะอุปาทาน

“อุปาทาน” หมายความว่า เข้าไปยึดถือว่าเป็นตัวเป็นคน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นเราเป็นเขา อันที่สำคัญก็คือว่านึกว่า เป็นตัวเรา เป็นของเรา ที่ท่านพุทธทาสท่านพูดภาษาง่ายๆ ว่า “ตัวกู-ของกู” ใครฟังแล้วก็นึกว่า

เป็นคำที่ค่อนข้างจะเป็นชาวบ้านมากไปหน่อย แต่เป็นคำที่ง่ายที่สุดว่า “ตัวกู ของกู”

คนเรามี “ตัวกู” ก่อนแล้วก็มี “ของกู” ขึ้นมา ในภาษาบาลีเรียกว่า อหังการ มมังการ

อหังการ คือสำคัญว่าตัวมี ตัวเป็น สำคัญว่า “ตัวเป็น” ก่อน แล้วก็ สำคัญว่า “ตัวมี” สิ่งนั้นสิ่งนี้คือมีตัวสำหรับรองรับ แล้วมีอะไรเกิดขึ้น...ตัว ก็เข้าไปรับเอาสิ่งนั้น รับเอาว่าเป็นของฉันขึ้นมา อะไรๆมันก็เป็นของฉันไปหมด นี่เราคิดไปอย่างนั้น ความคิดอย่างนั้นมันเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ เป็นอุปาทาน คือ สร้างตัวยึดถือ...ความยึดถืออันนี้เป็นตัวอุปาทาน

ไม่ว่าเราจะไปยึดถืออะไร ...

สิ่งนั้นมันก็จะทำให้เราเกิดความทุกข์ขึ้นมา

เช่น ยึดถือในเรื่องปัจจัยเงินทองว่าเป็น “ของฉัน” มันก็เป็นทุกข์ เพราะเงินนั้น รถของฉัน บ้านของฉัน อะไรของฉันมีมากมายหลายเรื่อง หลายอย่างที่อยู่รอบๆตัวนั้น ถ้าเราเข้าไปยึดมันถือมันว่า เป็น “ตัวฉัน” เป็น “ของฉัน” ขึ้นมา ใจตัวยึดถืออันนั้นแหละมันเกิดความทุกข์ขึ้นมา เพราะเกิดความยึดถือว่าเป็นตัวฉันเป็นของฉัน แล้วก็เกิดความหวงแหนในสิ่งนั้น ไม่อยากให้สิ่งนั้นเป็นอย่างอื่น อยากให้เป็นของเราเสียตลอดเวลา ถ้ามัน เป็นอื่นไปเราก็เป็นทุกข์ เพราะเรายึดว่าเป็นของฉัน มันก็เกิดความทุกข์

เคล็ดของความทุกข์มันอยู่ตรงนี้ อยู่ตรงที่เราเข้าไปยึดมันถือมันในเรื่องนั้นๆ ให้สังเกตดูให้ดี...สังเกตที่ใจของเรา ถ้าอะไรไม่ใช่ของเรา เราก็ไม่มีความทุกข์ความเคียดแค้นอะไร หรือเราไม่ได้ยึดถือว่าเป็นของเรา มันจะแตก มันจะหัก มันจะเป็นอะไรไป...เราก็เฉยๆ เพราะมันไม่ใช่ของเรา แต่ถ้าหากว่าเป็น “ของเรา” ขึ้นมา เข้มลักเล่มหนึ่งเราก็ยังเป็นทุกข์เพราะเข้มเล่มนั้น เพราะว่าเข้มเล่มนั้นเป็น “ของฉัน” ขึ้นมา นี่แหละคือความยึดถือ

ที่พระท่านสอนว่า...

รูปาทานักขันโท...รูปที่เข้าไปยึดมั่นถือมั่นเป็นตัวทุกข์

ถ้ารูปเฉยๆมันก็ไม่เป็นทุกข์แก่เรา แต่มันเป็นทุกข์ตามสภาพของมัน หมายความว่า มันทนอยู่ไม่ได้ในสภาพอย่างเดียว มันต้องเปลี่ยนไป เพราะ **สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง มีความเปลี่ยนแปลง มีความทุกข์โดยสภาพ ไม่มีอะไรที่เป็นเนื้อแท้ในตัวของมันเอง** นั่นมันคือรูป เรื่องธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น

แต่ว่าคนเรามักจะหลงผิดเข้าใจผิดในเรื่องต่างๆ ไม่ได้คิดในแง่ว่ามันไม่เที่ยง ไม่ได้คิดในแง่ว่ามันเป็นทุกข์ ไม่ได้คิดในแง่ว่ามันเป็นอนัตตา แต่เราคิดว่ามันเที่ยง...มันเป็นสุข มันเป็นตัวตนเป็นสัตว์เป็นบุคคลขึ้นมา แล้วเข้าไปยึดถือในสิ่งที่เป็นนั้น แล้วก็มือของอื่นเข้ามาประกอบ ทำให้ความยึดถือเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ชั้นห้า เป็นภาระอันหนักเนื้อ!

ถ้าเรามีเพียงอย่างเดียวมันก็ยึดถือน้อย ถ้ามีมากความยึดถือมันก็มากขึ้นตลอดเวลา เด็กเกิดใหม่นี้คงจะไม่มี ความยึดถืออะไร ให้สังเกตดู เด็กตัวน้อยๆ เราจะเห็นว่าเขาไม่ได้ยึดถืออะไร ยังไม่มีความยึดมั่นในจิตใจ ยังไม่มีความรู้สึกอะไรมากนัก มีความต้องการก็น้อยคือต้องการนม พอคิมนมเสร็จแล้วก็กลับไปเท่านั้นเอง หลับแล้วก็ตื่นขึ้น ถ้าไม่หิวมันก็นอนเฉยๆ มันไม่ทำอะไร...เฉยๆ ใครจะเข้ามาทำอะไรก็ไม่มีอะไร นั่นคือสภาพเด็กอ่อน

เราหัดทำตนเป็นเด็กอ่อนทางจิตใจเสียบ้างก็จะสบาย เด็กได้เปรียบผู้ใหญ่เพราะเด็กไม่มีความยึดมั่นในเรื่องอะไรต่างๆ เด็กมันยังไม่ฉลาดในการที่จะยึด แต่ว่าเรานี้ฉลาดในการที่จะยึด แต่เป็นความฉลาดที่ไม่ได้เรื่อง

เพราะฉลาคีในการที่จะยึดจะแบกเอามาได้เป็นของตัว โดยไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้เราหนักใจทำให้เราเกิดความทุกข์ทางใจ เราไม่เข้าใจ เราก็เข้าไปยึดสิ่งนั้นไว้ สำคัญว่าสิ่งนั้นเป็นของเราตลอดเวลา ไม่รู้จักปล่อย ไม่รู้จักวางในสิ่งเหล่านั้น เราก็แบกหนักอยู่เรื่อยไป

เหมือนกับคำที่พระท่านว่า...

ภราหะเว ปัญจักขันธา

ขันธห้า เป็นภาระอันหนักหน้อ!

หมายความว่าหนักเพราะเข้าไปแบก ถ้าเราไม่ไปแบกมันก็ไม่หนักอะไร มันเป็นเรื่องธรรมชาติของมันอย่างนั้น

มันเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป ตามวิถีทางของธรรมชาติ ถ้าเราไม่เข้าไปยึด มันก็เป็นของมันอย่างนั้น เราไม่ต้องเป็นทุกข์กับสิ่งเหล่านั้น

เคล็ดลับของความดับทุกข์

แต่เมื่อใดเราไปยึดถือว่า สิ่งนี้เป็น “ของฉัน” ขึ้นมา เราก็เป็นทุกข์ เพราะความยึดถือนั้นด้วยตัวอุปาทาน ศัพท์ธรรมะเรียกว่า “อุปาทาน” ถ้าแปลเป็นภาษาไทยว่า “ยึดมั่นถือมั่น”

หรือท่านใช้ศัพท์อีกคำหนึ่งว่า “อะภินิเวสายะ”

“อะภินิเวสายะ” ก็หมายถึงว่า การยึดมั่นถือมั่นเหมือนกัน เหมือนกับตัว “อุปาทาน” นั้นแหละ แต่ว่าใช้ศัพท์อีกศัพท์หนึ่งว่า “อะภินิเวสายะ” แปลว่า เข้าไปยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นตัวฉันเป็นของฉันขึ้นมา เมื่อเราเข้าไปยึดสิ่งใดว่าเป็นตัวเราเป็นของเรา เป็นตัวฉันเป็นของฉัน จิตก็เป็นทุกข์ทันที เป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น

อันนี้เป็นเคล็ดที่เราควรจะรู้ไว้ในใจ แล้วก็จะได้ไปแก้ปัญหาชีวิตของเราได้

เวลาใดที่เราเป็นทุกข์เพราะอะไร? เราก็ต้องพิจารณาว่า ที่ใดเกิดความทุกข์นี้เพราะอะไร? เพราะเราไปยึดถือว่า เป็นของเรา นั่นเอง เป็นของฉัน ทรัพย์ของฉัน สามีของฉัน ภรรยาของฉัน บ้านของฉัน รถของฉัน รวมไปถึงประเทศของฉัน มันก็ยิ่งไปกันใหญ่ ถ้าใครไปยึดถืออย่างนั้นความทุกข์มันก็เพิ่มขึ้น

ยึดถือของน้อย...ทุกข์มันก็มีปริมาณน้อยหน่อย

ยึดถือของใหญ่...ทุกข์มันก็มีปริมาณมาก

ยึดมากก็ทุกข์มาก ยึดน้อยก็ทุกข์น้อย

แต่ถ้าเราไม่ยึดเสียเลย...ก็ไม่เป็นทุกข์

มีปัญญารู้เท่าทันตามสภาพที่เป็นจริง

การไม่ยึดถือคือมีปัญญา มีปัญญารู้เท่าทันในสิ่งนั้นตามสภาพที่เป็นจริง คือรู้ว่าอะไรๆมันก็มีแต่เพียง ๓ เรื่องเท่านั้น คือ เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป สภาพมันเป็นเช่นนั้นอยู่ตลอดเวลา เราอย่าไปจับเอาตอนใดตอนหนึ่งของสิ่งนั้นว่า เป็นตัวเรา เป็นของเรา เราก็ไม่ต้องมีปัญหา ไม่ต้องมีความทุกข์ เพราะเรื่องอย่างนั้น

ที่นี่ คนเราไม่รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจว่าธรรมชาติแท้จริงของสิ่งเหล่านั้นมันเป็นอย่างไร เราไม่ได้คิดให้เกิดปัญญา ให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง พออะไรเกิดเปลี่ยนแปลงขึ้นมา เราก็ต้องเป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น บางทีทุกข์ขนาดหนัก ทุกข์จนกระทั่งว่าจะกินไม่ได้ จะนอน

ไม่หลับเอาเลยที่เดียว แล้วถ้าทุกข์มากๆ เข้า สภาพจิตก็จะเปลี่ยนแปลงไป คือจะเป็นโรคทางจิต หรือเป็นโรคทางประสาท อากาทรทางร่างกายก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย

คิดด้วยปัญญา คิดด้วยความโง่เขลา

สิ่งเหล่านี้มันเกิดขึ้นมาก็เพราะเราไม่เข้าใจในเรื่องทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริง ถ้าพูดอย่างตรงไปตรงมาก็พูดว่า “เราโง่” นั่นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร เราโง่...พอเราโง่แล้วเราก็เข้าไปหาเรื่องที่มีมันเป็นทุกข์ตลอดเวลา ถ้าเรามีความฉลาดเราก็ต้องคิดในแง่ที่จะไม่ทำให้เราเป็นทุกข์ มีการคิดที่จะไม่ให้เป็นทุกข์ก็ได้ คิดให้เป็นทุกข์ก็ได้เหมือนกัน

ถ้าเราคิดให้เป็นทุกข์ก็คิดด้วยความโง่ความเขลา

แต่ถ้าเราคิดให้ไม่เป็นทุกข์ . . .

ก็หมายความว่าเราคิดด้วยปัญญา

มันมีทางอยู่ตั้ง ๒ ทางที่จะให้เราเดิน

ที่นี่เราจะเดินทางไหน?

เส้นทางที่จะคิดให้เป็นทุกข์ หรือเส้นทางที่เราคิดแล้วไม่มีความทุกข์ ญาติโยมลองนึกดู...นึกดูด้วยปัญญาของตัวเอง

ถ้าเรานึกดูด้วยปัญญาของเราแล้ว เราก็จะเห็นว่า เอ! คิดแล้วไม่ให้เป็นทุกข์นี่มันดี แต่คิดแล้วให้เป็นทุกข์มันไม่ดี...เราก็มองเห็น แต่มองเห็นแล้วทำไม เราไปคิดให้เป็นทุกข์อีก ทำไมไม่คิดในทางที่จะไม่ให้เกิดความทุกข์ขึ้นในจิตใจของเรา ทำไมเราไม่คิดอย่างนั้น ความเคยชินนั่นเอง เพราะตั้งแต่เกิดมานี้ เราเรียนรู้แต่เรื่องให้ยึดที่นั่น เขาสอนให้เรายึดถือที่นั่น

ตั้งแต่เป็นเด็กพอรู้เคียงสา เขาก็บอกให้เราว่า “อันนี้ของหนู” “อันนี้ของหนู” “อันนั้นของหนู” ให้ยึดถือเรื่อยมาตั้งแต่เป็นเด็กเล็ก สอนอย่างนั้น ให้เด็กยึดถือทั้งนั้นไม่ได้สอนให้ปล่อยยให้ว่าง แต่ว่าเด็กมันก็รับไว้อย่างนั้น จนกระทั่งเติบโตขึ้นเป็นเด็กอนุบาลเป็นเด็กประถมมัธยมอะไร ในโรงเรียนในการสอนต่าง ๆ นั้นก็สอนให้ “ยึด” ทั้งนั้นให้รักชาติ ให้รักประเทศ อะไรอย่างนี้ สอนให้รัก ก็คือให้ยึดถือในชาติของตัวในประเทศของตัว แล้วก็ในพระศาสนา นี้ก็สอนให้ยึดถือ คือไม่ได้สอนให้ “สมาทาน” เอาไปปฏิบัติ

สมาทานด้วยปัญญาไม่เป็นทุกข์

มีคำอยู่คู่กันเรียกว่า “ความยึดมั่นถือมั่น” มาจากคำว่า “อุปาทาน” หรือ “อะภินิเวสายะ” อีกคำหนึ่งเรียกว่า “สมาทาน” เช่นเราสมาทานศีล ก็หมายความว่ารับเอาข้อปฏิบัติไปใช้ในชีวิตของเรา นั้นมันไม่ทำให้เกิดความยึดถือเป็นทุกข์

ถ้าเราสมาทานด้วยปัญญาแล้วเราก็ไม่เป็นทุกข์อะไร เอาไปใช้ให้เกิดความเจริญทางค่านจิตใจ เช่น เราสมาทานศีล ๕ เราก็ระวังใจของเราไม่ให้มีเจตนาที่จะไปฆ่าใครทำร้ายใคร ไปลักของใคร ไปประพฤติผิดในทางกามกับใครๆ ไม่พูดโกหก คำหยาบ คำเหลวไหล ไม่เสพสิ่งเสพติดมีนเมา รักษาสภาพใจไว้อย่างนั้น เรียกว่าเราสมาทานศีลอยู่ ปฏิบัติศีลอยู่ ไม่ได้เกิดความทุกข์อะไร ไม่ได้ทำให้เป็นทุกข์เพราะการสมาทานอย่างนั้น

เราสมาทานในเรื่องที่จะทำสมาธิ หมายความว่า อธิษฐานใจให้เกิดความมั่นคงทางใจว่า เราจะฝึกสมาธิช่วงเวลาเท่านั้นเวลาเท่านั้น เช่นจะนั่งทำใจให้สงบเป็นเวลา ๑๐ นาที ๒๐ นาที หรือ ๑ ชั่วโมง อย่างนี้ก็เรียกว่า

เป็นการสมาทานเพื่อให้เกิดอาการเช่นนั้นขึ้นมาในใจ ไม่เรียกว่าเป็นการยึดมั่นถือมั่น หรือไม่เรียกว่าเป็นตัณหา มันเป็นความตั้งใจที่จะทำในสิ่งถูกต้องสภาพจิตเราจะไม่เป็นทุกข์อะไร

แต่ถ้าเราไปทำอาการยึดมั่นถือมั่นขึ้นมาก็คือเกิดเป็นปัญหา เช่น นับถือศาสนานี้ก็เรียกว่า เรานับถือเพื่อนำมาใช้เป็นระเบียบสำหรับปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเรา แต่ถ้าเราไปยึดมั่นถือมั่นในตัวศาสนา อะไรนิกอะไรหน่อยกระทบไม่ได้...เกิดความขัดแย้งกันรุนแรงในระหว่างศาสนา ดังที่เราเห็นข่าวบ่อยๆ ในความขัดแย้งต่างๆในเรื่องศาสนา นั่นก็เป็นความยึดมั่นไป จึงเกิดการกระทำที่เราเห็นว่าเขาทำลายเรา อะไรบ้างต่างๆนานา ความจริงเขาทำลายไม่ได้

ธรรมะเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับโลก

ตัวธรรมะหรือตัวคำสอนที่แท้จริงนั้น ไม่มีใครจะทำลายได้ มันเป็นอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา ไม่มีอะไรจะมาทำลายได้ เหมือนในสมัยหนึ่งที่เขาโฆษณาว่า “คอมมิวนิสต์มาศาสนาหมด” เขาว่าอย่างนั้น...คนก็กลัวกัน กลัวว่าคอมมิวนิสต์มาศาสนาจะหมด ความจริงมันก็หมดไปไม่ได้ ธรรมะนั้นของอยู่คู่โลก...มันไม่หมดไป ถ้าตราบไคยังมีคน “สมาทาน” คือเอามาปฏิบัติอยู่ ศาสนาก็ไม่หมดไปจากจิตใจคน คอมมิวนิสต์ไม่มา แต่ถ้าเราไม่สมาทาน คือไม่เอาธรรมะมาปฏิบัติ ธรรมะก็หมดไปจากใจเราแต่มันก็อยู่คู่กับโลก

ธรรมะยังอยู่คู่กับโลก แต่เราไม่ได้เอามาใช้ เหมือนกับแร่ธาตุต่างๆที่อยู่ใต้ดินนั่นแหละ...มันก็อยู่อย่างนั้น แก๊สในอ่าวไทยมันก็อยู่มานานแล้ว น้ำมันมีมันก็อยู่มาอย่างนั้น แร่ศิษุ..ทองเหลือง..สังกะสี..ทองคำ..เพชรนิลจินดา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงมันก็มีอยู่ในโลก อยู่ใต้พื้นพิภพที่เราอาศัย แต่เราไม่ได้

ไปซุกเอามาใช้มันก็จมกินจมทรายอยู่อย่างนั้น เมื่อใดมีคนฉลาดมารู้เข้าช่วย
การพิสูจน์ตามแง่ของวิทยาศาสตร์หรือทางธรณีวิทยา เขาก็รู้ว่าตรงนี้มีสิ่งนั้น
มีสิ่งนี้ กรมทรัพยากรธรณีเขารู้หมด รู้ว่าในประเทศไทยมีอะไรบ้าง เขารู้แล้ว
แต่ที่ไม่มีหินจะทำ ไม่มีคนที่สามารถจะไปทำ ก็เลยอุบไว้ก่อนไม่พูดไม่จา แต่เมื่อ
มีคนฉลาดมีความสามารถมีเงินทองพอจะใช้ได้มาขออนุญาตทำ เขาก็ให้ทำ
เจาะไปเจาะมาก็เจอเข้า ได้สิ่งนั้นมาใช้ สิ่งนั้นมันอยู่ในโลก

ธรรมะนี้ก็เหมือนกันมีอยู่เป็นอยู่ตลอดเวลา

แต่เราไม่ได้สมาทาน คือไม่ได้เอามาปฏิบัติ

ธรรมะนั้นก็อยู่แต่ลำพัง ธรรมะยังไม่เกิดประโยชน์แก่ใคร

เมื่อใด...เราสมาทานธรรมะเราปฏิบัติธรรมะ

ธรรมะก็คุ้มครองเรารักษาเราให้มีความสุขความเจริญขึ้น

สมาทาน กับ ความยึดมั่นถือมั่น

ให้เข้าใจความหมายของคำเหล่านี้เสียด้วยว่า

“สมาทาน” นั้น คือการยอมปฏิบัติตามหลักนั้นๆ เพื่อทำตนให้
หลุดพ้นจากความทุกข์ทางใจ

ส่วน “ความยึดมั่นถือมั่น” นั้น มันเป็นการยึดไว้ด้วยความไม่เข้าใจ
ทำให้เกิดความทุกข์

คล้ายกับคนไปกอดเสาไว้ เอามือประสานกอดเสาไว้ แล้วพูดว่า “เอา
ออกอย่างไร? เอาออกอย่างไร?” มันไม่รู้จะเอาออกอย่างไร มันกอดไว้อย่างเดียว
ความจริงเอาออกมันก็ง่ายนิดเดียว...ไม่ยากอะไร แต่ว่าเอาออกไม่ได้ มันคล้าย
อย่างนั้น

ปล่อยวางเสียบ้างก็ไม่เป็นทุกข์

คนเราที่ยึดถืออะไรแล้วมันก็คงยึดอยู่อย่างนั้น ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดของตัวให้เป็นอย่างอื่น คิดแต่ในเรื่องที่จะให้เกิดปัญหาในชีวิตประจำวัน อยู่ตลอดเวลาแม้เราจะรู้ เช่น อ่านธรรมะ...รู้ ฟังเทศธรรมะ...ก็รู้ เรามาฟังพระเทศน์พระสอนในวันอาทิตย์...ก็รู้ แต่ว่าพอกลับไปถึงบ้านถึงเรือน จิตมันก็กลับไปสู่ภาวะเดิม เพราะเราเคยคิดในรูปร่างอย่างนั้น นึกในเรื่องอย่างนั้น อยู่ตลอดเวลา วิตกกังวลไปด้วยเรื่องอะไรต่างๆมากมายก่ายกองในชีวิตของเรา สิ่งใดเกี่ยวข้องกับชีวิตเราก็นึกไปไกล นึกไปวกแล้วจะเป็นอย่างนั้น กลัวว่าจะเป็นอย่างนี้ อะไรต่างๆ มันก็เกิดเป็นปัญหาทำให้เราเกิดความทุกข์ ความเคียดแค้นใจ ทางแก้มันก็คือว่า เราหัดปล่อยหัดวางเสียบ้าง อย่าไปยึดมั่น ถือมั่นมากเกินไป

ธรรมะเป็นเครื่องประสานจิตใจ

แต่เราก็ควรจะพยายามพุดจากกันทำความเข้าใจกัน เช่นคนอยู่ด้วยกัน นี่บางทีมันก็เกิดปัญหา ในครอบครัวสามีภรรยาอยู่ด้วยกันก็มีความยึดถือเหมือนกัน สามีก็ยึดถือว่า “ภรรยาของฉัน” ภรรยาก็ยึดถือว่า “สามีของฉัน”

ถ้าทุกฝ่ายประพฤติธรรมมันก็ไม่มีความยึดถืออะไร คือถ้าเอาธรรมเข้ามาใช้แล้วเรื่องมันหมดไปเท่านั้นเอง มันก็ไม่มีปัญหาอะไร

ที่มันเกิดปัญหานี้เพราะว่าเราไม่ใช้ธรรมะ ไม่เอาธรรมะมาประสานจิตใจของผู้ที่อยู่ร่วมกันให้เกิดเป็นใจเดียวกันใจเหมือนกัน ไม่ได้ทำอย่างนั้น ไม่เอาธรรมะมาใช้ เลยเกิดเป็นปัญหาขึ้นมา

เมื่อเกิดเป็นปัญหา...ฝ่ายหนึ่งสร้างปัญหา อีกฝ่ายหนึ่งจะคิดอย่างไร? ถ้าเราเป็นนักธรรมะเราก็คิดก็พูดจากันบ้าง ทำความเข้าใจกัน แต่ว่าพวกกันด้วยใจเย็นๆ อย่าพูดด้วยอารมณ์ อย่าพูดด้วยความร้อนใจ เพราะถ้าพูดด้วยอารมณ์ด้วยความร้อนใจ อีกฝ่ายหนึ่งมันก็เกิดอารมณ์เหมือนกัน เกิดความร้อนขึ้นเหมือนกัน ร้อนกับร้อนมากกระทบกัน เหมือนหินกับเหล็ก...เอามาตีกันเข้า มันก็เกิดไฟเป็นประกาย เอापยุอะไรวางเข้าไปตรงนั้น มันก็ติดขึ้นมา เราเอาไปใช้ติดอะไรก็ได้เหมือนกัน เหมือนคนสมัยก่อนเขาไม่มีไม้ขีดไฟ...เขาใช้เหล็กไฟ ภาษาเดิมเขาเรียกว่า “เหล็กไฟ” เพราะมีเหล็กอันหนึ่ง ชี้นยาวแค่นี้ เป็นเหล็กกล้าอย่างดี แล้วไปหาหินตามภูเขามา...รูปเหลี่ยมอะไรก็ตาม เอามาถึงก็เอापยุเต่าร้างนี้ เต่าร้างมันมีขุย ขุยเต่าร้างเป็นปุ๋ยเป็นขุย แล้วเอามาขุบดินประสีวนิดหน่อย แล้วเอามาจับไว้แล้วก็ตีๆ จนเกิดเป็นประกาย เมื่อเกิดเป็นประกายก็ติดไฟปุ๋ยนั้นขุยนั่นแล้วก็เอาไปใช้เป็นเชื้อเพลิงได้

ปลดปล่อยความเห็นแก่ตัว

เหล็กกับหินมันทำให้เกิดไฟกระทบกันฉันใด จิตใจคนเราก็เหมือนกัน ถ้าเราพูดกันด้วยอารมณ์มันก็เกิดกิเลส เพราะต่างคนต่างสะสมแต่กิเลสไว้ในเนื้อในตัวมากมาย ไม่ได้สะสมธรรมะ ไม่ได้เป็นคนของพระ แต่ว่าเป็นคนของกิเลสมาตลอดเวลา พอพูดอะไรขึ้นก็ไม่ยอมรับ คือไม่เอาตัวจริงมารับ แต่เอาตัวปลอมมารับ ตัวปลอมนั้นก็คือ “ความเห็นแก่ตัว” นั่นเอง ความรู้สึกนึกคิดที่เป็นเรื่องเข้าข้างตัว เรียกว่าเป็นความเห็นแก่ตัว เมื่อมีความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นก็ไม่ยอม ไม่ยอมที่จะฟัง ไม่ยอมที่จะรับคำพูดนั้น คันทุรังไปคนเดียว อย่างนี้มันก็ไม่ถูกต้อง

คนเราอยู่ด้วยกันความสุขเนื่องถึงกัน ความทุกข์เนื่องถึงกัน มันก็ต้องเกี่ยวกัน เพราะว่าเวลามีปัญหาใครจะมาช่วย คนอื่นที่เหนือใครเขาจะมาช่วย ก็มันเป็นความหนักอยู่ที่ในครอบครัว ในครอบครัวนี้ต้องช่วยกัน แม่บ้านทำไม่คี่...พ่อบ้านก็ต้องรับผิดชอบ พ่อบ้านทำไม่คี่...แม่บ้านต้องรับผิดชอบ มันหนักอยู่ที่คนในบ้าน คนอื่นนั้นเขาสบายเขาเอาแต่ประโยชน์ของเขาได้แล้ว เขาก็ไปเรื่อยไปเรื่อยมา เวลามีปัญหาเขาก็ไม่มาช่วยไม่มารับภาระอะไร ภาระมันอยู่กับคนในบ้าน

เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจกัน คือพูดกันด้วยใจเย็นใจสงบทำอารมณ์ให้แจ่มใส แล้วก็พูดกันด้วยอารมณ์ที่แจ่มใสนั้น อย่าให้เกิดความขุ่นมัวเศร้าหมองใจ คนหนึ่งพูดอีกคนหนึ่งก็ต้องรับฟัง รับฟังด้วยจิตใจที่สงบ ระวังอย่าให้เกิดกิเลส อย่าให้เกิดความโกรธ อย่าให้เกิดความหลง อย่าให้เกิดความสำคัญผิดว่าฉันเป็นอย่างนั้น ฉันเป็นอย่างนี้ ไม่ให้มีความรู้สึกอย่างนั้น ทำใจให้ว่างยอมรับฟังด้วยคำที่เขาปรารถนาออกมา แล้วก็นองดูตัวเราว่าตัวเรามีความผิดมีความบกพร่องมีการสร้างปัญหาขึ้นอย่างไร

ไม่สร้างปัญหาให้เกิดกับผู้อื่น

เมื่อเห็นอกเห็นใจกันเพราะอยู่กันมานาน มีลูกมีเต้า มีอะไรเป็นหลักเป็นฐานก็ควรจระะงับยับยั้งควบคุมตัวเองให้เกิดความคิดนึกในทางที่ถูกที่ชอบ เปลี่ยนแปลงสภาพชีวิต จิตใจเข้าหาสิ่งถูกต้อง โดยถือหลักประจำใจว่าเราจะอยู่โดยไม่สร้างปัญหาให้แก่ใครๆ เช่นเราอยู่ในครอบครัว อยู่โดยไม่สร้างปัญหาให้แก่ครอบครัว อยู่โดยไม่สร้างปัญหาแก่สังคม หรือไม่สร้างปัญหาอะไรให้เกิดขึ้นในวงงานวงการที่เราเข้าไปปฏิบัติเกี่ยวข้องกันอยู่

ถ้าเราคิดอย่างนั้นเรื่องมันก็พอจะเขาลงไปได้ ไม่มีอะไรที่จะทำให้เกิดความหนักอกหนักใจ แต่เรื่องมันไม่เป็นเช่นนั้น เพราะว่าเราไม่ได้เอาธรรมะไปใช้ใน ชีวิตจริงๆ แม้จะได้มาฟังธรรมอยู่ในวันอาทิตย์หรือได้อ่านหนังสือธรรมะอยู่บ้าง ก็เพียงแต่ลักว่าฟัง เพียงลักว่าอ่าน แต่ว่าไม่ได้เอาไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน แบบที่เรียกว่า เข้าหูซ้ายออกหูขวา เข้าหูขวาออกหูซ้าย ฟังเสร็จแล้วก็ลุก ขึ้นไป จิตใจก็กลับไปสู่ภาวะเดิมต่อไป ยังไม่ได้ผลคุ้มค่าจากการเรียนการอ่าน ธรรมะอย่างแท้จริง

เราจะเรียนเพียงเท่านั้นไม่ได้ ต้องให้มันเกิดการปฏิบัติ คือเอาไปใช้เอาไปคิดพิจารณา เพื่อให้เกิดปัญญาขึ้นในตัวเรา แล้วเอาชนะธรรมชาติฝ่ายต่ำที่เกิดขึ้นรบกวนจิตใจ ที่ทำให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนใจไปด้วยประการต่างๆ

อยู่เพื่อไม่ให้ผู้อื่นเป็นทุกข์

คนเราทำอะไรนี่ย่าเห็นแก่ตัว

แต่ต้องเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น

อุดมการณ์ของพระพุทธเจ้านั้น...

สอนให้เรา “อยู่เพื่อไม่ให้ใครเป็นทุกข์”

ในวงแคบก็คือในครอบครัวเรา มีชีวิตเป็นอยู่โดยไม่ได้ทำให้ใครเป็นทุกข์ แม่บ้านไม่อยู่เพื่อให้พ่อบ้านเป็นทุกข์ พ่อบ้านไม่อยู่เพื่อให้แม่บ้านเป็นทุกข์ พ่อแม่ไม่อยู่เพื่อให้ลูกทุกคนเป็นทุกข์ ลูกก็เหมือนกันจะไม่ทำอะไรให้พ่อแม่ เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนใจ อะไรที่เราทำแล้วคุณแม่ไม่สบายใจ คุณพ่อ ไม่สบายใจ การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

มีความเห็นชอบในการดำรงชีวิต

หรือว่าเราอยู่กับเพื่อนก็ต้องไม่ทำอะไรให้เพื่อนเกิดเคียดเคืองเนื้อร้อนใจ ไม่ให้เพื่อนต้องเป็นทุกข์ในเรื่องนั้นๆ เห็นว่าเพื่อนจะทำอะไรผิดพลาดเสียหาย เราก็คอยแนะนำชี้แจงให้เพื่อนเกิดความสำนึกรู้สึกผิดชอบชั่วดี แล้วจะเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตให้เข้าหาตัว**สัมมาทิฐิคือความเห็นชอบ** แล้วมีการคิดชอบ การพูดชอบ ทำชอบ ทำการงานชอบ ดำรงชีวิตชอบต่อไป เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้าเราคิดเราทำอย่างนั้นอยู่สม่ำเสมอในชีวิตประจำวัน ความคิดร้ายๆนั้นก็ผ่อนคลายลงไปเบาไปจากจิตใจของเรา

แล้วเราก็ต้องสังเกตอีกเหมือนกัน สังเกตว่าตั้งแต่เราเข้าวัดฟังธรรม หรือว่าเข้าใกล้พระมาเป็นเวลานานเท่าใดแล้ว สิ่งต่างๆในชีวิตของเรานั้นมันเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจก็เรียกว่าเข้าวัดอย่างไม่ไฉน เข้าวัดอย่างไม่ถึงวัด เห็นพระแต่ไม่ได้เห็นพระ ไม่ได้เอาพระไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ไม่ได้เอาพระไปอยู่ที่บ้านด้วยไปอยู่ที่ใจของเราด้วย มาเห็นที่วัดแต่เห็นไม่ชัด เห็นแบบคนแก่ตามืดตามัว มองอะไรไม่ชัดเจน แล้วก็ไม่ได้เอาไปใช้ในชีวิตจิตใจ สิ่งนั้นจึงยังไม่เกิดประโยชน์

พระศาสนาหรือธรรมะของศาสนา จะไม่เกิดประโยชน์เลย ถ้าเราไม่เอาไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน เพราะฉะนั้นเราจะต้องเอาไปใช้เป็นเครื่องมือพิจารณาตัวเราเองก่อนว่า เรานี้มีความเป็นอยู่ที่บกพร่องอะไรบ้าง โดยปกติ... ขออภัย! อยากจะพูดว่าคนเราส่วนมากมักจะเข้าข้างความชั่ว ที่เราเรียกว่า “เข้าข้างตัว” นั่นแหละ ใจตัวนั้นมันไม่ใช่ตัวแท้ทรอก เป็นตัวของความชั่ว แล้วเราทำอยู่ เราก็เข้าข้างสิ่งนั้น ไม่ค่อยจะยอมเปลี่ยนแปลง ถ้าใครมาขึ้นมาบอกอะไรให้เข้าใจ..ไม่ยอมรับ ใจมันยังไม่ยอมรับ ยังขัดขึ้นอยู่ข้างใน ฟังนะ... แต่ว่าไม่ยอมไม่เอา ทำไม่ถึงไม่เอา...เพราะมีความหยิ่งในตัวมาก

สลัคติฎฐิมานะออกจากตัวตน

“หยิ่ง” นั่นคือตัว “ทิฎฐิ” นั่นเอง

ทิฎฐิเขาเรียกว่า “มานะ”

ถ้าพูดภาษาอุปกิเลสเขาเรียกว่าตัว “มานะ”

มานะคือสำคัญว่าฉันเป็นนั่นเป็นนี่ ฉันอย่างนั้นฉันอย่างนี้

ฉันเป็นผู้ใหญ่ ฉันเกิดมาก่อน ฉันมีความรู้เป็นปริญญา คนที่มาพูดให้ฟังนี้ไม่ได้ปริญญาอะไรสักตัวหนึ่ง ฉันไม่ยอมเอา หรือฉันมีอายุมากกว่า ฉันมีฐานะดีกว่า มานะทั้งนั้นแหละ เรียกว่าตัวมานะ ตัวมานะ...ถือตัว เย่อหยิ่งขึ้นมา แม้ว่าใครจะพูดอะไรก็ไม่ยอมเอา ไม่รับฟัง

คนที่ไม่รับฟังอย่างนี้ก็เรียกได้ว่าเป็น “คนถือ” นั่นเอง เป็นคนถือคือเรื่อยไปค้นเรื่อยไป ไม่ยอมรับฟังใคร เหมือนภาพที่เขาเขียนเป็น “วัวถือ” นะ วัวถือ...คนหนึ่งจูง อีกคนหนึ่งไล่หลัง วัวก็แข็งอยู่อย่างนั้นแหละ...ไม่ยอมไป

ในวัคนี้มีอยู่ตรงนั้น...ภาพวัวถือ อยู่ข้างในสวนเข้าไปหน่อยตรงกอไผ่ นั้นแหละ ใครเดินผ่านเข้าไปดูเขามีเป็นภาพหินสลักของอินเดีย เขาทำไว้ตั้งแต่โบราณ ท่านเจ้าคุณพุทธทาสไปอินเดียเลยถ่ายมาเอามาทำลงในแผ่นซีเมนต์ เลยเอามาไว้ที่วัคนี้แผ่นหนึ่งเรียกว่า “วัวถือ”

เขาจะมาชวนให้ไปอยู่ที่หญ้าเขียวๆ มีน้ำใสๆ มีทุ่งกว้างเป็นอิสระ วัวถือไม่ยอมไป มันบอกว่า “ฉันพอใจจะอยู่ตรงนี้ จะกินหญ้าแห้งอยู่ตรงนี้ จะกินฟางแห้งอยู่ตรงนี้” ไม่ยอมไป

สภาพอย่างนี้ท่านเปรียบเป็นสภาพจิตใจคนเรามักจะมีส่วนอย่างนี้ อยู่ในใจเสมอ ใครพูดก็ไม่ยอมรับฟัง ไม่ยอมปรับปรุง ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ตัวเราให้ดีขึ้น เช่นอยู่กัน ๒ คนนี้ พ่อบ้านพูดแม่บ้านก็ระฟัดระเฟียด ไม่ยอมรับฟัง แม่บ้านพูดพ่อบ้านก็หันหลัง แล้วไม่ยอมรับฟัง ต่างคนต่างก็

ไม่ยอมลดราวาศอกลงไป ลดลงไปสักหน่อยก็ไม่ได้...สักกระเบียดหนึ่งก็ไม่ได้
สักเซนส์หนึ่งก็ไม่ได้ ไม่ยอม..จะอยู่อย่างนี้แหละ แล้วจะไปอย่างไร

คนอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคนไม่มีทิฏฐิมานะ

นี่แหละกิเลสตัวนี้มันก็สำคัญเหมือนกัน เขาเรียกว่า “มานะ” ที่เรา
เรียกว่า “ถือตัว...ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของใครๆ” ก็อยู่ในประเภท
แข็งกระด้าง ไม่อ่อนน้อมถ่อมตัว

เวลาพระท่านให้พรนะ ท่านก็จะให้พรว่า สิ่ง ๔ ประการ คือ อายุ
วรรณะ สุข กำลัง ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นปกติ
ความอ่อนน้อมถ่อมตน นี่มันไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย มันเป็นเรื่องถอน
มานะ ถอนทิฏฐิ ถอนความเห็นแก่ตัวได้มากเลย คนที่อ่อนน้อมยอมรับฟัง
นี่คือถอนมานะความถือตัวถือตนอะไรต่างๆ ยอมรับฟังด้วยดี คนประเภทนี้จะมี
อายุยืนคือยังยืนอยู่ในธรรมะ สภาพจิตผ่องใส กายผ่องใส มีกำลังภายใน
มันคง ไม่มีใครจะมาโจมตีให้พ่ายแพ้ได้ มีกำลังอย่างนี้แล้วก็มีความสุขทางใจ
เพราะมีความอ่อน...อ่อนน้อมถ่อมตน รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ไม่ใช่
ฟังเฉยๆ ฟังแล้วเอาไปใช้เอาไปปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติได้แล้วก็มาบอกเจ้าของเดิม
ด้วย บอกว่า แหม! คำแนะนำที่ท่านได้ให้ไปนั้นเอาไปใช้แล้วเป็นประโยชน์มาก
ทำให้มีความสุขขึ้น ทำให้ชีวิตดีขึ้น ทำให้การเป็นอยู่ดีขึ้นทุกประการ

นี่มันได้ผล ถ้าเราทำอย่างนั้นมันได้ผล ไรที่มันไม่ได้ผลนี่ก็ชักคอยู่ตรงนี้
ตรงที่มีมานะ...ถือตัวนี้เอง ไม่ยอมนะ ไม่ยอมใคร ไม่ยอมรับฟังก็อย่างหนึ่ง
ไม่ยอมปฏิบัติ ไม่ยอมเอาไปใช้ นี่มันร้ายนะ..ไอ้ตัวมานะนี่..มันร้ายนักหนา คอย
กระซิบบอกในใจของคนเราทุกๆ ไป อย่างนี้เป็นเรื่องที่ร้าย ควรจะแก้เหมือนกัน

ยอมรับเสีย...ยอมรับฟัง ต่างคนต่างรับฟังกันแล้ว มันก็ไม่มีอะไร
เรียกว่ากัมเข้าหากัน มันก็เรียบร้อย

ที่นี้คนหนึ่งกัม อีกคนหนึ่งไม่กัม...มันก็ได้เรื่องอะไร อยู่กันอย่างนั้น
มันก็ได้เรื่องต้องเข้าหากัน โนมเข้าหากัน อ่อนนุ่มต่อกัน เหมือนคน
ญี่ปุ่นค่านับนะ เขาค่านับ...กัมอยู่นั้นนะ ญี่ปุ่นเขาค่านับ...เขากัม คนไทยเรา
ค่านับไม่ค่อยสวยเคียวนี้ทำท่าเงอะเงะ เวลาไปรับของอะไรพยักคอไม่ใช่ค่านับ ตัว
มันแข็ง แข็งเหมือนกับไม้กระชู้ร้ว ไม่สามารถจะกัมลงไปได้ กัมอย่างนี้ไม่ได้
สังเกตดูในโทรทัศน์นะ บางทีไปรับกับนายกฯ มันไม่ค่อยจะเรียบร้อย ไม่อ่อน...
ตัวมันไม่อ่อนตัวมันแข็ง

คราวนี้ตัวแข็งเพราะอะไร? ใจมันแข็ง..ใจไม่ยอม ไม่ยอมแม้จะยก
มือไหว้ก็ยกมือไหว้ ตัวไม่กัม...มันยังไม่อ่อน

การไหว้ที่สุภาพ...ตัวมันต้องกัมด้วยนะ ยกมือประนมแล้วหัวก้ม...กัม
ลงไปมากๆ เรียกว่า “อ่อนนุ่มถ่อมตัว” มันคู่กัน ภาษาไทยว่า “อ่อนนุ่ม
ถ่อมตัว” อ่อนแล้วตัวมันนุ่มลงไป ถ่อมตัวลงไป ทำให้ตัวเล็กลงไป เมื่อตัวมัน
เล็กลงไปที่สบาย ถ้าตัวใหญ่ก็คับที่คับทาง ไปตรงไหนมันก็ใหญ่อยู่ตลอดเวลา
มันก็คับที่คับทางทำให้เกิดปัญหาได้ นี่คนเรามันต้องใหญ่บ้าง เล็กบ้าง แข็งบ้าง
อ่อนบ้าง รู้จักอ่อนนุ่มถ่อมตัว

ยอมรับฟังแล้วนำไปปฏิบัติ

คำภาษาไทยเรามันมีความหมายลึกซึ้งมาก บางคำเอามาใช้คู่กัน เช่น
อ่อนนุ่มถ่อมตัว เมื่อกายมันอ่อนลงไป นุ่มลงไป ความรู้สึกทางใจมันก็
ถ่อมตัวลงไป ไม่แข็ง ไม่กระด้าง ยอมรับฟังด้วยดีในคำที่เขาแนะนำ เมื่อได้รับ
ฟังแล้วก็เอาไปใช้ในชีวิตรของเรา คือเอาไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับชุกเกล้า

ความรู้สึกบางอย่างที่อยู่ในใจของเรา เช่น ชुकเกลตาความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวนี้มันไม่ได้เรื่องอะไร เป็นเรื่องผิดทั้งนั้นนะ ไม่ว่าเห็นยังไง...ผิดทั้งนั้น เราก็ค่อยชุกค่อยเกลตาให้มันเล็กลงน้อยลง เป็นคนอ่อนเข้าหากันพูดจากรู้เรื่อง ทำความเข้าใจกันได้ ชีวิตก็จะสโลว์ราเริง ไม่ค่อยจะมีปัญหาสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนทางใจ มันต้องอยู่กันอย่างนั้น แต่ที่อยู่กันไม่ได้ใช้อย่างนี้เลยถึงยุ่งกันอยู่ล่ะ ไม่ว่าใครแล้วมันยุ่งกันไปเรื่อยๆ

แก้ผิดเป็นถูก ชีวิตจักเป็นสุข

แต่ถ้าเราเริ่มเปลี่ยนชีวิตเข้าหาความรู้สึกผิดชอบชั่วดี รู้ว่าเราผิด...แก้ให้เป็นถูกเสีย รู้ว่าเราแข็ง...แก้ให้เป็นคนอ่อนนุ่มถ่อมตัวเข้ากันได้ ชีวิตมันก็เป็นสุข อยู่กันได้ด้วยความสะดวกสบายใจ ไม่มีปัญหาอะไรที่จะเกิดความยุ่งยากในชีวิตประจำวัน

คนเราบางทีมันก็คินะ อยู่กันปกติ...ถ้าเมื่อไม่มีอะไรเป็นเครื่องส่งเสริมให้กระทำความผิด...ก็คืออยู่ แต่ว่าบางครั้งบางคราวนะมันเกิดมีอะไรขึ้นมา เช่นว่ามีฐานะขึ้นมีเงินมากขึ้น ได้เงินได้ทองมาจากอะไรก็ตามใจ ชีวิตเปลี่ยนไปทันที แทนที่จะใช้เงินนั้นให้เป็นประโยชน์ในทางที่จะทำให้สภาพจิตใจดีขึ้น หรือใช้เงินเพื่อนิพพาน...มันไม่ได้ใช้ แต่ใช้เงินเพื่อสะสมกองกิเลสต่อไป

พอได้เงินขึ้นมามันก็วางแผน “กูจะสบายสักทีคราวนี้ แหม! ลำบากมานานแล้ว” คิดวางแผนจะไปเที่ยว ไปเตร่ ไปสนุก ไปอะไรต่างๆ อย่างโน้นอย่างนี้

เหมือนละครตลกของล้อต๊อ ก เขาซื้อล้อต๊อเตอรี...เวลาจะซื้อล้อต๊อเตอรี เขาก็ไปบนบานศาลกล่าวต่อหลวงพ่อกว่า “กูซื้อล้อต๊อเตอรีแล้วจะไปสร้างโบสถ์ สร้างวิหาร สร้างศาลา พัฒนาวัดวาอารามให้เจริญให้ก้าวหน้าเสียที หลวงพ่อ

ช่วยลูกข้างล่างที่เถอะ” นีมันนิทาน...มันก็ถูกจริงๆ เลยถูกเข้า พอถูกเข้าไอ้เรื่องจะไปสร้างโบสถ์ไม่คิดแล้ว....สร้างวิหารพัฒนาวัดไม่คิดแล้ว ฉันมีเงินแล้วฉันจะไปกรุงเทพฯ จะไปเที่ยวบาร์เที่ยวไนท์คลับ จะไปอาบอบนวด จะไปสนุกสนานอะไรต่าง ๆ นานาโน้น ไปหมดเลย!!.... แทนที่จะเอาเงินนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ กลับไปใช้ในการลดราคาตัวเองให้ตกต่ำลงไป ไปเที่ยวสนุกเรียกว่า “ปล่อยแก่” กันสักที แหม! มันคอยอยากปากแห้งกันมานาน ฎุได้เงินแล้วจะปล่อยแก่แล้ว เรียกว่าเป็นเด็กเมื่อแก่ ไปเที่ยวสนุกสนาน

ความหลงมัวเมาก็เป็นทุกข์

คนเราเมื่อมีเงินแล้วบริวารมันเยอะ ไปไหนก็มีคนยืมรับทั้งนั้น เขาก็ยืมรับ...ไม่ใช่ยืมเรื่องอะไร ยืมจะเอาเงินจากคนอื่นทั้งนั้น ก็มีคนมาขอยืมมาขยอกขอบั่นให้เกิดความเพลิดเพลิดเจริญใจเพื่อจะได้ส่คางค์ทั้งนั้น ก็ใช้ไปใช้ไปจนหมดไม่ได้ทำอะไร โบสถ์ก็ไม่ได้สร้าง ศาลาก็ไม่ได้ซ่อม กำแพงวัดก็ไม่ได้สร้าง หลวงพ่อก็ไม่รู้ว่าจะว่าอย่างไรเพราะว่ามันเปลี่ยนไป อย่างนั้นก็

คนเรามันเปลี่ยนได้เปลี่ยนฐานะไปได้ บางทีเมื่อก่อนนั้นเรียบริ่อยประพุดิคนเรียบริ่อยคิงาม พอได้เงินทำเอาเสียคนไปก็มี หรือได้ตำแหน่งสูงขึ้น...เสียไปก็มีเหมือนกัน อันนี้เขาเรียกว่า “เมา” พระพุทธเจ้าท่านเรียกว่าเป็น “ความเมา” ชนิดหนึ่ง

เมาเหล่านี้เมาเข้าเย็นหายไม่รุนแรงเท่าไร แต่ว่าเมาในทรัพย์สมบัติ เมาในความเป็นใหญ่ เมาในบริวารในอะไรต่ออะไรนี้ โอ๊ย! เมาหนักเมาจนไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร เพื่อนที่เคยคบค้าสมาคมกันนี้ไปพูดอะไรไม่รู้เรื่องแล้ว เมา... พวกกันไม่รู้เรื่องแล้ว นี่เขาเรียกว่าความเมาชนิดหนึ่ง

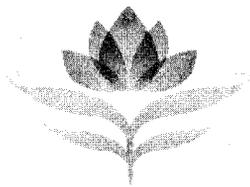
ท่านบอกว่า “ระวังไว้” เรื่องเมานี้ให้ระวังไว้ อย่าเมา...พอเมาแล้วลืมตัว ตาบอด หูหนวก ใจก็กลายเป็นใจบอดใจไปไปด้วย ใครพูดอะไรก็ไม่รู้เรื่อง แม้คนที่อยู่ด้วยกันพวกมันก็ปฏิเสธไปหมดแล้ว คนอย่างนี้ก็มีอยู่มากในสังคมมนุษย์เรา...มันไปไกล ไปจนกระทั่งถึงกลับไม่ค่อยได้ก็มี เมื่อใดหมดเนื้อหมดตัวนั่นแหละจึงกลับมา

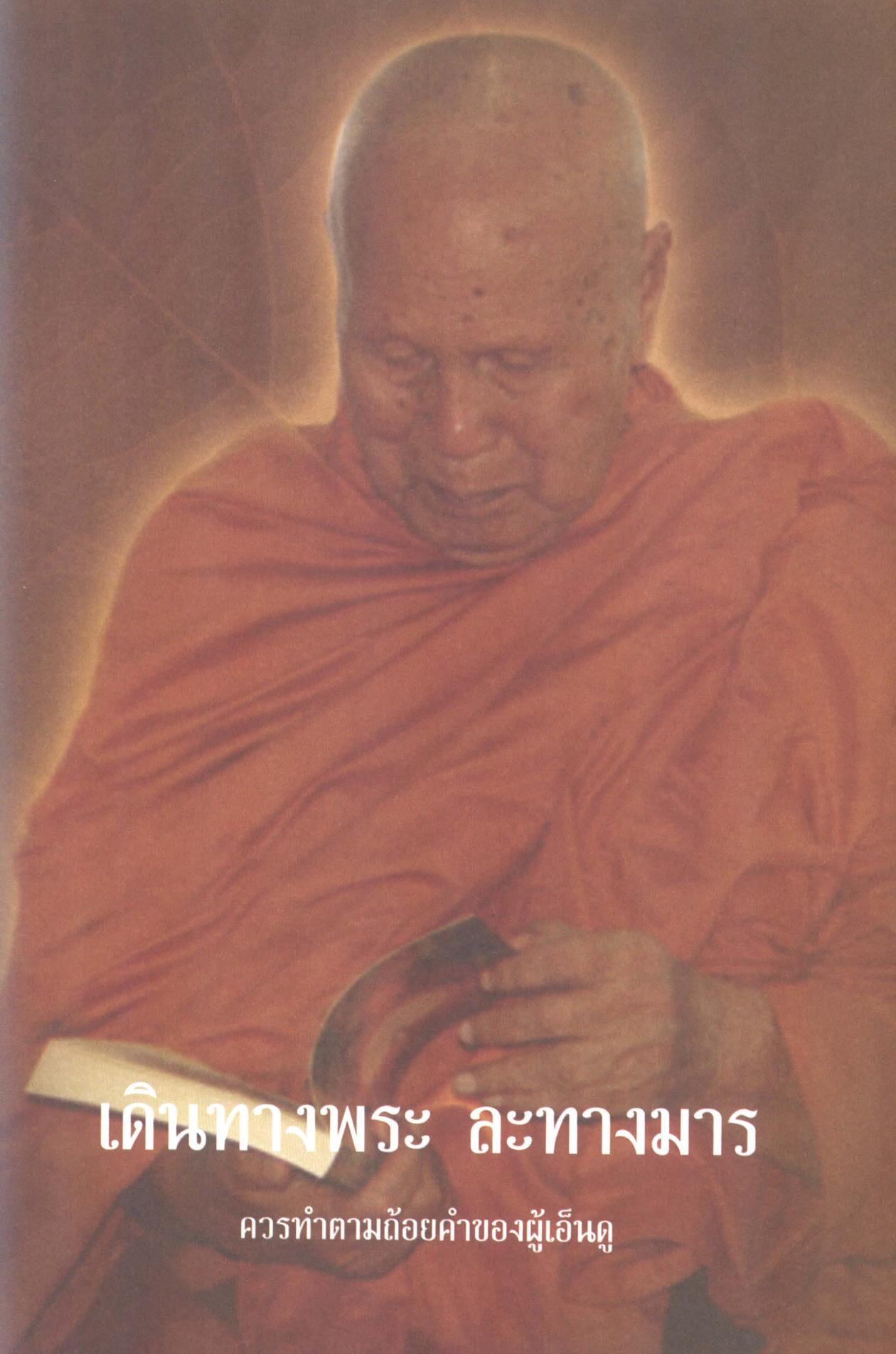
ถ้าเมาแล้วมันก็เสียคนได้ง่าย คนเราถ้าเมาแล้วมันก็เสียหาย พระท่านจึงสอนว่า “อย่าเมา” อย่าให้โมหะครอบงำจิตใจ เมาในวัย ในชีวิต ในความไม่มีโรค ในทรัพย์สินสมบัติ ในความเป็นใหญ่ ในอำนาจวาสนา ...เมาไม่ได้ทั้งนั้น ให้มีความสำนึกดูว่าสิ่งนี้เป็นแต่เพียงอะไร “หัวข้อน” ชีวิตก็เป็นอย่างนั้น ถ้าเราคิดได้ มันก็ไม่มีอะไร นึกได้ชีวิตก็ไม่เสียหาย

มีทรัพย์สินสมบัติก็เอาไปใช้ให้เป็นประโยชน์เป็นคุณเป็นค่า ให้ลูกให้เต้าไปเล่าไปเรียนสร้างเนื้อสร้างตัวดีกว่าจะเอาไปเที่ยวเล่นสนุกสนานเฮฮา มันไร้สาระ เป็นความสุขชั่วแฉ่น ประเดี๋ยวก็หายไปหมดไป เหมือนกับฟ้าแลบนะ ไม่มีอะไรที่เป็นเรื่องถาวร

เรามันก็ต้องบวชเสียบ้าง ว่างๆก็บวช “บวช” คืองดเว้นนั่นแหละ ไม่ใช่เรื่อง อะไร งดเว้นจากสิ่งที่ยั่วยุ ชีวิตที่มันไม่ถูกต้อง...ทำชีวิตให้ถูกต้อง คิงามขึ้น อะไรๆก็จะเปลี่ยนไปในทางที่ดี มีชีวิตสดชื่นแจ่มใส

คั้งที่ได้แสดงมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอยุติการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงเท่านี้

เดินทางพระ ละทางมาร

ควรทำตามถ้อยคำของผู้เอ็นดู

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

สมมติเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

วันนี้อาทิตย์ที่ ๒๘ อีก ๓ วัน ก็หมดปีเก่าแล้ว...ก็ปีใหม่ใหม่ ความจริงจะเก่าจะใหม่มันก็เท่ากัน วันเวลามันก็คงเดิม แต่ว่าเราสมมติ เรียกกันว่าเก่าบ้างใหม่บ้าง สูงบ้างต่ำบ้าง ยาวบ้างสั้นบ้าง อ้วนผอมอะไรต่างๆ เป็นเรื่องของการสมมติเพื่อว่าจะได้พูดกันง่าย จะได้ทำความเข้าใจกัน ไม่ลำบากในการติดต่อหรือจดสติของเรื่องอะไรต่างๆ จึงได้มีการสมมติกันอย่างนั้น

หลักการทางพระพุทธศาสนา

พวกเราที่มาวัดอยู่เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ก็เหมือนเดิมคือ มาเพื่อการศึกษา เพื่อการทำความเข้าใจก่อนเป็นเบื้องต้น เพราะในหลักการทางพระพุทธศาสนานั้นก็มีเรื่องเกี่ยวกับปริยัติ

ปริยัติ ก็หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เราจะนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ เมื่อเรามีความรู้ความเข้าใจแล้ว เราก็เอาไปปฏิบัติ การปฏิบัตินั้นเป็นขั้นที่ ๒ ที่ทำต่อจากการปริยัติ

การปฏิบัติ ก็คือ การรักษากาย วาจา ใจ ของเรา ให้อยู่ในสภาพที่สะอาด สว่าง สงบ ไม่ให้มีความทุกข์ความเคียดร้อนทางใจเกิดขึ้น ก็เอาธรรมะที่เราได้เรียนแล้วนั้นไปใช้เป็นเครื่องมือในการที่จะรักษาจิตของเราให้อยู่ในสภาพดั้งเดิม ไม่ให้เปลี่ยนแปลงเป็นโน่นเป็นนี่ ซึ่งสร้างความทุกข์ให้แก่ชีวิตด้วยประการต่างๆ

เมื่อเราปฏิบัติก็จะได้รับผลจากการปฏิบัติเรียกว่า ปฏิเวธ

ปฏิเวธนั้นเป็นผลที่เกิดจากการปฏิบัติ ของใครก็รู้ด้วยตัวเอง เพราะธรรมะในทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นสันติวิธี

สันติวิธี หมายความว่า ประจักษ์แก่ใจของเรา เราปฏิบัติเราก็รู้ ไม่ปฏิบัติเราก็รู้เหมือนกันว่ามันเกิดอะไรขึ้นในใจของเรา เรียกว่าเป็นสันติวิธี

เปรียบเหมือนกับเรากินอะไรเราก็รู้ว่ารสชาติมันเป็นอย่างไร เรากินเกลือก็รู้ว่ามันเค็มอย่างไร...ถ้ายังไม่เคยชิม ใครจะบอกให้ทราบว่าจะเกลือเค็ม...เราก็รู้ไม่ได้ น้ำตาลหวานเราก็รู้ไม่ได้ เราไม่ได้รับประทานเข้าไป แต่เมื่อเรารับประทานเข้าไป เราก็มารู้ว่าที่เรียกว่าเค็มมันเป็นอย่างไร ที่เรียกว่าหวานมันเป็นอย่างไร ที่เรียกว่าขม เปรี้ยว เผ็ด อะไรต่ออะไรต่างๆมันเป็นอย่างไร รู้ชัดได้ด้วยตนเอง อย่างนี้แหละเรียกว่าเป็นสันติวิธี

ในการปฏิบัติธรรมะก็เหมือนกัน เมื่อเราปฏิบัติ...เราก็จะได้รับผลจากการปฏิบัติ เมื่อได้รับผลก็ได้รับรู้ชัดจากใจของเรา รู้ว่าใจมันสะอาดอย่างไร สงบอย่างไร สว่างอย่างไร...เรารู้ได้เอง ไม่ใช่เรื่องที่คนอื่นจะบอกให้ แล้วไม่มีเรื่องที่จะต้องไปถามใคร มันเป็นเรื่องที่รู้เห็นชัดเจนด้วยตัวของเราเองอยู่ตลอดเวลาในเรื่องนั้นๆ ขออย่างเดียวแต่ทำให้ปฏิบัติไปตามนั้นเถอะ ถ้าเราปฏิบัติตามแล้ว ผลจะเกิดแก่เราผู้ปฏิบัติ หลักการในทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างนี้

ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้ชี้ทางให้

แล้วก็เมื่อเราถือหลักการอันนี้ เราก็มีความเชื่อได้ต่อไปว่า ไม่มีอะไรที่จะทำให้เราเป็นอะไร ไม่มีอำนาจอะไรที่จะทำให้เราเป็นอะไร เราจะเป็นอย่างไรก็ด้วยการกระทำของเราเอง พุทธศาสนาไม่มีอำนาจอะไรที่อ้างมาจากไหนๆ ที่จะช่วยให้ใครเป็นอะไร ช่วยให้เราดีก็ไม่ได้ ช่วยให้เราชั่วก็ไม่ได้ อย่างก็แค่เพียงแต่มาชี้ทางให้ ก็ต้องเป็นเรื่องบุคคลคือมาพูดคุยกันเป็นเรื่องๆไป ทำความเข้าใจกันได้

แต่ถ้าเราอ้างว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆจะมาช่วยใครให้เป็นอะไรนั้นเป็นการอ้างที่ป่าๆเงิบๆ มันไม่ถูกต้องตามหลักการของพระพุทธศาสนา เพราะสิ่งเหล่านั้นมาทำให้เราเข้าใจไม่ได้ มาช่วยเราชี้แนะแนวทางก็ไม่ได้ แต่ถ้าเป็นคนแล้วก็มีมาชี้ได้

พระพุทธเจ้าเองพระองค์ก็ตรัสไว้ชัดเจนว่า ...

ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้ชี้ทางให้

การเดินทางเป็นหน้าที่ของเธอทั้งหลาย

อันนี้เป็นคำตรัสของพระองค์ซึ่งเป็นคำที่ชัดเจนแจ่มแจ้งว่า พระองค์เป็นแต่เพียงผู้ชี้ทางให้ การเดินทางนั้นเป็นหน้าที่ของเรา

พระองค์ไม่มีอำนาจอะไรที่จะคลบ้นคาลให้ใครเป็นอะไรๆ...ทำไม่ได้ แต่พระองค์ชี้ทางให้เข้าใจว่านี่ทางไปสู่ความสุข นี่ทางไปสู่ความทุกข์ นี่ทางแห่งความเสื่อม นี่ทางแห่งความเจริญ นี่เป็นทางแห่งความมั่งมี นี่เป็นทางแห่งความยากจนหมดคเนื้อหมดตัว ท่านชี้ไว้ให้เราเข้าใจ เราต้องศึกษาเรื่องอย่างนี้

เมื่อเราเข้าใจเรื่องอย่างนี้แล้ว เราก็กหลีกเลี่ยง...ทางใดเป็นทางเสื่อม เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ความลำบากยากจนชั้นแค้น เราก็กไม่เดินตามทางนั้น เราเดินในทางที่จะช่วยยให้เราเจริญให้เราก้าวหน้าในชีวิตต่อไป

เช่นว่าเราเป็นนักเรียนอยู่ในวัยของการศึกษาเล่าเรียน พระพุทธเจ้าท่านก็บอกได้ว่า ถ้าชี้เกียรเรียนแล้วก็จะไม่มีความรู้ รัการศึกษาเรียนก็จะมีความรู้ ขยันก็จะมีความรู้ เอาใจใส่ก็จะมีความรู้ใช้ปัญญาคิดค้นในเรื่องความรู้ก็จะได้ความรู้เพิ่มขึ้น

ความรู้เบื้องต้นเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา

ที่เรียกว่า ใช้ปัญญาคิดค้น นะ คือเราได้รับปัญญามาโดยลำดับ รับมาตั้งแต่เรียนชั้นอนุบาล ชั้นแรกเราไม่รู้อะไร แล้วเราไปเรียนก็ค่อยรู้ขึ้นๆโดยลำดับ มีปัญญาขึ้นทีละน้อยๆ ปัญญาของประถม ๑ เอามาใช้คิดค้นความรู้ ประถม ๒ ปัญญาประถม ๒ เอามาใช้คิดค้นความรู้ประถม ๓-๔-๕ เรื่อยไปจนจบชั้นประถม ต่อชั้นมัธยมแล้วเข้ามหาวิทยาลัย เราก็กเอาชั้นพื้นฐานนั้นแหละไปใช้ เพื่อค้นคว้าศึกษาต่อไป ไม่ว่าเรื่องอะไรเราก็กต้องอาศัยความรู้

สูตรแห่งความสำเร็จ

ผู้ใหญ่ก็เหมือนกัน พระองค์ก็ชี้ให้เราปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น เราเป็นคนอยู่บ้านอยู่เรือน ท่านก็ชี้ทางให้ว่า ผู้ครองเรือนนั้นจะต้องมีอะไร ก็ต้องปฏิบัติตามสิ่งนั้น เช่น พระองค์สอนว่า ต้องลุกขึ้นแต่เช้า ก้าวไป ข้างหน้า ทำงานแข่งเวลา พัฒนาครอบครัว

คำบาลีสั้นๆว่า “อุฏฐานะ” แปลว่า ลุกขึ้น อย่างหนึ่ง นิ่งเฉย อย่างหนึ่ง นอนนิ่ง นอนเฉย ลุกขึ้นจับจอบจับเสียมไปทำมาหากิน

ถ้าเป็นชาวนาชาวไร่ ก็หมั่นขุดคิน ปลูกพืช ปลูกผัก เราก็มีพืชไว้กิน มีผักไว้ใช้ ฐานะครอบครัวก็ไม่ตกต่ำ

ถ้าเราเป็นคนค้าขาย เราก็เปิดร้านแต่เช้า เพื่อคนจะได้มาซื้อข้าวซื้อของ แล้วก็ต้อนรับให้ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส อย่าขายเอากำไรมากเกินไป เขาจะไปบ่นกันว่า ร้านนั้นมันแพงเหลือเกิน ทีหลังเขาก็ไม่มาซื้อ เราเอากำไรน้อยๆ แต่เอานานๆมันก็ได้มาก แต่ถ้าเอามากมันก็จะได้น้อย เพราะคนไม่มาซื้อมันก็ไม่ได้ อันนี้มันต้องฉลาดในเรื่องทำมาหากิน

ถ้าเราเป็นข้าราชการ ก็ต้องไปทำงานตามหน้าที่ที่เราได้รับมอบหมาย ไม่หลีกไม่เลี่ยงไม่บิดพลิ้ว ทำงานด้วยใจรักด้วยความตั้งใจจริงๆ งานก็เจริญก้าวหน้า แล้วก็จะได้รับรางวัล คือเงินเดือนเท่าที่เขาตั้งให้ แล้วก็ทำต่อๆไป มันก็เลื่อนขั้นไปโดยลำดับ จนกระทั่งสุดเส้นทางที่เขาจะเลื่อนให้เราได้ ก็พอดีแก่แล้ว ๖๐ ปี เขาก็ปลดให้ไปนอนอยู่บ้าน เป็นคนแก่ต่อไป

อยู่บ้านเป็นคนแก่ก็ต้องประพฤติธรรมอีกนั่นแหละ อยู่ให้มันสมเป็นคนแก่ อย่าเป็นคนแก่ที่มีจิตใจเป็นเด็ก ชอบเที่ยวชอบสนุก ชอบประพฤติกสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม มันก็ไม่ได้

นี่คือหน้าที่ ที่เราจะต้องกระทำในชีวิตของเรา

ฉลาดในการรู้จักใช้ทรัพย์ที่หามาได้

แล้วพระองค์ก็สอนว่า เมื่อได้เงินได้ทองมาแล้ว ต้องรู้จักว่าจะเก็บ
 สักเท่าไร จะใช้สักเท่าไร จะเอาไปลงทุนทำอะไรบ้างในทางที่จะเกิด
 ประโยชน์แก่ครอบครัวต่อไป

แต่ว่าการลงทุนก็ต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ ต้องเป็นคนทีไว้เนื้อ
 เชื่อใจได้เอามาร่วมกันทำมาหากิน อย่าไปเอาคนที่บิคุเบี้ยวๆมาเป็นผู้ร่วมหุ้น
 ร่วมทุนเพราะมันจะโกงเรา...เรามีความรู้น้อยมันแพ้ คนที่มีปัญญาในทางโกงคน
 เขาเรียกว่าปัญญาเฉโก พวกเฉโกนี้มันชอบโกง เมื่อไปคบคนเฉโกเข้ามันก็ต้มเรา
 เปื่อยไปเลย

เหมือนคนที่ไม่เคยค้าขายเป็นข้าราชการมาจนแก่ พอแก่ตัวลงก็มีเบี้ย
 บำนาญ มีทุนพอสมควร มีเกียรติ มีชื่อเสียง พวกพ่อค้าเขาก็มาชวนว่า
 ท่านอยู่ว่างๆมาร่วมค้าร่วมขายกับพวกผมดีกว่า จะได้กำไรอย่างนั้นจะได้กำไร
 อย่างนี้ เขาพูดยั่วให้น้ำลายไหลถึงกำไรที่ตัวจะมีจะได้ เลยไปเข้าหุ้นค้าขาย
 กับเขา ผลที่สุดหมกเนื้อหมกตัว กำไรก็หาย ทุนก็ขาด เหลืออยู่แต่บำนาญกิน
 เท่านั้น ไม่ค่อยจะพอกินพอใช้ที่นี้ก็ลำบาก

เรามันไม่ถนัด อย่าไปยุ่งเข้าไปในเรื่องอย่างนั้น พอใจในบำนาญที่เราได้ บ้าน
 ที่เราอยู่ มันก็พอแล้ว ไม่ต้องไปลงทุนทำอะไรให้มันวุ่นวาย เพราะเราไม่ถนัด
 เข้าป่าจวนจะค้าแล้ว คัดไม้ไม่ได้ก็ค้อนมันก็จะมีคพอคี่ แล้วก็ลำบาก เราแก่
 แล้วอย่าไปยุ่งเลย...เข้าวัดเข้าวา ถือศีลฟังธรรม กินน้อยๆพอสมควรในการ
 ครองชีพ ไม่เคียดระออะไร

คนที่คิดค้าคิดขายจะต้องคิดมาตั้งแต่หนุ่มๆ จะได้ชำนาญเรียนรู้มาก
 มีประสบการณ์มากก็ทำได้ ถ้าเราไม่มีประสบการณ์เอาเงินให้คนอื่นไปหมุน หมุนไป
 หมุนมา ก็มาบอกว่า แยกแล้วท่านเที่ยวนี้ขาดทุนยุบยับหมดแล้ว เราก็ไม่รู้จะว่า

อย่างไร จะไปฟ้องไปร้องมันก็ไม่ได้ เพราะว่าไปเข้าหุ้นกับเขา มันเสียท่าเขาลำบาก เคือคร้อน เหมือนพวกที่ไปเล่นแชร์ก็เหมือนกัน เรียกว่าโลภมากอยากได้เลยไปเล่นแชร์แม่อะไรต่ออะไรเข้า ซาคทุนกันไปยุบยับ เรียกว่า ลงทุนไปไม่ได้ เรื่องทำให้เสียหาย...เกิดปัญหา

ไม่เชื่อพระ มันก็ยุ่งอย่างนั้นแหละ

ไม่เชื่อพระ มันก็ยุ่งอย่างนั้นแหละ!!! ไปเชื่ออย่างอื่นก็ลำบาก เคือคร้อน

บางทีเขาก็เอาหมอกุมา...ถ้าชอบหมอกุ ให้มาดูควงบ้าง ดูลายมือบ้าง หมอก็บอกว่า ลายมือท่านขึ้นหมู่นี้ทำอะไรก็จะมีกำไรทั้งนั้น เราก็มไปเชื่อหมอกุ ลายมือมันขึ้น ความจริงนี้ลายมือมันไม่ขึ้นไม่ลงอะไร เส้นมันก็เท่าเคิมมันแหละ แต่หมอบอกว่าเส้นนี้มันขึ้น เนินนี้มันคืออย่างนั้นมันคืออย่างนี้ พวกจะมาต้มเราทั้งนั้นยอเราให้เพลิน เราก็นึกว่า เออ...ควงดี น่าจะลงทุนหน่อย เลยก็ไปทำเข้าเลยควงแพบไป แทนที่จะคิดลักกลายเป็นควงแพบควงหกไปก็มีเหมือนกัน อย่างนี้มีบ่อยๆ เพราะการลงทุนที่มันไม่ถูกต้องทำให้เกิดมีปัญหา

ประหยัด ออกออม วางแผนในการใช้ทรัพย์

การใช้จ่ายนั้นก็ต้องประหยัดออกออม เราก็ต้องวางแผนว่าเงินเดือนเท่านี้ควรจะใช้สักเท่าไร? ควรจะกินสักเท่าไร? ควรจะทำอะไร? แล้วเราจะอยู่สักกี่ปี? ต้องวางแผนไปว่า เอ้า! อยู่ไปสัก ๓๐ ปี ๔๐ ก็ใช้เงินให้พอ

ถึง ๘๐ แต่ถ้าเลยไปบ้างก็ต้องรักษาไว้ให้พอคิๆมันก็ไม่มีปัญหาอะไร ผู้ที่ประพฤติธรรม...ย่อมไม่มีปัญหา แต่ผู้ไม่ประพฤติธรรมย่อมมีปัญหามาก คือทำอะไรไม่เป็นการถูกต้อง เรียกว่าไม่เป็นธรรม มันก็มีความเกิดความทุกข์ความเดือดร้อนในทางจิตใจถึงกับเสียหาย เสียสุขภาพจิตไปก็มีเหมือนกัน นี่คือความผิดพลาดที่เราไม่ได้เอาธรรมมาเป็นหลักประดับประคองชีวิตจิตใจ พระสอนแล้วไม่เชื่อ

สมาคมกับคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต

การคบคนนั้น ท่านก็สอนให้เลือกคบแต่คนดีๆ คนซื่อสัตย์สุจริต ไม่คบกับคนคคคนโกงคนประจบสอพลอ คนที่มันไม่ซื่อกับเรา เราไปคบกันเข้า มันก็ลำบาก แต่ถ้าเป็นคนารู้จักทำงานทำการ...เราก็คบได้ คุณคนมันต้องคู่กัน นานๆ เห็นคนใดเขาทำงานดี มีความก้าวหน้าในชีวิตในการงาน พอจะเข้าร่วมหุ้นร่วมทุนกับเขาได้ เพราะว่าเขาเป็นคนบริหารงานดี มีความซื่อสัตย์สุจริต งานมันก็ก้าวไปดี

มีธรรมะเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

ถ้าทำโดยธรรมแล้วมันไม่ตกต่ำหรอก

ถ้าทำโดยไม่มีธรรมมันก็ไม่ค่อยรอด

อันนี้เป็นเรื่องที่เราพอมองเห็นกันได้ ประสบการณ์ในชีวิตของคนทุกๆ ไปก็เอาหลักการนี้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ก็มีความสุขตามสมควรแก่ฐานะ

พระพุทธเจ้าท่านชี้ไว้อย่างนั้น

ใครทำอะไร . . .

ก็ต้องเอาธรรมะไปใช้เป็นหลักในการกระทำกิจนั้นๆ

ธรรมะเป็นเครื่องช่วยในการประพฤติปฏิบัติ

สูงขึ้นไปกว่านั้น...ก็ในเรื่องที่เกี่ยวกับความสุขความทุกข์ในชีวิตของเรา เรามีความปรารถนาอะไรถ้าทุกคนโดยสามัญสำนึกทุกๆไปแล้ว คนทุกคนต้องการความสงบในชีวิตประจำวัน คือ ต้องการความสุข ความสงบ ไม่ต้องการความทุกข์ความเดือดร้อน ไม่ต้องการความวุ่นวายด้วยประการใดๆ แต่ทั้งๆที่เราต้องการอย่างนั้น ความต้องการนั้นก็มักจะไม่ค่อยจะสมบูรณ์ตามที่เราคำต้องการ ที่ไม่สมบูรณ์ไม่ใช่เพราะโชคชะตาราศี ไม่ใช่เพราะดวงดี ดวงร้าย หรือเพราะอะไรๆไม่ใช่ทั้งนั้น แต่มันเพราะการประกอบกิจหน้าที่ของเราไม่เป็นการถูกต้อง หรือว่าเราคิดไม่ถูกบ้าง เราพูดไม่ถูกบ้าง มันจึงเกิดปัญหาขึ้นในชีวิตของเรา

เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาแล้วเราก็ไม่นึกว่าเราทำผิด เรานึกว่าเราถูกตลอดเวลา เราคือตลอดเวลา เราไม่เคยคิดว่าเราผิด ไม่เคยคิดว่าเราไม่ดี ไม่ถูก เราไม่ค่อยจะคิดอย่างนั้น ก็เพราะคนเรานั้นไม่ยอมรับว่าตัวเราผิดนั่นเอง อะไรก็ตาม...ไม่มีการยอมรับว่าเราผิดหรอก ถ้าใครมาบอกว่าผิดละก็หน้าแดงขึ้นมาทันทีเชียว “มันคุณถูกข้า...หาว่าข้าผิด” โกรธเอาที่เดียว นี่แสดงว่าเราไม่ยอมรับในเรื่องที่เราทำผิด เราทำไม่ถูก

เราอยากจะให้ใครๆเห็นว่า เราถูกต้อง เป็นคนทำดี ทำถูก ตลอดเวลา มันจะเป็นไปได้ที่ไหน

คนเราก็ต้องมีผิดบ้างพลาคบ้าง ถ้ายังไม่สมบุรณ์ด้วยสติปัญญา
จึงต้องฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยในเรื่องที่จะให้มันดีให้มันถูก ก็ต้องอาศัย
ธรรมะเป็นเครื่องช่วยในการประพฤติปฏิบัติ

ความบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์เป็นเรื่องเฉพาะตัว

อันนี้เราต้องยอมรับเสียก่อนเป็นเบื้องต้น คือ ยอมรับว่า “อะไรๆที่
เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของเรานั้น เป็นการกระทำของเราเอง”

อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก พวกเราเป็นพุทธบริษัทต้องยอมรับหลักการ
นี้ว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา ไม่ว่าจะเรื่องดี เรื่องเสีย เรื่องสุขเรื่องทุกข์
เรื่องอะไรก็ตาม เป็นเรื่องของเราเองทั้งนั้น

คำบาลีมีอยู่ว่า...

สุทธิอะสุทธิ ปัจเจกตัง นานุญเญ อัญญัง วิโสระเย

ความบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์เป็นเรื่องเฉพาะตัว

คนอื่นจะทำให้ใครบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์หาได้ไม่

พระพุทธองค์สอนให้มองค่านใน

คนอื่นทำให้ไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่ทำให้แก่ตัวเราเองทั้งนั้น เกิดขึ้นจาก
การคิด การพูด การกระทำ เรียกว่าเป็น “กรรม” ของเรานั้นแหละ

ที่เรา มักจะพูดว่า “เฮ้อ! เป็นกรรมของสัตว์” ไปพูดว่าคนอื่นไป ไม่พูดว่า
“เป็นกรรมของฉัน” พูดแต่ว่าเป็นกรรมของสัตว์ อย่างนี้เป็นตัวอย่าง

เราต้องพูดใหม่ว่า “เป็นกรรมของฉัน” อะไรๆที่มันเกิดขึ้นนี้มันเป็นกรรมของฉัน เป็นทุกข์ก็เพราะเป็นกรรมของฉัน เจ็บไข้ได้ป่วยก็เป็นกรรมของฉัน ฉันตกกระทวลำบากก็เป็นกรรมของฉัน ชักมาที่ตัวทั้งหมด...มองค่านิน

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เรา “มองค่านิน” อย่างมองค่านนอก อย่างมองคนอื่น อย่างมองเหตุอื่น เพราะการมองคนอื่นมันก็แก้ไม่ได้ มีเหตุมาจากภายนอก เราก็ไปตามแก้...ก็ไม่ได้

อะไรๆที่เกิดขึ้นก็เพราะเราทั้งสิ้น

ยิ่งพูดว่า “คงไม่คิด” ก็ยิ่งแยใหญ่ จะไปแก้อย่างไรเมื่อเกิดมาแล้ว มันก็เกิดมาแล้ว เราจะไปเขียนคงใหม่ได้อย่างไร หรือยิ่งโทษว่า “คาวคงนั้นเป็นเหตุ” ยิ่งลำบากใหญ่ เพราะเราไม่สามารถจะไปจัดระบบของคาวให้มัน เป็นไปตามที่เราต้องการได้ คาวก็คาว เคือนก็เคือน มันก็เป็นไปตามเรื่องของคาวของเคือนนั้น ไม่ได้เกี่ยวกับเรา ไม่ได้ทำให้เราเป็นอะไร เราเป็นของเราเอง ทุกอย่างเป็นเองทั้งนั้น

บริสุทธิ์ก็อยู่ที่เรา ไม่บริสุทธิ์ก็อยู่ที่เรา

ทุกข์ก็อยู่ที่เรา สุขก็อยู่ที่เรา

อะไรที่เกิดขึ้นก็เพราะเราทั้งนั้น

อันนี้แหละเป็นหลักใหญ่ เป็นหลักสำคัญ ที่เราควรจะใช้เป็นเครื่องมือวินิจฉัยในเรื่องอะไรๆที่เกิดขึ้น พออะไรๆเกิดขึ้น ก็อย่าไปนึกถึงสิ่งโน้น สิ่งนี้ ให้มันวุ่นวายตามแบบคนทั่วไปเขาคิดกัน คือ เขาไม่รู้ธรรมะ ไม่เชื่อหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าก็เที่ยวคิดวุ่นวายไปอย่างนั้นแหละ

เราผู้ศึกษาธรรมะ . . .

ได้เล่า ได้เรียน ได้ฟังมามากพอสมควร

เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นก็ไม่โทษใคร

แต่เรานึกว่า “ฉันคงจะผิดอะไรบ้างแน่ๆ”

นี่ก็โนใจอย่างนั้น ว่าฉันคงจะทำอะไรผิดสักอย่าง ยังไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ต้องค้น...ต้องค้นที่ใคร? ค้นที่ตัวเรา ไม่ต้องไปให้ใครมาดูให้ทรอกมันเรื่องของเรา เราก็ดูของเราเอง

ถ้าเราประพฤติอย่างนี้พวกหมอตามโคณมะขาม ก็ไม่ต้องหากินกันต่อไป หมอเองก็ไม่ได้ดูตัวเองเหมือนกัน นั่งดูแต่คนอื่น ดูเพื่อเอาสตางค์ รับจ้าง เขาดู เราก็อย่าไปส่งเสริมอาชีพอย่างนั้นเลยไม่ต้องไปดู คุณก็ไม่ได้เรื่องอะไรมันช่วยอะไรไม่ได้ทรอก

เขาวาจะดี...ถ้าเราไม่ทำมันจะดีขึ้นได้อย่างไร จะลำบาก...ถ้าเราไม่ทำให้ลำบากมันจะลำบากได้อย่างไร มันไม่ได้อยู่ที่หมอว่า ไม่ได้อยู่ที่ดวงดาว บนท้องฟ้า หรืออะไรๆทั้งนั้นแหละ มันอยู่ที่เราทำของเราเอง

สิ่งทั้งหลายล้วนตั้งต้นที่ตัวเรา

แล้วเราก็ต้องนั่งสงบใจ พิจารณาตัวเองว่า เราได้ทำอะไร? เราไปคบกับใคร? เรื่องนี้มาจากไหน?...สาวไปๆ สิ่งทั้งหลายมีเหตุแล้วก็สัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ มันไปเกี่ยวข้องกับคนนั้นคนนี้ แต่มันตั้งต้นที่เรานะ...ตั้งต้นที่เราคิดผิด เราทำผิดนั้นแหละ ไม่ได้ตั้งต้นที่คนอื่น คนอื่นเป็นเพียงตัวประกอบเข้ามาในวงจรของชีวิตของเรา แต่ตัวเรานั้นแหละเป็นตัวสำคัญที่สุดที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับคนนั้นเข้า

เช่นเราเป็นทุกข์เพราะเพื่อน อย่าไปโทษเพื่อน ควรจะโทษตัวเองว่า
เรามันผิดเอง ผิดอย่างไร? ก็คบคนผิดนี่ เราไปคบคนผิด ไม่ใช่สติ ไม่ใช่
ปัญญาพิจารณา ไม่เชื่อพระพุทธเจ้าที่กล่าวไว้ว่า “อย่าคบคนพาล ให้คบหา
ด้วยบัณฑิต” จะคบใคร...เราก็ต้องพิจารณาเสียก่อน เขาชวนให้ทำอะไรก็ต้อง
คิดต้องตรองให้รอบคอบ ถ้าเห็นว่ามันจะไม่เหมาะไม่ควรก็อย่าไปยุ่ง เรา
ปฏิเสธได้...ปฏิเสธเสียตั้งแต่เบื้องต้น มันก็ไม่ยุ่งเมื่อปลายมือ แต่ถ้าเราเกรงใจ
เพื่อนไม่กล้าปฏิเสธ ทีนี้แหละปัญหามันจะเกิดตามมาหลายเรื่องหลายประการ
ก็เป็นความผิดของเราอีกนั่นแหละ ไม่ใช่ความผิดของใคร

อะไรที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องในตัวเราทั้งนั้น เราจึงไม่ควรจะไปคิดให้
มันวุ่นวายใจ แต่นั่งสงบใจเสียค้นหาว่าเราผิดอะไร เรื่องนี้มันเกิดจากเรื่องอะไร
สิ่งทั้งหลายมันเกิดจากเหตุ ไม่มีเหตุ...ผลจะเกิดขึ้นไม่ได้ เหตุนั้นอยู่ที่
ตัวเรา ไม่ได้อยู่ที่คนอื่น

อันนี้สำคัญมาก เป็นหลักที่จะช่วยให้อะไรดีขึ้นทุกอย่าง ไม่ว่าจะเรื่อง
ส่วนตัว เรื่องครอบครัว การงาน การสังคม อะไรต่ออะไรมันก็ดีขึ้นทั้งหมด
มันดีขึ้นที่ตัวเรานั้นแหละ มันไม่ใช่เรื่องอะไรอื่น ที่วุ่นวายกันอยู่นั้นมันไม่มองดู
ตัวเอง ไม่พิจารณาตัวเองกัน แต่ไปมองคนอื่น ทำเรื่องให้วุ่นวายสับสนกันด้วย
ประการต่างๆ เพราะไม่ได้ใช้หลักธรรมะเป็นเครื่องช่วยในการคิดในการกระทำ

สามีกบรยานั่งเคียงกันอยู่ เคียงกันตั้งแต่หัวค่ำ เทียงคืนแล้วยังไม่เลิก
ยังเคียงกันต่อไป ใครผิด?...ผิดทั้งคู่ นั่นแหละ สามีกก็ผิด ภรรยาผิด แต่ว่า
ใครเป็นคนตั้งคั่นก่อนเท่านั้นเอง ทุกคนก็ไม่ยอม ตัวก็ไม่ยอม เมียก็ไม่ยอม
ใครจะตั้งคั่นก่อนไม่ได้เสียเหลี่ยม “ฉันไม่ยอม ฉันต้องเป็นฝ่ายถูก”

ถ้าคิดว่าถูกทั้งคู่ละก็มันก็ผิดทั้งคู่ ต้องเคียงกันไปเพราะอะไร? เพราะ
ไม่รับผิด ต้องเถียงต่อจนสว่าง ไม่ต้องหลับไม่ต้องนอน...ว่ากันอยู่ได้อย่างนี้
แสดงว่าไม่ยอมรับว่าตัวผิด

แต่ถ้าใครสักคนว่า “เอ! ฉันผิดนี่ แหม!...เราเถียงกันมานานแล้ว น้องรู้สึกว่่าน้องทำผิด” นี่จบเรื่องเท่านั้นแหละ หรือสามีคิดขึ้นมาได้ว่า “แหม!... พี่นี่เพิ่งนึกขึ้นได้ว่า พี่ผิดใหญ่โตแล้ว” เรื่องมันก็จบเท่านั้นเอง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมรับผิด เรื่องมันก็หยุดเท่านั้น แต่ถ้าไม่ยอมรับผิดก็ต้องเถียงกันต่อไป เรียกว่า ฉายต่อเป็นหนังที่ไม่มีจบฉากสักที ฉายกันต่อไปๆ ไม่จบ

เมื่อความคิดถูกต้องเกิด ปัญญาก็เกิดขึ้นแล้ว

พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้เป็นหลักคำสอนในธรรมบทว่า...

ในหมู่คนที่กำลังก่อความยุ่งยากกันนั้น ถ้ามีใครคนหนึ่งคิดได้ว่า โอ้เราจะแยกไปตามๆกันแล้ว ความสงบจะเกิดจากคนนั้น...จากคนที่คิดได้ว่าเราจะแยกนั้นแหละ

ตัวเราเองแต่ละคนก็เหมือนกัน ถ้าหากเราคิดขึ้นมาได้ ถูกคิดขึ้นมาได้ว่า “มันจะแยกนะถ้าอยู่อย่างนี้มันจะแยก มันจะลำบากกันใหญ่” เริ่มแล้วๆ แสงสว่างกำลังส่องมาสู่ภายในแล้ว ปัญญามันเกิดขึ้นแล้ว สติมาแล้ว ปัญญามาแล้ว มันก็จะหยุดจากเรื่องนั้น เพราะรู้ว่ากำลังจะเสียหาย กำลังจะไปกันใหญ่แล้วหยุดได้แล้วก็จะหยุดทันที เพราะความคิดที่ถูกต้องเกิดขึ้น

ลคทีฏฐิมานะ

แต่ตราบใจที่ยังไม่มีความคิดในรูปนั้นเกิดขึ้นในใจเรา...ก็เถียงกันต่อไป ทะเลาะกันต่อไป เรื่องมันก็ไม่จบไม่สิ้น

แล้วคนที่เถียงที่ทะเลาะกันนี้ มีอะไรเป็นฐานอยู่ในจิตใจ ฐานแรก ก็คือว่าไม่ยอมรับว่าตัวผิด นั้นฐานหนึ่ง เป็นฐานที่ปรากฏง่าย ๆ แต่มันมี ฐานใต้นั้นลงไปอีกฐานหนึ่ง ฐานใต้อนั้นคือฉันไม่ผิด นี่มันอะไร? เขาเรียกว่า “ทิฏฐิมานะ”

ทิฏฐิคือความถือมั่นนั่นแหละ ความจริงคำว่า “ทิฏฐิ” นี้ มันไม่ใช่ว่าไม่ชั่วอะไร แต่เรามักจะหมายถึงความชั่ว “แห่ม! ทิฏฐิมันจัก” หมายความว่า คนนั้นมีความคิดความเห็นรุนแรง พุคจาแสดงอะไรออกมาที่แรงๆ นี่คนมีทิฏฐิ

เมื่อมีทิฏฐิก็มีอีกตัวเรียกว่า มานะ “มานะ” ก็คือความถือตัวว่าฉันเก่งกว่า ฉันดีกว่า ฉันอะไรกว่าคนอื่นทั้งนั้นแหละ ไม่ยอมลดราวาศอกให้แก่ใคร ไม่ยอมให้ใครเหนือเราทั้งนั้น “ฉันจะใหญ่อยู่ตลอดเวลา” มันจะได้หรือ? คนเรานี้จะใหญ่ตลอดเวลา มันจะได้หรือ? มันต้องมีเวลาเล็กบ้างใหญ่บ้าง มันต้องมีเวลานำบ้างตามบ้าง มันต้องผลัดเปลี่ยนกันเป็น จะใหญ่อยู่ตลอดเวลา ได้อย่างไร

ท่านปลัดกระทรวงมหาดไทย สร้างบ้านอยู่เมืองนนท์ ถ้าพวกกันตามความเป็นจริงแล้วก็ต้องอยู่ภายใต้ผู้ว่าราชการจังหวัดเมืองนนทบุรี หรือว่าได้ นายอำเภอ หรือได้กำนันแถวนั้น ได้ผู้ใหญ่บ้านตรงนั้นแหละ

กำนันบางคนก็ว่า “เอ! ลูกบ้านฉันไม่ใช่คนเล็กๆนะ นายอำเภอเป็นลูกบ้านฉัน” เพราะนายอำเภอสร้างบ้านอยู่ในเขตของกำนันผู้นั้น กำนันผู้นั้นก็ไปคุยโตได้ว่า นายอำเภอเนี่ยลูกบ้านฉันนะ แต่ถ้ากำนันไปอำเภอก็ต้องหงอให้นายอำเภอเหมือนกัน ไปถึงก็ต้องกำต้องกราบนายอำเภอ แต่ถ้าไปในตำบลบ้านนั้น กำนันแกก็ใหญ่กว่านายอำเภอได้ แกสั่งนายอำเภอได้ สั่งให้ไปไหนก็ได้ นายอำเภอก็ต้องเชื่อกำนัน นี่ถ้าว่าโดยระบบการปกครองก็ต้องเป็นอย่างนั้น คนเราจะใหญ่เสมอไปไม่ได้ มันต้องเล็กบ้าง

นายกรัฐมนตรีไปสร้างบ้านอยู่ตรงไหน? ถ้าอยู่ในตำบลของกำนันคนใด กำนันนั้นก็ต้องปกครองนายกฯ ค่ายเหมือนกัน แกจะสั่งนายกฯ ก็ได้ โดยหน้าที่นะ สั่งให้นายกฯ ทำอะไรก็ได้ ผู้ใหญ่บ้านก็สั่งได้เพราะเป็นลูกบ้านของผู้ใหญ่คนนั้น โดยอย่างนั้น

วางตนให้คงตามฐานะ

เพราะฉะนั้นคนเรามันใหญ่บางครั้ง แต่มันเล็กบางครั้ง บางคราวก็นำ แต่บางครั้งก็ต้องตามเหมือนกัน จึงต้องจัดตัวเองให้มันถูกว่าเวลานี้ฉันจะนำหรือฉันจะตาม ฉันจะเล็กหรือว่าฉันจะใหญ่

ทีนี้ ถ้าเล็กก็เล็กให้เป็น ใหญ่ก็ใหญ่ให้เป็น ทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มันก็ไม่ยุ่งอะไร ที่ยุ่งนี้ก็เพราะแย่งกัน เป็นใหญ่ก็มีเหมือนกัน ให้เขาเป็นใหญ่แล้ว..ไม่ได้ มันไม่ได้ คนนี้อย่าให้มันเป็นใหญ่เลย หากพวกเขาจะคักจะจ้วงกันไม่ให้ใหญ่ จะถดถอยกันละ เฮ้อ! ทีนี้ก็ยุ่งกันอยู่อย่างนั้นแหละ

เหมือนกับนักการเมืองที่ยุ่งกันอยู่ในบางพรรคในเวลา...เรื่องแย่งกัน ไม่ใช่เรื่องอะไร แล้วไม่รู้หรือว่ากำลังทำลายตัวเองอยู่เวลานี้ ความเลื่อมใสของประชาชนก็จะลดน้อยลงไป ลดน้อยลงไปว่า “แหม! เราอุทิศส่สำหรับเลือกพรรคนี้เข้าไป แต่เลือกให้เขาไปทะเลกัน ให้ไปแย่งความเป็นใหญ่กันอยู่” เอาทะเลส่เข้าไปส่กัน คำรามแสบๆกันอยู่ตลอดเวลาแล้วมันจะได้อะไร ที่ทำอย่างนั้นมันไม่ใช่ประชาธิปไตยเสียแล้ว

“ประชาธิปไตย” นั้นมันจะต้องมีธรรมะเข้าไปหนุนหลังด้วย ถ้าหากไม่มีธรรมะหนุนหลังก็เป็น “อัคราธิปไตย” ไปเท่านั้นเอง ถือตัวเป็นใหญ่ ฤ

ต้องใหญ่...คนอื่นใหญ่ไม่ได้ ญต้องใหญ่ด้วยเหมือนกัน เลยแย่งกัน ทำงานได้
ไม่กี่เดือนก็มาแย่งกันเสียแล้ว มันก็ลดราคาของตัวเอง ไม่ได้เรื่องอะไร

ถ้าประชาชนคนมีปัญญาเขามองแล้ว เขาก็ว่า “เอ! นี่ ไม่ได้เรื่อง นี่เรา
เลือกเข้าไปเพื่อให้เป็นผู้บริหารบ้านเมือง ยังไปทะเลาะกันอีก” มันก็เสีย
ชื่อเสียงตกต่ำไปในตัวของเขาเองนั่นเอง...ไม่ได้เรื่องอะไร ทำเอาเองทั้งนั้นแหละ
ไม่มีใครทำให้ ประชาชนไม่ได้ทำให้แต่ตัวไปทำของตัวเองสร้างความเสื่อมโทรม
ให้เกิดขึ้นในชีวิตของตัวเอง

ทฤษฎีมานะมา ปัญญาหาย : ฝีมือ พระหาย

นี่ก็เพราะเรื่องทฤษฎีมานะ...การไม่ยอมกัน แข่งคึกกัน...ที่จริงมันแข่งชั่วคราว
ในภาษาไทยเราว่า “แข่งคึก” ความจริงควรจะพูดว่า “แข่งชั่ว” กัน เอาความชั่ว
ออกมาแข่งกัน เผลงมากองแข่งกันของใครสูงกว่าใคร ใครมากกว่าใคร ใครจะ
ตายเพราะความชั่วก่อนใครแข่งกันจนตาย...แข่งความชั่วกัน ถ้าแข่งกันทำคึกมัน
ก็ไม่มีเรื่องอะไร ต่างคนต่างทำคึกทำให้มันไม่เกิดปัญหา มันก็เป็นการถูกต้อง

แต่นี้เพราะว่าทฤษฎีมานะเกิดขึ้น ปัญญาหายไป สติหายไป หรือพูด
ง่าย ๆ ว่า พระไม่อยู่ในใจ มีแต่ผีเข้ามาอยู่แทนแล้ว ผีก็สั่งให้ทำอย่างนั้น
ให้ทำอย่างโน้น ทำแต่เรื่องเสียๆทั้งนั้น เรื่องคึกก็ไม่ทำ นี่เรียกว่า ฝีมือเข้า
มาสั่ง ถ้าเราเชื่อผีมันก็ยุ่ง แต่ถ้านึกว่า “เอ๊ะ! อ้ายนี่ผีนี้ ความคิดอย่างนี้เป็น
ผีนี้” เราก็ไม่ทำ

คนเราจึงต้องคอยดูเหมือนกัน

ดูความคิดของเราว่าเป็นคำสั่งจากอะไร?

เป็นคำสั่งจากผี หรือเป็นคำสั่งจากพระ?

คำสั่งพระ คำสั่งผี

ถ้าหากว่าเป็นคำสั่งพระก็สั่งให้ทำคิ๊ตั้นั้น ให้ละ ให้เลิก ให้ลค
จากสิ่งที่มีมันไม่ถูกต้อง

แต่ถ้าเป็นคำสั่งผีมันก็ต้องให้เพิ่มทั้งนั้น เพิ่มความโลภ เพิ่มความ
โกรธ เพิ่มความหลง เพิ่มความริษยาความพยาบาท เพิ่มความเห็นแก่ตัว
เพิ่มความแข่งดีแข่งชู้กัน...มันเพิ่มทั้งนั้น ผีสั่งให้เพิ่ม ให้ทำแต่เรื่องเพิ่ม
เรื่องเหลวไหลทั้งนั้น แต่ถ้าพระสั่งให้หยุด ให้หยุดจากสิ่งนั้น ไม่ทำต่อไป
ให้คงให้เว้นให้เลิกให้ละ นี่เป็นคำสั่งฝ่ายพระ

พญามาร : กิเลส

ในใจเรานั้น มีทั้งพระทั้งมารที่สั่งเราให้ทำอะไรต่ออะไร บางทีก็
พญามารสั่ง “พญามาร” คือตัวกิเลส...ความโลภ ความโกรธ ความหลง
นี่เรียกว่าเป็นขุนศึกเป็นแม่ทัพ ๓ ตัวนี้เป็นแม่ทัพใหญ่ มีบริวารมากมายกายกอง

ความโลภ ก็สั่งให้ไปเอาของใครๆ อยากได้ไม่รู้จบไม่รู้สิ้น

ความโกรธ ก็ใจร้อนใจเร็วหุนหันพลันแล่น กระทบนึกก็โกรธ กระทบ
หน่อยก็โกรธ แคคออกก็โกรธ หนาวก็โกรธ ฝนตกก็โกรธ รดตคจรรจกรกั้บ่นบ่น
พึมพำอยู่ในรถยนต์รถไฟราคาแพง...รถราคาแพงแต่ว่านั่งเหมือนกับนั่งอยู่ใน
กระทะทองแดง เพราะโทสะมันเกิด มันเผาให้ร้อนอยู่ตลอดเวลา เปิดแอร์
เย็นเจี๊ยบ แต่ว่าใจมันยังร้อนอยู่ นี่มันร้อนข้างใน ร้อนข้างในนี่ร้อนกว่าร้อน
แคกร้อนอะไรข้างนอก...ร้อนเผาอยู่ข้างใน อยู่ตรงไหนมันก็ร้อนทั้งนั้นแหละ
เรื่องโทสะแล้วมันก็ร้อน โลภะก็ร้อนเหมือนกัน ร้อนคนละแบบ

ที่นี้ตัว โมหะ มันก็ร้อนอีกนั่นแหละ ทั้งมีคทั้งร้อน ไม่เห็นแสงสว่าง มองอะไรก็ไม่ชัด ไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร เลยไม่เข้าใจเรื่องนั้นถูกต้อง

นี่คือความเหลวไหลในชีวิตของเรา พญามารมันสั่ง มารสั่งแล้วทำให้เกิดทุกข์เกิดปัญหา เกิดความเปลี่ยนแปลงในเรื่องเงินทองค้าขายประการต่างๆ

นี่ใกล้สิ้นปีมารก็สั่งแล้ว ไป...รีบไป เขาโฆษณาที่นั่นร้านขายของชำวูที่นั่น อ้ายโน่นเปิดลดราคาทีโน่นต้องรีบไปซื้อ ราวกับว่าของมันจะหมดร้านอย่างนั้นแหละ...ต้องรีบไป มารสั่งให้ไปซื้อข้าวซื้อของ ซื้อมา...ไม่จำเป็นก็ซื้อ แล้วก็ชอบซื้อของแพงๆ เพราะอะไร? อยากได้หน้า ได้ใช้ของแพงละ แหม! มันได้หน้าได้ตาขึ้นมาทีเดียว ความจริงก็ไม่ได้เพิ่มอะไร หน้ามันก็เท่าเดิม ตา มันก็ ๒ หน่วย แต่ว่าอุตุส่าที่ไปซื้อให้มันแพงสักหน่อย... นี่มารสั่ง

ตัวโมหะมันสั่ง แล้วโลภะมันก็บอกว่า “เออ! เอาด้วยๆ” โลภะเข้าผสมโรงไปกัน...เคนให้เต็มไปหมด ในซูเปอร์มาเก็ตนี่เคนกันเต็มไปหมด เคนไปเคนมาจะต้องซื้อสักอย่าง “แหม! มาแล้วไม่ซื้อนี่มันจะเสียเหลี่ยม เคียวคนขายเขาจะหาว่ามาเคนเล่นให้มันหนักร้าน ต้องซื้อมันหน่อย” ซื้อของถูกๆก็ไม่ได้ ต้องซื้อของแพงๆหน่อย...เลยต้องซื้อ สตางค์ก็เปลี่ยนแปลงในระหว่างสิ้นปีเก่าต้อนรับปีใหม่เยอะแยะ แล้วก็ทุกข์ต่อกันไป ทุกข์ปีเก่าเอาไปเชื่อมกับทุกข์ปีใหม่ต่อไป เป็นทุกข์เพราะว่าพญามารสั่ง

เส้นทางพระ ละทางมาร

แต่ถ้าเราเชื่อพระ พระสั่งไม่ต้องไปก็ได้ ไม่จำเป็นจะต้องซื้ออะไร “แหม! ต้องส่ง ส.ค.ส. ให้เพื่อนสักหน่อย” พระก็บอก “ฮือ! ส.ค.ส.ในตลาดมันแพง ไปซื้อที่วัดชลประทานฯ คึกว่า ราคาถูกกว่า ซื้อเล่มละไม่กี่บาท คิดแสดมย์เข้า

อีกก็ยังเสียเงินน้อยกว่าซื้อบัตร ส.ค.ส. อีก” ว่าอย่างนั้น พระสังเวยก็ซื้อ ส.ค.ส. ที่เป็นธรรมะส่งไปให้เพื่อน เพื่อนจะได้อ่านได้ศึกษา

หรือว่าเราจะไปสนุกที่ไหนสนุกอะไร...ไม่ได้เรื่อง ไปวัดดีกว่า ไปสนุกกัน ที่วัดดีกว่ามันก็สบายใจ

เมื่อวานนี้สมาคมชาวปักกิ่งได้ เรียกว่าลี้มู่ลี้มู่คาซันหน้อย ลี้มู่ลี้มู่คา เรื่องอะไร คือว่านักมาเลี้ยงกันที่วัด มาเลี้ยงกันได้ฟังธรรม แสดงธรรมให้ฟัง เขาก็มากันแต่ว่ายมาไม่มากเท่าใด ถ้าว่านักไปสนุกตามโรงแรม ตามภัตตาคาร ...ไปมาก พวกหนุ่มๆไปหมดละ นี่มาวัดมีแต่คนผู้ใหญ่กับเด็กน้อยๆ วัยรุ่นไม่มา พวกนักศึกษาอะไรก็ไม่ค่อยมาเท่าใด แต่ถ้านักไปโรงแรมไหนมีอะไรสนุกสนาน ตลอดคืนแล้วละก็ โอ๊ย! สนุกกันเต็มที่

มีผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่...เป็นนักเรียนร่วมชั้นกับอาตมา แก่ก็มา ลูกศิษย์เขาเชิญบอกว่าไปนั่งอยู่ไม่ถึงชั่วโมง ตามันมันไปหมด แสงมันมาก วอบแวบๆ ตาตายหูอื้อ...ไม่ไหวแล้ว เลยกบอก “แหม! ครูอยู่ไม่ได้แล้ว เคียวจะเป็นลมตายในเวที” ว่าอย่างนั้น พวกก็ต้องพาส่งบ้านเพราะว่าคน อายุมากแล้ว อายุ ๗๖ แล้วนี่ ไปเห็นแสงเข้าตา อะไรต่ออะไรมันไม่สบายตามันรายงานผิดหมด หูก็ได้ยินเสียงมันดังกังเกินไป เสียงเพลงก็สับสน แก้วหู นักร้องก็ร้องเหมือนกับจะให้คอแตก ฟังแล้วมันก็รำคาญนะซิ บอกว่า “ไม่ไหวแล้ว จะเป็นลม”

นี่เพราะว่าอยู่บ้านมันเคยอยู่เงียบๆ อยู่บ้านนอกสงบๆ ลูกศิษย์จะเอา อาจารย์มาให้ เป็นลมให้ได้ เลยกี่รีบกลับบ้าน...เขามาส่งถึงบ้าน แล้วรุ่งเช้า ก็มาเยี่ยมอาตมา

บอกว่า “แหม! เมื่อคืนนี้เกือบแย่เลยท่านเจ้าคุณ”

บอกว่า “อ้อ! แล้วเรามันแก่แล้วไม่เจียมตัว ไปทำไม?”

“ลูกศิษย์มันเชิญก็ต้องไปกับมันหน้อย”

ลูกศิษย์ก็ไม่พิจารณาว่าอาจารย์แก่เชิญไปทำไม บอกว่า “ทีหลังก็เชิญมาที่วัดซี มาทำบุญกันที่วัด” ทำบุญที่วัดมันก็ไม่ต้องกินเหล้า ไม่ต้องดื่มเบียร์ ไม่ต้องเดินรำคิสโกอะไรต่ออะไรกัน มานั่งคุยกันสบายๆ จิตใจร่าเริงแจ่มใส เป็นตัวเองสักหน่อย...มันก็ดีขึ้น แต่ไม่ค่อยมา เขาวามันเชิญไป ไปสนุกที่วัดมันเชิญไป ลูไปตามโรงแรมไม่ได้มันสนุกกว่า คือว่าสนุกในทางที่เพิ่มเพิ่มรูป เพิ่มเสียง เพิ่มกลิ่น เพิ่มรส เพิ่มราคา ความกำหนัด เพิ่มโทษ ความร้อใจ เพิ่มความหลง นี่ของเพิ่ม

สิ่งที่มืออยู่ในโลกนี้มันเพิ่มทั้งนั้นแหละ...เพิ่มกิเลส ไม่ได้ลดไปแล้วมันเพิ่มขึ้นทั้งนั้น แต่ถ้าเรามาว่าคนี้มันลดลงไปสักหน่อย เบาลงไปสักหน่อย เพราะไม่มีเครื่องยั่วอารมณ์ แล้วก็ได้มาฟังพระท่านแสดงธรรม เราก็ได้ปัญญา ได้สติ เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี กระเทือนไปถึงว่าเศรษฐกิจก็ดีขึ้น เพราะจ่ายน้อย...มาว่าคนี้จ่ายน้อย แต่ถ้าไปทำอะไรตามโรงแรมก็ต้องจ่ายมาก กินดื่มตัว กินโนนกินนี่ กับข้าวที่สั่งมานี่กินจนถึงเที่ยงคืนแล้วยังไม่หมดไม่สิ้น

บางคนกินอิมแล้วก็ต้องมากินแถม ๒-๓ หน...กินบ่อย มันก็กินไปอย่างนั้นแหละกินให้มันล้นท้อง ไม่ได้ประโยชน์อะไรในเรื่องอาหาร ในเรื่องเครื่องคิมอะไรมันต้องพอดี แต่ถ้าเกินพอดีแล้วมันจะได้เรื่องอะไรขึ้นมา ก็ไม่ได้เรื่องอะไร นี่เขาเรียกว่าไปสนุกสนานสิ้นเปลืองเงินทอง นี่ก็มารสั่งเหมือนกัน มารสั่งให้ทำเพื่อเอาหน้าเอาตา เพื่อความสนุกสนาน แล้วเงินก็หมดเปลือง

ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ถ้าหากว่าเราไม่สนุกสนานกัน...เอากับข้าวมา หรือว่าสั่งให้ทำกับข้าวสัก ๒ อย่าง แล้วเรามาเลี้ยงกัน เงินทองที่เหลือก็เอาไปช่วยเพื่อนมนุษย์

เช่นว่าบ้านเคิมอยู่จังหวัดไหนๆ เออ! เด็กนักเรียนลำบากยากจน เราเอาเงินที่เหลือไปแจกเด็ก แจกเด็กที่เรียนดี ชยัน อคทน แจกรางวัลแก่เด็กบ้าง ซื้อสมุดไปแจก ซื้อเสื้อผ้าไปแจก หรือเอาไปให้โรงเรียนที่เราเคยเรียนมาในสมัยก่อนคอบแทนโรงเรียนอันเป็นสถานที่ศึกษา สิ่งเหล่านี้มันก็เหลืออยู่เป็นประโยชน์แก่สังคม

นี่เราเอามากินเล่น มันก็ไม่ได้อะไรนักหนา ถึงอยู่บ้านก็ต้องกิน แต่ไปกินพิเศษมันก็ล้น...กินล้น กินทิ้งกินขว้าง ทำให้เกิดความเสียหายไปเปล่าๆ เศษอาหารก็เหลือเบอะบะ ล้างมาแล้วถึงแม้กินไม่หมด เขาก็คิดราคาเท่าที่ล้าง ต้องคิดราคาเท่ากัน

เคยไปที่ฮ่องกงคราวหนึ่ง เขาสั่งอาหารมาเหลือเพื่อ พอจะกลับเขาเอาถุงพลาสติกมาถึง เทๆรวมให้ บอกว่า “เอาไปช่วย” ว่าอย่างนั้น ให้เอากลับมาที่โรงแรม จะมากินอย่างไร...มันเหลือนี้ อาหารที่ร้านอาหารเจ ลองไปฉันดู ฉันก็ไม่เท่าใด ฉันก็ไม่ได้มากช่วย มันเหียนๆอย่างไรพิกล ไม่เหมือนอาหารบ้านเรา มัน...มันๆ ไม่ไหว เหลือมากมาย พอจะกลับเขาไปเอาถุงพลาสติกมาใส่ๆ มัค “เอาไปช่วย” เขาว่าอย่างนั้น เอ...เราก็นึกว่าน่าขายหน้า สั่งมากไปกินไม่หมด แล้วต้องหิ้วกลับบ้าน นี่มันมากไปอย่างนี้

แต่ว่าที่เมืองไทยเขาไม่ส่งถุงพลาสติกให้หรอก เขาเอาไปเทรวม แล้วคนเลี้ยงหมูก็มาเอาไปเลี้ยงหมูต่อไป เขาประมูลกันด้วยนะโยมรู้ไหม? ตามภัตตาคารใหญ่ๆ เขาประมูลกันปีละเท่าไรก็แสน? เศษอาหารในรอบปีหนึ่ง บางแห่งประมูลกันถึงล้านทีเดียว ที่ภัตตาคารใหญ่ๆ...เศษอาหารนี้ แปลว่าคนไทยเราหรือคนจีนในเมืองไทยก็ตามใจ อยู่บนแผ่นดินไทยนี่กินทิ้งกินขว้างปีหนึ่งหลายล้านบาท ทำลายทรัพย์สินสมบัติของชาติบ้านเมืองไปเท่าไร? ไม่เหมือนชนชาติอื่นเขากินหมด เขากินไม่มีเศษ เรียกว่าตักมากิน กินหมด...เม็ดเดียวก็ไม่ให้เหลือ อ้ายนี้แหละเศรษฐกิจมันถึงคิมันไม่เสียคุณการค่า

เรากินแบบนี้เสียคุณการค่าทุกปีเลย อย่างนี้มันสุ่ยสุ่ย นี่เรียกว่า พญามารสั่งให้กิน...กินอย่างนั้น กินทิ้งๆขว้างๆ อาหารเหลือมากมาย ไม่กิน แต่พอดี

กินอยู่แต่พอดี

ที่นี้ก็พยายามหักให้ญาติโยมกินแต่พอดี เช่นว่าตอนเพลนี้ เอ้า! มา ตักให้พอดี อาหารก็เอาไปสักห่อหนึ่ง อย่าเอาไปหลายห่อ แต่ว่าเมื่อมองๆดู บางคนก็เอาไปตั้ง ๒-๓ ห่อ เรียกว่า กินไม่หมด เทียบทิ้งๆขว้างๆไว้ จานก็ไม่เอาไปไว้อ่างล้างถ้วยล้างชาม เทียบเอาวางไว้ข้างกอไผ่บ้างพุ่มไม้บ้าง พระก็ เทียบเดินเก็บไป เก็บเอามาแล้วก็ต้องเอาไปล้างอีกล้างเสร็จก็เก็บไว้ เราไม่ได้ จักกันให้เป็นระเบียบ

เมื่อคราวงานที่สวนโมกข์ไชยา ๘๐ ปีท่านเจ้าคุณพุทธทาสนี่ เขาจัดดี เหมือนกัน ทุกคนกินข้าวราดแกง ให้ตักเอาแต่พอดี กินเสร็จแล้วต้องไปล้าง... ล้างเอง เขาวางน้ำไว้ ๓ อ่าง อ่างแรกล้างน้ำครั้งแรก อ่างที่ ๒ มียาฆ่าเชื้อ อ่างที่ ๓ ล้างอีกที แล้วก็วางปักลงไป เอาไม้ไผ่มาตีเป็นฟาก มีช่องสำหรับ เอาจานมาปักไว้ๆ คนกินก็ไม่ค่อยทิ้งค่อยขว้างเท่าใด เรียกว่า กินพอดีๆ

แต่คนไทยเรา บางทีก็ว่า “แหม! มันกินเกลี้ยงเหมือนกับหมาเลีย” ว่าอย่างนั้นอีกว่าเขาอีก เขากินเกลี้ยงก็หาว่ากินหมด ไม่เหลือไว้บ้าง ที่นั่นมัน ก็ต้องกินให้เหลือ นี่มันส่งเสริมความสุ่ยสุ่ยนะกินแบบนั้น กินให้มันเกลี้ยง ถึงจะดี...กินให้หมดเลย คนชาติอื่นเขากินหมดทั้งนั้น กินหมด...แม้ใช้ ตีคจานนิกหน่อยก็เอาขนมปังเช็ดแล้วเช็ดอีกเช็ดอยู่นั้นแหละ ถ้าเราคนไทย ก็ว่า “ฮือ! กินอะไร ไช้ตีดจานมันยังเช็ดไปกินอีก” เขาหัดประหยัด เขากิน

อย่างนั้น ของเรา “เฮ้อ! คิดจาน อย่ากินเลย ไม่ได้...ต้องให้เหลือ”
 นี่มันคนละนิสัย ฐานที่ตั้งมามันผิดกัน เขาตั้งฐานในรูปประหยัด เราสร้างใน
 รูปฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย แล้วผลมันก็ได้รับอยู่เวลานั้นนั่นก็คือปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น
 เพราะเราตั้งฐานไว้ผิด

เปลี่ยนฐานชีวิตใหม่ ปฏิบัติในทางที่ถูกที่ชอบ

ที่นี่ เรามาเปลี่ยนฐานกันเสียใหม่ได้ไหมโยม? คือว่า เปลี่ยนในปี
 ๒๕๓๐ นี้แหละเพราะว่าปี ๒๕๓๐ นี้พูดไปแล้วก็เรียกว่าเป็นปีสำคัญ
 เพราะว่าเป็นปีที่พระชนมายุของในหลวงครบ ๖๐ พระชันษา ใครๆก็อยากจะ
 แสดงความกตัญญูทศเวทิต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยการทำ
 อะไรๆต่างๆ อ่างในหลวงทั้งนั้นเวลานี้ ทำอะไรก็อ่างในหลวงกันมากมายเป็นการ
 แสดงความสำนึกในบุญคุณ

อาตมาก็อยากจะแนะนำว่า...

เราควรทำเรื่องที่ไม่หนักอกหนักใจ

คือเรื่องการปฏิบัติในทางที่ถูกที่ชอบ

เลิกฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย

เลิกทำอะไรเพื่อปรารภคนเป็นใหญ่

หรือว่าเอาหน้า หรือทำตามค่านิยมอะไรอย่างนี้

เราลคไปลคสิ่งเหล่านั้น

มาเป็นอยู่กันอย่างประหยัดคอกออม

กินเป็นเวลา กินเท่าที่จำเป็น ไม่จำเป็นก็ไม่กิน

ไม่ดื่มในสิ่งที่ไม่จำเป็นไม่เที่ยวไม่เตร่ออกนอกบ้าน

ไปในที่ที่ควรไป ที่ๆไม่ควรไปเราก็ไม่ไป

คิด พุค ทำ ในเรื่องที่ถูกต้อง

เรื่องใดไม่ถูกไม่ชอบไม่ควร เราก็ไม่คิดไม่พูคไม่ทำ

ทำอย่างนี้ เปลี่ยนชีวิตจิตใจมาอยู่ในรูปการประหยัคคอกคอมในเรื่องต่างๆ เป็นการทำตลอดปี ๒๕๓๐ เรียกว่า สร้างฐานใหม่ของชีวิต ของสังคมไทยเรา ให้เป็นสังคมที่มีการประหยัคมีการคอกคอม ไม่ฟุ่มเฟือย สุรุ่ยสุร่าย

ชื่อของใช้เท่าที่จำเป็น อะไรไม่จำเป็นเราก็ไม่ซื้อ เมื่อชื่อมาแล้วก็ใช้กัน จนหมดไม่ใช่ทิ้งๆขว้างๆ เช่น ชื่ออาหารก็ซื้อเท่าที่พอกินหมด ชื่อมาแล้ว ก็กินให้หมด ถ้าว่าจะกินไม่หมดแสดงว่าเรามีความต้องการเกินห้อง...จึงเหลือ เพราะนึกว่ากินหมด แต่มันกินไม่หมด เราก็ต้องซื้อแต่พอคิ นุ่งหมพอคิ อะไรๆ ก็แต่พอคิ ตามแบบหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เราไม่พูคเรื่องกินคืออยู่คิ

การกินคืออยู่คินี้มันปฏิบัติลำบาก คือไม่รู้จะเอาอะไรมาเป็นฐานวัดกันเป็น มาตราวัดกันว่า คิขนาดไหน กินคิขนาดไหน อยู่คิขนาดไหน จะวัดอย่างไร เอาอะไรเป็นที่เปรียบเทียบล่ะ...ลำบาก

แต่ถ้าหากว่ากินอยู่แต่พอคิมันง่าย...วัดง่าย ห้องเราวัดอยู่ในตัวแล้ว เครื่องแต่งตัวก็ร่างกายเรามันวัดอยู่ในตัวแล้ว เอาแต่พอคิๆ กินอาหารแต่พอคิ มันก็พอสบาย...ไม่ลำบาก แล้วกินของเป็นประโยชน์แก่ร่างกาย ไม่ต้องกิน เอริคอร่อยมากเกินไป คัคของอร่อยออกเสียบ้างเพื่อลดความอ้วนไปคัวยในตัว

เคยมีคนถามท่านเจ้าคุณพุทธทาสว่า “พระเคขพระคุณลดความอ้วน อย่งไร” ท่านบอกว่า “ของชอบไม่กิน ของอร่อยไม่กิน” ใ้ที่ชอบไม่กินมันก็ ลดได้แล้ว อร่อยไม่กินมันก็ลดได้แล้ว ทีนี้ถ้าใ้เนื้ออร่อย...เอาใหญ่เลย มันจะลด ใ้ค้อย่างไร ว่าเข้าไปอีกจานสองจาน มันก็ลดไม่ได้เพราะว่ามันชอบนี้

ทีนี้ถ้าเห็นว่าใ้เนื้อชอบ “เอาไป” ใ้ให้เนรไป อ้ายเนื้ออร่อย “เอ้า! เนร เอาไปๆ” เหลือแต่ของไม่อร่อยก็กินไปตามความต้องการของร่างกาย

คนที่กินตามความต้องการของร่างกายนี้...อายุยืนทุกคน แต่ถ้ากินตามที่ใจต้องการแล้วมันก็จะลำบาก ร่างกายมันจะเกินพอดี ทำให้อ้วนเกินไปอะไรๆมันเสียหายหลายเรื่องหลายประการ เพราะฉะนั้นจึงถือเป็นมาตรฐานว่า “กินอยู่แต่พอดี”

อธิษฐานใจสร้างสิ่งที่ถูกต้องขึ้นในชีวิต

เรื่องอื่นๆก็ลุดไปเรื่อย ลุดโลก ลุดโกรธ ลุดหลง ลุดความอาฆาต พยาบาทจองเวรกับใครๆ เราเคยโกรธใคร เกลียคใคร เคืองใครมา เราก็อ๊ะอะ! เลิกกันที ไม่โกรธกันแล้ว ไม่เกลียดกันแล้ว มารักมาสามัคคีกัน ตั้งหน้าตั้งตาสร้างสิ่งที่ถูกต้องขึ้นในชีวิต ตั้งต้นชีวิตใหม่สิ่งทั้งหลายก็ดีขึ้น มันต้องมีการตั้งต้น แล้วก็ต้องมีการอธิษฐานใจ ทำอะไรไม่อธิษฐานใจ มันไม่มั่นคง...ต้องอธิษฐานใจ

พระพุทธเจ้าเวลาจะนั่งใต้ต้นโพธิ์ พระองค์ทรงอธิษฐานใจว่า เลือดเนื้อจะเหือดแห้งไปเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ก็ช่างมันเถอะ สิ่งใดที่จะสำเร็จด้วยความเพียรความบากบั่นของคน ถ้าเราไม่สำเร็จสิ่งนั้น เราจะไม่ลุกขึ้นจากที่นี้ไปเป็นอันขาด

นี่เค็ดเคียว! อธิษฐานเค็ดเคียว...ยอมตาย ถ้าไม่บรรลุอะไรในคืนนี้ฉันยอมตายอยู่ตรงนี้ ให้กระดูกอยู่ตรงนี้แหละ แต่ว่าหาเป็นอะไรไม่ เป็นบุญของชาวโลกที่จะได้รู้ธรรมะที่พระองค์ค้นพบ แล้วพระองค์ก็สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในคืนนั้น

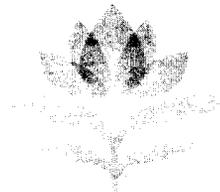
นี่เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า คนเราต้องผูกใจ “อธิษฐาน” ก็หมายความว่า ผูกใจเอาไว้ว่าเราจะทำอะไรทำจริงๆ อย่าทำเล่นๆ เราผูกใจว่าจะเลิกอะไร

จะละอะไร จะประกอบกิจการงานอะไร แล้วก็คอยเตือนตัวเองไว้ตลอดเวลา
ไม่ให้เผลอ ไม่ให้ประมาท ไม่ให้กลับไปสู่ภาวะแห่งการตามใจความอยาก
ตามใจตัวเอง ไม่ใช่แต่ว่าตามใจกิเลสที่มันเกิดมาบังคับเราอยู่ตลอดเวลา

เราจะไม่ตามใจเจ้าอีกต่อไปแล้ว
ข้าเป็นทาสของเจ้ามานานแล้ว
ต่อไปนี้จะ ต้องเป็นไทแก่ตัวเสียที
จะเป็นทาสของพระพุทธเจ้า
เป็นทาสของพระธรรม พระสงฆ์
เอาพระพุทธเจ้าเป็นพ่อ พระธรรมเป็นแม่
พระสงฆ์เป็นพี่เลี้ยงเตือนจิตสะกิดใจ

อย่างนี้ก็จะชื่อว่า เราก็ได้เปลี่ยนเข็มชีวิตเข้าหาสิ่งถูกต้อง บูชาพระคุณ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็จะเป็นการทำบุญกุศลอันยิ่งใหญ่เป็นประโยชน์
แก่ตัวเราทุกคนเห็นผลทันตา จึงขอแนะนำญาติโยมอย่างนี้

พุดมาก็สมควรแก่เวลาแล้ว
ขอยุติการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงเท่านี้

ทางแห่งความรู้

... ความสงบ ...

เป็นทางให้เกิดความรู้ ความฉลาด
เวลาใดเข้าสู่ที่สงบแล้วก็ตั้งปัญหาถามตัวเองว่า
เราเป็นผู้ซื้อตรงต่อเพื่อนหรือเปล่า
ตัวเรามีความชั่วความไม่ดีอะไรอยู่บ้าง
ตัวเราทำอะไรให้เป็นที่ขี้ใจใครบ้างไหม

... ลองถามตนเองดู ...

แล้วลองบันทึกความบกพร่องนั้นไว้
บันทึกแล้วลองอ่านอีก
เพื่อนักได้ว่ายยังมีอะไรบกพร่องอยู่อีก จักได้จดลงไป
เมื่อหมดแล้วอ่านคู่อีกหลายเที่ยว
เพื่อเป็นการสอนตัวเอง ให้รู้จักตนเองว่าเป็นคนชั่วอย่างไร
เมื่อรู้แล้วจงกลับตนหันเข้าหาความบริสุทธิ์ต่อไป

คลี่ชีวิต

ในชีวิตของเราแต่ละคน มันก็มีคลี่ของชีวิต
คลี่สุข คลี่ทุกข์ คลี่ได้ คลี่เสีย
คลี่ดีใจ คลี่เสียใจ ฯลฯ
คลี่เหล่านี้มันไหลเข้ามาในชีวิตของเรา
ถ้าเราไม่มีปัญญาเป็นเครื่องประคับประคองใจ
เราก็ขึ้นๆ ลงๆ เรียกว่าเดินไปตามเรื่อง
เดินไปตามเพลงอยู่ตลอดเวลา
มันเป็นความสุขหรือไม่ที่เราเดินอยู่อย่างนั้น
... ญาติโยมลองคิดดู ...
ถ้าเรามองดูด้วยปัญญาแท้จริง จะรู้สึกว่ามันไม่เป็นความสุขอะไร
เพราะว่ามันมีเรื่องขึ้นๆลงอยู่
ที่จะเป็นความสุขที่แท้จริงมันอยู่ตรงไหน?
... ก็ตรงที่เราไม่ขึ้นไม่ลงกับสิ่งเหล่านั้น ...

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตานันทิกขุ)

❁ ความจริง ความเท็จ ❁

ความจริงกับความเท็จ
... มักจะเดินคู่กันเสมอ ...
ถ้าเราไปเห็นความเท็จแล้วพอใจในสิ่งนั้นเสีย
ความจริงก็ไม่ปรากฏแก่เรา
แต่ถ้าพยายามมองให้ทะลุความเท็จอันเป็นมายาเข้าไป
ความจริงก็จะปรากฏแก่เรา
คนใดได้ทราบความจริงแล้ว
... คน นั้น จะ เป็น ไท ...
ไม่มีความหลงใหลมัวเมาในสิ่งนั้นๆต่อไปอีก
เมื่อความหลงไม่มี
ปัญญา ก็ ปรากฏ
...ปัญญานั้นแหละ...

เป็น ประทีป ส่อง ให้ ได้ เห็น ข อง จ ริ ง

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตานันทิกขุ)

ลดน้อยตามลำดับแห่งปัญญา

ความทุกข์ค่อยลดน้อยลงไป
ลดน้อยลงไปตามลำดับแห่งปัญญา

ปัญญามากขึ้น

ความทุกข์ก็ค่อยลงไป

ปัญญามากขึ้นไปอีก

ความทุกข์ก็ค่อยลงไปอีก

... เราจึงต้องเพิ่มปัญญา ...

ด้วยการศึกษา ด้วยการฟัง

ด้วยการคิด ด้วยการค้น

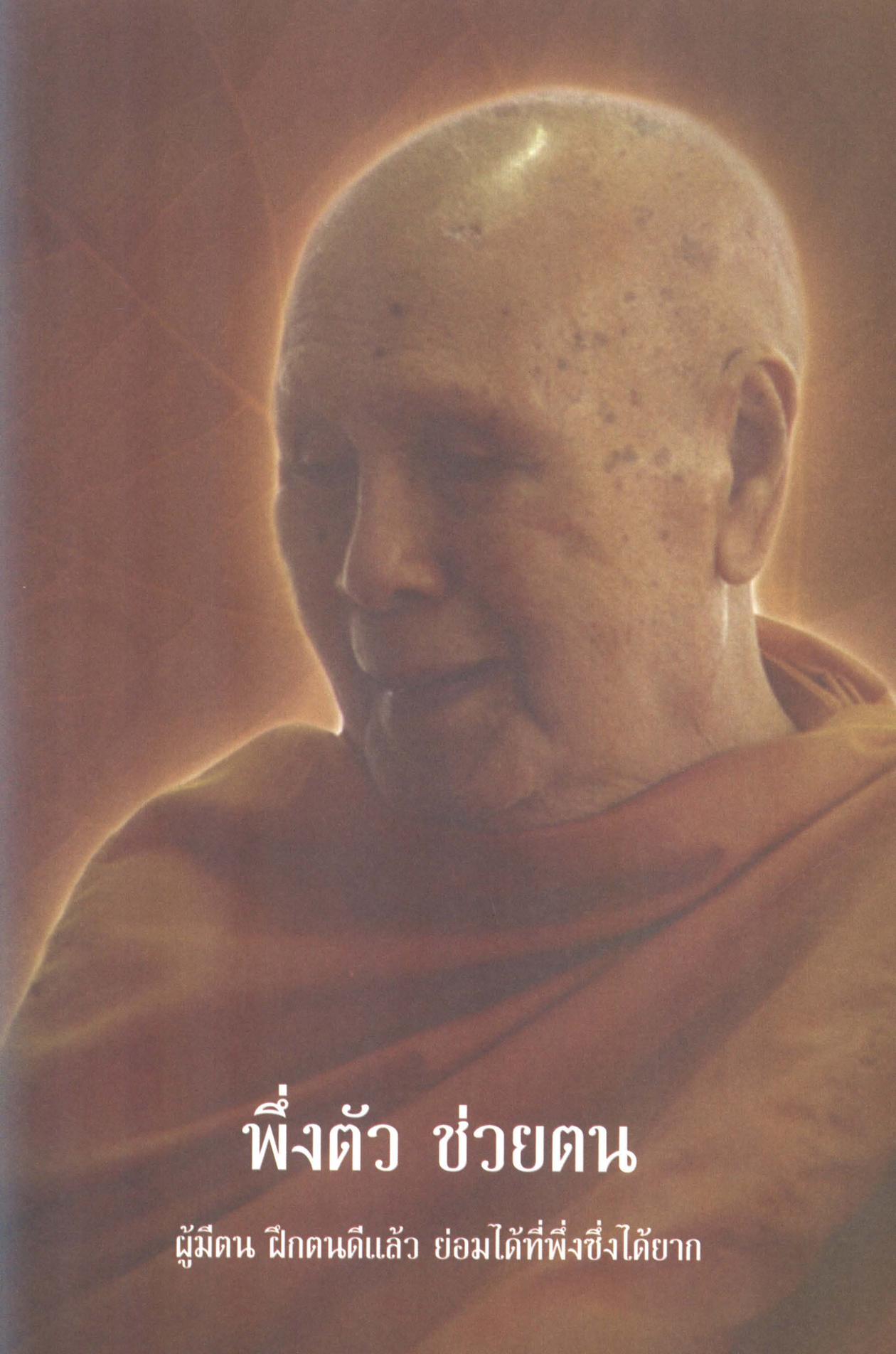
ด้วยการแยกแยะ ด้วยการวิเคราะห์ วิจัย

เพื่อให้เห็นสิ่งนั้นชัดแจ้งตามสภาพที่มันเป็นอยู่จริงๆ

อันนี้จะช่วยทำให้เกิดความเบาใจ

... จาก ปัญหา ที่ วิ ต ปร ะ จ ำ วั น ไ ค้ ...

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ)

ฟังตัว ช่วยตน

ผู้มีตน ผิดคนดีแล้ว ย่อมได้ที่ฟังซึ่งได้ยาก

ญาตีโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทาง พระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

จุดหมายของการแสดงธรรม

ทุกครั้งที่เราจะมาแสดงปาฐกถาก็มักจะบอกญาตีโยมว่า ให้ตั้งอกตั้งใจ ฟังหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา หรือว่าฟังธรรมอันเป็นหลักคำสอนใน ทางพระพุทธศาสนา ทำไมจึงกล่าวอย่างนี้? ก็เพื่อเตือนใจญาตีโยม ให้รู้ว่า สิ่งที่เราจะมาฟังกันนั้น เป็นเรื่องหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

เพราะว่าจุดหมายของการแสดงธรรมของวัดชลประทานฯ นี้ ก็เพื่อจะประกาศหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ ส่วนเรื่องอันใดอื่นซึ่งไม่ใช่คำสอนในทางพระพุทธศาสนา ก็บอกว่าสิ่งนั้นไม่ใช่พุทธศาสนา ต้องการให้เราทุกคนที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้รู้ว่าอะไรเป็นคัมภีร์พระพุทธศาสนา อะไรไม่ใช่หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

สิ่งเจือปนในพระพุทธศาสนา

ที่กล่าวในรูปเช่นนั้นก็เพราะว่า พระพุทธศาสนานั้นได้มีอายุยั่งยืนมาจนถึงสองพันห้าร้อยกว่าปี อันสิ่งที่มีอายุยั่งยืนนานๆนั้นก็ต้องมีอะไรๆเข้าไปเจือปนอยู่บ้าง

พระผู้มีพระภาคเคยตรัสเปรียบเทียบให้ฟังว่า ...

มีกลองอยู่ใบหนึ่ง เป็นกลองที่ทำด้วยค้ำยเนื้อไม้อย่างดี แต่ว่าเมื่อใช้นานไปหลายปีเข้ามันก็มีฝุ่นไปบ้างบางส่วน ส่วนโคที่ผูกไปก็เอาไม้อื่นมาอัดเข้าไปแล้วส่วนโคที่ผูกอีกก็เอาไม้อื่นมาอัดเข้าไปอีก นานนานเข้าเนื้อไม้อันเป็นของเดิมของกลองนั้นหายไป แต่ว่ามีแต่ไม้อื่นซึ่งอัดเข้าไปแทน คนที่มาเห็นกลองใบนั้นก็ไปรู้จักเนื้อเค็มของกลอง แต่ไปรู้จักเนื้อไม้ที่เขาเอาไปใส่แทนเท่านั้นเอง ฉะนั้นโค

คำสอนในทางพระพุทธศาสนานี้ก็เหมือนกัน เมื่อยุคที่พระผู้มีพระภาคยังทรงพระชนม์อยู่ พระองค์เที่ยวไปประกาศก็ไม่มีผิดเพี้ยน คือรับมาอย่างใดก็สอนไปอย่างนั้น ไม่มีสิ่งๆที่เรียกว่าเข้ามาแทรกแซงแม้แต่น้อย เป็นพุทธศาสนาที่บริสุทธิ์หมดจดอย่างแท้จริง

แต่ว่าในสมัยต่อมาคือหลังที่พระผู้มีพระภาคเสด็จปรินิพพานไปแล้ว ก็มีคำสอนประเภทต่างๆ เข้ามาเจือปนในพระพุทธศาสนามากขึ้นๆ จนกระทั่ง

ไม่รู้ว่าเป็นพระพุทธศาสนา หรือไม่ใช่เพราะมีการปฏิบัติกันในเรื่องนั้นทั่วไปที่ได้เป็นไปเช่นนี้ก็เพราะว่า ผู้ที่เข้ามาบวชเรียนในพระพุทธศาสนานั้นเคยมีความรู้อันใดคิดตัวมาก็เอาความรู้อันนั้นเข้ามาช่วย มาใส่ปนเข้ากับคำสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อครั้งคนที่ใส่เข้ามานั้นตายไป คนอื่นรับช่วงก็สอนเรื่องนั้นต่อไป เลยกลายเป็นสิ่งปะปนอยู่ในหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

ในเมืองไทยเรานี้ ก็มีสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาเจือปนอยู่ในพระพุทธศาสนา ไม่ใช่ชน้อยเหมือนกัน ดังที่เห็นกันอยู่ทั่วไปก็ญาตีโยมที่เรียกตัวเองว่าพุทธบริษัท แต่ก็ยังมีการแสวงหาสิ่งที่ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธศาสนา เช่นว่า เราไปหาพวกหมอดูบ้าง ไปหาวิธีการของไสยศาสตร์บ้าง หรือไปหาเรื่องอะไรที่เรียกว่า คักคัลลิตี มีฤทธิ์มีเดชช่วยประการต่างๆ บ้าง โดยเข้าใจว่าสิ่งนั้นเกี่ยวเนื่องกับพระศาสนา

บางทีก็มีผู้กระทำนั้นอยู่ในพระศาสนา เช่นพระสงฆ์เป็นต้น พระสงฆ์ของเราได้ใช้วิธีการ หรือปฏิบัติตามสิ่งที่ไม่ใช่พระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า อยู่ก็ไม่ใช่ชน้อยเหมือนกัน ญาตีโยมส่วนมากก็เป็นผู้เลื่อมใสในพระสงฆ์ เมื่อเลื่อมใสในพระสงฆ์ เห็นพระสงฆ์ทำอะไรก็นึกว่าเป็นเรื่องของพระศาสนาไป เช่น พระสงฆ์เป็นหมอดู ก็นึกว่าวิชาการหมอดูเป็นวิชาการในพระพุทธศาสนา เพราะส่วนมากท่านเรียนท่านรู้กัน สมภารเจ้าวัดก็รู้เรื่องหมอดู เพราะมีคนไปถามก็บอกได้ว่า วันไหนฤกษ์ดี วันไหนฤกษ์ไม่ดี จะทำอะไรดีหรือไม่ดีท่านก็บอกไปในรูปอย่างนั้น ชาวบ้านชาวเมืองก็เลยเข้าใจว่า เรื่องหมอดูก็เป็นเรื่องของพระศาสนา

หรือว่าเรื่องอื่นๆ อีกหลายประการ คนก็เข้าใจว่าเป็นเรื่องพระศาสนา เช่น ในยุคนี้ในสมัยนี้มีสิ่งหนึ่งเฟื่องฟู คือ การทำรูปเหรียญต่างๆ เหรียญแจกแก่ประชาชน มีการปลุกเสกกันเป็นการใหญ่ ญาตีโยมก็คงนึกว่านั่นเป็นเรื่องของศาสนา หรือว่าเป็นเรื่องของศาสนา

พุทธศาสนาที่แท้ไม่หวังในลาภสักการะ

ความเข้าใจผิดอย่างนี้มีอยู่ทั่วไป เพราะว่าผู้ที่กระทำนั้นเป็นพระในพระพุทธศาสนา แล้วก็พระที่ไม่ใช่ตัวเล็กๆ เป็นพระชั้นเบิ้มๆ ผู้ใหญ่กันทั้งนั้น ที่มาทำพิธีตองนอกกริคนอกรอยจากพระพุทธศาสนาไป ญาติโยมก็เลยเข้าใจกันว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งความจริงนั้นหาใช่เรื่องของพระพุทธศาสนาไม่ แต่เป็นเรื่องที่เอามาทำกันเพื่อลาภผลสักการะ

แล้วก็ชอบอ้างพุทธานุกาพ พุทธานุกาพนี่เอาไปอ้างกันเลอะเทอะกันในรูปต่างๆ เอาไปในแหวนบ้าง ใส่เข้าไปในเหรียญบ้าง ใส่ไปในผ้ายันต์บ้าง ในตะกรุดบ้าง ใส่เข้าไปในนั้นในนี้กันให้ยุ่งไปหมดเลย โดยอ้างพุทธานุกาพทั้งนั้น ซึ่งการอ้างนั้นๆ ไม่ตรงกับหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา แต่ว่าคนชอบอ้าง เพราะอะไร? ก็เพราะว่าพื้นฐานของคนทั่วไปนั้น เชื่อมมันอยู่ในพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า ก็เลยอ้างเอาไปเท่านั้นเอง

เหมือนกับว่าคน...ใครมีชื่อเสียงอยู่ในสังคมปัจจุบัน คนก็มักจะอ้างว่าเป็นของท่านผู้นี้ อาจารย์นั้นอาจารย์นี้ อะไรต่างๆ นั่นเป็นเรื่องอ้างเท่านั้นเอง เป็นวิธีการหากินอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เกี่ยวกับพระศาสนาเลยแม้แต่น้อย

พุทธศาสนาเป็นธรรมเป็นข้อปฏิบัติที่บริสุทธิ์

เรื่องพระพุทธศาสนาไม่มีสิ่งเหล่านั้น ไม่มีการกระทำในรูปอย่างนั้น เพราะเรื่องของพระพุทธศาสนาเป็นธรรมะ เป็นข้อปฏิบัติที่บริสุทธิ์ สะอาด ไม่มีอะไรที่เป็นเครื่องมัวหมองเข้าไปเจือปนที่หลัง คนก็ไม่รู้ไม่เข้าใจคั้งที่กล่าวมาแล้ว จึงคิดไปว่านั่นเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนา

อาตมาพยายามที่จะแยกแยะให้ญาติโยมเข้าใจว่าอะไรใช่ อะไรไม่ใช่ ก็เพื่อจะดึงญาติโยมออกจากความเขลาความหลงผิดด้วยประการต่างๆ อันไม่ใช่หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา สมัยนี้เป็นสมัยที่จำเป็นที่เราจะต้องคัดเอาสิ่งที่ไม่ใช่เนื้อแท้ ออก เอาแต่เนื้อแท้ไว้

เปลือกหรือเนื้อแท้

เราจะกินข้าวสารดีหรือว่าจะกินข้าวเปลือกดี ข้าวเปลือกนั้นมันเหมาะกับไก่ แต่ไม่เหมาะกับคน คนนั้นต้องหุงด้วยข้าวสารจึงจะเป็นข้าวสุกก่อนจึงจะกินได้ ทีนี้เราจะกินข้าวเปลือกดีหรือว่าจะกินข้าวสารที่เป็นข้าวสุกดี อันนี้เป็นเรื่องที่ควรคิดในสมัยปัจจุบัน ถ้าเราเห็นว่าข้าวสารดีกว่าข้าวเปลือก แล้วเราจะไปเอาข้าวเปลือกมาหุงทำไม? แม้ว่าจะลำบากจนยากอย่างไร ก็ขอให้ได้กินข้าวสารเถอะ ข้าวสารลิบห้าเปอร์เซ็นต์ยี่สิบเปอร์เซ็นต์ก็ยังดี คิดว่าจะไปกินข้าวเปลือก เพราะ...

กินข้าวเปลือกนั้นมันบาดคอ ทำให้เกิดอะไรขึ้นในคอเราก็ได้ ฉันทิด

ในเรื่องหลักคำสอนในทางพระศาสนานี้ก็เหมือนกัน เมื่อเรามีสิ่งที่คิดว่า ประเสริฐกว่า อยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้า เราก็ควรจะเอาสิ่งนั้นมาใช้ในชีวิตประจำวันของเรา มากกว่าที่จะเอาสิ่งซึ่งไม่ใช่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาเลยมาใช้

แม้จะพะยี่ห้อลงไปมันก็ไม่ใช่ คล้ายๆกับสินค้าบางอย่าง ที่ทางบริษัทห้างร้านทำขายแล้วก็ยังเป็นของดี แต่ว่ามีคนทำสินค้านั้นปลอมขึ้นมาแล้วก็พะยี่ห้อนั้นแหละ เราได้มามันก็ไม่ดีแท้เพราะเป็นของปลอม หรือว่าเงินธนบัตร เหรียญห้าบาท...มันมีเหรียญแท้กับเหรียญปลอม แต่ถ้าเราไปดูแล้วแม้เหรียญปลอม

ก็เหมือนกับเหรียญแท้ เพราะว่ารูปร่างมันเหมือนกับน้ำหนักเท่ากัน อะไรเหมือนกัน เราไม่ใช่คนที่ฉลาดในเรื่องคูเงิน พอเขาส่งเหรียญห้ามาให้รับไว้ อืมใจว่าได้ห้าบาท แต่พอพาไปธนาคารเขาโยนออกมาให้เรา คั้นเขาบอกว่าอันนี้มันเงินปลอม เราก็เหมือนกับเป็นคนไม่มีอะไรไป สูญไปหมดค่าที่เรามีอยู่ห้าบาทนั้นหายไป

ในเรื่องหลักธรรมก็เหมือนกัน ถ้าเราได้สิ่งที่ปลอมๆไว้ มันก็ไม่เกิดประโยชน์อะไรแก่เรา คือไม่เป็นคุณค่าในการสร้างเสริมจิตใจ ไม่เป็นคุณค่าที่ทำให้จิตใจของเราให้สะอาดขึ้น สงบขึ้น หรือสว่างขึ้น ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา แต่ว่าทำให้เราหลงต่อไป งมงายต่อไปในเรื่องอะไรๆต่างๆอยู่ตลอดเวลา

ความเลื่อมหรือความเจริญ

อันบุคคลใดก็ตาม ทำคนให้หลง ทำคนให้งมงายอยู่ในเรื่องอะไรต่างๆ นั้นชื่อว่า เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการทำลายเนื้อแท้ของพระพุทธศาสนา คือเอาของปลอมมาขายแก่ประชาชน คนก็เลยหลงคิดของปลอม เลยไม่เข้าถึงเนื้อแท้ คือการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

อันนี้แหละ คือ ความเลื่อมใหญ่ของสังฆธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา แต่คนไม่ค่อยคิดกัน

ที่ไม่คิดกันในเรื่องนี้ก็เพราะอะไร? ก็เพราะว่า มีความนิยมในเรื่องวัตถุมากกว่าสิ่งที่เป็นธรรมะ ความเจริญที่เราเข้าใจกันนั้น เป็นความเจริญด้วยสิ่งก่อสร้าง มีโบสถ์สวยงาม ซ่อฟ้าโบระกา หน้าจั่วปีกทองสวยงาม พระพุทธรูปงามๆอยู่ในโบสถ์ แล้วก็มีอะไรๆซึ่งเป็นวัตถุมากมาย ก็คือความว่า นั้นแหละ คือความเจริญก้าวหน้าทางพระพุทธศาสนา

ความเข้าใจผิดในวงการบริหารพุทธศาสนา

การเลื่อนสมณศักดิ์ของพระสงฆ์องค์เจ้า ไม่ได้พิจารณาถึงเรื่องอื่น พิจารณาว่าได้สร้างอะไรบ้าง ปีนี้สร้างอะไร ถ้าองค์ไหนได้รายงานมาว่าได้สร้าง สิ่งนั้นสิ่งนี้สิ้นจำนวนเงินมากมาย พระเถระผู้นั้นพิจารณาที่ร่องรอยที่เคียว องค์นี้ใช้ได้ เพราะสร้างอะไรมากมาย แต่หาได้คิดต่อไปไม่ว่า เงินที่เอามาสร้างนั้นหามาอย่างไร? โดยวิธีใด? ไม่ได้พิจารณาต่อไปว่าได้เงินมาโดยวิธีใด บางที่ได้มา โดยวิธีซึ่งไม่ใช่พระพุทธานุภาพ แต่ได้มาโดยวิธีอะไรต่าง ๆ นานา เรื่องปลูกเรื่อง เสกอะไรต่ออะไร ทำวิธีการหลายอย่างให้ได้เงินมาเพื่อการก่อสร้าง หรือบางที อาจจะได้เงินมาด้วยการมีการแสดงอะไรในวัดก็ได้ เช่น รำวงในวัด เปิดบาร์ เปิดบ่อนการพนันประเภทสองในวัด... มันก็ได้เงินเหมือนกันละ แล้วก็สร้างได้ รายงานได้เหมือนกันว่า ปีนี้สร้างไปสิ้นเงินเท่านั้นแสน เท่านั้นล้าน อะไรต่างๆ แล้วก็เลื่อนสมณศักดิ์สูงขึ้นไป

อันนี้แหละ คือความเข้าใจผิดในวงการบริหารการพุทธศาสนา คือไปติดอะไรๆ เป็นวัตถุไปหมด เอาความเจริญในด้านวัตถุ ไม่เอาความเจริญ ในทางค่านิจจิตใจ ไม่เคยถามว่าพระองค์นั้นเทศน์สอนได้หรือเปล่า หรือว่าได้ กลับใจคนให้ได้ประพฤติกอบให้อยู่ในศีลให้กินในธรรมจำนวนเท่าไร ไม่มีรายงาน เรื่องประเภทนั้น มีแต่รายงานที่ สร้างศาลา สร้างส้วม สร้างโรงครัว ทำ บ่อน้ำอะไรมากมายแล้วก็ใช้ได้...องค์นี้ให้เป็นพระครูพิเศษได้ แล้วก็เลื่อนให้ เป็นเท่านั้นเอง นี่แหละคือ ความที่เสียในทางพระพุทธานุภาพ เรียกว่า ไปวัด กันในด้านวัตถุไป ไม่ได้วัดกันในด้านคุณธรรมอะไรเท่าไรหรอก

วัดชลประทานฯ นี้ ถ้ารายงานไป...เรียกว่าพอเลื่อนขั้นได้แล้วเหมือนกัน เพราะว่าสร้างหลายด้านแล้วเหมือนกัน สร้างโรงเรียน สร้างกุฏิ สร้างถนน แต่ว่า ไม่อยากรายงานในรูปอย่างนั้น ถ้าจะรายงานก็รายงานว่า คนเข้าวัดเท่าไร

ฟังธรรมแล้วมีความรู้ความเข้าใจอะไรบ้าง พิมพ์หนังสือธรรมะแจกจ่ายปีหนึ่ง
จำนวนเท่าไร แต่ถ้าเสนออย่างนี้แล้วไม่ได้เค็ชชากเลย เพราะไม่ตรงกับที่ท่าน
ต้องการ ท่านต้องการให้วัตถุรกวัดแล้วก็ใช้ได้ นี่แหละความหมายในทางผิด คือ
ไปตีเป็นเรื่องวัตถุไปหมด มองความเจริญไปในทางวัตถุ แล้วบางทีก็สร้างของ
ใหญ่ๆ เกินพอดี สร้างเจดีย์ใหญ่ พระพุทธรูปใหญ่ ซึ่งไม่รู้สร้างกันไปทำอะไร
ตีความหมายไปในทางวัตถุ

การสร้างที่ประเสริฐ

ไปถามพระแก่องค์หนึ่ง...กำลังคิดจะสร้างพระใหญ่ บอกว่าหลวงพ่อก
แก่แล้วจะทำไปทำไม? นั่งสงบจิตสงบใจพิจารณาสังขารให้เห็นว่า มันไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จิตจะได้หลุดพ้นไปเสียไม่ดีกว่าหรือ

ท่านก็บอกว่า ผมรู้สึกตัวว่าแก่แล้วควรจะได้ทำอะไรสักชิ้น

ท่านคิดไปอย่างนั้น คือไม่ได้มุ่งไปในด้านปฏิบัติธรรม แต่คิดว่า
ก่อนจะตายนี้ทำอะไรไว้ให้รกแผ่นดินก่อนจึงจะตาย คิดไปในรูปร่างนี้แล้ว
มันเรื่องน่าขำหรือไม่ นี่ที่เรียกว่า เขวออกไปนอกรทาง นิยมกันในรูปร่างนั้น
ชวนชวายนกันในรูปร่างนั้น

วันก่อนมีพระองค์หนึ่งมาจากจังหวัดชลบุรี อยู่ห่างไปหน่อย...อำเภอ
บ้านบึงอะไรโน้น มากี่พูดว่า “ผมมาธุระ มาคิดต่อเรื่องหาเงินหาทองจะเอา
ไปสร้างสิ่งที่เป็นวัตถุในวัด ถามเขาว่า “วัดที่คุณอยู่...มีบ้านเท่าไรแถวนั้น?”
“มีบ้านอยู่สิบหลังคาเรือน”

“แล้วจะสร้างอะไร?” เมื่อรู้สิ่งที่แกสร้างแล้วก็ไม่รู้จะสร้างทำไม เพราะ
ว่าคนมันอยู่สักสิบหลังคาเท่านั้น...คนเพิ่งไปอยู่

บอกว่า “คุณอย่าไปบ้าเลยเรื่องอย่างนี้ เวลามันไม่พอ คุณคิดสร้างกะตือบ น้อยๆ แล้วก็อยู่ไป ถ้ามีคนมาฟังเทศน์ก็เทศน์ได้ต้นไม้ไปก่อน ที่นี้เขาสนใจใน ข้อธรรม เขาฟังแล้วเขาร้อน เขาก็ทำร่มของเขาเอง...ไม่ต้องไปทำ คิคธรรมะ คั้นธรรมะไปเถอะ อ่านหนังสือธรรมะแล้วไปสอนคนดีกว่า”

แกบอกว่า “ผมไปอยู่โน้นยังไม่ได้ทำอะไรเลย จะทำในเรื่องวัตถุ ยังไม่ได้ทำ คิดว่าจะทำสักหน่อย แต่ว่าคนตรงนั้นไม่มีเงินให้ทำ เลยวิ่งหาเงิน”

“นี่แหละมันยุ่ง เปลี่ยนแนวคิดเสียใหม่เถอะ ไปทำเรื่องภายในดีกว่า แล้วสอนคนในบริเวณนั้นให้เขาเลิกกินเหล้า ให้เลิกเล่นการพนัน ให้รู้จักการทำมาหากิน นั่นแหละเป็นการสร้างที่ประเสริฐตามแนวทางของพระพุทธเจ้า”

พูกให้ฟังอย่างนั้นแล้วแกก็ลาไป แกจะเอาหรือเปล่านั้นไม่รู้ที่พูกไปอย่างนั้น เพราะว่าความนิยมไม่ได้ไปในรูปอย่างนั้น เรานิยมไปในทางวัตถุกันเสียทั้งนั้น วัตถุนั้นก็จำเป็น แต่ว่าสร้างพอควร เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ในการปฏิบัติ อย่าให้มันใหญ่โตมโหฬารมากเกินไป จนเสียเวลาของการปฏิบัติธรรม

ในการปฏิบัติธรรมะนั้น พระพุทธเจ้าท่านบอกว่าการก่อสร้างเป็นป्लीโพธิ **ป्लीโพธิ** หมายความว่า เป็นเรื่องกังวลใจ ทำให้เกิดความทุกข์ทางใจ แล้วก็ใช้เวลาไปในทางนั้นมากเกินไป มันก็เสียเวลาในการที่เราจะมาอ่านหนังสือ นั่ง คั่นคว่าหรือจะไปสอนญาติโยมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในธรรมะ

ได้เห็นพระที่เป็นนักก่อสร้างมามากแล้ว...สอนคนไม่ได้เลย คือท่าน ไม่มีความคิดที่จะไปเทศน์เลย คิดแต่เรื่องจะแจกฎีกาท่าเดียว ไปไหนก็แจกฎีกา ไปทุกที่เลยก็ไม่ได้สอนธรรมะ แล้วที่นี้ของมันใหญ่ทำไมเสร็จก็ต้องหาวิธีการ ต่างๆเพื่อให้ได้เงินมาทุกแนวทุกวิธี ถ้าจะให้เขียนเป็นตำราก็จะได้สักหนึ่งเล่ม เหมือนกัน เรียกว่า **ตำราหาเงินเข้าวัด** แต่ว่าเขียนไม่ได้เพราะไม่มีเวลาเขียน อีกแหละท่านเหล่านั้น เรื่องมันเป็นอย่างนี้ นี่คือการนิยมซึ่งห่างออกไปจาก แนวของพระศาสนา

แนวที่แท้ของพุทธศาสนาอยู่ที่การขัดเกลาจิตใจ

แนวที่แท้จริงของพระพุทธศาสนานั้น อยู่ที่การปฏิบัติขัดเกลาจิตใจ นั้นแหละเป็นเรื่องสำคัญ แล้วก็เป็นเรื่องที่เราจะต้องทำด้วย ทำด้วยตัวของเราเอง เราจะไปขอร้องให้ใครทำให้ก็ได้ ivingอนอะไรจากใครก็ได้ ไปบนบานศาลกล่าวอะไรจากใครก็ได้

แต่คนเราชอบผูกถึงความศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งต่างๆ สมมติมีพระพุทธรูป อยู่สักองค์หนึ่ง ก็ต้องผูกให้ขลังไว้ให้ศักดิ์สิทธิ์ไว้ตลอดเวลา ให้คนเข้าไปจับ ไปติดอยู่ในสิ่งนั้นคือไปติดอยู่ในพระพุทธรูปองค์นั้น นี่แหละครั้งหนึ่งท่านเจ้าคุณพุทธทาสจึงพูดว่า เป็นภูเขาวีถีเข้าถึงพุทธธรรม คือพระพุทธรูปนั้นแหละก็เป็นภูเขาวางทางไว้ บางทีขวางใหญ่โตเลย ไม่ให้คนเข้าไปในทางธรรมไม่ให้ปฏิบัติ เพราะเหตุไร? เพราะไปพึ่งอยู่ในวัตถุนั้นอย่างเดียว ต้องการอะไรก็ไปกราบไหว้ ivingอนขอร้องเอาจากสิ่งนั้น แล้วก็คิดว่าจะได้คั้งใจ แต่ว่าไม่ใช่มันนอนเฉยๆ ต้องทำเหมือนกัน พอทำแล้วได้มากก็เอาไปให้หลวงพ่อบัณฑิต หลวงพ่อช่วยอย่างนี้ ความจริงอันนี้ไม่เข้ากับหลักพระพุทธศาสนา

พึ่งตัว ช่วยตน

หลักพระพุทธศาสนาสอนให้เราช่วยตัวเอง ให้เราพึ่งตัวเอง ความบริสุทธิ์ ไม่บริสุทธิ์ อะไรที่เกิดขึ้นในจิตใจของเรานั้น เป็นสิ่งที่เกิดจากการกระทำของเราเอง

ไม่ใช่เกิดจากอะไรมาดลบันดาล

ให้เป็นไปอย่างนั้น ให้เป็นไปอย่างนี้...ไม่ใช่อย่างนั้น

เวลาที่ให้พรนั้น เราจะได้ยินบ่อยๆว่า ขอให้อำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงบันดาลให้ท่านทั้งหลายมีความสุข มีความเจริญ นี่คือการให้พรที่ผิดหลักพระพุทธศาสนา ไม่เข้าแนวของพระพุทธเจ้า เลยแต่ว่าขอบิให้กับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนมันมีอะไรมาบันดาลให้ใครได้ แม้พระพุทธเจ้าก็บันดาลให้ใครไม่ได้

การเดินทางเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย

อันนี้พระองค์ท่านว่าชักไว้เลยทีเดียว บอกว่า . . .

ตถาคต เป็นแต่เพียงผู้ชี้ทางให้

การเดินทางนั้นเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย

ไม่ใช่พระพุทธเจ้าท่านมานั่งแล้วก็เป่าพรวกๆ ให้คนนั้นไปถึงนิพพาน หรือว่าเป่าให้เป็นนั่นเป็นนี่ ท่านไม่มีอย่างนั้น ไม่มีวิธีการอย่างนั้น แต่ว่าพระองค์เป็นผู้ชี้ทางให้ ใครมาหาก็บอกว่าควรจะทำอย่างไร ควรจะคิดอย่างไร นึกอย่างไร ควรจะเอาชนะความทุกข์อย่างไร ชนะความเคียดแค้นใจ หรือปัญหาชีวิตควรจะทำอย่างไร นี่เรียกว่าชี้ทางให้เข้าใจ ชี้ทางให้เราเดิน ผู้นั้นไม่เดินก็ไม่ถึงเหมือนกัน ต้องเดินจึงจะไปถึงได้

ได้มีพราหมณ์คนหนึ่งเข้าไปหาพระองค์ แล้วก็บอกว่าพระองค์มีความรู้ ความสามารถในด้านธรรมะ ทำไมไม่ช่วยบันดาลให้คนทั้งหลายบรรลุมรรค เป็นอรหันต์กันให้หมด

พระองค์บอกว่า “พราหมณ์ ทางที่จะไปจะเมืองราชคฤห์ควรจะไปทางไหน เราก็ชี้บอกว่าจะไปทางนี้ คนนั้นเมื่อรู้ทางแล้วยืนอยู่เฉยๆ มันจะไปถึงกรุงราชคฤห์ ได้หรือไม่” พราหมณ์นั้นก็ตอบว่า ไปไม่ถึง

พระองค์ก็บอกว่า “นี่แหละ! เรายี่ก็เหมือนกัน ตถาคตนี้เราซึบอทางแห่งความคับทุกข์ ซึ่ทางพระนิพพานให้คนทั้งหลายเข้าใจ แต่เราจะทำอะไรรให้คนนั้นโดยอุมเข้าไปวางไม่ได้ มันต้องเป็นเรื่งของคนนั้นที่จต้องเดินค้วตนเอง”

พระองค์จึงตรัสว่า ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้ชี้ทางให้ ส่วนการเดินนั้นเป็นหน้าที่ของผู้นั้นเอง คือเราจะต้องเดินทาง ทางเรารู้แล้ว พระองค์บอกให้เรแล้ว เราเดินจึงจะถึง ถ้าเราไม่เดินก็จะถึงไม่ได้ อันนี้เป็นเรื่งสำคัญมาก เอาไปใช้ได้แม้ในชีวิตของชาวบ้านชาวเมือง

อย่าคิดฟุ้งคนอื่น ก่อนคิดฟุ้งตนเอง

เช่นว่า เราจะอบรมเด็กของเรา ต้องพุดให้มันรู้ตั้งแต่เล็กๆว่า ต้องช่วยตัวเอง ต้องคิดฟุ้งตัวเอง อย่าไปคิดฟุ้งคนอื่น อย่าไปขอความช่วยเหลือจากคนอื่น ก่อนที่เราจะคิดช่วยตัวเองเสียก่อน เช่นเด็กเรียนหนังสือ เวลาจะสอบได้...มื่ออยู่ไมใช่่น้อยที่เทียววิ่งหาอาจารย์ทั้งหลาย รคน้ำมนต์น้ำพรกันบ้าง หรือไปบนบานศาลกล่าวเจ้าพ่อหลักเมือง หลวงพ่อแก้ว หรือหลวงพ่อโสธร อะไรต่างๆ อันนี้แหละคือการก้าวผิดไปตั้งแต่ตัวน้อยๆ มันไม่คิดช่วยตัวเอง จะไปให้หลวงพ่ช่วย

ถ้าหลวงพ่เหล่านั้นพุดออกมาได้ ท่านก็พุดว่า หลวงพ่ช่วยไม่ได้ลูกเอ๊ย เอ็งมันซึ่เกียจ ชอบคุโทรทศน์ ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่ท่องไม่บ่น แล้วจะมาให้ข้าช่วย ข้าช่วยไม่ได้หรอก ข้าไม่ช่วยใครในทางอย่งนั้น ข้าช่วยได้เพียงแต่ว่าเตือนเขาทั้งหลาย...ให้เอาใจใส่ในการเรียน ให้รักการเรียน ให้มีความขยันเอาใจใส่ ให้คิให้คันในเรื่องการเรียน แล้วเจ้าก็จะสอบได้ได้ ท่านจะซึ่ก็จะซึ่อย่งนั้น ถ้าพระท่านจะพุดก็พุดออกมาอย่งนั้น แต่ว่าเด็กไม่เข้าใจ

อันนี้พ่อแม่ต้องบอกให้เด็กรู้ เวลาเรียนหนังสือพวกมันรู้เรื่องแล้ว ต้องบอกบ่อยๆ พวกบ่อยๆ ต้องตั้งใจเรียนนะลูกนะ ให้มีความรู้ความฉลาด โตขึ้นเจ้าจะต้องทำมาหากิน ต้องเลี้ยงตัวเอง พ่อกับแม่แก่ลงไปทุกวันๆ ให้คุณแม่บนหัวก็ได้ว่า พ่อเฒ่ามหงอกแล้วไม่เท่าใครก็แก่กว่านี้ ไม่เท่าใครก็จะตาย พ่อแม่ตายแล้วเจ้าต้องเลี้ยงตัวเอง ให้คุณสุขขีในบ้าน คุณแมว คุณอะไรก็ได้ ว่ามันเลี้ยงตัวเองก็ได้...ถ้าเราไม่เลี้ยงมัน สัตว์ที่เราไม่ต้องเลี้ยงมันก็อยู่ได้ นกในป่า สัตว์ในป่าคงทุกตัวใครไปเลี้ยงมัน?... มันหากินของมันเอง มันตั้งตัวได้ เราเป็นคนประเสริฐกว่านก กว่าสัตว์เคี้ยวจวน ต้องรู้จักใช้สมองใช้ปัญญา เวลานี้เขากำลังเตรียมตัวเพื่อเป็นผู้ใหญ่ ต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน พ่อแม่ช่วยได้เพียงช่วยเหลือจนช่วยนะให้เงินให้ทองไปเล่าเรียน ครั้นเมื่อโตขึ้นก็ต้องช่วยตัวเอง แต่ถ้าไม่มีความรู้จะช่วยอย่างไร เงินมันไม่วิ่งมาหาคน คนมันต้องไปหาเงิน แล้วคนที่จะไปหาเงิน ถ้าเอาความงอไปหา...มันก็ไม่ได้ ต้องเอาความฉลาดไปหา ต้องให้เขารู้เขาช่วยตัวเอง เขาฟังตัวเอง

ในการปฏิบัติประจำวันก็เหมือนกัน เราต้องหัดลูกของเราให้รู้จักทำงานช่วยตัวเองเสียบ้าง รู้จักล้างจาน...กินข้าวแล้วให้มันล้างจานเสียบ้างล้างช้อนส้อม แล้วคว่ำมันเป็นใหม่ ล้างสะอาดเรียบร้อยใหม่ ให้กวาดห้องที่หลับที่นอน ชักผ้าที่ตัวใช้ อาทิตยหนึ่งอย่างน้อยซักเสื้อผ้าหนึ่ง จะได้ว่าการทำงานนี้ลำบากอย่างไร มีความยุ่งยากอย่างไร เขาจะได้ผจญกับงานเสียบ้าง เพื่อให้ต่อสู้กับงานกับการ อายุพอสมควรจะต้องพอทำอะไรได้ต้องให้ทำงาน แม้งานหนักๆ ก็ควรให้เขาทำบ้าง เช่น งานชุกคิน งานอยู่กลางแจ้ง ทำงานต่อสู้กับธรรมชาติเสียบ้าง ให้ค่อยเรียนรู้เรื่องชีวิตขึ้นโดยลำดับ จะได้ว่ารู้จักฟังตัวเอง ช่วยตัวเองได้

แต่ที่บางที่เราถนอมเขาเสียเกินไป ไม่ให้ทำอะไรกลัวลูกจะลำบาก ยังมีคนเดี๋ยวแล้วถนอมเหลือเกิน...เหมือนกับต้นยา ต้นยาในร่มพอเอาไปวางกลางแจ้ง

ก็ตายเลย มันไม่ได้เพราะไม่เคยถูกแคค เราจึงต้องสอนให้เขาคอน ให้เขารู้จักทำงานตั้งแต่ตัวน้อย พอโตขึ้นแล้วมันแข็งแรง เราตายได้สบายใจ เพราะลูกเราแข็งแรงสามารถจะช่วยตัวเองได้ **หลักของพระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ สอนให้ช่วยตัวเอง ให้พึ่งตัวเอง**

อยู่รอดปลอดภัยเพราะช่วยตัวเอง

เมืองไทยเราถ้าประพาศตามคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เคร่งครัดเรื่องการช่วยตัวเองพึ่งตัวเอง แล้วก็ต้องหาวิธีว่าจะพึ่งตัวเองอย่างไร เช่นเศรษฐกิจการเป็นอยู่ เครื่องใช้ไม้สอย เราคิดช่วยตัวเอง คิดสร้างขึ้นภายในบ้านเมืองของเรา อย่างน้อยๆไปก่อน ค่อยทำค่อยไป อย่างนี้มันก็อยู่ได้ ลองนึกถึงสมัยก่อนว่าพ่อแม่ปู่ย่าตายายของเรา เวลาท่านทำนา ก็ไปทำนา พอเสร็จมาแล้วท่านทำอะไร ก็ปันข้าวทอดผ้าอะไรกันไปในบางภาค...เขาปลูกฝ้ายแล้วเอาฝ้ายมาปั่นค้ายเอาไปทอดผ้า เคี้ยวนี้ไม่ค่อยมีแล้วของต่างประเทศมันมาก แต่ก็ยังมีอยู่เช่นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่จอมทองคนยังปลูกฝ้ายอยู่ ยังปั่นค้ายยังทอดผ้าอยู่ แล้วผ้าที่เขาทอเองเขาย้อมด้วยสี เขาเรียกว่าย้อมม่อฮ่อม คือสีคราม มันเป็นไปไม้ชนิดหนึ่งเอามาทำให้แหลก แล้วคั้นเอาน้ำมันไปย้อมผ้า ผ้าทำมือพวกเชียงใหม่มักจะมีสีครามติดอยู่เสมอ เสื้อผ้าที่เขาย้อมอย่างนี้นุ่มทน เสื้อก็ทนกางเกงก็ทน เขาช่วยตัวเอง เมื่อสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา คนจอมทองเขาไม่เคือคร้อนเลย เพราะเขามีฝ้ายนุ่มของเขาเอง เขามีอะไรของเขาเอง ถ้าจะขาดสักหน่อยก็เกลือกเท่านั้น เพราะที่นั่นเขาทำเกลือกเองไม่ได้...ก็ไม่เคือคร้อน เพราะว่าเกลือกเขาส่งไปขาย...พอซื้อกินได้

นี่เขายังใช้ระบบช่วยตัวเองจึงอยู่รอดปลอดภัย

ท่านมหาत्म คานธี ที่เราได้ยินชื่อ ท่านถือหลักนี้มากเหมือนกัน...หลักช่วยตัวเองฟังตัวเอง ท่านสอนคนของท่านให้ช่วยตัวเอง ให้ฟังตัวเอง ใครเป็นสมาชิกของพรรคกรองเกรส ทุกคนต้องปั่นค้ายปีหนึ่งจำนวนเท่านั้นเมตร ต้องทอผ้าปีหนึ่งจำนวนเท่านั้นเมตร แล้วผ้าที่คานธีผู้นั้น...ท่านทอเอง หมวกที่สวมอยู่บนหัว...แกก็ทอของแเอง แล้วไม่ใช่คนเดียว ยังทอให้คนอื่นใช้ด้วย ทอให้เนรุษใช้ หมวกขาวๆ ที่คลุมให้มันหนักอยู่บนหัวแกก็ทอแจกคนนั้นคนนี้ คนใดได้สวมหมวกที่คานธีทอแล้วสบายใจมีใจ ท่านทำของท่านเองทั้งนั้นฟังตัวเอง ให้ทุกคนในบ้านช่วยตัวเองฟังตัวเอง เขาเรียกว่า ลัทธิสวราช

สวราช หมายถึง การปกครองตนเอง การปกครองตนเองนั้นต้องมีเศรษฐกิจของตัวเอง ถ้าไม่มีเศรษฐกิจของตัวเองแล้วจะปกครองตนเองได้อย่างไร ถ้าเราคอยพึ่งชาติอื่นแล้วเอาตัวไม่รอด...เมื่อเขาไม่ให้ฟังเราก็คือคร้อน

ฟังเขาเอาตัวไม่รอด

เหมือนกับคนคนหนึ่งคอยฟังคนอื่นอยู่ตลอดเวลา แล้วจะเอาตัวรอดได้อย่างไร? ชาติประเทศก็เหมือนกัน ถ้าคอยฟังเขาเอาตัวไม่รอด

ที่นี้ทางที่คือนั้นถ้าเราปฏิบัติตามคำสอนของ พระพุทธเจ้าท่านบอกว่าให้ฟังตัวเอง ให้ช่วยตัวเอง นโยบายทางเศรษฐกิจก็ต้องคิดฟังตัวเองให้มาก พยายามสร้างอะไรขึ้นเป็นของตัวเอง แล้วสิ่งใดที่เราสร้างขึ้นภายใน ถึงไม่สวยไม่งามเราก็ต้องพอใจใช้สิ่งนั้น ใช้อย่างอึดอึดอึดใจว่าสิ่งนี้ทำในบ้านเรา เราช่วยกันใช้เราช่วยกันทำแล้วมันจะเจริญก้าวหน้า

มีคนหนึ่งแก่เล่าให้ฟังว่า เมื่อเด็กๆ นี้ไปโรงเรียนก็ตาม ไปอะไรก็ตาม มันมีเรือ เรือของฝรั่งก็มี เรือไทยก็มี วันไหนนั่งเรือฝรั่งกลับบ้านพอเขียนทันที

เขียนทำไม เขียนว่าทำไมมีงโยยสารเรือฝรั่งกลับบ้านวันนี้ สมัยก่อนมีเรือเขียวเรือแดง เรือแดงของฝรั่งเรือเขียวของคนไทย วันไหนลูกชายนั่งเรือแดงพ่อเขียนทันที เขียนในฐานะที่ว่าไปอุคหนุนฝรั่ง ไม่อุคหนุนไทย แล้วว่าเราคนไทยด้วยกัน ไม่อุคหนุนกันแล้วมันจะไปรอดหรือ มันช่วยกันไม่ได้ มันต้องช่วยกัน สอนถึงขนาดอย่างนั้นถึงกับต้องเขียนกัน ฉะนั้นอะไรที่พอจะหากินได้ในบ้านของเรา เขาทำ เขาสร้างขึ้นเรียกว่านโยบายช่วยตัวเอง พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้เราไม่เอามาใช้เอง ทั้งๆที่นับถือพระพุทธศาสนา เราไม่เอาหลักการของพระองค์มาใช้ คือหลักพึ่งตัวเองหลักการช่วยตัวเอง ถ้าเราเริ่มใช้ไปตั้งแต่เริ่มต้นตั้งแต่เด็ก ในครอบครัวเรา หัดให้เขาพึ่งตัวเองช่วยตัวเอง เด็กคนนั้นเอาตัวรอด แต่ถ้ามันไม่รู้จักช่วยตัวเองพึ่งตัว โทษมันก็เอาตัวไม่รอดอ่อนแอ คอยแต่จะพึ่งคนอื่น ตลอดเวลา

บางคนถึงกับบ่นว่า ผมมันเป็นอาภัพพึ่งใครไม่ได้ นี่แหละคือความเข้าใจผิดอย่างใหญ่หลวง ก็ตัวของตัวพึ่งได้แต่มันไม่รู้จักพึ่ง เลยมันเกิดความทุกข์ ความเคียดแค้น เราจึงต้องให้แนวคิดเขาใหม่ให้แนวคิดว่า อย่าคิดพึ่งคนอื่นแต่ต้องพึ่งตัวเองตามหลักของพระพุทธศาสนา ไม่ใช่จำคำว่า อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ไว้คุยกันเวลาเมาเหล้า เมาเหล้าแล้วมันคุณธรรมะกันจ้อที่เคียว หายเมาแล้วมันไม่ได้เรื่องเลยพวกนั้น

เราต้องเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ถามตัวเองว่า

เรานี่ช่วยตัวเองได้ไหม?

พอจะพึ่งตัวเองได้ไหม?

ถ้ายังช่วยตัวเองไม่ได้มันก็ยังใช้ไม่ได้

เช่น เด็กโตเป็นหนุ่มแล้วยังพึ่งพ่อแม่อยู่ ไม่ได้ความแล้ว จบการศึกษาแล้วต้องออกไปหางานทำ ไม่มีราชการทำก็ไปทำนาทำไร่ที่ไหนก็ตามใจ ให้มันไปพึ่งตัวเองเสียบ้าง อย่างนี้มันก็เข้าที่

เพาะเชื้อให้เป็นคนดี ช่วยตัวเองได้

ครอบครัวชาวจีนบางครอบครัวเขาทำอย่างนั้น คือลูกเก่าแก่นั้นแหละ แต่ว่าพอเป็นหนุ่มแล้วก็ส่งไปอยู่กับบ้านเล็กๆ หรือว่ากับคนอื่น อยู่กับพ่อกับแม่ มันไม่เอาเรื่อง ทำอะไรก็ทำไปอย่างนั้น พ่อแม่ไม่ว่าอะไร ทีนี้ส่งให้ไปอยู่กับคนอื่น แล้วกำชับว่าไปแล้วฝากด้วย ใช้ให้เต็มที่เลยไม่ต้องเกรงใจ ใช้ให้ทำงานหนัก ฝ่ายที่รับเด็กไว้ก็เรียกว่าช่วยเด็ก การช่วยเด็กก็คือต้องช่วยด้วยการใช้งานหนัก ให้เขาได้เรียนรู้ชีวิตว่ามันหนัก มันเป็นทุกข์ มันต้องอดทน ต้องต่อสู้ เขาก็รับใช้เต็มที่ แล้วเด็กมันก็รู้ว่าการทำงานมันอย่างนี้ มีประสิทธิภาพในการทำงาน แล้วก็ทำงานได้ดี บางทีไปทำงานบ้านอื่น บ้านนั้นเขาชอบออกชอบใจ ยกไว้ในตำแหน่ง ลูกเขยเสีย มันก็สบายไปเท่านั้นเอง อย่างนี้เขาเรียกว่ารู้จักเพาะเชื้อให้คนดี เอาไปทำงาน นี่เราไม่ได้ใช้หลักของพระพุทธเจ้า เอาหลักนี้ไปใช้แล้วก็ใช้ได้

ความผิดพลาดในชีวิต คั่นคิดแล้วแก้ไข

ที่นี้ความผิดพลาดในชีวิตก็เหมือนกัน เวลาเมื่ออะไรผิดพลาดขึ้น โดยมากก็มักจะพุดถึงเรื่องโชคชะตา ดวงบ้าง อะไรบ้าง...ไม่ได้เรื่องเลย พุดอย่างนั้น ไม่มีทางแก้ได้ เพราะเราจะไปแก้อะไรไม่ได้ แต่ควรจะพุดกันใหม่ว่า มันผิดพลาดอย่างไร ทำไมจึงได้เกิดเรื่องนี้ขึ้น ต้องศึกษาค้นคว้ามันผิดพลาดอย่างไร สมมติว่าเราค้าขายขาดทุน อย่าไปนึกว่าโชคไม่ดี...อย่าไปคิดอย่างนั้น แต่ควรคิดว่าเรายังทำไม่ถูกต้อง เรื่องมันจึงไม่เรียบร้อย จึงได้เกิดเป็นอาการเช่นนี้ขึ้นมา

วันก่อนนี้ท่านเจ้าคุณพุทธทาสท่านมาที่นี้ ก็เลยถามท่านอย่างหนึ่ง เพราะท่านคุ้นกับการก่อสร้างว่า แหม! โบกปูนทำไมมันจึงได้แตกอย่างนี้ ท่าน

บอกคำเดียวเท่านั้น บอกว่าทำไมไม่ถูกวิธีมันจึงแตก ที่นี่เราต้องคิดว่าทำอย่างไร มันจึงจะไม่แตก...มันถูกวิธี ผสมปูนอย่างไรใช้ส่วนอย่างไร โบกอย่างไร ก่อนโบก ควรจะอย่างไร กรรมวิธีมันเป็นอย่างไร ก็จะได้ค้นคว้าจึงจะใช้ได้

ในเรื่องการดำเนินชีวิตก็เหมือนกัน ถ้ามีอะไรผิดพลาดขึ้น เราก็ไปโทษว่าโชคไม่ดี คราวนี้ขาดทุน...ไม่ใช่ เราจะต้องคิดว่าเราผิดพลาดอะไร ทำไมไม่ถูกวิธีอย่างไร ไม่ถูกกาลอะไร ผิดกาลอะไร ผิดอะไร จังหวะไม่ดีอย่างไร มันเป็นบทเรียนของเราที่เราจะต้องคิดปรับปรุงแก้ไขต่อไป

อย่าเป็นคนท้อแท้ อย่างกลัว อย่างนึกว่าถูกแฉแล้ว แต่นึกเพียงว่ามันเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตของมนุษย์มันต้องมีพลาด คนเดินทางมันต้องลื่นบ้าง ล้มบ้างเป็นเรื่องธรรมดา ลื่นแล้วเราก็ต้องรู้ว่าทำไมจึงลื่น ลื่นเพราะอะไร เราเดินอย่างไรมันจึงได้ลื่นไปอย่างนั้น ต้องคิดค้นหาเหตุผลในเรื่องนั้น แล้วปรับปรุงแก้ไขต่อไป มันก็ก้าวหน้าต่อไปได้

เรื่องงานก็เหมือนกัน เช่น เราทำการค้าการขาย ใครที่ชอบค้าขายไม่ขาดทุนมีที่ไหน ลองไปคุยกับเจ้าแกนี่ ตั้งแต่ขายมาเคยขาดทุนบ้างไหม แกก็บอกว่า ลื้อเฮ้ย! อืมมันก็พลิกหลายที กว่าจะตั้งตัวได้เท่านี้...มันพลิกหลายหน แล้วก็ต้องเล่าให้ฟังว่าพลิกแล้วต้องทำอะไรต่อไป

หมั่นเข้าใกล้ผู้รู้ ก็เดินสู่ทางเจริญ

คนเราทำงานอะไรต้องหาผู้รู้ ต้องหมั่นคุยกับผู้ที่มีประสบการณ์ แล้วคนที่มีประสบการณ์ในเรื่องงานเรื่องการนี้ เขาชอบคุยกับเรา ถ้าเราเข้าใกล้...เขาชอบเล่าให้ฟังว่า มันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้

มีคนอยู่ที่สงขลาคนหนึ่ง แก่ก็เริ่มอาชีพค้าขายสมุนไพร บอกว่า สมัยขายยาสมุนไพรมีปัญหาหนักเหลือเกิน มอคนมันกินยา เอามาเก็บไว้...มอคนมันกิน ก็ต้องเอามาผึ่งแดดบ่อยๆ ต้องเอาไปร่อนเอาส่วนที่เสียออก ต้องคอยดูแล ค้าขายมันจึงจะพอไปได้ นึกว่าค้าขายยาไม่ไหว เลยไปขายยาสมัยใหม่ ที่นี้ขายของใหม่มันต้องรับเป็นเอเยนต์เขาว่าจะขายอะไรได้บ้าง

มีอยู่คราวหนึ่ง คือต้องการเป็นเอเยนต์ขายของห้างขายยาตราพระจันทร์ ที่นี้ก็มีคนเขาเป็นเอเยนต์เสียหมดแล้ว ก็เอาไม่ได้ก็เลยหาวิธีการ ไปติดต่อกับคนที่ เป็นเอเยนต์ บอกว่า คุณสั่งแล้วก็ไม่ต้องเอามาที่นี้ส่งผ่านมาที่ผมเลย ผมจะไปขายที่จังหวัดนั้น เขาก็ส่งผ่านไปให้ วันหลังแกก็มาคุยกับนายห้าง นายห้างว่า แหม! ยาของผมขายดีเหลือเกินหนูนี่ ความจริงแกเป็นคนขาย ไม่ใช่เอเยนต์ขาย คือแกขายเคื่อนหนึ่งเท่านั้นๆ แกมีสติดี แกเอามาคุยกับนายห้าง แกว่า ไม่ใช่เอเยนต์ขาย ผมทำอย่างนั้นอย่างนี้...ผมจึงขายได้ แล้วเอาสติมาให้ดูว่า ผมขายเคื่อนหนึ่งเท่านั้นเท่านั้น นายห้างตาลูกบอกว่าถ้าอย่างนั้นให้คุณเป็นเอเยนต์อีกสักแห่งหนึ่ง แกก็ได้เอเยนต์มาทันที นี่ก็เรียกว่า ใช้ปัญญาเพื่อจะได้สิ่งนั้นมา

ทีหลังมานึกว่าเราจะค้าขายอย่างเคียวมันไม่มีหลัก มีห้องเล็กๆสองคูหาหลักมันก็เท่านั้นแหละ อยู่ปักยี่ได้มันต้องมีสวนยาง แล้วทำสวนยางจะได้อย่างไร เลยไปคุยกับคนที่ เป็นเจ้าของสวนใหญ่ มีเจ้าแกอยู่คนหนึ่งแกมีส่วนยางมาก เลยไปนั่งคุยทุกวัน พอเย็นแล้วก็ไปนั่งคุย ไม่คุยเรื่องอะไรคุยแต่เรื่องสวนยางเท่านั้น เรื่องต้นยาง เรื่องควบคุมคนงานอย่างไร วิธีไหนขาดทุน วิธีไหนจะมีกำไร อะไรทุกอย่าง เทคนิคในการปฏิบัติงาน แกไปคุยไปถามกับเจ้าแกนั้นหมดทุกเรื่อง ได้เรื่องได้ราวเลยเรียบร้อย พอได้เรื่องพร้อมมาเริ่มลงมือ หาที่ดินทำสวน...ไปซื้อสวนเล็กเขาบ้าง เอามาปรับปรุงใหม่ปลูกยางใหม่ปลูกยางใหม่ขึ้นมา ไม่เท่าใด เจริญก้าวหน้า ทีนี้ลองคุยดูว่าที่เจริญก้าวหน้ามาได้เพราะอะไร บอกว่านี่แหละ วิธีการของผม...ต้องเข้าใจผู้รู้

พระพุทธเจ้าท่านก็วางไว้แล้วว่า ทางของความเจริญเราต้องเข้าใกล้ ผู้รู้ ต้องฟังคำสอนด้วยความตั้งใจ เอามาคิด เข้าใจแล้วปฏิบัติ หลักการ มันมีสี่ข้อนี้ เข้าใกล้ผู้รู้ ฟังคำสอน เอามาคิดให้เข้าใจ จะทำอะไร ฟังแล้ว ต้องคิดต้องตรอง เข้าใจแล้วลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นต่อไป

ถ้าหากว่าเกิดผิดพลาดเราก็คุยต่อ ถามเรื่องต่อไปว่า แหม! ปัญหามัน มีอย่างนี้ ควรจะอย่างไร คนใดที่เขาประสบความสำเร็จในชีวิตมาแล้ว เขาอยากจะ ระบายความสำเร็จนั้นแก่ผู้อื่น มนุษย์เราชอบให้ความรู้ ไม่ใช่ชี้เหนียวเสมอไป คนบางคนนี่พิเศษ...ผิดปกติ พวกนั้นชี้เหนียวไม่ใช่ทั่วไป คนทั่วไปเขาอยากจะคุย อยากจะแสดงความคิดเห็นให้คนอื่นเข้าใจ ไม่ว่าในแง่ใด การค้าการขาย การทำราชการอะไรก็เหมือนกัน ถ้าเราหมั่นเข้าใกล้ผู้ใหญ่มั่นไปสนทนาไต่ถาม แล้วมันคืออีกอย่างหนึ่ง คีโนแง่ที่เราได้มิตร เช่น เราเข้าใกล้ผู้ใหญ่...เราได้มิตร

คนบางคนทำงานไม่เจริญ ถามว่าเราเคยไปหาผู้ใหญ่บ้างไหม เคยไปถาม อะไรกับผู้ใหญ่บ้างไหม...ไม่เคยเลย เกรงใจ เกรงใจไม่เข้าเรื่อง เราต้องเข้า ใกล้...เราผู้น้อยต้องเข้าใกล้ผู้ใหญ่ ต้องไปหาท่านไปอย่างคนอ่อนน้อม ไป อย่างคนไม่มีความรู้ เรียกว่าไปปรึกษาหารือ เขาก็แนะนำให้ นานๆก็เกิด ความคุ้นเคย มีอะไรเขามาแบ่งให้เรา เช่น ยศฐาบันดาศักดิ์อะไรพอจะเลื่อน เขาก็พอจะนึกได้ คนไหนเข้าใกล้ก็พอนึกออกได้ นี่ไม่ลงทุนอะไร เข้าใกล้ผู้ใหญ่ ไม่ใช่ขาดทุน บางคนถือคือ ผมเป็นคนประจบไม่เป็นมันตาย อย่างนั้นไม่ได้เรื่อง อะไร มันต้องหัดประจบคนไว้มั่ง แต่ว่าเพียงประจบ...อย่าสอพลอก็แล้วกัน สอพลอนี้ใช้ไม่ได้ หน้าไหว้หลังหลอกพวกนั้นใช้ไม่ได้

ประจบ หมายความว่า เราเข้าใกล้ ทำความสนิทสนมกับคนเหล่านั้น เพื่อจะได้รู้จักกันไว้ได้เรียนรู้นิสัยของท่านด้วย แล้วเราเองก็จะได้ความรู้ จากท่านด้วย บางคนเค็กหนุ่มๆ เคยถามว่าหัวหน้าชื่ออะไรยังไม่รู้เลย...อย่างนี้ ก็แย่ เรียกว่าไม่เข้าใกล้เลย เราต้องหมั่นเข้าใกล้หาความรู้ นี่ในแง่ของชาวบ้าน

หลักที่ควรนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ในแง่การปฏิบัติในชีวิตจิตใจก็เหมือนกัน เช่นเรามีความทุกข์ความเดือดร้อนใจ ก็เข้าไปหาพระที่มีความรู้ในแง่ธรรมะ ที่จะช่วยชี้แนะแนวทางให้เราเข้าใจ เราก็พอจะได้แนวทางไปแก้ไขปัญหาได้ นี่พอกลุ้มใจขึ้นมาไปหาหมอคูมนันได้เรื่องอะไร นี่มันช่วยไม่ได้ในเรื่องนี้ คือว่าเราไม่หาทางถูกทางชอบ เพื่อจะเอามาแก้ มัวแต่ไปคูกวงอย่างโน้นอย่างนั้นมันจะช่วยให้หรือ? เราก็ต้องคิดว่าเราบกพร่องอะไร เราทำอะไรเสียหาย มีอะไรที่มันไม่เหมาะสมไม่ควร เราก็แก้ไขไปตามเรื่องตามราว ใช้เหตุใช้ผล

พระพุทธเจ้าท่านสอนเราแล้วว่า สิ่งทั้งหลายมันเกิดจากเหตุ ไม่มีเหตุ ผลเกิดไม่ได้ เมื่อสิ่งนี้เกิดขึ้น...สิ่งนี้จึงได้เกิดต่อไป ถ้าสิ่งนี้ดับสิ่งนั้นก็พลอยดับไปด้วย นี่เป็นหลักใหญ่ที่เราควรจะได้เอามาใช้ในชีวิตประจำวันของเราได้ ในการที่จะแก้ไขปัญหาค่างๆ ไม่ว่าจะปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการงาน ปัญหาความทุกข์ความเดือดร้อนในทางจิตใจ ต้องใช้หลักอย่างนี้ทั้งนั้น ต้องนั่งสงบใจพิจารณา แต่ว่าบางทีคนเคียวคิดไม่ไหว เราต้องมีพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงก็คือพระที่ท่านมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาชีวิตในแง่ธรรมเรามาได้ถาม ท่านก็แนะแนวทางไป เมื่อท่านแนะแนวทางแล้วเราก็เอาไปปฏิบัติแก้ไขต่อไป มันก็ค่อยๆ หลุดไปเรื่อยๆ เป็นเปราะๆไป อวิชชาความโง่ความเขลาที่ค่อยๆ หายไป เรณุลาคขึ้นโดยลำดับ

ความจริงงานการทั้งหลายที่เราทำนั้นมันสอนเราทั้งนั้น แต่เราไม่ค่อยได้พิจารณาว่าอะไรมันเป็นอะไร ทีนี้ถ้าใช้ปัญญาพิจารณาภาษาธรรมะเรียกว่า โยนิโสมนสิการ หมายความว่าคิดไว้ใใจให้แยบคายในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น นั่งคิดนั่งนึกไม่ใช่คิดให้มันกลุ้มใจ แต่คิดว่ามันเป็นเพราะอะไร เราควรจะปรับปรุงอย่างไรต่อไป ก็เหมือนกับวางแผน เรียกว่าวางแผนต่อไปว่าจะทำอย่างไร แต่

บางทีวางแล้วมันอาจจะพลาดได้...ไม่เป็นไร อย่าไปเสียอกเสียใจ เรื่องการขาดทุน อย่าไปคิดมากเรื่องกรรมคา แต่เราคิดว่าที่ขาดทุนนี้เพราะอะไร อย่าทุกข์ร้อนเสียอกเสียใจ นี่แหละเรียกว่า ใช้ธรรมะเป็นเครื่องช่วยให้คลายความทุกข์ความเดือดร้อน หลักการมันเป็นแบบนี้ จึงขอให้เราเข้าใจอย่างนั้น

มองค่านิโนแล้วปรับปรุงแก้ไขตัวเอง

มีปัญหามาอย่าไปคิดให้มันวุ่นวาย

แก้ไขที่ตัวเรามองค่านิโน อย่าไปมองข้างนอก

แล้วก็ปรับปรุงแก้ไขตัวเรา

ด้วยหลักเหตุผลตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

ใครที่ปฏิบัติตามหลักเหตุผลตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

จะมีแต่ความเจริญขึ้นไปเรื่อยๆ ก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ

ความทุกข์มันก็ฉ่นคลายลงไปเรื่อยๆ

แต่ถ้ายังแก้ทุกข์ด้วยวิธีโง่ๆอยู่แล้ว มันไม่รู้จับจับไม่ลืมหูลืมตา ไม่ได้เรื่องอะไร ยังอยู่อย่างนั้นตลอดไป

ที่นี้ญาติโยมที่มาฟังธรรมที่นี้บ่อยๆ หวังว่าคงเข้าใจเรื่องมากขึ้น ก็ดีขึ้นเยอะแล้ว ญาติโยมที่มาๆไม่ไปทำอะไรให้วุ่นวายแล้ว ใครมาหลอกเราไม่ได้ เพราะเรารู้ว่าอะไรเป็นอะไร ชีวิตมันก็เรียบร้อยสบายใจ นี่เป็นเรื่องที่น่าคิดสำหรับในวันนี้เอามาพูดคุยกันฟัง

...ก็พอสมควรแก่เวลา...

ขอยุติการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

ปณิธานของธรรมสภาและสถาบันหนังสือธรรม

สำนักพิมพ์ธรรมสภาก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ มีปณิธานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามเจตนารมณ์ของท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี (นายบรรลือ สุขธรรม ป.ธ.๘) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี ผู้ก่อสร้างธรรมสภา อันเป็น ธรรมสภาแห่งแรกของประเทศไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ทรงเปิดทองลูกนิมิตเอก ในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

สืบเนื่องตามกาลเวลา ในยุคก่อนปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ หนังสือธรรมะที่ได้จัดพิมพ์จำหน่ายในท้องตลาด ส่วนมากมีเนื้อหาสาระและมีคุณค่าเป็นอย่างมาก แต่ไม่มีผู้คนสนใจเท่าที่ควร เป็นเพราะรูปเล่มส่วนใหญ่ไม่มีความสวยงาม ไม่มีคุณสมบัติพอที่จะ ดึงดูดประชาชนให้สนใจหนังสือธรรมะ ทำให้ในอดีตหนังสือธรรมะไม่ได้รับความนิยมเป็นที่แพร่หลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ธรรมสภาและสถาบันหนังสือธรรม ได้ตั้งปณิธานว่า ภายใน ๑๐ ปี จะต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการเผยแผ่หนังสือธรรมะให้มีรูปแบบสวยงาม น่าจับต้อง เป็นที่สนใจของประชาชน และจะทำให้หนังสือธรรมะขึ้นชั้นโชว์ตามร้านหนังสือชั้นนำ ติดอันดับ Best Seller เหมือนหนังสือชนิดอื่นทั่ว ๆ ไปที่วางจำหน่ายอยู่ จึงได้พัฒนารูปแบบปกและรูปเล่ม ให้มีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาถึง ๑๐ ปี และตั้งแต่ปี พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นไป ทำให้ประชาชนเปลี่ยนวัฒนธรรมการอ่านมาสนใจหนังสือธรรมะเพิ่มมากขึ้น ธรรมสภามีความภูมิใจที่ได้นำเสนอและพัฒนาการอ่านหนังสือธรรมะของประชาชน ดังที่ท่านจะเห็นได้ในปัจจุบัน

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผ่านมา ธรรมสภาได้ตั้งปณิธานให้หนังสือธรรมะเป็นหนังสือที่มีคุณภาพดีและราคาถูก จะพัฒนาหนังสือและสื่อธรรมะให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “หนังสือธรรมะ ทั้งสวย ทั้งดี มีคุณภาพ และราคาไม่แพง”

ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นต้นไป เป้าหมายของสำนักพิมพ์ธรรมสภาและสถาบันหนังสือธรรม คือการเผยแผ่ธรรมะที่ส่งเสริมให้ประชาชน ลด ละ เลิก อบายมุข และสิ่งเสพติดทั้งหลาย เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามและการนำมาซึ่งความสุขของมนุษยชาติ

ธรรมสภาได้ตั้งปณิธานไว้ว่า ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ประชาชนชาวไทยจักมีอิสระปราศจากความมั่งงาย ปราศจากสิ่งเหลวไหล และจะส่งเสริมให้อบายมุขหมดไปจากประเทศไทย ซึ่งอาจจะเป็นไปไม่ได้ แต่ขอให้ลดลง ๆ เรื่อย ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีศีล มีธรรม มีวัฒนธรรมของชาวพุทธ และมีความปิติในการปฏิบัติธรรม เพื่อความสุขของชีวิตและเพื่อความสุขของสังคมโดยทั่วกัน

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสงบสุข

สถาบันบันลือธรรม เป็นองค์กรเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสืบทอดและเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่
มั่นคง อันเป็นการสานต่อเจตนารมณ์ของ**หลวงปู่พุทธทาสภิกขุ** แห่งสวนโมกขพลาราม สุราษฎร์ธานี
หลวงปู่ปัญญานันทภิกขุ องค์ประธานสถาบันบันลือธรรม และ **ท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี**
ป.ธ. ๘ ประโยค (นายบรรลือ สุขธรรม) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ให้กำเนิดธรรมสภา

กิจกรรมของสถาบันบันลือธรรม

๑. โครงการ **พบพระ พบธรรม** พระเถระแสดงธรรม ณ ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา
ทุกวันเสาร์ ๑๕.๐๐-๑๗.๐๐ น. สอบถามองค์บรรยายธรรมที่ ๐๘๖-๐๐๓๕๔๗๘
๒. โครงการ **ศีลธรรมของเยาวชนคือสันติภาพของโลก** โครงการสำหรับเด็กและเยาวชน
จัดที่สวนมฤตาศรรमारาม
๓. โครงการ **อยู่กันด้วยความรัก** จัดกิจกรรมเพื่อสาธารณกุศล ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ
และช่วยเหลือชุมชนในถิ่นทุรกันดาร
๔. ธรรมสถาน **“สวนมฤตาศรรमारาม”** อบรมการเรียนรู้ชีวิตตามธรรมใน ๑ วัน ทุก
วันพุธต้นเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐ น. ติดต่อร่วมกิจกรรมที่ ๐๘๖-๐๐๓๕๔๗๘
๕. กองทุน **“คลังธรรมทาน”** บริจาคหนังสือเป็นสาธารณกุศล เพื่อประโยชน์แก่สาธารณชน
โดยแจ้งความจำนงเป็นจดหมายขอรับบริจาคได้ที่ ธรรมสภา
๖. **หอสมุดธรรมสมาธิ** หอสมุดธรรมะและนั่งสมาธิภาวนา พร้อมกับฟังธรรมะในสวน
ไต้ร่มเงาไม้ตามธรรมชาติ สถานที่รื่นรมย์ติดกับพุทธมณฑล เปิดให้บริการตั้งแต่เวลา
๐๘.๐๐-๑๕.๐๐ น. สอบถามข้อมูลได้ที่ โทร. ๐๒-๔๘๒-๑๑๙๖

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งซึ่งมีประโยชน์ที่คงอยู่นานแล้ว ยังเป็นการ
บำเพ็ญธรรมทาน ที่พระพุทธเจ้าคริสต์ว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ชื่อว่าได้มีส่วนร่วมใน
การเผยแพร่ธรรม อันจะอำนวยประโยชน์ที่แท้จริงแก่ประชาชน

ท่านที่ประสงค์จัดพิมพ์หนังสือธรรมะที่ดีมีคุณภาพ เพื่อมอบเป็นที่ระลึกในทุกโอกาสของงานประเพณี อัน
เป็นการใช้จ่ายเงินอย่างมีคุณค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด โปรดติดต่อที่...

ธรรมสภา ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา ๑/๔-๕ ถ.บรมราชชนนี ๑๑๘ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทร. (๐๒) ๔๔๑-๑๕๘๘, ๔๓๔-๔๒๖๗ โทรสาร. (๐๒) ๔๔๑๑๔๖๔ www.thammasapa.com

อดีต มี ธรรม ประกิจ

อดีต ร่ายเสียงจิต

อดีต สกมฺม

อดีต ร่ายเสียงจิต

อดีต มจรสรีระ

ทำขัดมัด บายใจมีตมฺน

ปญ ปกภานิกะ

ศก ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๐

ธรรมสภาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “แสงสว่างชีวิต ปัญญาเป็นแสงสว่างแห่งโลก” เล่มนี้ จักเกิดประโยชน์แก่ท่านสาธุชนในการนำมาใช้เป็นคู่มือศึกษาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่บนเส้นทางแห่งการหลุดพ้น ก้าวไปสู่ชีวิตที่พบแต่ความสุขสงบเย็นอย่างสมบูรณ์แท้จริงสมดังปรารถนา

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสุข

www.thammasapa.com
ISBN : 978-974-451-543-8

ท่านที่อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์หนังสือนี้ ถือได้ว่ามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ธรรมะ อันเป็นกุศลอย่างยิ่ง ธรรมสภา ขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน ที่สนับสนุนและสมทบการจัดพิมพ์ ๑๕๐ บาท